

Uz sākumlapu>Prasības iesniegšana tiesā>Kur un kā>Kuras valsts tiesības jāpiemēro?

Kuras valsts tiesības jāpiemēro?

Ja esat iesaistīts tiesas procesā, kurā visi lietas fakti nav saistīti ar vienu valsti, jānosaka, kurus tiesību aktus tiesa piemēros, izskatot lietu pēc būtības un pieņemot lēmumu.

Paplašinoties starptautiskajai tirdzniecībai un ceļošanas iespējām, uzņēmumi un indivīdi vairāk riskē iesaistīties strīdos, kuros ir starptautiski elementi. Strīdu starptautiskie elementi var izpausties dažādi — puses var būt dažādu tautību pārstāvji vai dzīvot dažādās valstīs, vai tās var būt noslēgušas līgumu, kas attiecas uz ārvalstīs īstenojamu darījumu.

Strīda gadījumā jānosaka ne vien, kurai tiesai ir starptautiska **jurisdikcija** izskatīt lietu un pieņemt lēmumu — jānoskaidro arī, kurus tiesību aktus tiesa piemēros, izskatot lietu pēc būtības un pieņemot lēmumu.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par konkrētu valsti, noklikšķiniet uz tās karodziņa.

Lapa atjaunināta: 17/11/2021

Šo lapu uztur Eiropas Komisija. Informācija šajā tīmekļa vietnē nav uzskatāma par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju. Komisija neuzņemas nekādu atbildību vai saistības attiecībā uz informāciju vai datiem, kas ietverti vai izmantoti šajā dokumentā. Autortiesību noteikumus Eiropas tīmekļa vietnēs lūdzu skatīt juridiskajā paziņojumā.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Beļģija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Beļģijas likumu saistošie avoti ir normatīvie akti, vispārējie tiesību principi un paražu tiesības. Normatīvos aktus ievieš valsts iestāde, vispārējie tiesību principi ir juridiski saistoši, jo sabiedrība zina to juridisko vērtību, un paražu tiesības veido nerakstīta lietošana un vispārpieņemta prakse.

Beļģijā tiesām nav pienākuma ņemt vērā precedentu, proti, judikatūrai no akadēmiskā viedokļa ir ietekme, bet tā nav saistoša. Tiesas spriedumi ir spēkā tikai starp lietas pusēm un nav saistoši citiem tiesnešiem, kuri iztiesā līdzīgus gadījumus. Izņemot Konstitucionālo tiesu (*Cour constitutionnelle / Grondwettelijk Hof*), neviena tiesa nedrīkst pieprasīt citām tiesām, lai tās sekotu to precedentam. Pat ar Kasācijas tiesas (*Cour de cassation / Hof van Cassatie*) spriedumu, ar kuru var atcelt zemākas tiesas spriedumu un atgriezt to atkārtotai izskatīšanai, netiek dotas norādes, kas uzliek tiesai par pienākumu izskatīt lietu no jauna. Tikai tad, ja Kasācijas tiesa izdod spriedumu atreiz tajā pašā lietā, šā sprieduma saturs kļūst saistošs tiesai, kurai ir jāpieņem galīgais spriedums.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Lūdzu ņemt vērā, ka Federālajam valsts ārlietu dienestam ir datubāze, kurā var gūt pārskatu par divpusējām un daudzpusējām konvencijām, sākot no 1987. gada:

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

Daudzo Beļģijā spēkā esošo konvenciju teksts tiek publicēts Beļģijas oficiālajā vēstnesī (*Moniteur belge / Belgisch Staatsblad*), kas kopš 1997. gada ir pieejams elektroniskā formātā:

<https://justice.belgium.be>

Turklāt daudzu konvenciju — pat to, kas noslēgtas pirms 1987. gada, — teksts ir atrodams tajā pašā tīmekļa vietnē, sadaļā “*Législation consolidée*” / “*Geconsolideerde Wetgeving*” (2004. gada 1. augustā tajā bija 2800 pozīciju).

Beļģija principā ir suverēna valsts, kurai pieder augstākā vara pār tās tiesu jurisdikcijām pakļautajām personām. Tomēr, ņemot vērā to, ka pieaug sabiedrības internacionalizācija, Beļģijā aizvien vairāk kļūst saistoši starpvalstu un starptautisku organizāciju un institūciju izdotie noteikumi. Beļģijas normatīvos aktus jo īpaši ir ietekmējusi Eiropas Savienība (ES), Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO), Ziemeļatlantijas līguma organizācija (NATO) un Eiropas Padome, ieviešot līgumus un regulas (kuras var būt gan tieši, gan netieši piemērojamas) un nosakot direktīvas un tiesiskās saskaņošanas procesus, lai šo organizāciju dalībvalstis pielīdzinātu savas iekšējās tiesiskās sistēmas.

Cilvēktiesību konvencijas, ko tiešā veidā piemēro Beļģijā, ir Eiropas Cilvēktiesību konvencija un Eiropas Sociālā harta, kuras ievieša Eiropas Padome.

Atbilstošie dokumenti Apvienoto Nāciju Organizācijas līmenī ir attiecīgi Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un Starptautiskais pakts par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām.

Eiropas Savienība (ES) kā starpvalstu organizācija ievērojami ietekmē tās dalībvalstis, tostarp Beļģiju. ES galvenie juridiskie instrumenti ir regulas, kuras piemēro tieši, un direktīvas, kuras dalībvalstis transponē pašas.

Neskaitāmas institūcijas un organizācijas aktīvi darbojas, lai attīstītu dažādas jurisprudences nozares, piemēram, starptautiskās privāttiesības, starptautiskās krimināltiesības un starptautiskās tirdzniecības un ekonomiskās tiesības. Dažas no tām: Apvienoto Nāciju Organizācija, Apvienoto Nāciju Organizācijas Starptautisko tirdzniecības tiesību komisija, Hāgas Starptautisko privāttiesību konference, Starptautiskais Privāttiesību unifikācijas institūts, Eiropas Padome, Eiropas Savienība un Eiropas Kopiena, Starptautiskā Civilstāvokļa komisija, Starptautiskā Jūrmiecības organizācija (SJO), Starptautiskā Gaisa transporta asociācija, Beniluksa Savienība u. c.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Gan federālās iestādes, gan Beļģijas reģionu iestādes drīkst noslēgt divpusējās konvencijas ar citām valstīm vai pasaules reģioniem atkarībā no tā, vai līguma priekšmets ietilpst to pilnvaru ietvaros. Lielākā daļa šo konvenciju ir noslēgtas ar kaimiņvalstīm vai valstīm, ar kurām Beļģiju saista ciešas vai svarīgas komerciāla rakstura attiecības.

2 Kolīziju normu piemērošana

2004. gada 16. jūlija Likums, ar ko nosaka Starptautisko privāttiesību kodeksu (*Code de droit international privé*, turpmāk tekstā “Kodekss”), tika publicēts oficiālajā vēstnesī 2004. gada 27. jūlijā (<https://justice.belgium.be>). Tas ir atrodams, izmantojot tīmekļa saiti <https://justice.belgium.be> “*Législation consolidée*”.

Šajā faktu lapā ir izskaidroti Kodeksa noteikumi. Kodeksa noteikumus, kas attiecas gan uz starptautisko jurisdikciju, gan ārvalstu tiesu spriedumu un autentisko instrumentu izpildi, piemēro tiesas prāvām, kas tika ierosinātas pēc Likuma stāšanās spēkā, kā arī tiesu spriedumiem un autentiskajiem instrumentiem, kas tiek izdoti pēc tā stāšanās spēkā. Agrāk uzsāktas lietas, kas neietilpst pārejas noteikumu tvērumā saistībā ar Kodeksu, tiek noteiktas saskaņā ar daudziem un dažādiem tiesību aktiem un ievērojama daudzumu judikatūras, kā arī akadēmiskajiem rakstiem. Var būt noderīgas šādas tīmekļa vietnes:

- <https://www.law.kuleuven.be/ipr/en>

- <https://www.ipr.be/fr>

- <https://www.dipr.be/fr>

Kodeksu piemēro tikai tik lielā mērā, cik lietu nenosaka starptautiskās konvencijas, Eiropas Savienības tiesību akti vai speciālā likumdošana.

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Beļģijas tiesneši piemēro ne tikai Beļģijas tiesību aktus. Viņiem bieži ir jāpieņem spriedums, pamatojoties uz ārvalstu tiesību aktiem.

Beļģijas starptautiskajās privāttiesībās ir noteikts, ka ārvalstu tiesību aktus piemēro, pamatojoties uz to interpretāciju, kas ir pieņemta konkrētajā valstī; ja tiesa nevar pati noteikt ārvalstu tiesību aktu saturu, tā var lūgt sadarbību pusēm. Ja ir skaidri saprotams, ka tiesa nevarēs noteikt ārvalstu tiesību aktu saturu saprātīgā laika posmā, tiesai ir jāpiemēro Beļģijas tiesību akti (Kodeksa 15. pants).

2.2 Atgriezeniskā norāde

Kopš Kodeksa apstiprināšanas atgriezeniskā norāde vairs nav vispārpieņemta (Kodeksa 16. pants). Tomēr Kodeksā ir paredzēts izņēmums attiecībā uz tiesību aktiem, kurus piemēro juridiskām personām (Kodeksa 110. pants), un atgriezeniskā norāde uz Beļģijas tiesību aktiem ir iespējama attiecībā uz fizisko personu tiesībspēju (sk. tālāk).

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Piesaistes kritērijs var mainīties laikā (piem., pavalstniecība) vai atkarībā no vietas (piem., pastāvīgā dzīvesvieta).

Ar *DIP* kodeksa palīdzību ir mēģināts konkretizēt, kuru noteikumu piemērot biežāk sastopamajās situācijās, kad mainās piesaistes kritērijs.

Attiecībā uz mantu laulībā, piemēram, pirmais piesaistes kritērijs saskaņā ar Kodeksu ir laulāto pastāvīgā dzīvesvieta laikā, kad manta ir iegādāta (Kodeksa 48. pants).

Attiecībā uz lietām, kas saistītas ar izcelšanās noteikšanu, Kodeksā ir noteikts, ka piemērojami ir tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais bērns piedzimšanas laikā bija persona, kuras izcelšanās ir jānoskaidro (Kodeksa 62. pants).

Lietu tiesības attiecībā uz īpašumu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā atrodas īpašums tiesību rašanās laikā. Tomēr Kodeksā ir precizēts, ka šādu tiesību iegūšanu un zaudēšanu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā īpašums atradās laikā, kad notika darbība vai tika konstatēti fakti, pamatojoties uz kuriem tiesības tiek iegūtas vai zaudētas (Kodeksa 87. pants).

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Parastie tiesību normu kolīzijas noteikumi netiek piemēroti vairākos Kodeksā definētajos gadījumos.

1. Izņēmuma veidā Kodeksā noteiktas tiesību akts netiek piemērots, ja ir skaidrs, ka, ņemot vērā visus apstākļus, situācijai ir pavisam necīga saikne ar Beļģiju, bet tai ir cieša saistība ar citu valsti. Tādā gadījumā piemēro šīs konkrētās valsts tiesību aktus (Kodeksa 19. pants).

2. Beļģijas tiesību aktu prevalējošie vai publisko tiesību noteikumi, ar kuriem reglamentē starptautiska mēroga situāciju, joprojām ir piemērojami neatkarīgi no tiesību normu kolīzijas noteikumos norādītajiem tiesību aktiem (Kodeksa 20. pants).

3. Starptautiskajā sabiedriskajā politikā ir izņēmums, kas dod iespēju nepiemērot konkrētus ārvalstu tiesību aktu aspektus, ja to ietekme būtu nepieņemama Beļģijas tiesību sistēmā (Kodeksa 21. pants).

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Beļģijas tiesa var pieprasīt pusēm noskaidrot ārvalstu tiesību aktu saturu un darbības jomu. Tiesa arī drīkst piemērot Eiropas Konvenciju par informāciju par ārvalstu likumiem, kas tika parakstīta Londonā 1968. gada 7. jūnijā. Ja tiek pieprasīts autentisks pierādījums, pusei vajadzēs sniegt paziņojumu, kas ir zināms kā *certificat de coutume*, kurā atbilstoša ārvalstu iestāde sniedz autentisku liecību par tās valstī piemērojamiem noteikumiem.

3 Kolīziju normas

Ja Beļģijas tiesai ir jurisdikcija saskaņā ar noteikumiem, kas jau minēti iepriekš, tai joprojām ir jāizlemj, kurus tiesību aktus piemērot strīdam. Tiesa izlemj šo jautājumu saskaņā ar Beļģijas starptautiskajām privāttiesībām. Atkarībā no strīda tēmas pastāv dažādi faktori, kas var piesaistīt lietu konkrētai tiesiskajai sistēmai. *DIP* kodekss ir strukturēts pēc tēmas, un katrai tēmai ir norādīts būtiskais piesaistes kritērijs. Dažas no šīm tēmām ir aplūkotas tālāk tekstā.

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Šī tematiskā joma tiek reglamentēta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (zināma kā regula "Roma I"). *DIP* kodekss nosaka vecās 1980. gada Romas konvencijas piemērošanu līgumsaistību lietām, kas tika izslēgtas no tās darbības jomas. Kodekss drīzumā tiks koriģēts, lai tajā tiktu ņemta vērā situācija, kas rodas, aizstājot veco Romas konvenciju ar regulu "Roma I".

Noteiktas lietas, kas ir izslēgtas no minētās regulas darbības jomas, tomēr reglamentē īpaši noteikumi —

– vai nu saskaņā ar starptautiskajām konvencijām (jo īpaši 1930. gada 7. jūnija Ženēvas Konvenciju par noteikumiem starptautisko vekseļu privāttiesību jomā un 1931. gada 19. marta Ženēvas Konvenciju par noteikumiem starptautisko vekseļu privāttiesību jomā),

– vai saskaņā ar Kodeksa īpašiem noteikumiem (jo īpaši 124. pantu par trestiem un 111. pantu par partnerības līgumiem).

Visbeidzot jāatzīmē, ka saskaņā ar minētās regulas 25. pantu tiek turpināta noteiktu starptautisko konvenciju piemērošana, proti:

– 2001. gada 21. jūnija Budapeštas Konvencija par līgumu par preču pārvadājumiem pa iekšējiem ūdensceļiem,

– 1989. gada 28. aprīļa Londonas Starptautiskā konvencija par palīdzību,

– Starptautiskas konvencijas par konkrētu noteikumu unifikāciju attiecībā uz sadursmēm, palīdzību un glābšanu jūrā, kas parakstītas Briselē 1910. gada 23. septembrī, un klātpievienotais Parakstu protokols.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Šī joma tiek reglamentēta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regulu (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (zināma kā regula "Roma II"). *DIP* kodekss nosaka tās piemērošanu lietām, kas ir izslēgtas no tās darbības jomas.

Noteiktas lietas, kas ir izslēgtas no minētās regulas darbības jomas, regulē specifiski noteikumi. Tādējādi pienākumu, kas rodas no cieņu aizskarošas rīcības vai privātuma vai personas tiesību pārkāpuma, nosaka tās valsts tiesību akti, kurā šī rīcība vai kaitējums ir noticis vai kurā pastāvēja tā draudi, pēc pieteikuma iesniedzēja izvēles, ja vien atbildīgā persona neapgalvo, ka tā nevarēja paredzēt, ka kaitējums tiks nodarīts šajā valstī (sk. Kodeksa 99. pantu).

Jāatzīmē, ka saskaņā ar minētās regulas 28. pantu tiek turpināta noteiktu starptautisko konvenciju piemērošana, proti:

– 1971. gada 4. maija Hāgas Konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu,

– 1952. gada 10. maijā Briselē parakstītās Starptautiskā Konvencija par dažu noteikumu unifikāciju civilajā jurisdikcijā kolīziju lietās, Starptautiskā Konvencija par dažu noteikumu unifikāciju attiecībā uz kriminālo jurisdikciju kolīziju lietās un citos navigācijas incidentos, Starptautiskā Konvencija par noteiktu likumu, kas attiecas uz jūras kuģu arestu, unifikāciju.

– Starptautiskā Konvencija par glābšanu, Londona, 1989. gada 28. maijs,

– Konvencija par Eiropas patentu piešķiršanu, Minhene, 1973. gada 5. oktobris,

– 1933. gada 29. maija Starptautiskā Konvencija par dažu noteikumu unifikāciju attiecībā uz gaisa kuģu iepriekšējo arestu,

– Starptautiskas konvencijas par konkrētu noteikumu unifikāciju attiecībā uz sadursmēm, palīdzību un glābšanu jūrā, kas parakstītas Briselē 1910. gada 23. septembrī, un klātpievienotais Parakstu protokols.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Ja Kodeksā nav noteikts citādi, tiesību akti, kurus piemēro strīdiem par personas statusu un tiesībspēju, ir tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir attiecīgā persona. Tas pats noteikums reglamentē dzimuma maiņu (Kodeksa 35. *ter* pants).

Attiecībā uz fizisko personu tiesībspēju Kodeksā ir ietverts noteikums par daļēju atgriezenisko norādi: lietu regulē Beļģijas tiesību akti, ja ārvalstu tiesību aktos ir pieprasīta Beļģijas tiesību aktu piemērošana (Kodeksa 34. pants).

Saskaņā ar vispārējo principu tiesību akti, kurus piemēro personu uzvārda un vārda noteikšanai, ir tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir attiecīgā persona (Kodeksa 37. panta 1. punkts), vai — ja personai ir vairāku valstu valstspiederība — tiesību akti vienā no valstīm, kuras valstspiederīgais ir attiecīgā persona (Kodeksa 37. panta 2. punkts).

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Kā vispārējs noteikums piemērojamo tiesību aktu noteikšanai Kodeksa 62. panta 1. punkta pirmajā daļā ir noteikts, ka personas izcelšanos un tās apstrīdēšanu reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir attiecīgā persona bērna piedzimšanas laikā vai, ja izcelšanās tiek noteikta brīvprātīgi, šīs darbības veikšanas laikā.

Ja norādītajos tiesību aktos nav noteikts, ka izcelšanās brīvprātīgas noteikšanas gadījumā ir vajadzīga bērna piekrišana, šādas piekrišanas vajadzību un nosacījumus un tās formulēšanas veidus nosaka tās valsts tiesību akti, kurā atradās bērna pastāvīgā dzīvesvieta piekrišanas laikā (Kodeksa 62. panta 1. punkta otrā daļa).

3.4.2 Adopcija

Adopcijas īstenošanas nosacījumus regulē adoptētāja valsts tiesību akti vai adoptētāju kopējie EEZ valstu tiesību akti. Ja adoptētājiem ir atšķirīga pilsonība, nosacījumus regulē viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti vai, ja tos nevar piemērot, Beļģijas tiesību akti (Kodeksa 67. pants).

Attiecībā uz dažādām piekrišanām ir piemērojami adoptētā bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Tomēr, ja šajos tiesību aktos nav paredzēta adoptētā bērna, autoru vai likumīgo pārstāvju piekrišana vai nav paredzēta adoptēšana, šāda piekrišana tiks reglamentēta ar Beļģijas tiesību aktiem (Kodeksa 67. un 68. pants).

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Kas attiecas uz laulībai piemērojamiem tiesību aktiem, Kodeksā ir noteikta atšķirība starp:

- 1) laulību solījumu: ir piemērojami nākamo laulāto pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti vai, ja tos nevar piemērot, abu nākamo laulāto valstspiederības valsts tiesību akti, vai, ja tos nevar piemērot, Beļģijas tiesību akti (Kodeksa 45. pants);
- 2) laulības noslēgšanu: ir piemērojami katra laulātā valsts tiesību akti, izņemot viendzimuma laulību, kad tiek izslēgti ārvalstu tiesību aktu noteikumi, kas aizliedz šādu laulību, ja kādam no laulātajiem ir valstspiederība vai pastāvīgā dzīvesvieta valstī, kuras tiesību aktos nav atļauta šāda laulība (Kodeksa 46. pants);
- 3) formalitātēm: ir piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā notiek laulību ceremonija (Kodeksa 47. pants);
- 4) laulāto mantu: ir piemērojami laulāto pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti vai, ja tos nevar piemērot, abu laulāto valstspiederības valsts tiesību akti, vai, ja tos nevar piemērot, Beļģijas tiesību akti (Kodeksa 48. pants).

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Attiecībā uz reģistrācijai pakļautu partnerību vai jebkādu kopdzīvi Beļģijas tiesību aktos ir noteikta atšķirība starp dzīvesbiedru attiecībām, kurās pastāv laulībai līdzvērtīga saikne, un attiecībām, kurās nav laulībai līdzvērtīgas saiknes.

Pirmajā minētajā gadījumā piemēro tos pašus tiesību aktus, kuri attiecas uz laulību (kā minēts iepriekš), turpretī kopdzīves attiecībām bez laulībai līdzvērtīgas saiknes piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā kopdzīves attiecības tika reģistrētas pirmo reizi.

Neregistrētas kopdzīves attiecības netiek regulētas ar nekādiem īpašiem noteikumiem.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Attiecībā uz laulības šķiršanu un laulāto faktisku atšķiršanu ir noteikts, ka vispārpiemērojami ir noteikumi, kas ietverti Padomes 2010. gada 20. decembra Regulā (ES), ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai (zināma kā regula "Roma III"). Izvēlētie tiesību akti, kas piemērojami attiecībā uz laulātajiem, ir jānorāda ne vēlāk kā tad, kad viņi pirmo reizi ierodas tiesā, kurā iesniegts laulības šķiršanas vai laulāto atšķiršanas pieteikums.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās 15. pantā ir dota atsauce uz 2007. gada 23. novembra Hāgas Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamo likumu.

Piemērojamie tiesību akti parasti ir tās valsts tiesību akti, kurā ir saņēmeja pastāvīgā dzīvesvieta. Tomēr pastāv īpaši noteikumi par attiecībām starp bērniem un viņu vecākiem, kuri attiecas uz personām, kas nav sasniegušas 21 gada vecumu, saistībā ar viņu attiecībām ar personām, kas nav viņu vecāki, attiecībām starp laulātajiem un kādreizējiem laulātajiem un attiecībām starp personām, kuru laulība ir atzīta par neesošu. Protokolā ir ietverts arī noteikums, kas ļauj pusēm norādīt piemērojamos tiesību aktus.

Turklāt 1956. gada 24. oktobra Hāgas Konvenciju par bērnu uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem piemēros attiecībām starp Beļģiju un valsti, kas ir pievienojusies 1956. gada Hāgas konvencijai, bet vēl nav ratificējusi iepriekšminēto 2007. gada 23. novembra Hāgas protokolu.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Partneri paši var izvēlēties, kuri tiesību akti ir piemērojami viņu mantisko attiecību regulējumam. Šāda izvēle ir ierobežota — tie var būt vai nu tās valsts tiesību akti, kurā atrodas partneru pirmā pastāvīgā dzīvesvieta pēc svinīgas laulības noslēgšanas, vai nu tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir viens no laulātajiem (Kodeksa 49. pants).

Ja izvēle netiek izdarīta, laulības īpašumu režīmu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā atrodas partneru pirmā pastāvīgā dzīvesvieta pēc viņu laulības svinīgas noslēgšanas. Ja laulāto pastāvīgās dzīvesvietas neatrodas vienā un tajā pašā valstī, piemērojamie tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie bija abi partneri svinīgas laulības noslēgšanas laikā. Visos citos gadījumos piemērojamie tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā notika svinīga laulības noslēgšana (Kodeksa 51. pants).

3.7 Testamenti un mantojums

Šo jomu regulē Regula (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.

3.8 Nekustamais īpašums

Piemērojamos tiesību aktus var noteikt arī pēc īpašuma atrašanās vietas (Kodeksa 87. pants).

3.9 Maksātnespēja

Maksātnespējas jautājumus reglamentē Regula (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātnespējas procedūram. Regulas pamatprincips ir, ka tiek noteikta viena galvenā universālā maksātnespējas procedūra, pēc kuras, iespējams, seko sekundāras teritoriālās procedūras.

Lapa atjaunināta: 17/12/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Bulgārija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Bulgārijas starptautisko privāttiesību pamatnoteikumi ir ietverti Starptautisko privāttiesību kodeksā (*Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo*) (*KMCP*). Galvenais princips, nosakot ar starptautisku elementu saistītām privāttiesību attiecībām piemērojamos tiesību aktus, ir tāds, ka šādas attiecības reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru sasaiste ir visciešākā.

Kā paredzēts Konstitūcijā, ratificētie starptautiskie līgumi ir daļa no valsts tiesību normām un tiem ir pārsvars pār valsts tiesību aktu noteikumiem.

Tiesību kolīziju normas, ko piemēro civillietu izskatīšanā, ir atrodamas arī Civilprocesa kodeksā (*Grazhdanski protsesualen kodeks, GPK*).

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Skatīt iepriekš

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Skatīt iepriekš

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Atbilstīgi *KMCP* 28. pantam tiesa bez lietā iesaistīto pušu pieprasījuma, pēc savas ierosmes pārbauda starptautisko jurisdikciju. Nolēmumu, ar ko nosaka, vai šāda jurisdikcija pastāv vai nē, var pārsūdzēt apelācijas un kasācijas instancē. Tiesai ir pienākums pārzināt un piemērot tiesību kolīziju normas.

Ja piemērojamā tiesību akta noteikšana ir atkarīga no būtisko elementu klasifikācijas vai tiesiskajām attiecībām, šos elementus vai attiecības klasificē atbilstīgi Bulgārijas tiesību aktiem. Izvērtējot klasifikāciju, tiesai ir jāņem vērā risināmo attiecību starptautiskais elements.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Bulgārijas starptautiskajās privāttiesībās tiek atzīta un izmantota atgriezeniskās norādes (*renvoi*) doktrīna. Atteikšanās no Bulgārijas tiesību normām un pāreja uz trešās valsts tiesību normu piemērošanu ir nepieņemama attiecībā uz:

1. juridisko personu un neregistrētu sabiedrību juridisko statusu;
2. juridisku darījumu oficiālajām prasībām;
3. piemērojamo tiesību aktu izvēli;
4. uzturlīdzekļiem;
5. līgumattiecībām;
6. ārpuslīgumiskām attiecībām.

Atbilstīgi *KMCP* 40. panta 3. punktam Bulgārijas materiālo tiesību normas vai attiecīgi trešās valsts materiālo tiesību normas piemēro gadījumā, ja ir atzīta atgriezeniskā norāde.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Atbilstīgi *KMCP* 27. pantam, ja starptautiskās jurisdikcijas pamats pastāvēja tad, kad lieta tika uzsākta, šāda jurisdikcija tiek saglabāta, pat ja šis pamats zaudē spēku lietas izskatīšanas laikā. Ja starptautiskā jurisdikcija nepastāvēja tad, kad lieta tika uzsākta, šāda jurisdikcija tiek piešķirta, ja tās pamats rodas lietas izskatīšanas laikā.

Nekādas izmaiņas apstākļos, uz kuru pamata tika noteikti piemērojamie tiesību akti, nedarbojas ar atpakaļejošu spēku: *KMCP* 42. pants.

Ja īpašuma atrašanās vieta ir mainīta pēc lietu tiesību piešķiršanas vai izbeigšanas, attiecīgi tiek mainīti piemērojamie tiesību akti. Atbilstīgi *KMCP*

66. pantam, ja īpašums ir pārvietots, tiesības, kas iegūtas saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā bija minētā īpašuma iepriekšējā atrašanās vieta, nedrīkst izmantot, ierobežojot tās valsts tiesību aktus, uz kuru minētais īpašums ir pārvietots.

Kā paredzēts *KMCP* 93. panta 4. punktā, līgumslēdzējas puses var jebkurā laikā vienoties, ka līgumam pilnībā vai daļēji ir piemērojami citi tiesību akti, nevis tie, ar kuriem iepriekš tika reglamentēti attiecīgais līgums.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Ārvalstu tiesību aktu noteikumus nepiemēro vienīgi tādā gadījumā, ja to piemērošanas sekas ir acīmredzami nesaderīgas ar Bulgārijas sabiedrisko kārtību.

Starptautisko privāttiesību kodeksa tiesību kolīziju normu piemērošana neierobežo to Bulgārijas tiesību aktu obligāto noteikumu piemērošanu, kuri, ņemot vērā to priekšmetu un mērķi, ir jāpiemēro neatkarīgi no pārejas uz ārvalstu tiesību aktiem.

Tiesa var ņemt vērā tās citas valsts obligātos noteikumus, ar kuru konkrētajām attiecībām ir cieša saistība, ja šie attiecīgās valsts tiesību aktos ietvertie

noteikumi ir jāpiemēro neatkarīgi no tā, kādi tiesību akti ir noteikti kā piemērojami saskaņā ar kodeksa tiesību kolīziju normu. Lai izņemtu, vai ņemt vērā šādus īpašus obligātos noteikumus, tiesai ir jāņem vērā šo noteikumu būtība un to priekšmets, kā arī to piemērošanas vai nepiemērošanas sekas.

Bulgārijas tiesu jurisdikcijā ietilpst prasības, kas ir iesniegtas pret vairākiem atbildētājiem, ja pastāv jurisdikcijas pamats attiecībā uz vienu no šiem atbildētājiem. Ja Bulgārijas tiesu jurisdikcijā ietilpst viena no prasītāja iesniegtajām prasībām, šo tiesu jurisdikcijā ir arī pārējo prasību izskatīšana.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Tiesa vai cita iestāde, kas piemēro tiesību aktus, pēc savas ierosmes konstatē ārvalstu tiesību aktu saturu. Tiesa var izmantot starptautiskajos līgumos paredzētās metodes, pieprasīt informāciju no Tieslietu ministrijas vai no citas struktūras un pieprasīt ekspertu un specializēto iestāžu atzinumus.

Neskatoties uz iepriekš minēto, pusēm ir tiesības sagatavot dokumentus, kuros ir noteikts to ārvalstu tiesību aktu noteikumu saturs, uz kuriem tās pamato savus ierosinājumus vai iebildumus, vai citādi palīdzēt tiesai vai citai iestādei, kas piemēro tiesību aktus. Tiesa vai cita iestāde, kas piemēro tiesību aktus, var pieprasīt, lai puses palīdz ārvalstu tiesību aktu satura noteikšanā.

Ārvalstu tiesību aktus interpretē un piemēro tā, kā tos interpretē un piemēro valstī, kurā tie tika pieņemti.

Pierādīšanas pienākuma sadalījumu nosaka materiālo tiesību normas, kuras reglamentē pierādāmā fakta sekas.

Ja Bulgārijas tiesu jurisdikciju var noteikt ar vienošanos starp strīdā iesaistītajām pusēm, šo jurisdikciju var noteikt pat bez šādas vienošanās gadījumā, ja atbildētājs to pieņem konkrēti vai pēc noklusējuma, veicot darbības saistībā ar strīda būtību.

Bulgārijas tiesībsargāšanas iestāžu ekskluzīvā jurisdikcijā ietilpst piespiedu izpilde, ja pienākums, uz kuru attiecas šāda darbība, ir jāpilda Bulgārijā pastāvīgi dzīvojošai personai vai ja šīs darbības priekšmets atrodas Bulgārijā.

3 Kolliziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Šo jomu reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), un Bulgārija arī ir pievienojusies 1980. gada Romas Konvencijai, [Konvencija 80/934/EEK par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā, 1980. gada 19. jūnijā](#).

Ja nav piemērojama iepriekš minētā regula, piemēro Starptautisko privāttiesību kodeksa noteikumus.

Bulgārijas tiesu jurisdikcijā ir prasības par līgumattiecībām, ja atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta, atrašanās vieta vai galvenā uzņēmējdarbības vieta atrodas Bulgārijā, ja prasītājs vai pieteikuma iesniedzējs ir Bulgārijas valstspiederīgais vai Bulgārijā reģistrēta juridiska persona un ja saistību izpildes vieta ir Bulgārijā vai ja atbildētāja galvenā uzņēmējdarbības vieta atrodas Bulgārijā.

Līgumus reglamentē pušu izvēlēti tiesību akti.

Ja puses nav vienojušās citādi, tiek uzskatīts, ka tās ir atzinušas par piemērojamu praksi, kura pusēm ir zināma vai par būtu tām vajadzējis zināt un kura ir plaši zināma starptautiskajā tirdzniecībā un komercdarbībā, un kuru regulāri ievēro attiecīgajā tirdzniecībā vai komercdarbībā iesaistītās šāda veida līgumu puses.

Puses pēc savas izvēles var izraudzīties tiesību aktus, kas piemērojami visam līgumam vai tikai tā daļai.

Ja līguma priekšmets ir lietu tiesības uz nekustamo īpašumu, tiek uzskatīts, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā nekustamais īpašums atrodas.

Līguma noslēgšanu un tā vai kāda atsevišķa līguma noteikuma materiāltiesisko spēkā esamību reglamentē tās valsts tiesību akti, kuri piemērojami līguma spēkā esamībai. Līgums ir spēkā, ja tas atbilst to tiesību aktu noteiktajām formālajām prasībām, kuru piemērošanu līgumam paredz Starptautisko privāttiesību kodekss vai tās valsts tiesību akti, kurā līgums ir noslēgts. Turklāt līgumu reglamentējošos tiesību aktus piemēro saistībā ar līguma pierādīšanu tiktāl, ciktāl šajos tiesību aktos ir ietvertas normas, kuras rada tiesību prezumpciju vai citus noteikumus attiecībā uz pierādīšanas pienākumu.

Bulgārijas tiesu jurisdikcijā ir patērētāja ierosinātas prasības, ja atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta, noteiktā atrašanās vieta vai galvenā uzņēmējdarbības vieta atrodas Bulgārijā, ja prasītājs vai pieteikuma iesniedzējs ir Bulgārijas valstspiederīgais vai Bulgārijā reģistrēta juridiska persona un ja to pastāvīgā dzīvesvieta atrodas Bulgārijā.

Starptautisko privāttiesību kodeksa noteikumi neattiecas uz saistībām, kas izriet no vekseliem, parādzīmēm un čekiem.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Šo jomu reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2008 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II).

Ja nav piemērojama iepriekš minētā regula, piemēroti Starptautisko privāttiesību kodeksa noteikumus.

Saistības, kas izriet no neatļautas darbības, reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā tiešais kaitējums rodas vai varētu rasties (*lex loci delicti commissi*). Ja kaitējuma rašanās brīdī gan neatļautās darbības veicēja, gan zaudējumus cietušās personas pastāvīgā dzīvesvieta vai uzņēmējdarbības vieta atrodas tajā pašā valstī, piemēro minētās valsts tiesību aktus.

Neskatoties uz iepriekš minēto, ja no visiem apstākļiem izriet, ka neatļautā darbība ir acīmredzami ciešāk saistīta ar citu valsti, piemēro minētās citas valsts tiesību aktus. Acīmredzami ciešākas saistības pamatā var būt pušu iepriekšējām attiecībām, piemēram, līgums, kas cieši saistīts ar attiecīgo neatļauto darbību.

Bulgārijas tiesu jurisdikcijā ietilpst prasības par kaitējumu, kas nodarīts neatļautas darbības rezultātā, ja atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta, atrašanās vieta ir Bulgārijā, ja prasītājs atbilst tiem pašiem nosacījumiem un ja kaitējumu izraisošais nodarījums ir izdarīts Bulgārijā vai ja kaitējums ir radies Bulgārijā.

Ja kaitējumu ir radījis bojāts produkts vai ja pastāv šāda kaitējuma rašanās risks, kompensēšanas saistības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā pastāvīgi dzīvo persona, kurai nodarīts kaitējums.

Saistības, kas izriet no negodīgas konkurences darbībām un no konkurences ierobežošanas, reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā konkurentu intereses savstarpējās attiecībās vai patērētāju kolektīvās intereses ir tieši un būtiski ietekmētas vai varētu tikt šādi ietekmētas.

Saistības, kas izriet no plašsaziņas līdzekļu izdarītiem personas tiesību pārkāpumiem un no tādu tiesību pārkāpumiem, kas attiecas uz personas datu aizsardzību, reglamentē – atkarībā no kaitējumu cietušās personas izvēles –, tās valsts tiesību akti, kurā šī persona pastāvīgi dzīvo, vai tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā kaitējums ir nodarīts, vai tās valsts tiesību akti, kurā atrodas atbildētāja uzņēmējdarbības vieta.

Saistības, kas izriet no vīdei nodarītā kaitējuma, reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā kaitējums nodarīts.

Saistības, kas izriet no autortiesību pārkāpumiem, kā arī no autortiesību un rūpnieciskā īpašuma tiesību blakustiesību pārkāpumiem, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā tiek lūgta tiesību aizsardzība (*lex loci protectionis*).

Saistības, kas izriet no netaisnas iedzīvošanās, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā netaisnā iedzīvošanās notiek, izņemot, ja netaisnā iedzīvošanās notiek saistībā ar citām pušu savstarpējām attiecībām (piemēram, līgums, kas ir cieši saistīts ar netaisno iedzīvošanos).

Saistības, kas izriet no nepamatotas lietvedības, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā šīs lietvedības pieņemšanas laikā atrodas attiecīgās puses pastāvīgā dzīvesvieta vai uzņēmējdarbības vieta. Ja no nepamatotas lietvedības izrietošās saistības ir saistītas ar fiziskas personas vai konkrēta īpašuma aizsardzību, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā persona bija uzturējusies vai īpašums bija atradies nepamatotas lietvedības īstenošanas laikā. Ja no visiem apstākļiem izriet, ka nepamatotā lietvedība ir acīmredzami ciešāk saistīta ar citu valsti, piemēro minētās citas valsts tiesību aktus.

Pēc tam, kad ir stājušās spēkā saistības, kas izriet no ārpuslīgumiskām attiecībām, puses var piemērot šīm saistībām tiesību aktus pēc savas izvēles.

No ārpuslīgumiskām attiecībām izrietošām saistībām piemērojami tiesību akti reglamentē atbildības nosacījumus un apjomu, kā arī atbildīgās personas, pamatojumus atbrīvojumiem no atbildības un jebkuru atbildības ierobežošanu un dalīšanu, izpildes nodrošināšanas nolūkā veicamos pasākumus, miesas bojājumu vai kaitējumu veidus, personas, kas ir tiesīgas saņemt kompensāciju par tām nodarītu miesas bojājumu vai kaitējumu, atbildību par citas personas radītu miesas bojājumu, veidus, kuros šīs saistības var tikt izbeigtas, un saistību pierādīšanu.

Piemērojami tiesību akti nereglamentē valsts un publisko tiesību subjektu, tostarp to iestāžu un pārstāvju atbildību par darbībām, ko tie veic, īstenojot savas pilnvaras.

Neatkarīgi no piemērojamajiem tiesību aktiem atbildības noteikšanā ir jāņem vērā drošības un uzvedības noteikumi, kuri ir bijuši spēkā kaitējumu izraisošā nodarījuma izdarīšanas vietā un laikā.

Personu, kam nodarīti miesas bojājumi vai kaitējums, tiesības vērsties ar tiešu prasību pret tās personas apdrošinātāju, ko uzskata par atbildīgu, reglamentē tiesību akti, kurus piemēro no attiecīgajām ārpuslīgumiskajām attiecībām izrietošajām saistībām.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Personas spēja īstenot tiesības un pienākumus, kā arī izveidot tiesiskās attiecības reglamentē šīs personas valsts tiesību akti (*lex patriae*) (personas valstspiederības valsts tiesību akti). Ja konkrētām attiecībām piemērojamos tiesību aktos paredzēti īpaši nosacījumi attiecībā uz spēju īstenot tiesības un pienākumus, piemēro minētos tiesību aktus. Kā paredzēts KMCP 50. panta 2. punktā, ja līgums tiek slēgts starp divām personām, kuras atrodas vienas valsts teritorijā, persona, kura saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem ir spējīga īstenot tiesības un pienākumus, nevar atsaukties uz savu rīcībnespēju atbilstīgi citas valsts tiesību aktiem, izņemot, ja pretējā puse līguma noslēgšanas brīdī bija zinājusi par šo rīcībnespēju vai nebija zinājusi par šo minēto rīcībnespēju

nolaidības dēļ. Attiecīgi 2. punkta noteikumu nepiemēro darījumiem ģimenes un mantojuma attiecībās vai uz tāda nekustamā īpašuma lietu tiesībām attiecinātiem darījumiem, kas atrodas citā valstī, nevis tajā, kurā līgums ir ticis noslēgts.

Personas spēju veikt komerciāla rakstura darbības bez juridiskas personas izveides nosaka tās valsts tiesību akti, kurā persona ir reģistrēta kā tirgotājs. Ja reģistrācija nav nepieciešama, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā personai ir galvenā uzņēmējdarbības vieta.

Atbilstīgi *KMCP* 53. pantam personas vārdu un šā vārda maiņu reglamentē šīs personas valsts tiesību akti. Valstspiederības maiņas ietekmi uz vārdu nosaka tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederību persona ir ieguvusi. Ja šāda persona ir bezvalstnieks, šīs personas pastāvīgās dzīvesvietas maiņas ietekmi uz vārdu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā šī persona izveido savu jauno pastāvīgo dzīvesvietu.

Vārdu un tā maiņu var reglamentēt Bulgārijas tiesību akti, ja to pieprasa persona, kura pastāvīgi dzīvo Bulgārijā.

Turklāt Bulgārijas tiesu jurisdikcijā ietilpst lietas, kas attiecas uz vārda maiņu vai tā aizsardzību, ja persona ir Bulgārijas valstspiederīgais vai ja tā pastāvīgi dzīvo Bulgārijā, lietas, kas attiecas uz tiesisko attiecību izveides spējas ierobežošanu vai atņemšanu Bulgārijas valstspiederīgajiem, un lietas, kas attiecas uz Bulgārijas valstspiederīgo tiesisko attiecību izveides spējas ierobežošanu vai atņemšanu atsaukšanu, nolūkā izveidot un izbeigt aizgādību vai aizgādību, pasludināt bezvēsts prombūtni vai nāvi, ja aizgādībā vai aizgādībā nodotā persona ir Bulgārijas valstspiederīgais vai pastāvīgi dzīvo Bulgārijā.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Bulgārijas tiesu un citu iestāžu jurisdikcijā ir vecāku un bērnu attiecību izveides un apstrīdēšanas lietu izskatīšana, ja atbildētāja pastāvīgā dzīvesvieta atrodas Bulgārijā, ja prasītājs vai pieteikuma iesniedzējs ir Bulgārijas valstspiederīgais vai bērns vai vecāks, kurš ir puse, ir Bulgārijas valstspiederīgais vai pastāvīgi dzīvo Bulgārijā. Turklāt šo jurisdikciju piemēro lietām, kas attiecas uz personiskām (*in personam*) un mantiskām (*in rem*) attiecībām starp bērniem un vecākiem, kā arī uz adopciju, adopcijas anulēšanu vai atsaukšanu, ja adoptētājs, adoptētais vai viens no adoptētā vecākiem ir Bulgārijas valstspiederīgais vai pastāvīgi dzīvo Bulgārijā.

Vecāku un bērnu attiecību nodibināšana reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederību bērns ir ieguvis dzimšanas brīdī. Tos pašus tiesību aktus piemēro personiskajām attiecībām starp vecākiem dzimšanas brīdī. Atgriezeniskā norāde uz trešās valsts tiesību aktiem tiek pieņemta, ja ar šiem tiesību aktiem tiek atzīta bērna vecāku un bērnu attiecību nodibināšana.

3.4.2 Adopcija

Adopcijas nosacījumus reglamentē ar tās valsts tiesību aktiem, kuras valstspiederīgais(-ie) ir adoptētājs(-i) un adoptējamais(-ie) adopcijas pieteikuma iesniegšanas laikā. Ja šīm personām ir atšķirīga valstspiederība, piemēro katras šīs personas valsts tiesību aktus. Ja adoptējamais ir Bulgārijas valstspiederīgais, ir jāpieprasa tieslietu ministra piekrišana. Noteikumi un procedūra attiecībā uz piekrišanas piešķiršanu gadījumā, ja ārvalstu valstspiederīgais adoptē personu, kurai ir Bulgārijas valstspiederība, ir noteikti ar tieslietu ministra rīkojumu. Ja adoptējamais ir Bulgārijas valstspiederīgais, adoptētājam (Bulgārijas valstspiederīgajam vai ārvalstniekam), kurš pastāvīgi dzīvo citā valstī, ir jāatbilst arī šīs citas valsts tiesību aktos paredzētajiem adopcijas nosacījumiem. Adopcijas sekas reglamentē adoptētāja un adoptējamā kopējās valsts tiesību normas. Ja adoptētājam un adoptējamajam ir atšķirīga valstspiederība, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā šīm personām ir kopīga pastāvīgā dzīvesvieta.

Bulgārijas tiesu jurisdikcijā ietilpst prasības par uzturēšanu gadījumos, ja atbildētājs pastāvīgi dzīvo Bulgārijā, ja prasītājs vai pieteikuma iesniedzējs ir Bulgārijas valstspiederīgais un ja uzturēšanas līdzekļu kreditors pastāvīgi dzīvo Bulgārijā.

Uzturēšanas saistības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā pastāvīgi dzīvo uzturēšanas līdzekļu kreditors, izņemot, ja minētā kreditora valsts tiesību akti ir šīm saistībām labvēlīgāki. Šādos gadījumos piemēro uzturēšanas līdzekļu kreditora valsts tiesību aktus. Ja piemērojamajos tiesību aktos nav atzīta uzturēšanas līdzekļu piešķiršana, piemēro Bulgārijas tiesību aktus.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulības Bulgārijā noslēdz civilstāvokļa aktu reģistrācijas darbinieks, ja vienam no topošajiem laulātajiem ir Bulgārijas valstspiederība vai pastāvīgā dzīvesvieta Bulgārijā. Laulību starp ārvalstniekiem Bulgārijā var noslēgt attiecīgo ārvalstnieku izcelsmes valsts konsulāta amatpersona vai diplomātiskais pārstāvis, ja tas ir atļauts saskaņā ar minētās valsts tiesību aktiem. Bulgārijas valstspiederīgie ārvalstīs var noslēgt laulību attiecīgās ārvalsts kompetentajā iestādē, ja tas ir atļauts saskaņā ar minētās valsts tiesību aktiem. Laulības starp Bulgārijas valstspiederīgajiem ārvalstīs var noslēgt Bulgārijas konsulāta amatpersona vai diplomātiskais pārstāvis, ja tas ir atļauts saskaņā ar uzņēmējas valsts tiesību aktiem. Laulības starp Bulgārijas valstspiederīgo un ārvalstnieku ārvalstīs var noslēgt Bulgārijas konsulāta amatpersona vai diplomātiskais pārstāvis, ja tas ir atļauts saskaņā ar uzņēmējas valsts tiesību aktiem un ārvalstnieka valsts tiesību aktiem. Laulības lietas ir izskatāmas Bulgārijas tiesās, ja vienam no laulātajiem ir Bulgārijas valstspiederība vai ja tas pastāvīgi dzīvo Bulgārijā. Laulību formālās prasības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā attiecīgās laulības ir noslēgtas.

Laulības noslēgšanas pamatprasības attiecībā uz katru no topošajiem laulātajiem reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederība personai ir bijusi laulības noslēgšanas brīdī.

Attiecībā uz Bulgārijas valstspiederīgo, kas noslēdz laulību ārvalstīs, Ģimenes kodeksa (*Semeen kodeks*) 6. panta 2. punktā minēto atļauju var piešķirt Bulgārijas diplomātiskais pārstāvis vai konsulāta amatpersona.

Ja viens no topošajiem laulātajiem ir Bulgārijas valstspiederīgais vai ja tas pastāvīgi dzīvo Bulgārijā, laulību noslēdz Bulgārijas civilstāvokļa aktu reģistrācijas darbinieks un, ja piemērojamās ārvalstu iekšējās tiesību normas nosaka laulības noslēgšanas šķēršļus, kuri saskaņā ar Bulgārijas tiesību aktiem nav saderīgi ar laulības noslēgšanas brīvību, šie šķēršļi netiek ņemti vērā.

Ārvalstniekam vai bezvalstniekam ir jāapliecina Bulgārijas civilstāvokļa aktu reģistrācijas darbiniekam, ka šīs personas valsts tiesību aktos ir atzīta ārvalstu kompetentās iestādes noslēgtas laulības spēkā esība un ka minētajos valsts tiesību aktos nav noteikti šķēršļi šīs laulības noslēgšanai.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Nav noteiktas īpašas tiesību kolīziju normas.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Šo jomu reglamentē Padomes Regula (ES) Nr. 1259/2010 (2010. gada 20. decembris), ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai.

Ja nav piemērojama iepriekš minētā regula, piemēro Starptautisko privāttiesību kodeksa noteikumus.

Tādu laulāto laulības šķiršana, kuriem ir viena un tā pati ārvalstu valstspiederība, reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederība viņiem ir brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums par laulības šķiršanu.

Tādu laulāto laulības šķiršana, kuriem ir atšķirīga valstspiederība, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā viņiem ir kopīga pastāvīgā dzīvesvieta brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums par laulības šķiršanu. Ja laulātajiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas, piemēro Bulgārijas tiesību aktus.

Ja piemērojamajos tiesību aktos laulības šķiršana netiek atzīta un ja brīdī, kad tiek iesniegts pieteikums par laulības šķiršanu, viens no laulātajiem ir Bulgārijas valstspiederīgais vai pastāvīgi dzīvo Bulgārijā, piemēro Bulgārijas tiesību aktus.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Šo jomu reglamentē Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās.

Ja nav piemērojama iepriekš minētā regula, piemēro Starptautisko privāttiesību kodeksa noteikumus.

Uzturēšanas saistības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā pastāvīgi dzīvo uzturēšanas līdzekļu kreditors, izņemot, ja šā kreditora valsts tiesību akti ir minētajām saistībām labvēlīgāki. Šādos gadījumos piemēro uzturēšanas līdzekļu kreditora valsts tiesību aktus. Ja uzturēšanas līdzekļu kreditoram un uzturēšanas prasības parādniekam ir vienas un tās pašas valsts valstspiederība un uzturēšanas prasības parādnieks pastāvīgi dzīvo minētajā valstī, piemēros abu šo personu kopējās valsts tiesību normas. Ja piemērojamajos tiesību aktos nav atzīta uzturēšanas līdzekļu piešķiršana iepriekš minētajās situācijās, piemēro Bulgārijas tiesību aktus.

Ja uzturēšanas saistības starp bijušajiem laulātajiem rodas, pamatojoties uz laulības atzīšanu par neesošu vai pamatojoties uz laulības šķiršanu, piemērojamie tiesību akti ir tie tiesību akti, kurus sāka piemērot no brīža, kad laulība tika šķīta vai atzīta par neesošu.

Uzturēšanai piemērojamie tiesību akti nosaka:

1. vai uzturlīdzekļus var pieprasīt, kādā apmērā un kas tos var pieprasīt;
2. kurš var pieprasīt uzturlīdzekļus un kādos termiņos to darīt;
3. vai un ar kādiem noteikumiem uzturlīdzekļus var mainīt;
4. uzturēšanas tiesību izbeigšanas pamatojumus;
5. uzturēšanas prasības parādnieka pienākumu atlīdzināt iestādei, kura maksāja uzturlīdzekļus šā parādnieka vietā.

Pēc uzturlīdzekļu summas noteikšanas ir jāņem vērā uzturēšanas prasības parādnieka finansiālās iespējas un uzturēšanas līdzekļu kreditora faktiskās vajadzības, pat ja piemērojamajos ārvalstu tiesību aktos ir noteikts citādi.

Laulības atzīšanu par neesošu reglamentē tiesību akti, kuri bija piemērojami laulības noslēgšanas pamatprasībām.

Par laulības atzīšanu par neesošu un laulības šķiršanu skatiet attiecīgo jautājumu.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Tiesai, kuras jurisdikcijā ir ar laulības atzīšanu par neesošu un laulības šķiršanu saistītas lietas, ir piekritīgas lietas, kas attiecas uz personiskajām un mantiskajām attiecībām starp laulātajiem.

Personiskās attiecības starp laulātajiem reglamentē viņu kopējās valsts tiesību normas. Personiskās attiecības starp laulātajiem, kuriem ir atšķirīga valstspiederība, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā viņiem ir kopīga pastāvīgā dzīvesvieta, vai, ja viņiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas, — tās valsts tiesību akti, ar kuru abi laulātie ir visciešāk saistīti. Mantiskās attiecības starp laulātajiem reglamentē tiesību akti, kurus piemēro viņu personiskajām attiecībām.

3.7 Testamenti un mantojums

Šo jomu reglamentē Regula (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.

Ja nav piemērojama iepriekš minētā regula, piemēro Starptautisko privāttiesību kodeksa noteikumus.

Bulgārijas tiesu un citu iestāžu jurisdikcijā ietilpst prasības, kas attiecas uz mantošanu, ja mirušais savā nāves dienā ir bijis Bulgārijas pastāvīgais iedzīvotājs vai Bulgārijas valstspiederīgais un ja daļa no viņa mantojuma atrodas Bulgārijā.

Kustamā īpašuma mantošanu reglamentē ar tās valsts tiesību aktiem, kurā ir atradusies mirušā pastāvīgā dzīvesvieta viņa miršanas dienā. Nekustamā īpašuma mantošanu reglamentē ar tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas īpašums. Nolūkā reglamentēt visa sava mantojuma mantošanu, mirušais izvēlas tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederība viņam ir brīdī, kad šī izvēle tiek izdarīta. Piemērojamo tiesību aktu izvēle nedrīkst ietekmēt mantinieku neatņemamo daļu, kas noteikta atbilstīgi iepriekš minētajiem piemērojamajiem tiesību aktiem.

Personas spēju attiecībā uz pēdējās gribas rīkojumu testamentā (sagatavošanu un atsaukšanu) reglamentē mantošanai piemērojamie tiesību akti.

Testaments ir oficiāli spēkā esošs, ja tas atbilst tās valsts tiesību aktiem, kurā tas ir taisīts vai kuras valstspiederība testatoram ir bijusi testamentā sagatavošanas brīdī vai viņa nāves dienā, vai kurā testators ir pastāvīgi dzīvojis vai kurā atrodas testamentā minētais nekustamais īpašums.

Mantošanai piemērojamie tiesību akti reglamentē mantojuma atklāšanas laiku un vietu, mantinieku loku un secību, mantinieku daļas, spēju mantot, mirušā saistību uzņemšanos un to sadalījumu starp mantiniekiem, mantojuma pieņemšanu un atteikšanos no tā, mantojuma pieņemšanas termiņus, mantojuma daļu, par kuru var brīvi noteikt, un nosacījumus testamentā spēkā esamībai pēc būtības. Ja saskaņā ar mantošanai piemērojamiem tiesību aktiem mantinieku nav, mantojums, kas atrodas Bulgārijas teritorijā, tiek atdots Bulgārijas valstij vai pašvaldībai.

3.8 Nekustamais īpašums

Šo jomu reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I).

Ja nav piemērojama iepriekš minētā regula, piemēro Starptautisko privāttiesību kodeksa noteikumus.

Lietas, kas attiecas uz Bulgārijā esošu nekustamo īpašumu, lietas, kas attiecas uz izpildes vai drošības prasībām pret šādu īpašumu, un lietas, kas attiecas uz šāda īpašuma lietu tiesību nodošanu vai noteikšanu, ir ekskluzīvi izskatāmas Bulgārijas tiesās un citās iestādēs.

Valdījuma tiesības, īpašumtiesības un citas lietu tiesības uz kustamo un nekustamo īpašumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas īpašums (*lex loci rei sitae*). To, vai īpašums ir kustams vai nekustams un kāds ir lietu tiesību veids, nosaka, izmantojot tos pašus tiesību aktus.

Lietu tiesību un valdījuma tiesību iegūšanu un izbeigšanu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā īpašums atradās attiecīgās darbības veikšanas laikā vai to apstākļu rašanās laikā, kuri ir īpašumtiesību iegūšanas vai izbeigšanas pamatā.

Uz transportlīdzekļiem attiecināto lietu tiesību iegūšanu, nodošanu un izbeigšanu reglamentē kuģa karoga valsts tiesību akti, tās valsts tiesību akti, kurā ir reģistrēts gaisa kuģis, vai tās valsts tiesību akti, kurā atrodas dzelzceļa ritošā sastāva operatora un sauszemes mehānisko transportlīdzekļu operatora uzņēmējdarbības vieta.

3.9 Maksātnespēja

Šo jomu reglamentē Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 un, sākot no 2017. gada 26. jūnija, — Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūram.

Sk. informāciju par maksātnespēju.

Varētu būt noderīgas šādas tīmekļa vietnes:

<https://www.justice.government.bg>

<http://www.vss.justice.bg>

<http://www.vks.bg/>

<http://www.vss.justice.bg/page/view/1397>

Lapa atjaunināta: 07/04/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Čehija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Galvenais valsts mēroga instruments tiesību normu kolīzijas noteikumiem ir Likums Nr. 91/2012 par starptautiskajām privāttiesībām.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

1.2.1 Nozīmīgas daudzpusējās starptautiskās konvencijas, kas nosaka piemērojamās tiesību aktus:

1.2.1.1 Tieši piemērojami

Varšavas Konvencija par dažu starptautisko gaisa pārvadājumu noteikumu unifikāciju, Varšava, 1929. gads

Konvencija par kravu starptautisko autopārvadājumu līgumu (*CMR*), 1956. gads

Gvadalahas Konvencija par dažu tādu starptautisko gaisa pārvadājumu noteikumu unifikāciju, kuru veic persona, kura nav līgumpārvadātājs, 1961. gads

Vīnes Konvencija par civiltatbildību par kodolkaitējumiem, 1963. gads

Hāgas Konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu, 1971. gads

Konvencija par pasažieru un bagāžas starptautisko autopārvadājumu līgumu (*CVR*), 1973. gads

Konvencija par noiļgumu starptautiskajā preču tirdzniecībā, 1974. gads

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par preču pārvadājumiem pa jūru, 1978. gads

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem, Vīne, 1980. gads

Konvencija par starptautiskiem dzelzceļa pārvadājumiem (*COTIF*), 1980. gads

Konvencija par dažu starptautisko gaisa pārvadājumu noteikumu unifikāciju, Montreāla, 1999. gads

1.2.2.2 Tiesību normu kolīzija

Konvencija par jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi in sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, Hāga, 1996. gads

Hāgas Konvencija par pieaugušo starptautisko aizsardzību, 2000. gads

Hāgas Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem, 2007. gads (ES kopumā ir puse)

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

1.3.1 Nozīmīgas divpusējās starptautiskās konvencijas, kas nosaka piemērojamās tiesību aktus

Nolīgums starp Čehoslovākijas Republiku un Albānijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1959. gads

Čehoslovākijas Sociālistiskās Republikas un Dienvidslāvijas Sociālistiskās Federatīvās Republikas nolīgums par tiesisko attiecību regulējumu civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1964. gads (attiecas uz visām bijušajām Dienvidslāvijas valstīm)

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Bulgārijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1976. gads

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Mongolijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1976. gads

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Kubas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1980. gads

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Padomju Sociālistisko Republiku Savienību par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1982. gads (attiecas uz Krievijas Federāciju un daudzām bijušajām PSRS valstīm)

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Vjetnamas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību civillietās un krimināllietās, 1982. gads

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Polijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās, ģimenes lietās, darba lietās un krimināllietās, 1987. gads

Nolīgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Ungārijas Tautas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 1989. gads

Nolīgums starp Čehijas Republiku un Rumāniju par savstarpēju juridisko palīdzību civillietās, 1994. gads

Nolīgums starp Čehijas Republiku un Ukrainu par savstarpēju juridisko palīdzību civillietās, 2001. gads

Nolīgums starp Čehijas Republiku un Uzbekistānas Republiku par savstarpēju juridisko palīdzību un tiesisko attiecību reglamentēšanu civillietās un krimināllietās, 2002. gads

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 23. pants.

Tiesa piemēro ārvalstu tiesību aktus pēc savas ierosmes. Tiesību aktus piemēro tādā pašā veidā, kā valsti, kur tie ir spēkā. Piemērotie tiesību aktu noteikumi ir noteikumi, kādus piemērotu lēmumam lietā valstī, kurā šie tiesību akti ir spēkā, neatkarīgi no to kārtības sistēmā vai publisko tiesību statusa ar noteikumu, ka tie nav pretrunā ar piemērojamo Čehijas tiesību aktu noteikumiem.

Tiesa nosaka pēc savas ierosmes, kuru ārvalstu tiesību aktu daļu piemērot. Tiesa vai valsts iestāde, kura pieņem lēmumus konkrēto tiesību aktu regulētajās lietās, veic visus nepieciešamos pasākumus, lai noteiktu konkrētos tiesību aktus.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Šo jautājumu vispārīgi regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 21. pants.

Atgriezenisko norādi izmanto, izņemot attiecību, kas balstās uz līgumtiesībām un nodarbinātības tiesībām, gadījumus. Ja piemērojamās tiesību aktus izvēlas puses, tiesību normu kolīzijas noteikumus drīkst ņemt vērā tikai tad, ja tas izriet no pušu vienošanās.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Parasti norādīto kritēriju izvērtē tikai tad, ja tiek vērtēts juridiski nozīmīgs fakts. Specifiskie tiesību normu kolīzijas noteikumi, protams, var dažkārt atrisināt jautājumu — skat., piemēram, noteikumus par lietu tiesībām 3.8. punktā.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Šo jautājumu vispārīgi regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 24. pants (pazīstams kā "izņēmuma klauzula").

Tiesību aktus, kuri jāpiemēro saskaņā ar Likumu par starptautiskajām privāttiesībām, piemēro tikai galēja izņēmuma apstākļos, kad pēc pienācīgi pamatotas visu lietu apstākļu kopsavilkuma apsvēršanas un, jo īpaši ņemot vērā pušu pamatotās gaidas attiecībā uz citu tiesību aktu piemērošanu, tas šķīstu nesamērīgs un pretstatā saprātīgam un taisnīgam pušu attiecību izlīgumam. Šajos apstākļos un neietekmējot citu personu tiesības, piemērotie tiesību akti ir tādi, kas paredz šādu izlīgumu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 23. pants.

Tiesa nosaka pēc savas ierosmes, kuru ārvalstu tiesību aktu daļu piemērot. Tiesa vai valsts iestāde, kura pieņem lēmumus konkrēto tiesību aktu regulētajās lietās, veic visus nepieciešamos pasākumus, lai noteiktu konkrētos tiesību aktus.

Ja tiesa vai valsts iestāde, kas izskata lietas saskaņā ar konkrētajiem tiesību aktiem, nepārzina ārvalstu tiesību aktu saturu, tā drīkst lūgt atzinumu no Tieslietu ministrijas satura noteikšanai.

Ja ar ārvalstu tiesību aktiem nevar iepazīties saprātīgā laika posmā vai ja tas ir neiespējami, piemēro Čehijas tiesību aktus.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Līgumsaistības regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 87. un 89. pants. Regulējums ir ierobežots līdz tām līgumsaistībām vai to aspektiem, uz kuriem neattiecas ES likumdošana vai starptautiskās vienošanās, ja vien likumdošana vai minētās vienošanās neatļauj Likuma regulējumu konkrētām līgumsaistībām. Tādējādi tas ir līdz galam nenoskaidrots noteikums.

Līgumus regulē tās Valsts tiesību akti, ar kuru līgumam ir visciešākā saikne, ja vien puses nav izvēlējušās piemērojamos tiesību aktus. Tiesību aktu izvēlei jābūt nepārprotamai, vai tā viennozīmīgi izriet no līguma noteikumiem vai lietas apstākļiem.

Apdrošināšanas līgumus regulē tās valsts tiesību akti, kurā apdrošinājuma ņēmējs ir pastāvīgais iedzīvotājs. Puses drīkst izvēlēties piemērojamos tiesību aktus apdrošināšanas līgumam.

Gadījumā, ja uz apdrošināšanas līgumiem attiecas Roma I regula, saskaņā ar Likumu var izmantot Dalībvalstīm piešķirto iespēju šīs Regulas 7. panta trešajā daļā, kas ļauj pusēm izvēlēties jebkurus piemērojamos tiesību aktus tiktāl, cik to atļauj Regula.

Saskaņā ar Līguma 90. pantu no vienusējjiem juridiskiem līgumiem izrietošās tiesiskās attiecības regulē tās valsts tiesību akti, kurā vienusējā līguma pusei ir pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskā adrese laikā, kad juridiskais līgums ir noslēgts, ja vien nav izvēlēta citu tiesību aktu piemērošana.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 101. pantā ir paredzēti galvenokārt ar Roma II regulu saistīti tiesību normu kolīzijas pasākumi tikai ārpuslīgumiskām saistībām, kas izriet no privāttiesību vai personas tiesību pārkāpuma, tostarp neslavas celšanas. Šīs saistības regulē tās valsts tiesību akti, kurā tiek izdarīts pārkāpums. Tomēr cietusī puse drīkst izvēlēties tās valsts tiesību aktu piemērošanu, kurā (a) cietušajai pusei ir pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskā adrese, (b) pārkāpuma izraisītājam ir pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskā adrese, vai (c) pārkāpums ir radījis sekas ar noteikumu, ka pārkāpējs varēja tās paredzēt.

Arī ārpuslīgumiskās saistības ir juridiski vienotas vairākos iepriekš minētajos starptautiskajos transporta nolīgumos (sk. 1.2.1. punktu).

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 29. pants.

Ja Likums nenosaka citādi, tiesībsubjektību un tiesībspēju nosaka tās valsts tiesību akti, kurā persona ir pastāvīgais iedzīvotājs. Ja Likums nenosaka citādi, ir pietiekami, ja, izpildot tiesību aktu, fiziskai personai ir tiesībspēja tiesību akta izpildei saskaņā ar tiesību aktiem, kas ir piemērojami vietā, kur fiziskā persona izpilda tiesību aktu.

Pasākumus saistībā ar fizisku personu vārdiem un uzvārdiem nosaka tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir persona. Tomēr persona drīkst izvēlēties, lai tiktu piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā persona ir pastāvīgais iedzīvotājs. Ja personai ir vairāku valstu pilsonība, ievēro procedūru, kas noteikta Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 28. pantā.

Fizisko personu statuss ir reglamentēts arī vairākos divpusējos nolīgumos par juridisko palīdzību, kas ir saistoši Čehijas Republikai. Tiesību kolīziju noteikumi šajos nolīgumos parasti balstās uz valstspiederības kritēriju un ir prioritāri pār noteikumiem, kas izklāstīti Likumā par starptautiskajām privāttiesībām.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Vecāku un bērnu attiecību noteikšanu un apstrīdēšanu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 54. pants. Uz to attiecas tās valsts tiesību akti, kuras pilsonību bērns ieguva piedzimstot; ja bērns piedzimstot iegūst vairākas pilsonības, piemēro Čehijas tiesību aktus. Tās valsts tiesību aktus, kurā bērna māte bija pastāvīgā iedzīvotāja bērna piedzimšanas brīdī, piemēro, ja tas nāk par labu bērna interesēm. Ja bērns ir pastāvīgais iedzīvotājs Čehijas Republikā un ja tas nāk par labu bērna interesēm, vecāku un bērnu attiecību noteikšanu un apstrīdēšanu regulē Čehijas tiesību akti. Vecāku un bērnu attiecības var noteikt saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā tika iesniegta prasība par vecāku un bērnu attiecību noteikšanu. Ja vecāku un bērnu attiecības tiek apstrīdētas citā valstī tiesas vai ārpustiesas procedūrā saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem un vecāku un bērnu attiecības nosaka saistībā ar citu personu, ir pietiekami konstatēt vecāku un bērnu attiecības saistībā ar šo personu.

Tiesību aktu piemērošanu vecāku un bērnu attiecībām uzturēšanas jautājumos nosaka saskaņā ar 15. pantu regulā par saistībām, kas attiecas uz Hāgas Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamo likumu (2007. gads). Citos gadījumos, kas attiecas uz vecāku tiesībām un pienākumiem, un pasākumiem, kas jāveic, lai pasargātu bērnu vai bērna īpašumu, piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Hāgas Konvenciju par jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, (1996. gads).

3.4.2 Adopcija

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 61. un 62. pants.

Adopcijas nolūkā ir nepieciešams izpildīt nosacījumus, kurus paredz tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir adoptētais bērns, un valsts, kuras pilsonis ir adoptētājs. Ja adoptētājiem ir atšķirīga pilsonība, ir jāizpilda nosacījumi, kurus paredz abu vecāku pilsonību noteiktās tiesiskās sistēmas, kā arī tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir adoptētais bērns. Gadījumos, ja saskaņā ar šiem noteikumiem ir nepieciešams piemērot citas valsts, kura nepieļauj adopciju vai pieļauj to stingri ierobežotos apstākļos, tiesību aktus, tiek piemēroti Čehijas tiesību akti tik ilgi, kamēr adoptētāji vai vismaz viens no viņiem, vai adoptētais bērns ir pastāvīgais iedzīvotājs Čehijas Republikā.

Adopcijas sekas regulē tās valsts tiesību akti, kuras pilsoni ir visas adopcijā iesaistītās puses adopcijas laikā, vai, ja tas nav iespējams, tās valsts tiesību akti, kurā visas puses ir pastāvīgie iedzīvotāji adopcijas laikā, vai, ja tas arī nav iespējams, tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir adoptētais bērns.

Adoptētāja un adoptētā bērna attiecībām vai adoptētājiem vecāku tiesību un pienākumu, bērna audzināšanas un uzturēšanas jautājumos piemēro starptautiskos līgumus, kuri ir uzskaitīti 3.4.1. punktā par vecāku un bērna attiecībām, noteiktos tiesību aktus.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķīšana, laulāto atšķīšana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 48. un 49. pants.

Personas tiesībspēja ģimenes nodibināšanai, kā arī nosacījumi laulības spēkā esamībai, tiek noteikti saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis ir šī persona.

Laulības formu nosaka tiesību akti, kuri ir spēkā vietā, kur tiek noslēgta laulība.

Ja laulība ir noslēgta Čehijas Republikas vēstniecībā citā valstī, tā ir pakļauta Čehijas likumdošanai. Čehijas pilsonis nevar stāties laulībā kādas ārvalsts diplomātiskajā pārstāvniecībā Čehijas Republikā.

Personīgās attiecības starp laulātajiem nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsoņi ir abas personas. Ja laulātie ir dažādu valstu pilsoņi, attiecības regulē saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā abi laulātie ir pastāvīgi iedzīvotāji, vai, ja tas nav iespējams, saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 67. pants nosaka tiesību aktus, kurus piemēro partnerattiecībām un līdzīgām attiecībām, un ar tām saistītajai mantai, tiesībspējai tās nodibināt, to nodibināšanas vai izšķiršanas procedūrām, to anulēšanai un šķiršanai un partneru personīgo un mantisko attiecību nokārtošanai.

Visus minētos jautājumus regulē tās valsts tiesību akti, kurā tiek īstenotas partnerattiecības vai līdzīgas attiecības vai kurā tās tika nodibinātas.

Čehijas tiesību aktos nav paredzēti nekādi tiesību normu kolīzijas līdzekļi attiecībā uz kopdzīvi.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 50. pants nosaka tiesību aktus, kurus piemēro laulības šķiršanai vai anulēšanai, vai, lai noteiktu laulības spēkā esamību. Čehijas Republika nepiedalās pastiprinātajā sadarbībā jomā, kas attiecas uz laulības šķiršanas vai laulāto atšķiršanas gadījumiem piemērojamiem tiesību aktiem, un tādēļ tai nav saistoša Padomes Regula (ES) Nr. 1259/2010.

Laulības šķiršanu regulē tās valsts tiesību akti, kuri regulēja laulāto personīgās attiecības procedūras sākumā. (Personīgās attiecības starp laulātajiem regulē saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsoņi ir abas personas. Ja laulātie ir dažādu valstu pilsoņi, attiecības regulē saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā abi laulātie ir pastāvīgi iedzīvotāji, vai, ja tas nav iespējams, saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem.) Ja saskaņā ar šiem tiesību normu kolīzijas noteikumiem ir nepieciešams piemērot ārvalsts, kura nepieļauj laulības šķiršanu vai pieļauj to tikai izņēmuma gadījuma apstākļos, tiesību aktus, tiek piemēroti Čehijas tiesību akti tik ilgi, kamēr vismaz viens no laulātajiem ir Čehijas Republikas pilsonis vai vismaz viens no laulātajiem ir pastāvīgais iedzīvotājs Čehijas Republikā.

Anulējot laulību vai nosakot tās spēkā esamību, tiesībspēja slēgt laulību un tās slēgšanas forma tiek vērtēta saskaņā ar tiesību aktiem, kuri bija piemērojami laikā, kad laulība tika noslēgta.

Čehijas tiesību aktos nav paredzēti nekādi tiesību normu kolīzijas līdzekļi attiecībā uz atšķiršanu.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Uzturēšanas saistības starp laulātajiem un bijušajiem laulātajiem reglamentē 15. pants regulā par saistībām, kas attiecas uz Hāgas Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamo likumu (2007. gads).

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Kopš 2019. gada 29. janvāra tiesību normu kolīzijas attiecībā uz laulāto mantiskajām attiecībām, kas iekļautas Likumā par starptautiskajām privāttiesībām, ir aizstātas ar Padomes 2016. gada 24. jūnija Regulu (ES) 2016/1103, ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā. Regula attiecas uz tiesvedību, kas uzsākta, un līgumiem, kas noslēgti pēc 2019. gada 29. janvāra.

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 49. pants. Laulāto īpašuma regulējumu nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā abi laulātie ir pastāvīgi iedzīvotāji; ja tas nav iespējams, saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsoņi ir abi laulātie; vai, ja tas nav iespējams, saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem.

Laulāto mantiskās attiecību nokārtošana pēc līguma tiek regulēta saskaņā ar tiem tiesību aktiem, kuri bija piemērojami laulāto mantiskajām attiecībām laikā, kad tika panākta vienošanās. Ja tas nav iespējams, laulātie var arī vienoties laulāto mantisko attiecību līgumiskās nokārtošanas nolūkā, ka viņu mantiskās attiecības regulēs vai nu saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis ir viens no laulātajiem, vai arī valsts, kurā viens no laulātajiem ir pastāvīgais iedzīvotājs, vai saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas konkrētais nekustamais īpašums, vai saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem. Vienošanās ir jānoformē pie notāra, vai jāsigatavo līdzīgs dokuments, ja vienošanās tiek noslēgta citā valstī.

3.7 Testamenti un mantojums

Piemērojamos tiesību aktus attiecībā uz personu, kuras mirušas 2015. gada 17. augustā vai pēc tam, mantojumu nosaka Regula (ES) Nr. 650/2012.

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 76. un 77. pants. Šis līdzeklis attiecas attiecībā uz to personu mantojumu, kuras mirušas 2015. gada 16. augustā vai pirms tam (ja vien piemērojamo tiesību aktu nenosaka citādi saskaņā ar divpusēju starptautisku vienošanos).

Saskaņā ar Likumu par starptautiskajām privāttiesībām mantojuma tiesisko regulējumu nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā testators bija pastāvīgais iedzīvotājs nāves brīdī. Ja testators bija Čehijas Republikas pilsonis un vismaz viens no viņa mantiniekiem ir pastāvīgais iedzīvotājs Čehijas Republikā, piemēro Čehijas tiesību aktus.

Tiesībspēju sastādīt vai anulēt testamentu, kā arī testamentā esošo nepilnību un izpausmju sekas regulē saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis bija testators testamentā noformēšanas brīdī vai kurā testators bija pastāvīgais iedzīvotājs. Līdzīgā veidā nosaka tiesību aktus, ko piemēro saistībā ar tiesībspēju noformēt vai anulēt cita veida novēlējumus pirms nāves un to, kādi cita veida novēlējumi pirms nāves ir pieļaujami.

Testaments ir derīgs attiecībā uz tā formu, ja forma atbilst tās valsts tiesību aktiem (a) kuras pilsonis bija testators testamentā noformēšanas brīdī vai nāves brīdī, (b) kuras teritorijā testaments tika noformēts, (c) kurā testators bija pastāvīgais iedzīvotājs testamentā noformēšanas brīdī vai nāves brīdī, (d) kura ir jāpiemēro mantojuma tiesiskajam regulējumam vai kura bija jāpiemēro šādam regulējumam testamentā noformēšanas brīdī, vai (e) kurā atrodas konkrētais nekustamais īpašums. Šie noteikumi attiecas arī uz testamentā anulēšanas formu. Šie noteikumi arī attiecas mutatis mutandis uz vienošanās formu attiecībā uz mantojumu un citiem novēlējumiem pirms nāves ar noteikumu, ka testators ir vienošanās puse attiecībā uz mantojumu. Tas attiecas arī uz vienošanās par mantojumu anulēšanas formu un citiem novēlējumiem pirms nāves.

Testators drīkst precizēt testamentā, ka citkārt piemēroto tiesību aktu vietā mantojuma tiesisko regulējumu noteiks saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā testators ir pastāvīgais iedzīvotājs testamentā noformēšanas brīdī, tostarp nekustamā īpašuma novēlējumam, vai testators var precizēt, ka mantojuma tiesisko regulējumu, tostarp nekustamā īpašuma novēlējumu, noteiks saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis ir testators mantojuma noformēšanas brīdī. Vienošanās par mantojumu puses var izvēlēties mantojuma tiesisko regulējumu no šīm tiesiskajām sistēmām ar noteikumu, ka testators ir viena no vienošanās par mantojumu pusēm. Tas attiecas arī *mutatis mutandis* uz citiem novēlējumiem pirms nāves.

Saskaņā ar Mantojuma regulu, ja saskaņā ar regulu mantojumam piemērojamiem tiesību aktiem nav neviena mantinieka nevienam īpašumam vai legātāra saskaņā ar novēlējumu pirms nāves, nevienas fiziskas personas, kas ir mantinieks, šādā veidā noteikta tiesību aktu piemērošana neizslēdz dalībvalsts vai konkrētās dalībvalsts norādītas iestādes tiesības likumīgi pārņemt mantojumā esošo īpašumu, kas atrodas tās teritorijā, kurā kreditoriem ir tiesības uz nenomaksātu parādu samaksu no pārējiem īpašumiem, īpašumtiesības. Čehijas tiesību aktos šo jautājumu regulē Civilt kodeksa 1634. pants. Saskaņā ar šo,

ja mantojumam nav neviena mantinieka pat saskaņā ar likumiskās mantošanas noteikumiem, mantojums pāriet valsts īpašumā, un valsts ir uzskatāma par likumīgo mantinieku. Valstij ir tāds pats mantinieka statuss attiecībā pret citām pusēm saskaņā ar inventāra tiesībām. Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 78. pants nosaka, ka Čehijas Republikā atrodtais testatora īpašums un tiesības pāriet Čehijas Republikas īpašumā, ja nav neviena mantinieka; lēmumi šajos jautājumos ir Čehijas tiesu jurisdikcijā. Šajā nolūkā valsts vai cita teritoriāla vienība, vai institūcija netiek uzskatīta par mantinieku, ja vien testators nav to noteicis testamentā.

3.8 Nekustamais īpašums

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 69.–79. pants.

Vispārīgi materiālās tiesības uz nekustamu īpašumu vai kustamu materiālu īpašumu nosaka tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā. Saskaņā ar šo likumu nosaka arī to vai tas ir nekustams īpašums vai kustama manta. Noteiktam īpašumam un dažiem lietu tiesību aspektiem Likumā ir ietverti speciāli tiesību normu kolīzijas noteikumi — skat. tālāk.

Lietu tiesību kuģiem un gaisa transportam, kas ir ierakstītas publiskā reģistrā, konstatēšanu un izbeigšanos nosaka tās valsts tiesību akti, kuras pārziņā ir reģistrs.

Lietu tiesību uz kustamu materiālu īpašumu konstatēšanu un izbeigšanos nosaka tās vietas tiesību akti, kur īpašums atradās laikā, kad atgadījās notikums, kas izraisīja tiesību rašanos vai izbeigšanos.

Īpašumtiesību uz kustamu materiālu īpašumu, kas tiek nodots uz līguma pamata, konstatēšanu un izbeigšanos nosaka tiesību akti, kas regulē līgumu, kas ir īpašumtiesību rašanās vai izbeigšanās pamatā.

Ja juridiskā procedūra, kas ir pamatā lietu tiesību uz kustamu materiālu īpašumu konstatēšanu un izbeigšanos, tiek veikta pēc tam, kad ir sākta īpašuma pārvietošana, un uz pārvietošanas laiku, šādu konstatēšanu un izbeigšanos regulē tiesību akti, kas ir spēkā vietā, no kurienes īpašums tika nosūtīts. Tomēr, ja konkrētā īpašuma lietu tiesību konstatēšana un izbeigšanās notiek, izmantojot sertifikātu, kurš ir jāuzrāda nolūkā atteikties no īpašuma un pārvietot to, tiek piemēroti tās vietas tiesību akti, kurā sertifikāts atradās īpašuma pārvietošanas laikā.

Tiek piemēroti arī noteikumi par ierakstiem atklātajos rīkojumos un līdzīgos sarakstos, kas ir derīgi kustama vai nekustama īpašuma atrašanās vietā, ja citā tiesiskajā sistēmā tiek pārbaudīts juridiskais pamatojums reģistrēto tiesību konstatēšanai, ierobežošanai vai nodošanai.

Akceptēšanu regulē tiesību akti, kas ir spēkā vietā, kur īpašums atradās pieņemšanas perioda sākumā. Tomēr īpašnieks var atsaukties uz tās valsts tiesību aktiem, kurā notiek pieņemšana, kur — laiku pa laikam, kad īpašums tika nogādāts konkrētajā valstī — visi pieņemšanas nosacījumi saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem ir izpildīti.

3.9 Maksātnespēja

Šo jautājumu regulē Likuma par starptautiskajām privāttiesībām 111. pants. Maksātnespējas regulas tiesību normu kolīzijas noteikumus piemēro mutatis mutandis, izņemot Regulā noteiktos gadījumus.

Lapa atjaunināta: 31/03/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Vācija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Laikā no 2007. līdz 2016. gadam ES kodificēja tiesību kolīzijas normas svarīgās privāttiesību jomās regulās (jo īpaši Regula (EK) Nr. 593/2008 (Regula "Roma I"), Regula (EK) Nr. 864/2007 (Regula "Roma II") un Regula (EK) Nr. 650/2012 (ES Mantojuma regula)). Pārskatu skatīt rokasgrāmatā "Tiesiskā sadarbība civillietās Eiropas Savienībā" (https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-lv.do?init=true). Attiecīgi Vācijas autonomo tiesību kolīzijas normu darbības joma ir kļuvusi vēl šaurāka.

Galvenais Vācijas iekšējo tiesību (vai starptautisko privāttiesību) kolīzijas normu avots ir Vācijas Civilt kodeksa ievadlikums (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche — EGBGB*), jo īpaši tā 3.-48. pants. Saskaņā ar *EGBGB* 3. pantu tiesību kolīzijas normas, kas ir paredzētas Eiropas Savienības tiesību aktos un starptautiskajās konvencijās, prevalē pār tiesību aktu noteikumiem to piemērošanas jomās.

Papildus *EGBGB* Vācijas tiesību aktos ir atrodamas arī citas tiesību kolīzijas normas, piemēram Maksātnespējas kodeksā (*Insolvenzordnung — InsO*).

Jomās, kuras neregulē tiesību akti, piemēram, starptautiskajās uzņēmējdarbības tiesībās, piemērojamos tiesību aktus nosaka tiesas.

Turpmāk 2. punktā norādītās piezīmes būtībā ir attiecināmas uz Vācijas vietējām tiesību kolīzijas normām.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Visu Vācijas parakstīto un ratificēto daudzpusējo konvenciju saraksts ir atrodams Federālā Oficiālā Vēstneša B direktoriņā (*Bundesgesetzblatt*) (tiešsaistes pasūtījumi vietnē <https://www.bgbl.de/>). Uzskaitītās daudzpusējās starptautiskās konvencijas ietver konvencijas, kur ir vienotas tiesību kolīzijas normas.

Šāda veida daudzpusējās konvencijas bieži ierosina starptautiskas organizācijas. Īpaši jāmin Hāgas Starptautisko privāttiesību konference (www.hoch.net <https://www.hoch.net/de/home/>), kuras ilggadēja dalībniece ir Vācija.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Divpusējās konvencijas arī var ietvert atsevišķas tiesību kolīzijas normas. Šādu starp Vāciju un citām valstīm noslēgto konvenciju saraksts ir pieejams Federālā Oficiālā Vēstneša B direktoriņā (sk. 1.2. punktu iepriekš).

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Jautājumi par tiesību kolīzijas normām nerodas vien tiesās izskatīto strīdu laikā. Dažādu valstu komercpartneriem jāzina, kuri tiesību akti regulē viņu starpā noslēgtos līgumus neatkarīgi no iespējamiem juridiskajiem strīdiem nākotnē. Šie tiesību akti nosaka viņu tiesības un pienākumus. Autovadītājiem, kas brīvdienās dodas uz citām valstīm, jāzina, saskaņā ar kādiem tiesību aktiem viņi ir atbildīgi, ja izraisa satiksmes negadījumu. Šie tiesību akti nosaka kompensācijas būtību un apjomu.

Ja strīda faktiem ir kāda saistība ar citas valsts tiesību aktiem, lietu izskatošā Vācijas tiesa nosaka piemērojamos tiesību aktus, atsaucoties uz Vācijas tiesību kolīzijas normām. Vācijas tiesnešiem ir labi jāpārzina Vācijas tiesību kolīzijas normas. Viņiem tās ir jāpiemēro neatkarīgi no tā, vai kāda no pusēm to pieprasa.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Ja saskaņā ar Vācijas tiesību kolīzijas normām ir jāpiemēro citas valsts tiesību akti, bet šīs valsts tiesību aktos ir atsauce uz vēl kādas citas valsts tiesību aktiem, saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem (*EGBGB* 4. panta 1. punkta pirmo teikumu) kopumā tiek pieņemta šī turpmākā atsauce, ievērojot ES tiesību aktu vai starptautisko konvenciju specifiskos nosacījumus. Ja ārvalstu tiesību aktos ir atgriezeniska atsauce uz Vācijas tiesību aktiem, piemēro Vācijas materiālās tiesību normas (*EGBGB* 4. panta 1. punkta otrais teikums).

Ja Vācijas tiesību kolīzijas normas ļauj pusēm izvēlēties piemērojamo tiesību sistēmu, *EGBGB* 4. panta 2. punkts nosaka, ka izvēle attiecas tikai uz materiālo tiesību normām.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Vācijas tiesībās ir zināms tāds fenomens kā piemērojamo tiesību aktu maiņa situācijā, kurā lietas fakti vēl nav galīgi noteikti. Piemēram, lietu tiesības principā novērtē saskaņā ar īpašuma atrašanās vietas tiesību aktiem, kas nozīmē, ka uz īpašumu var attiekties cita tiesību sistēma, ja tiek mainīta tā atrašanās vieta.

Piesaistes kritērija maiņa arī tiek pieņemta citās tiesību jomās, piemēram, attiecībā uz valstspiederību.

Tomēr piemērojamos tiesību aktus nav iespējams mainīt, ja tiesību kolīzijas normas nosaka konkrētu piesaistes laiku. Piemēram, mantojumam piemērojamo tiesību aktu noteikšanā piesaistes kritērijs saistībā ar personām, kuru nāves datums ir 2015. gada 17. augustā vai pēc šā datuma, ir testatora pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī (sk. 3.7. punktu tālāk tekstā).

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

EGBGB 6. pantā ir formulēta Vācijas atruna saistībā ar sabiedrisko kārtību, kuras interesēs ārvalstu tiesību aktu noteikumus nepiemēro, ja to piemērošana būtu nepārprotami pretrunā Vācijas tiesību aktu pamatprincipiem. "Pamatprincipi" šajā gadījumā nozīmē galvenos tiesiskuma principus. Parasti tas attiecas uz smagiem to pamattiesību pārkāpumiem, ko garantē Vācijas Konstitūcija. Sabiedriskās kārtības atrunas piemērošanai ir arī būtiski, lai lietas faktiem būtu saikne ar valsti, jo pretējā gadījumā nav pamata iesaistīt Vācijas tiesību sistēmu. Arī šeit prevalē speciālie noteikumi, jo īpaši tie, kas paredzēti prevalējošajos ES tiesību instrumentos (sk., piemēram, Regulas "Roma I" 21. pantu, Regulas "Roma II" 26. pantu un ES Mantojuma regulas 35. pantu). Vēl viena atkāpe no tiesību kolīzijas normu piemērošanas attiecas uz prevalējošām imperatīvām normām. Šādu normu gadījumā valsts noteikumi tiek piemēroti obligātā kārtā, jo šo noteikumu ievērošana valstī tiek uzskatīta par ļoti svarīgu, lai aizsargātu šīs valsts sabiedrības intereses, jo īpaši tās sabiedrisko, sociālo vai ekonomisko kārtību. Obligāti piemērojami noteikumi ir vissvarīgākie jautājumos, kas skar līgumiskās un ārpuslīgumiskās saistības. Speciāli noteikumi par šo jautājumi ir ietverti prevalējošajos ES tiesību instrumentos (sk. jo īpaši Regulas "Roma I" 9. pantu, kurā ir juridiskā definīcija, un Regulas "Roma II" 16. pantu), kā arī starptautiskajās konvencijās.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Vācijas tiesām ir jāpiemēro tiesību kolīzijas normas ne tikai pēc savas ierosmes — saskaņā ar Civilprocesa kodeksa (*Zivilprozessordnung* — *ZPO*) 293. pantu tām ir arī pienākums pēc pienācīgas izvērtēšanas noteikt piemērojamo ārvalstu tiesību aktu būtību. Tas attiecas ne tikai uz ārvalstu tiesību aktu rūpīgu izpētīšanu, jo tiesai ir jāizvērtē arī tiesību aktu traktējums akadēmiskās publikācijās un judikatūrā. Tiesai jāieņem tāda nostāja, lai tā varētu piemērot ārvalstu tiesību aktus tādā pašā veidā, kā to darītu tiesa attiecīgajā valstī.

Lai noteiktu ārvalstu tiesību aktu būtību, tiesas drīkst izmantot jebkurus tām pieejamos atsauces avotus.

Viens informācijas avots līgumslēdzējām valstīm ir noteikts Eiropas Konvencijā par informāciju par ārvalstu likumiem, kas tika parakstīta Londonā 1968. gada 7. jūnijā. Pieprasījums ir jānosūta attiecīgās citas valsts kompetentajai aģentūrai, izmantojot attiecīgo kompetento saņēmēju/nosūtītāju aģentūru.

Tā vietā, lai iesniegtu juridiskas informācijas pieprasījumu saskaņā ar Londonā parakstīto Eiropas konvenciju, tiesa var arī saņemt juridisku atzinumu no eksperta, ja eksperts pārzina arī ārvalstu tiesību aktu praktisko piemērošanu.

Noteiktos apstākļos saistībā ar vienkāršiem jautājumiem informācija, kas iegūta no Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla civillietās un komercietās (*EJN*) kontaktpunkta vai tiesas pašas veiktās ārvalstu tiesību aktu izpētes rezultātā, var būt pietiekama, lai noteiktu ārvalstu tiesību aktu būtību.

Tiesas var arī aicināt puses sadarboties, lai iegūtu pierādījumus par ārvalstu tiesību aktiem, lai gan pušu procesuālie dokumenti nav tiesām saistoši. Tādējādi tiesas pēc saviem ieskatiem drīkst izmantot jebkurus izziņas avotus, un pušu sniegtās liecības nav tām saistošas.

Izņēmuma gadījumos, kad, par spīti visiem centieniem, piemērojamo ārvalstu tiesību aktu saturu nevar noskaidrot, kā alternatīva tiek piemēroti Vācijas tiesību akti.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Starptautiskiem tirdzniecības līgumiem vispirms piemēro ANO Konvenciju par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem, kura automātiski tiek piemērota uzņēmumu attiecībām jebkurā no daudzajām šīs konvencijas līgumslēdzējām valstīm, ja vien puses nav pietiekami skaidri izslēgušas šādu iespēju, piemēram, "atsakoties no ANO pirkuma-pārdevuma līgumu konvencijas piemērošanas".

Attiecībā uz visiem citiem apsoliņuma līgumiem, kas noslēgti pēc 2009. gada 17. decembra, jautājumu par piemērojamajiem tiesību aktiem principā nosaka saskaņā ar Regulu "Roma I", ja vien līgums ir šīs regulas piemērošanas jomā, piemēram, īpašuma tiesību līgumi nav šādi līgumi. Turklāt ir piemērojami arī *EGBGB* 46b.-46d. panta nosacījumi.

Līdz 2009. gada 17. decembrim tika piemērota vecā *EGBGB* 27. panta un turpmāko pantu versija. Tam par pamatu tika izmantota 1980. gada Romas Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām. Tā tika atcelta, sākot no 2009. gada 17. decembra, bet joprojām attiecas uz līgumiem, kas noslēgti pirms šā datuma.

Attiecībā uz noteiktiem apdrošināšanas līgumiem, kas noslēgti pirms 2009. gada 17. decembra, Apdrošināšanas likuma ievadlikuma (*Einführungsgesetz zum Versicherungsvertragsgesetz* — *EGVVG*) redakcijas, kura bija spēkā līdz 2009. gada 16. decembrim, 7.–14. pantā ir paredzētas īpašas tiesību kolīzijas normas.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Kopš 2009. gada 11. janvāra ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamo tiesību sistēmu parasti nosaka saskaņā ar Regulu "Roma II", ko papildina *EGBGB* 46a. pants.

Lietām, uz kurām regula neattiecas, piemēram, personas aizsardzības tiesību pārkāpumiem (*Persönlichkeitsrecht*), Vācijas tiesību akti paredz īpašas tiesību kolīzijas normas, lai noteiktu, kuras valsts tiesību akti ir piemērojami — šie noteikumi ir izklāstīti *EGBGB* 38. bis-42. pantā.

EGBGB 38. pantā ir noteikts, kādi tiesību akti ir piemērojami attiecībā uz dažāda veida prasībām, kuru pamatā ir netaisna iedzīvošanās.

Saskaņā ar *EGBGB* 39. pantu prasības, kas izriet no darbībām, kuras veiktas bez pienācīga pilnvarojuma saistībā ar citas personas lietām, regulē tās valsts tiesību akti, kurā šī darbība tika veikta. Īpaši noteikumi attiecas uz citas personas parāda atmaksu.

Saskaņā ar *EGBGB* 40. pantu prasības par tādu zaudējumu atlīdzināšanu, kas radušies nelikumīgas rīcības rezultātā, principā regulē tās vietas tiesību akti, kurā rīkojusies vainīgā puse (*Recht des Handlungsorts*); cietusī puse var pieprasīt, lai šo tiesību aktu vietā tiktu piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā tika radīts kaitējums (*Recht des Schadenseintritts*).

EGBGB 42. pantā ir noteikts, ka jebkurā gadījumā puses drīkst izvēlēties tiesību aktus, kurus piemērot ārpuslīgumiskām attiecībām pēc to izraisošā notikuma.

Turklāt saskaņā ar *EGBGB* 41. pantu piemērojamo tiesību sistēmu drīkst aizstāt ar tādu tiesību sistēmu, kura konkrēto apstākļu dēļ ir daudz ciešāk saistīta ar lietas faktiem.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Saskaņā ar Vācijas tiesību kolīzijas normām juridiskos jautājumus, kas radušies saistībā ar fiziskas personas juridisko statusu, regulē tās valsts tiesību sistēma, kuras valstspiederīgā ir attiecīgā persona (*Heimatrecht*). Principā tas attiecas uz vārdiem un uzvārdiem (vairāk informācijas skatīt *EGBGB* 10. pantā) un jautājumu, vai fiziskai personai ir tiesībspēja un līgumspēja (*EGBGB* 7. pants).

Ja persona ir vairāk nekā vienas valsts valstspiederīgā, *EGBGB* 5. panta 1. punkta pirmais teikums paredz, ka jāatsaucas uz "faktisko valstspiederību", t. i., tās valsts valstspiederību, ar kuru personai, kurai ir vairākas valstspiederības, ir visciešākā saikne. Tomēr, ja vairāku valstu valstspiederīgajam ir arī Vācijas valstspiederība, *EGBGB* 5. panta 1. punkta otrais teikums paredz, ka izmanto Vācijas valstspiederību.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Saskaņā ar *EGBGB* 19. pantu bērna izcelsmes noteikšanai vispirms piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā bērns pastāvīgi dzīvo. Attiecībā uz katru no vecākiem izcelsmi var arī noteikt atbilstoši attiecīgā vecāka valstspiederības valsts tiesību aktiem. Visbeidzot, ja māte ir laulībā, laulības sekas regulējošie tiesību akti (*Eheerwerbsstatut*) (*EGBGB* 14. pants), kas piemērojami dzimšanas laikā, var arī kļūt nozīmīgi saistībā ar izcelsmes noteikšanu. Uz bērniem, kas ir dzimuši pirms 1998. gada 1. jūlija, attiecas citi noteikumi.

Saskaņā ar *EGBGB* 20. pantu izcelšanās apstrīdēšanu parasti regulē tiesību sistēma, atbilstoši kurai nosaka izcelsmi, bet, ja to apstrīd bērns, tiesību akti, kurus piemēro bērna pastāvīgajā dzīvesvietā.

3.4.2 Adopcija

Kopš 2020. gada 31. marta bērna adopciju Vācijā reglamentē Vācijas tiesību akti. Citos gadījumos to regulē tās valsts tiesību akti, kurā adoptēšanas brīdī atrodas adoptētā bērna pastāvīgā dzīvesvieta (*EGBGB* 22. panta 1. punkta jaunā redakcija). Uz adopciju, kas pabeigta pirms 2020. gada 31. marta, attiecas iepriekš piemērojami starptautisko privāttiesību akti, proti, adopciju reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais adopcijas brīdī ir adoptētājs (*EGBGB* 22. panta 1. punkta pirmā teikuma iepriekšējā redakcija). Bērna adopciju, ko veic viens vai abi laulātie, reglamentē tiesību akti, kuri nosaka laulības vispārējās sekas (*EGBGB* 22. panta 1. punkta otrā teikuma iepriekšējā redakcija).

Uz ārvalstīm veiktās adopcijas efektivitātes atzīšanu un konstatēšanu reglamentē Likums par bērna adopcijas sekām saskaņā ar ārvalstu tiesību aktiem (*Gesetz über Wirkungen der Annahme als Kind nach ausländischem Recht*) (Adopcijas efektivitātes likums (*Adoptionswirkungsgesetz — AdWirkG*)).

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Tālāk norādītās piezīmes attiecas tikai uz laulību ar pretēja dzimuma personu. Informāciju par viendzimuma laulībām sk. 3.5.2. punktā.

Saskaņā ar *EGBGB* 13. pantu laulības noslēgšanas nosacījumus parasti nosaka tās valsts tiesību aktu, kuras valstspiederīgā ir saderinātā persona. Īpašos apstākļos ir iespējami izņēmumi, kad tiek piemēroti Vācijas tiesību akti.

Vācijā laulību var slēgt tikai reģistratora klātbūtnē vai izņēmuma gadījumā tās personas klātbūtnē, kuru īpaši pilnvarojusi cita valsts (*EGBGB* 13. panta 4. punkta otrais teikums).

Ja laulības vispārējās sekas neatrodas Padomes Regulas (ES) 2016/1103, ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā (ES Laulāto mantisko attiecību regula), darbības jomā, tām piemēro laulāto izvēlētos tiesību aktus (*EGBGB* 14. panta 1. punkts).

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Viendzimuma laulības un reģistrētas partnerattiecības (*eingetragene Lebenspartnerschaften*) regulē *EGBGB* 17b. pants. Atbilstoši šim pantam reģistrētu partnerattiecību nodibināšanu un šķiršanu, kā arī jebkādas vispārējās sekas, kas nav Padomes Regulas (ES) 2016/1104, ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi reģistrētu partnerattiecību mantisko seku jomā (ES Reģistrēto partnerattiecību mantisko seku regula), darbības jomā, regulē tās valsts tiesību akti, kurā šādas partnerattiecības tiek reģistrētas (*EGBGB* 17b. panta 1. punkta pirmais teikums). Pēc analogijas šādu regulējumu piemēro gadījumos, ja laulātie ir viena dzimuma vai ja vismaz viens no laulātajiem nav ne sieviešu, ne vīriešu dzimumam (*EGBGB* 17b. panta 4. punkta pirmais teikums). Kopš 2017. gada 1. oktobra Vācijā vairs nav iespējams formalizēt reģistrētas partnerattiecības (Likuma, ar ko ievieš viendzimuma pāru tiesības uz laulību (*Eheöffnungsgesetz*) 3. panta 3. punkts), un tāpēc attiecībā uz mūža partnerattiecību veidošanu *EGBGB* 17b. panta 1. punkta pirmais teikums ir ārkārtīgi reta Vācijas tiesību kolīzijas norma, kas ietver juridiskas partnerattiecības, kuras var reģistrēt tikai citās valstīs.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Laulības šķiršanai piemērojamos tiesību aktus kopš 2012. gada 21. jūnija nosaka Padomes Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai (Regula "Roma III"). Regulu piemēro arī tad, ja saskaņā ar tās noteikumiem piemērojami tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kura nav iesaistījies ciešākā sadarbībā (regulas 4. pants). Heteroseksuālas laulības šķiršanu un laulāto atšķiršanu arī nosaka Regulas "Roma III" (*EGBGB* 17b. panta 4. punkta pirmais teikums).

Papildus piemēro *EGBGB* 17. un 17a. pantu.

Vācijā laulību var šķirt tikai tiesa (*EGBGB* 17. panta 3. punkts).

Saskaņā ar *EGBGB* 17. panta 4. punktu tiesību akti, kas piemērojami pensiju tiesību sadalīšanai, tiek noteikti atbilstoši tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai (laulību šķiršanas tiesību akti). Noteiktos apstākļos, kad ārvalstu tiesību akti neatzīst pensiju tiesību sadalīšanu, to var īstenot saskaņā ar Vācijas tiesību aktiem, ja puses to lūdz.

Vācijā esošas ģimenes mājās un māsainniecības mantas lietojumu regulē Vācijas materiālo tiesību normas (*EGBGB* 17a. pants).

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Jautājumu par to, kuri tiesību akti ir piemērojami prasībām par uzturlīdzekļu noteikšanu starp radniekiem vai laulātajiem, kopš 2011. gada 18. jūnija nosaka 2007. gada 23. novembra Hāgas Protokols par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem. Saskaņā ar protokola 2. pantu protokolu var piemērot universāli, t. i., pat tad, ja saskaņā ar tā noteikumiem piemērojami ir tās valsts tiesību akti, kas nav līgumslēdzēja valsts. Vācijas *EGBGB* noteikumi, kuri līdz šim bija piemērojami šajā saistībā, ir atcelti.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulības mantiskās sekas regulē ES Laulāto mantisko attiecību regula. Tā ir piemērojama arī viendzimuma laulībām (*EGBGB* 17. panta 4. punkta otrais teikums). Saskaņā ar ES Laulāto mantisko attiecību regulu priekšroka dodama pušu autonomijai — topošie laulātie var izvēlēties tiesību aktus, kas būs piemērojami to mantiskajām attiecībām (ES Laulāto mantisko attiecību regulas 22. panta 1. punkts). Ja puses nav vienojušās, piesaistes faktors ir laulāto dzīvesvieta vai to valstspiederība, vai valsts, ar kuru abiem laulātajiem kopā ir visciešākā saikne (sk. ES Laulāto mantisko attiecību regulas 26. pantu). Ņemot vērā tās piemērošanas datumu (2019. gada 30. janvāris), ES Reģistrēto partnerattiecību mantisko seku regula neietver mūža partnerattiecības, kas noslēgtas Vācijā, jo kopš 2017. gada 1. oktobra atbilstoši Vācijas tiesību aktiem nav bijis iespējams reģistrēt šādas partnerattiecības (sk. 3.5.2. punktu iepriekš). Saskaņā ar ES Reģistrēto partnerattiecību mantisko seku regulu pušu izvēle arī ir galvenais piesaistes faktors (ES Reģistrēto partnerattiecību

mantisko seku regulas 22. panta 1. punkts). Ja puses nav vienojušās par piemērojamiem tiesību aktiem, reģistrētu partnerattiecību mantiskajām sekām piemēro tās valsts tiesību aktus, saskaņā ar kuras tiesību aktiem reģistrētās partnerattiecības ir izveidotas (ES Reģistrēto partnerattiecību mantisko seku regulas 26. panta 1. punkts).

3.7 Testamenti un mantojums

Ja nāve iestājusies 2015. gada 17. augustā vai pēc šā datuma, pirmām kārtām ir piemērojami noteikumi, kas paredzēti ES Mantojuma regulā. Saskaņā ar šo regulu testatora pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta ir galvenais piesaistes faktors, lai noteiktu mantojumam piemērojamos tiesību aktus. Saskaņā ar iepriekšējo *EGBGB* 25. panta redakciju (atbilstoši jaunajai *EGBGB* 25. panta redakcijai pēc analogijas piemēro ES Mantojuma regulu) uz mantojumu, kas datēts ar laiku pirms 2015. gada 17. augusta, attiecas tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais nāves brīdī ir bijis testators. Attiecībā uz nekustamo īpašumu, kas atrodas Vācijā, bija iespēja izvēlēties piemērot Vācijas tiesību aktus.

Attiecībā uz mantojumiem, kuri atklājušies pēc 2015. gada 17. augusta, formālās prasības īpašuma atsavināšanai pēc nāves regulē *EGBGB* 26. panta jaunā redakcija, kas saistībā ar testamentāro mantošanu pēc būtības paredz tiešu 1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencijas piemērošanu — šī konvencija Vācijai kā tās dalībnieci ir saistoša jau kopš 1965. gada (1. punkts). Savukārt attiecībā uz īpašuma cita veida atsavināšanu pēc nāves tā atsaucas uz ES Mantojuma regulas 27. pantu (2. punkts). Attiecībā uz mantojumiem, kuri atklājušies pirms 2015. gada 17. augusta, piemēro *EGBGB* 26. panta iepriekšējo redakciju, kura ietvēra 1961. gada Hāgas Konvencijas par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību galvenās tiesību kolīzijas normas. Kas attiecas uz tās formu, atsavināšana ir spēkā, ja tā atbilst tās juridiskās sistēmas prasībām, ar kuru tai ir saikne, piemēram, valstspiederības, testatora pastāvīgās dzīvesvietas vai testamentā sagatavošanas vietas dēļ.

3.8 Nekustamais īpašums

Saskaņā ar *EGBGB* 43. pantu lietu tiesības regulē tās valsts tiesību akti, kurā īpašums atrodas. Šie vietējie tiesību akti nosaka, piemēram, īpašumtiesību darbības jomu, veidu, kādā īpašumu var nodot vai apgrūtināt ar aizturējuma tiesībām vai ķīlu.

EGBGB 45. pantā ir noteikts īpašais piesaistes faktors transportlīdzekļiem.

EGBGB 43. panta 2. punktā ir paredzēts speciāls noteikums īpašuma pārvietošanai no vienas valsts uz citu.

Visbeidzot, *EGBGB* 44. pantā ir atsevišķi aplūkots jautājums par emisijām no zemes.

Principā saistībā ar lietu tiesībām nav tiesību izvēlēties piemērojamos tiesību aktus. Tomēr saskaņā ar *EGBGB* 46. pantu ir iespējams nepiemērot tiesību aktu, ko nosaka, atsaucoties uz iepriekš minētajiem piesaistes kritērijiem, ja apstākļi liecina par ievērojami ciešāku saikni ar citas valsts tiesību aktiem.

3.9 Maksātspēja

Papildus tiesību kolīzijas normām, kas noteiktas 2015. gada 29. maija Regulā (EK) 2015/2000 par maksātspējas procedūram, kurā ir ietverti noteikumi dalībvalstu attiecību regulēšanai, Maksātspējas kodeksa 335. pants paredz, ka attiecībā uz trešām valstīm maksātspējas procesu un tā sekas regulē tās valsts tiesību akti, kurā process tika uzsākts. Maksātspējas kodeksa 336. pants un turpmākie panti paredz noteiktus piesaistes faktorus konkrētiem starptautisko maksātspējas tiesību aspektiem, kuru gadījumā var atkāpties no šā principa (piem., nodarbinātība, darījumu ieskaits un anulēšanas iespēja maksātspējas procesos).

Lapa atjaunināta: 14/04/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Igaunija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Piemērojamo tiesību aktu aspekti ir galvenokārt reglamentēti [Likumā par starptautiskajām privāttiesībām](#) (turpmāk "PILA").

Pirms *PILA* stāšanās spēkā 2002. gada 1. jūlijā piemērojamos tiesību aktus reglamentēja Civilkodeksa likuma Vispārējā daļa; tagad tās vietā piemēro *PILA* gandrīz visos gadījumos, uz kuriem attiecas Saistību tiesību likuma 24. pants, Civilkodeksa likuma Vispārējā daļa un Starptautisko privāttiesību īstenošanas likums.

Turklāt jāņem vērā gan tas, ka noteikumi, kas izriet no piemērojamiem ES tiesību aktiem, ir primāri salīdzinājumā ar valsts tiesību aktiem, gan arī no Igaunijas Republikas Konstitūcijas 123. panta izrietošais princips, saskaņā ar kuru gadījumos, kad Igaunijas likums vai cits tiesību akts ir pretrunā Igaunijas Parlamenta ratificētam starptautiskam līgumam, piemēro starptautiskā līguma noteikumus. Igaunija ir arī parakstījusi četrus nolīgumus par juridisko palīdzību ar Krieviju, Ukrainu, Poliju, Latviju un Lietuvu, kuri arī reglamentē piemērojamo tiesību aktu aspektus.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Hāgas Konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību, kas parakstīta Hāgā 1961. gada 4. oktobrī; sīkāku informāciju sk. <https://www.riigiteataja.ee/akt/78853>;

Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura parakstīta Romā 1980. gada 19. jūnijā; sīkāku informāciju sk. <https://www.riigiteataja.ee/akt/1026913>;

Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, kas parakstīta Hāgā 1996. gada 19. oktobrī; sīkāku informāciju sk. <https://www.riigiteataja.ee/akt/214112011002>;

Protokols par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem, kas parakstīts Hāgā 2007. gada 23. novembrī; sīkāku informāciju sk. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f30b46bd-fcdd-4b33-8b08-5b06e4a09b88.0022.02/DOC_2&format=PDF.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Līgums par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām starp Igaunijas Republiku, Latvijas Republiku un Lietuvas Republiku, kas parakstīts Tallinā 1992. gada 11. novembrī; plašāka informācija pieejama vietnē [Riigi Teataja](#).

Nolīgums starp Igaunijas Republiku un Krievijas Federāciju par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilīetās, ģimenes lietās un krimināllietās, kas parakstīts Maskavā 1993. gada 26. janvārī; plašāka informācija pieejama vietnē [Riigi Teataja](#).

Nolīgums starp Igaunijas Republiku un Ukrainu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilīetās, krimināllietās, kas parakstīts Kijevā 1995. gada 15. februārī; plašāka informācija pieejama vietnē [Riigi Teataja](#).

Nolīgums starp Igaunijas Republiku un Polijas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilīetās, darba likumdošanas lietās un krimināllietās, kas parakstīts Tallinā 1998. gada 27. novembrī; plašāka informācija pieejama vietnē [Riigi Teataja](#).

Eiropas Savienības regulas

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II), (OV L 199, 31.7.2007., 40.–49. lpp.);

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV L 177, 4.7.2008., 6–16. lpp.);

Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV L 7, 10.1.2009., 1.–79. lpp.);

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV L 201, 27.7.2012., 107.–134. lpp.);

Padomes Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai (OV L 343, 29.12.2010., 10.–16. lpp.);

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 2015/848 par maksātspējas procedūrām (OV L 141, 5.6.2015., 19.–72. lpp.).

2 Kofīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kofīziju normas?

Ja likumā, starptautiskā nolīgumā vai darījumā ir noteikta prasība piemērot ārvalstu tiesību aktus, tiesa tos piemēros neatkarīgi no tā, vai tas ir pieprasīts.

Tas nozīmē, ka tiesas pienākums piemērot ārvalstu tiesību aktus nav atkarīgs no tā, vai kāda puse to ir pieprasījusi (*PILA* 2. panta 1. punkts).

Dažās civillietās, kad puses ir tiesīgas vienoties par to, kādus tiesību aktus tās izvēlas piemērot, Igaunijas tiesa ir piemērojusi Igaunijas, nevis ārvalstu tiesību aktus, jo puses skaidri atteikušās no tiesībām izvēlēties ārvalstu tiesību aktus.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Ja *PILA* ir noteikta prasība piemērot ārvalstu tiesību aktus (transmisija), piemēro attiecīgās valsts starptautisko privāttiesību noteikumus. Ja saskaņā ar šādiem noteikumiem jāpiemēro Igaunijas tiesību akti (remisija), piemēro Igaunijas materiālo tiesību normas (*PILA* 6. panta 1. punkts).

Tādējādi, ja ārvalstu tiesību aktos ir atsauce uz Igaunijas tiesību aktiem, piemēro Igaunijas materiālo tiesību normas.

2.3 Piesaites kritērija izmaiņas

Lietu tiesību rašanās vai izbeigšanās jānosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā atradās īpašums lietu tiesību rašanās vai izbeigšanās laikā (*PILA* 18. panta 1. punkts). Tāpēc, ja īpašuma atrašanās vieta mainās pēc lietu tiesību rašanās vai izbeigšanās, mainās arī piemērojami tiesību akti. Fiziskās personas tiesībspējai un rīcībspējai piemēro personas dzīvesvietas valsts tiesību aktus (*PILA* 12. panta 1. punkts). Tāpēc, ja mainās personas dzīvesvietas valsts, mainās arī personas tiesībspējai un rīcībspējai piemērojami tiesību akti. Tomēr saskaņā ar *PILA* dzīvesvietas maiņa neierobežo jau iegūtu rīcībspēju (*PILA* 12. panta 3. punkts).

2.4 Izņēmumi kofīziju normu piemērošanā

Ārvalstu tiesību aktus nepiemēro, ja tādējādi rodas acīmredzama pretruna ar Igaunijas tiesību aktos noteiktajiem būtiskajiem principiem (sabiedrisko kārtību). Šādos gadījumos piemēro Igaunijas tiesību aktus (*PILA* 7. pants).

Tam, vai ārvalstu tiesību akti paredz tiesību normas, kādas nepastāv Igaunijas tiesību aktos, nav izšķirošas nozīmes šādos gadījumos; saskaņā ar sabiedriskās kārtības klauzulu ārvalstu tiesību aktu vietā piemēro Igaunijas tiesību aktus, ja ārvalstu tiesību aktu piemērošana būtu acīmredzama pretrunā Igaunijas tiesību aktu būtiskajiem principiem.

Tiesību aktos, ko piemēro līgumsaistībām, arī ir noteikts, ka *PILA* attiecīgās nodaļas noteikumi nekavē piemērot piemērojamos Igaunijas tiesību aktu noteikumus neatkarīgi no tā, kuras valsts tiesību akti reglamentē līgumus (*PILA* 31. pants). *PILA* 32. panta 3. punktā arī ir norādīts, ka tas, ka līguma reglamentēšanai puses izvēlējušās ārvalstu tiesību aktus, neatkarīgi no tā, vai tās arī izvēlējušās citas valsts jurisdikciju vai ne, nekavē piemērot attiecīgās valsts tiesību normas, ja izvēles izdarīšanas laikā visi būtiskie līguma elementi ir saistīti tikai ar vienu valsti, un līgums nevar atkāpties no ārvalstu tiesību aktiem (imperatīvas normas).

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Lai gan saskaņā ar vispārējo principu tiesa piemēro ārvalstu tiesību aktus, ja šāda prasība ir noteikta likumā, starptautiskā nolīgumā vai darījumā, neatkarīgi no tā, vai tas ir pieprasīts vai ne (*PILA* 2. panta 1. punkts), iestādes un tiesa var pieprasīt pušu vai valdības iestāžu palīdzību, lai noteiktu, kuri ārvalstu tiesību akti jāpiemēro.

Lai gan puses var iesniegt dokumentus tiesai ārvalstu tiesību aktu satūra noteikšanai, tiesai netiek piemērota prasība ievērot šādus dokumentus (*PILA* 4. panta 2. punkts). Tiesai arī ir tiesības lūgt Igaunijas Republikas Tieslietu ministrijas vai Ārlietu ministrijas palīdzību un piesaistīt ekspertus (*PILA* 4. panta 3. punkts).

Civillietā pusēm ir noteikta prasība sniegt pierādījumus tikai par tiesību aktiem, kas ir spēkā ārpus Igaunijas Republikas, starptautiskiem tiesību aktiem vai starptautiskām paražu tiesībām, ja tiesai nav zināmi šādi tiesību akti atbilstīgi Civilprocesa kodeksa (turpmāk "CPK") 234. pantam. Tiesa var izmantot arī citus informācijas avotus un veikt citas darbības tiesību aktu satūra noteikšanai, kā norādīts iepriekšējā rindkopā saistībā ar *PILA* 4. pantu.

Tiesas tiesības pieprasīt informāciju piemērojamo tiesību aktu satūra noteikšanai pamatojas uz sacīkstes principu civilprocesā. Šis princips ir galvenokārt skaidrots Civilprocesa kodeksa 5. panta 1. un 2. punktā, un tas nosaka, ka procedūra lietas ietvaros tiek īstenota, pamatojoties uz pušu sniegtiem faktiem un apgalvojumiem saistībā ar prasījumu, un pusēm ir vienlīdzīgas tiesības un iespējas pamatot savu prasījumu un noraidīt vai apstrīdēt pretējās puses apgalvoto. Šim nolūkam katra puse var izvēlēties, kādus faktus tā iesniedz prasījuma pamatošanai un ar kādiem pierādījumiem pamato faktus.

Tiesību aktos ir arī pieļauts izņēmums, saskaņā ar kuru Igaunijas tiesību aktus piemēro tad, ja, neraugoties uz visiem centieniem, saprātīgā laikposmā nav iespējams noteikt ārvalstu tiesību aktu saturu (*PILA* 4. panta 4. punkts).

3 Kofīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

PILA Igaunijā reglamentē gan citus starptautisko privāttiesību jautājumus, gan tiesību aktus, kuri reglamentē līgumus, ja vien starptautiskajos tiesību aktos nav noteikts citādi. Līgumus reglamentējošus tiesību aktus var arī noteikt, pamatojoties uz nolīgumu starp pusēm vai, ja *PILA* nedod pusēm tiesības izvēlēties piemērojamos tiesību aktus, pamatojoties uz piemērojamiem tiesību aktiem, kurus nosaka, izmantojot noteiktos kritērijus. Tā kā saskaņā ar Bankrota likuma 3. panta 2. punktu bankrota procedūrai piemēro Civilprocesa kodeksa noteikumus, ja vien Bankrota likumā nav noteikts citādi, un atbilstoši Civilprocesa kodeksa 8. panta 1. punktam tiesvedība tiesā notiek, pamatojoties uz Igaunijas civilprocesaālajām tiesībām, bankrota procedūrai, kas notiek Igaunijā, piemēro Igaunijas tiesību aktus vai tiesību aktus, kas piemērojami, pamatojoties uz vienošanos starp pusēm, vai, ja šādas vienošanās nav, piemērojamos tiesību aktus, ko nosaka, pamatojoties uz *PILA* paredzētajiem kritērijiem.

PILA ir noteikts, ka līgumus reglamentē tādas valsts tiesību akti, par kuru puses ir vienojušās. Puses var izvēlēties tiesību aktus, kas reglamentē visu līgumu vai kādu tā daļu, ja līgumu var šādi sadalīt (*PILA* 32. panta 1. un 2. punkts). Tomēr reglamentējošo tiesību aktu izvēle pēc vienošanās nav absolūta. *PILA* 32. panta 3. punktā arī ir noteikts, ka tas, ka līguma reglamentēšanai puses izvēlējušās ārvalstu tiesību aktus, neatkarīgi no tā, vai tās arī izvēlējušās citas valsts jurisdikciju vai ne, nekavē piemērot attiecīgās valsts tiesību normas, ja izvēles izdarīšanas laikā visi būtiskie līguma elementi ir saistīti tikai ar vienu valsti, un līgums nevar atkāpties no ārvalstu tiesību aktiem (imperatīvas normas).

Ja puses nav izvēlējušās, kuri tiesību akti reglamentēs līgumu, līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru līgums ir visciešāk saistīts. Ja līgumu var sadalīt un kāda tā daļa ir neatkarīgi ciešāk saistīta ar citu valsti, šo daļu var reglamentēt attiecīgās valsts tiesību akti (*PILA* 33. panta 1. punkts).

Uzskata, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā pusei, kas veiks līgumam raksturīgo saistību izpildi līguma slēgšanas laikā, ir dzīvesvieta vai, ja šādi personai ir pārvaldes struktūra, tās atrašanās vieta. Ja līgums tiek slēgts tās puses komercdarbības vai profesijas ietvaros, kura veiks līgumam raksturīgo

saistību izpildi, uzskata, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas attiecīgās personas galvenā darījumdarbības vieta. Ja saskaņā ar līgumu tam raksturīgo saistību izpildei jānotiek darījumdarbības vietā, kas nav galvenā darījumdarbības vieta, uzskata, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas šāda cita darījumdarbības vieta (*PILA* 33. panta 2. punkts).

Saistībā ar nekustamo īpašumu un pārvaldījumu līgumiem pastāv noteikumi, kas pieļauj atkāpi no vispārējā noteikuma par līguma izpildes vietu. Ja līguma priekšmets ir tiesības uz nekustamo īpašumu vai tiesības izmantot nekustamo īpašumu, uzskata, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas nekustamais īpašums (*PILA* 33. panta 4. punkts). Pārvaldījumu līguma gadījumā uzskata, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas pārvaldātāja galvenā darījumdarbības vieta līguma slēgšanas laikā, ja tajā pašā valstī atrodas arī vai nu pārvaldījuma sākumpunkts, galamērķis vai — preču pārvaldījuma līguma gadījumā — nosūtītāja galvenā darījumdarbības vieta, vai arī vieta, kurā preces tiek iekrautas vai izkrautas (*PILA* 33. panta 5. punkts). Īpašus noteikumus piemēro arī patērētāju līgumiem (*PILA* 34. pants), darba līgumiem (*PILA* 35. pants) un apdrošināšanas līgumiem (*PILA* 40.–47. pants). Šo īpašo noteikumu mērķis ir nodrošināt patērētāja, darbinieka un polises turētāja kā līguma vājākās puses aizsardzību.

Patērētāju līgumu gadījumā ir arī iespējams līgumu reglamentējošos tiesību aktus noteikt pēc vienošanās, tomēr šādas vienošanās rezultātā patērētājam nedrīkst būt liegta aizsardzība, kas viņam piešķirta ar viņa dzīvesvietas valsts imperatīvajām normām, ja: 1) patērētāja dzīvesvietas valstī pirms līguma noslēgšanas patērētājam ir ticis adresēts īpašs piedāvājums vai reklāma un patērētājs minētajā valstī ir veicis visas nepieciešamās darbības līguma noslēgšanai; 2) patērētāja līgumslēdzēja puse vai tās pārstāvis ir saņēmis patērētāja pasūtījumu patērētāja dzīvesvietas valstī; 3) līgums attiecas uz preču pārdošanu, un patērētājs ir devies no savas dzīvesvietas valsts uz citu valsti un tajā veicis pasūtījumu, ar nosacījumu, ka patērētāja braucienu noorganizējis pārdevējs, lai mudinātu patērētāju noslēgt līgumu. Ja nav vienošanās par reglamentējošiem tiesību aktiem, patērētāju līgumus reglamentē patērētāja dzīvesvietas valsts tiesību akti.

Darba līguma gadījumā izvēlētie tiesību akti nedrīkst liegt darbiniekam aizsardzību, ko viņam paredz valsts tiesību aktu imperatīvās normas, kas būtu piemērojamas, ja nebūtu veikta tiesību aktu izvēle. Ja nav veikta tiesību aktu izvēle, darba līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā: 1) darbinieks parasti veic līguma izpildi, pat ja viņš ir uz laiku nodarbināts citā valstī; 2) atrodas darbības vieta, ar kuras starpniecību darbinieks pieņemts darbā, ja darbinieks pastāvīgi neveic darbu vienā konkrētā valstī.

Apdrošināšanas līgumiem piemēro nedaudz specifiskākus noteikumus. *PILA* 42.–44. pantā ir izklāstīti noteikumi un nosacījumi, uz kuriem var būt balstīti nolīgumi par reglamentējošiem tiesību aktiem. Ja apdrošināšanas līguma puse nav vienojusies par tiesību aktiem, kas reglamentē minēto līgumu, un polises turētāja dzīvesvieta vai pārvaldes struktūra un apdrošinātais risks atrodas tās pašas valsts teritorijā, piemēro minētās valsts tiesību aktus (*PILA* 45. panta 1. punkts). Ja šīs prasības nav izpildītas, piemēro tās valsts tiesību aktus, ar kuru līgums ir visciešāk saistīts. Uzskata, ka līgums ir visciešāk saistīts ar valsti, kurā atrodas apdrošinātais risks (*PILA* 45. panta 2. punkts).

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Igaunijas tiesību aktos ir noteikti dažādi pamatojumi, kas ir spēkā, izvēloties tiesību aktus, atkarībā no attiecīgo ārpuslīgumisko saistību rakstura.

Prasījumus par netaisnu iedzīvošanos, kuri izriet no saistību izpildes, reglamentē valsts tiesību akti, kas reglamentē faktiskās vai domājamās juridiskās attiecības, uz kuru pamata izpildītas saistības; prasījumus par netaisnu iedzīvošanos, kas izriet no citas personas tiesību pārkāpuma, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā noticis pārkāpums. Citos gadījumos prasījumus, kas izriet no netaisnas iedzīvošanās, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā notikusi netaisna iedzīvošanās (*PILA* 48.¹ panta 1.–3. punkts).

Prasījumus, kas izriet no *negotiorum gestio*, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā *negotiorum gestor* īstenoja konkrēto aktu, un prasījumus, kas izriet no citas personas saistību izpildes, reglamentē tiesību akti, kas reglamentē šādas saistības (*PILA* 49. panta 1. un 2. punkts).

Prasījumus, kas izriet no nelikumīgas kaitējuma nodarīšanas, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā veikts akts vai noticis notikums, kas izraisījis kaitējuma nodarīšanu. Ja sekas nav redzamas valstī, kurā veikts vai noticis prasījuma pamatā esošais akts vai notikums, pēc cietušās puses pieprasījuma piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā radušās akta vai notikuma sekas (*PILA* 50. panta 1. un 2. punkts). Tomēr kompensācijai par nelikumīga kaitējuma nodarīšanu piemēro ierobežojumu. Ja prasījumam, kas izriet no nelikumīga kaitējuma nodarīšanas, piemēro ārvalstu tiesību aktus, kompensācija, par kuru rīkojumu izdod Igaunijā, nedrīkst ievērojami pārsniegt kompensāciju, kas noteikta Igaunijas tiesību aktos par līdzīgu kaitējumu (*PILA* 52. pants).

Saskaņā ar *PILA* puses drīkst vienoties par Igaunijas tiesību aktu piemērošanu pēc tam, kad ir bijis notikums vai ir veikts akts, no kura izrietēja ārpuslīgumiskās saistības. Tiesību aktu izvēle neietekmē trešo personu tiesības (*PILA* 54. pants).

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Igaunijas tiesību aktos nav skaidru noteikumu par personvārdiem piemērojamiem tiesību aktiem.

Fiziskas personas dzīvesvietas noteikšanai piemēro Igaunijas tiesību aktus (*PILA* 10. pants). Fiziskas personas valstspiederību nosaka atbilstoši tās valsts tiesību aktiem, par kuras valstspiederību jāpieņem lēmums; ja fiziskai personai ir vairākas valstspiederības, piemēro tās valsts valstspiederību, ar kuru personai ir visciešākās saites, un bezvalstniekam, personai, kuras valstspiederību nevar noteikt, vai bēglim piemēro dzīvesvietu, nevis valstspiederību (*PILA* 11. panta 1.–3. punkts).

Fiziskās personas tiesībspējai un rīcībspējai piemēro dzīvesvietas valsts tiesību aktus, bet dzīvesvietas maiņa neierobežo jau iegūtu rīcībspēju (*PILA* 12. panta 1. un 2. punkts).

Īpašs noteikums paredz to, kad var pieprasīt, lai personu atzīst par rīcībnespējīgu, tomēr šis noteikums neattiecas uz darījumiem, kas izriet no ģimenes tiesībām vai mantojuma tiesībām, un darījumiem saistībā ar citās valstīs esošu nekustamo īpašumu (*PILA* 12. panta 4. punkts). Tomēr saskaņā ar vispārējo noteikumu, ja darījumu veic persona, kura nav rīcībnespējīga vai kuras rīcībspēja ir ierobežota atbilstīgi viņas dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, šādu personu nevar atzīt par rīcībnespējīgu, ja saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā darījums tiek veikts, attiecīgā persona ir rīcībnespējīga. Šo vispārējo noteikumu nepiemēro, ja otra puse apzinājās vai tai būtu vajadzējis apzināties, ka persona nav rīcībnespējīga (*PILA* 12. panta 3. punkts).

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Ģimenes tiesiskās attiecības starp vecāku un bērnu reglamentē bērna dzīvesvietas valsts tiesību akti (*PILA* 65. pants). Vecāku un bērnu savstarpējās tiesības un pienākumi izriet no bērna izcelšanās, ko nosaka saskaņā ar tiesību aktos noteikto procedūru; attiecībā uz izcelšanos nepiemēro atsevišķus noteikumus par piemērojamiem tiesību aktiem.

Izcelšanos nosaka vai apstrīd atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā ir bērna dzīvesvieta viņa dzimšanas laikā, tomēr īpašos gadījumos izcelšanos var arī noteikt vai apstrīdēt atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā ir vecāka dzīvesvieta vai bērna dzīvesvieta apstrīdēšanas laikā (*PILA* 62. pants).

3.4.2 Adopcija

Adopcijai piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā ir adoptētāja dzīvesvieta. Adopcijai, ko veic laulātie, piemēro tiesību aktus, kas reglamentē laulības vispārējās tiesiskās sekas adopcijas veikšanas laikā (*PILA* 63. panta 1. punkts). Tas nozīmē, ka adopcijai, ko veic laulātie, piemēro galvenokārt tās valsts tiesību aktus, kurā ir laulāto kopīgā dzīvesvieta (*PILA* 57. panta 1. punkts), tomēr *PILA* nosaka arī vairākus alternatīvus pamatojumus, izvēloties tiesību aktus gadījumos, kad laulātajiem nav kopīgas dzīvesvietas valsts (*PILA* 57. panta 2.–4. punkts).

Ja bērna adoptēšanai bērna dzīvesvietas valsts tiesību aktos ir noteikta prasība saņemt bērna piekrišanu vai citas tādas personas piekrišanu, kurai ar bērnu ir ģimenes tiesiskās attiecības, piekrišanai piemēro attiecīgās valsts tiesību aktus (*PILA* 63. panta 2. punkts).

Ja adopcijai piemēro ārvalstu tiesību aktus vai bērns tiek adoptēts, pamatojoties uz citas valsts tiesas spriedumu, *PILA* ir atsevišķi noteikts, ka šādi adopcijai Igaunijā ir tāda pati ietekme kā valstī, saskaņā ar kuras tiesību aktiem bērns ir adoptēts (*PILA* 64. pants). Būtu arī jāuzsver, ka, adoptējot bērnu, kura dzīvesvieta ir Igaunijā, jāizpilda arī visi citi no Igaunijas tiesību aktiem izrietošie adopcijas nosacījumi, kā to nosaka bērna vai laulāto dzīvesvietas valsts tiesību akti (*PILA* 63. panta 3. punkts).

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulības vispārējās tiesiskās sekas galvenokārt tiek noteiktas atbilstīgi laulāto kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem (*PILA* 57. panta 1. punkts), tomēr *PILA* ir arī uzskaitīti vairāki alternatīvi pamatojumi, kas ir spēkā, izvēloties piemērojamos tiesību aktus gadījumos, kad laulātajiem nav kopīgas dzīvesvietas valsts: vienāda valstspiederība, pēdējā kopīgā dzīvesvietas valsts, ja viens laulātais arvien dzīvo attiecīgajā valstī, vai, ja nepastāv neviens no iepriekš minētajiem, tās valsts tiesību akti, ar kuru laulātie ir citādi cieši saistīti (*PILA* 57. panta 2.–4. punkts).

Igaunijas tiesību aktus piemēro laulību procedūrai Igaunijā. Citā valstī noslēgta laulība tiek uzskatīta par spēkā esošu Igaunijā, ja tā noslēgta atbilstīgi procedūrai, kas noteikta tās valsts tiesību aktos, kurā laulība noslēgta, un atbilst būtiskajiem priekšnoteikumiem laulības noslēgšanai, kā noteikts abu laulāto dzīvesvietas valstu tiesību aktos (*PILA* 55. panta 1. un 2. punkts).

Vispārējs noteikums paredz, ka priekšnoteikumus un šķēršļus laulības noslēgšanai un no laulības izrietošās sekas reglamentē potenciālo laulāto dzīvesvietas valsts tiesību akti (*PILA* 56. panta 1. punkts). Potenciālā laulātā iepriekšējā laulība nav šķērslis jaunai laulībai, ja iepriekšējā laulība ir šķirta ar lēmumu, kas ir pieņemts vai atzīts Igaunijā, pat ja šāds lēmums neatbilst potenciālā laulātā dzīvesvietas valsts tiesību aktiem (*PILA* 56. panta 3. punkts). Saistībā ar tiesību aktiem, kas reglamentē priekšnoteikumus laulības noslēgšanai, Igaunijas valstspiederīgajiem piemēro īpašu noteikumu, saskaņā ar kuru, ja Igaunijas valstspiederīgais neatbilst priekšnoteikumiem laulības noslēgšanai atbilstīgi savas dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, piemēro Igaunijas tiesību aktus, ja persona atbilst priekšnoteikumiem laulības noslēgšanai atbilstīgi Igaunijas tiesību aktiem (*PILA* 56. panta 2. punkts).

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Igaunijas tiesību aktos nav noteikumu par neregistrētām partnerattiecībām vai partnerattiecībām. *PILA* noteikumus par līdzīgām tiesiskām attiecībām izmanto arī piemērojamo tiesību aktu noteikšanai. Atkarībā no neregistrēto partnerattiecību vai partnerattiecību rakstura var būt piemēroti noteikumi, kas reglamentē līgumsaistības vai ģimenes tiesiskās attiecības.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Laulība tiek šķirta atbilstīgi tiesību aktiem, kas reglamentē laulības vispārējās tiesiskās sekas un ir piemērojami laulības šķiršanas procedūras sākšanas laikā (*PILA* 60. panta 1. punkts un 57. pants). Tas nozīmē, ka laulības šķiršanu galvenokārt reglamentē laulāto kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti (*PILA* 57. panta 1. punkts), bet *PILA* arī nosaka vairākus alternatīvus pamatojumus piemērojamo tiesību aktu izvēlei gadījumos, kad laulātajiem nav kopīgas dzīvesvietas valsts: vienāda valstspiederība, pēdējā kopīgā dzīvesvietas valsts, ja viens laulātais arvien dzīvo attiecīgajā valstī, vai, ja nepastāv neviens no iepriekš minētajiem, tās valsts tiesību akti, ar kuru laulātie ir citādi cieši saistīti (*PILA* 57. panta 2.–4. punkts).

Izņēmuma kārtā var piemērot Igaunijas, nevis ārvalstu tiesību aktus, ja laulības šķiršana nav atļauta atbilstīgi tiesību aktiem, kuri reglamentē laulības vispārējās tiesiskās sekas (*PILA* 57. pants), vai ir atļauta tikai tad, ja tiek ievēroti ļoti stingri nosacījumi. Šo izņēmumu piemēro, ja viens laulātais dzīvo Igaunijā vai ir Igaunijas valstspiederīgais vai arī dzīvo Igaunijā vai bija Igaunijas valstspiederīgais laulības noslēgšanas laikā (*PILA* 60. panta 1. un 2. punkts).

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Igaunijā nav starptautisko privāttiesību noteikumu, kas tiek piemēroti uzturēšanas maksāšanas pienākumam, kurš izriet no ģimenes attiecībām, un tiek sniegtas atsauces uz attiecīgajiem starptautiskajiem tiesību aktiem.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulātie var izvēlēties, kādi tiesību akti tiks piemēroti laulāto mantiskajām attiecībām saistībā ar īpašumtiesībām. Tādēļ, ja laulātie ir izvēlējušies piemērojamos tiesību aktus, tie tiks piemēroti. Tomēr laulātie nevar brīvi izvēlēties ikvienas valsts tiesību aktus. Viņi var izvēlēties vai nu viena laulātā dzīvesvietas valsts tiesību aktus, vai arī tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgais ir viens laulātais. Ja laulātajam ir vairākas valstspiederības, var izvēlēties jebkuras šādas valsts tiesību aktus (*PILA* 58. panta 1. punkts).

Igaunijā piemērojamos tiesību aktus var izvēlēties atbilstīgi obligātām prasībām. Izvēli par labu tiesību aktiem, kas tiks piemēroti laulāto mantiskajām attiecībām, apstiprina notariāli. Ja Igaunijā netiek izvēlēti tiesību akti, izvēle par labu tiesību aktiem oficiāli ir spēkā tad, ja tiek nodrošināta atbilstība oficiālajām prasībām saistībā ar laulāto mantisko attiecību līgumu, kā noteikts izvēlētajos tiesību aktos (*PILA* 58. panta 2. punkts).

Ja laulātie nav izvēlējušies piemērojamos tiesību aktus, laulāto mantiskās attiecības reglamentē tiesību akti, kas piemērojami laulības vispārējām tiesiskajām sekām laulības noslēgšanas laikā (*PILA* 58. panta 3. punkts un 57. pants). Laulības vispārējās tiesiskās sekas galvenokārt reglamentē laulāto kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti (*PILA* 57. panta 1. punkts), bet, ja tādas nav, tad tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir abi laulātie, laulāto pēdējās kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti, ja viens laulātais joprojām dzīvo attiecīgajā valstī, vai, ja nepastāv neviens no minētajiem, tad tās valsts tiesību akti, ar kuru laulātie ir visciešāk saistīti (*PILA* 57. panta 2.–4. punkts).

3.7 Testamenti un mantojums

Mantojuma tiesības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā bijusi testatora pēdējā dzīvesvieta. Persona savā testamentā vai mantošanas līgumā var noteikt, ka viņas mantojumam ir piemērojami viņas valstspiederības valsts tiesību akti. Šāds noteikums nav spēkā, ja persona nāves brīdī vairs nav atbilstošās valsts valstspiederīgais.

Tiesību akti, kas reglamentē mantošanu, jo īpaši nosaka: 1) testamentāro rīkojumu veidus un ietekmi; 2) mantojspēju un mantojuma atrašanu; 3) mantojuma apmēru; 4) mantiniekus un attiecības starp viņiem; un 5) atbildību par testatora parādiem.

Attiecībā uz testamentu un mantošanas līgumu formu piemēro 1961. gada Hāgas Konvenciju par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību.

Persona var sagatavot, grozīt vai atsaukt savu testamentu, ja viņai ir attiecīga rīcībspēja saskaņā ar viņas dzīvesvietas valsts tiesību aktiem testamenta sagatavošanas, grozīšanas vai atsaukšanas brīdī. Ja saskaņā ar minētās valsts tiesību aktiem personai nav tiesībspējas un rīcībspējas sagatavot testamentu, viņa var sagatavot, grozīt vai atsaukt savu testamentu, ja viņai ir šādas tiesības saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras valstspiederīgais persona ir testamenta sagatavošanas, grozīšanas vai atsaukšanas laikā. Dzīvesvietas vai valstspiederības maiņa neierobežo jau iegūtu tiesībspēju un rīcībspēju sagatavot testamentu. Iepriekš minētais attiecas uz personas spēju attiecīgi noslēgt, grozīt vai izbeigt mantošanas līgumu.

Mantošanas līgumus reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā bija testatora dzīvesvieta līguma noslēgšanas brīdī, vai valstspiederības valsts tiesību akti, ja tā nosaka attiecīgā persona. Reglamentējošie tiesību akti nosaka mantošanas līguma pieņemamību, derīgumu, saturu un saistošo spēku, kā arī līguma sekas saskaņā ar mantojuma tiesībām.

Kad tiek sagatavots savstarpējs testaments, tam jāatbilst abu testatoru dzīvesvietas valstu tiesību aktiem vai viena laulātā dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, ko kopīgi izvēlas testatori.

3.8 Nekustamais īpašums

Lietu tiesību rašanās vai izbeigšanās tiek noteikta, pamatojoties uz tās valsts tiesību aktiem, kurā atradās īpašums tiesību rašanās vai izbeigšanās laikā. Ir noteikts ierobežojums — lietu tiesības nedrīkst īstenot pretrunā īpašuma *lex situs* būtiskajiem principiem (*PILA* 12. panta 2. punkts).

3.9 Maksātnespēja

Tā kā saskaņā ar Bankrota likuma 3. panta 2. punktu bankrota procedūrai piemēro Civilprocesa kodeksa noteikumus, ja vien Bankrota likumā nav noteikts citādi, un atbilstoši Civilprocesa kodeksa 8. panta 1. punktam tiesvedība tiesā notiek, pamatojoties uz Lgaunijas civilprocesaālajām tiesībām, bankrota procedūrai, kas notiek Lgaunijā, ir piemērojami Lgaunijas tiesību akti.

Lapa atjaunināta: 26/10/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Īrija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Tiesību normu kolīzijas pirmsākumi Īrijā meklējami vispirms paražu tiesībās, un tādēļ tās ir pakļautas pārmaiņām un attīstībai. Tomēr tiesu prakse šajā jomā ir neliela, tādēļ vairākās jomās ir grūti precīzi noteikt, kādi tiesību akti ir piemērojami. Tas jo īpaši attiecas uz ģimenes tiesībām. Attiecībā uz tiesību aktiem, kas nosaka jurisdikciju, tradicionālajos tiesību aktos noteiktās tiesību kolīziju normas pakāpeniski tiek aizstātas ar starptautiskām konvencijām un ES tiesību aktiem.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

1961. gada Hāgas Konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību

1980. gada Romas Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Nav zināma neviena divpusēja konvencija, kurai Īrija būtu pievienojusies un kura ietvertu tiesību kolīziju normas.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Vispārējā nostāja paredz, ka tiesību normu kolīzijas noteikumus piemēro tikai tad, ja vismaz viena no pusēm ir pieprasījusi to piemērošanu.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Īrijas tiesās reti tiek iztiesātas lietas, kurās nepieciešama šīs doktrīnas izskatīšana.

2.3 Piesaites kritērija izmaiņas

Īrijā šajā jomā nav pieņemta vienota pieeja.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Lai arī par šo jautājumu nav tiesu prakses, ir maz ticams, ka Īrija piemērotu citu valstu tiesību aktus, kuri ir pretrunā Īrijas sabiedriskajai kārtībai (likumībai un kārtībai).

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Īrijas tiesas pieprasa, lai ārvalstu tiesību aktu saturs tiktu pierādīts tā, it kā tas būtu fakts. Pusei, kas vēlas izmantot to [tiesību aktu] kā pamatojumu, par to jāiesniedz lūgums un citas valsts tiesību aktu saturs jāpierāda tiesnesim tā, it kā tas būtu fakts. Ja pastāv pretrunas starp pušu iesniegtajiem pierādījumiem, tiesnesis var izvērtēt ekspertu uzticamību un pēc tam ņemt vērā primāros pierādījumus (*piem.*, ārvalstu tiesību aktus un lietas), jo īpaši tad, ja tie ietver Īrijas tiesnesim zināmus jēdzienus. Ja Īrijas tiesību kolīziju normas norāda, ka ir jāpiemēro ārvalstu tiesību akti, bet neviena no pusēm nesniedz pierādījumus par minēto tiesību aktu būtību, tiesa parasti pieņems, ka tā ir tāda pati kā Īrijas tiesību aktiem, ja vien netiek pierādīts pretējais.

Ekspertu sniegtie pierādījumi parasti tiek izmantoti ārvalstu tiesību aktu satura pierādīšanai, un ir nepietiekami, ja puses iesniedz tiesai ārvalstu tiesību aktu, lietas vai iestādes izdotu tekstu. Persona, kura ir kvalificēts jurists ārvalstu tiesību sistēmā vai kurai ir pietiekami liela praktiskā pieredze minētajā sistēmā, drīkst sniegt pierādījumus par ārvalstu tiesību aktiem. Parasti tiesa pati neveiks ārvalstu tiesību aktu izpēti.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Īrija ir parakstījusi 1980. gada Romas Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām. Īrija ir ieviesusi šo konvenciju saskaņā ar 1991. gada Likumu par līgumsaistībām (piemērojamiem tiesību aktiem). Konvencijas noteikumus piemēro līgumsaistībām katrā situācijā, kurā jāizvēlas starp dažādu valstu tiesību normām. Tomēr konvencija neattiecas uz noteiktiem līgumu veidiem, piemēram, no ģimenes attiecībām izrietošām līgumsaistībām.

Ir jāņem vērā, ka Īrijā tieši veidā piemēro Regulu 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I"). Taču Īrija nav piekritusi Regulas 1259/2010 ("Roma II") ieviešanai, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai, to dalībvalstu jurisdikcijās, kuras ir tai pievienojušās.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Ģimenes tiesībās vai laulības šķiršanas pieteikumos Īrijas tiesas ņem vērā *tiesas valsts tiesību aktus*, jo uzskata to par piemērotāko principu tāpēc, ka tas rada noteiktību. Īrijā nav pieņemti tiesību akti par tiesību normu kolīziju attiecībā uz lietām par civiltiesību pārkāpumiem, un arī tiesu prakse ir pavisam neliela. Īrijas tiesas ņem vērā *tiesas valsts tiesību aktu* principu, saskaņā ar kuru ir jāpiemēro tiesas valsts tiesību akti, un arī *pārkāpuma izdarīšanas vietas* principu, *saskaņā ar kuru ir jāpiemēro tās vietas tiesību akti, kurā tika izdarīts pārkāpums*. Tiesas var ņemt vērā arī atbilstīgās saistību tiesības, kurās ieteikta elastīga pieeja, ļaujot tiesai apsvērt visus atšķirīgos piesaites kritērijus un attiecīgi izlemt jautājumu par jurisdikciju.

Ir jāņem vērā, ka Īrijā tieši piemēro Regulu 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II").

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Bērnam ir viņa tēva pastāvīgā dzīvesvieta, ja viņa vecāki bija precējušies bērna dzimšanas laikā. Ja bērna dzimšanas laikā viņa vecāki nebija precējušies vai viņa tēvs bija miris, bērna pastāvīgā dzīvesvieta ir viņa mātes dzīvesvieta. Šis noteikums ir spēkā līdz brīdim, kad bērns sasniedz 18 gadu vecumu, kļūst pilngadīgs un iegūst tiesībspēju pats izvēlēties pastāvīgu dzīvesvietu.

Persona var izvēlēties pastāvīgo dzīvesvietu, tikai faktiski dzīvojot attiecīgajā jurisdikcijā ar nolūku dzīvot tur uz nenoteiktu laiku vai pastāvīgi. Ja kāds no šiem elementiem vairs nav spēkā, persona atgriežas savā sākotnējā dzīvesvietā. Precēta sieviete iegūst pati savu pastāvīgo dzīvesvietu neatkarīgi no vīra.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

1987. gada Likums par bērna statusu atcēla ārvalsts jēdzienu. Saskaņā ar šo likumu katras personas attiecības ar savu tēvu un māti ir noteiktas neatkarīgi no tā, vai tēvs un māte ir vai ir bijuši precējušies viens ar otru.

Neraugoties uz to, gadījumā, kad bērna vecāki nav precējušies viens ar otru bērna dzimšanas dienā vai ieņemšanas laikā, bērnu neuzskata par laulībā dzimušu. Tomēr, ja vecāki pēc tam apprecas, bērnu var atzīt par laulībā dzimušu bērnu. No konstitucionālā viedokļa nepastāv atšķirība starp laulībā dzimušu

bērnu un bērnu, kurš par tādu atzīts. Nepastāv arī atšķirības starp bērna tiesībām, kas jānodrošina bērna vecākiem, vai tiesības mantot no vecākiem — neatkarīgi no tā, vai vecāki jebkad ir bijuši precējušies viens ar otru.

Ja Īrijas tiesas īsteno jurisdikciju lietā, pamatojoties uz Regulu 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību ("Brisele IIa"), tās parasti piemēro Īrijas tiesību aktus.

Ja Īrijas tiesas īsteno jurisdikciju saistībā ar adopcijas lietu, arī tad tās piemēro Īrijas tiesību aktus.

Jāņem vērā, ka augstākajām tiesām to jurisdikcijā ir raksturīgi izdot rīkojumus, ar kuriem īsteno Īrijas pilsoņa bērna konstitucionālās tiesības neatkarīgi no bērna pastāvīgās dzīvesvietas. Jebkuru tiesas lēmumu par tās jurisdikcijas īstenošanu nosaka tas, vai ir piemēroti vai nepieciešami konkrētajos apstākļos tiesai rīkoties šādi, ņemot vērā starptautisko privāttiesību normas par tiesu piekrišanu.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem 2015. gada 22. maijā pieņemtais Konstitūcijas 34. grozījums paredz attiecībā uz laulībām, ka jebkuras divas personas drīkst stāties laulībā saskaņā ar tiesību aktiem un neatkarīgi no dzimuma. Attiecīgi personas, kurām ir tiesībspēja un kuras var brīvi stāties laulībā, varēs to darīt neatkarīgi no viņu bioloģiskā dzimuma pēc tam, kad tiks ieviests un stāties spēkā 2015. gada Laulību likums. Īrijā laulība netiks uzskatīta par spēkā esošu, ja viena no pusēm ir transseksuāla persona un stājas laulībā, izmantojot savu jauno dzimumu. Saskaņā ar starptautisko privāttiesību noteikumiem ārvalstīs noslēgta laulība tiks atzīta par spēkā esošu tikai tad, ja būs izpildīti vairāki nosacījumi. Pusēm ir jānokārto visas formalitātes, kas piemērojamas jurisdikcijā, kur notiek laulību ceremonija (*laulību noslēgšanas valsts tiesību akti*). Pusēm ir jābūt tiesībspējai stāties laulībā saskaņā ar tās jurisdikcijas noteikumiem, kurā tām bija pastāvīga dzīvesvieta. Ārvalstīs noslēgtai laulībai jābūt analogai tai, ko parasti uzskata par laulību Īrijā. Piemēram, poligāma laulība netiks atzīta par likumīgu.

Rīkojumi, kurus izdod saskaņā ar 2010. gada Likuma par civilo partnerību un dzīvesbiedru tiesībām un pienākumiem 5. nodaļu, paredz noteiktu ārvalstīs reģistrētu attiecību kategoriju atzīšanu, nosakot tiesības un pienākumu, ka tās saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem tiek traktētas tāpat kā Īrijā reģistrēta civilā partnerība ar noteikumu, ka konkrētajam pārim būtu bijusi tiesībspēja reģistrēt civilo partnerību Īrijā.

Attiecībā uz tiesvedību laulības šķiršanai, laulāto atšķiršanai vai laulības atzīšanai par spēkā neesošu Īrijā tieši piemēro Regulu 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību ("Brisele IIa"). Gadījumos, kad nevienai citai Dalībvalstij nav jurisdikcijas saskaņā ar regulu Brisele IIa, Īrijas tiesas var uzņemt jurisdikciju, ja vismaz vienai no pusēm tiesvedības uzsākšanas laikā pastāvīgā dzīvesvieta ir Īrijā.

Ja Īrijas tiesai ir jurisdikcija laulības šķiršanas tiesvedībā, tā piemēros savus tiesību aktus tiesvedībai ģimenes tiesību lietās un citiem ar to saistītiem vai papildu jautājumiem.

Gadījumos, kad nepiemēro regulu Brisele IIa, laulības šķiršana ārvalstīs tiks atzīta, ja tā notikusi valstī, kurā vienam no laulātajiem bija pastāvīga dzīvesvieta dienā, kad tika sāta tiesvedība laulības šķiršanas lietā.

3.5.1 Uzturēšanas saistības

Uzturēšanas prasības pašlaik izskata saskaņā ar Padomes Regulu 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās.

Būtnībā Uzturēšanas regulas mērķis ir nodrošināt kopīgu noteikumu kopumu, kas attiecas uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi, sadarbību un standartizētiem dokumentiem, kas veicinātu efektīvu uzturēšanas līdzekļu piedziņu Eiropas Savienībā. Ņemot vērā, ka viens no regulas galvenajiem mērķiem ir nodrošināt to, ka uzturēšanas līdzekļu saņēmējs var viegli saņemt lēmumu vienā dalībvalstī, kurš būs automātiski izpildāms citā dalībvalstī bez papildu formalitātēm, Uzturēšanas regula ietver pasākumus, kas veicami saistībā ar jurisdikciju, tiesību normu kolīziju, atzīšanu un izpildāmību, izpildi un juridisko palīdzību, un ir izstrādāta tā, lai veicinātu centrālo iestāžu sadarbību. Pienākums sākotnējā rīkojuma noteikumus izpildīt bez izmaiņām ir ļoti strikti paredzēts Regulas noteikumos, un nekādā gadījumā nolēmumu, kas ir pieņemts vienā dalībvalstī, nedrīkst pārskatīt pēc būtības citā dalībvalstī, kur ir prasīta tā atzīšana un izpilde. Tādējādi regula neļauj dalībvalsts tiesai, kura nav pieņēmusi lēmumu par veicamo darbību, pieņemt jaunus vai saistītus rīkojumus.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Ja nepastāv pretējs nolūks, laulības vienošanās (līgumu) starp pusēm skaidro saskaņā ar laulāto pastāvīgajā dzīvesvietā spēkā esošajiem tiesību aktiem. Ja šādas vienošanās nav, piemērojamos tiesību aktus arī nosaka pēc laulāto pastāvīgās dzīvesvietas. Ja laulātie kopā dzīvo vienā pastāvīgā dzīvesvietā, to uzskata par laulāto pastāvīgo dzīvesvietu. Ja tā nav, laulāto pastāvīgo dzīvesvietu noteiks saskaņā ar tiem piemērojamiem tiesību aktiem, kuriem ir visciešākā saistība ar pusēm un laulību.

3.7 Testamenti un mantojums

Vispārējais princips paredz, ka mantošanas tiesības uz nekustamu īpašumu nosaka tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā, savukārt kustamas mantas sadali un mantošanas tiesības nosaka tās valsts tiesību akti, kurā mirušās personas nāves brīdī atradās tās pastāvīgā dzīvesvieta.

Testatora rīcībspēju nosaka viņa pastāvīgajā dzīvesvietā spēkā esošie tiesību akti, lai gan pastāv arī viedoklis, ka nekustama īpašuma gadījumā būtu jāpiemēro *lex situs*.

Ja testatora pastāvīgā dzīvesvieta tiek mainīta laikā no testamenta izdošanas datuma līdz nāves dienai, nav vienota uzskata par to, vai šādā gadījumā rīcībspēju pārbauda saskaņā ar tiesību aktiem, kas ir spēkā pastāvīgajā dzīvesvietā testamenta sastādīšanas laikā vai nāves brīdī.

Saskaņā ar 1965. gada Likumu par mantošanas tiesībām testaments ir oficiāli spēkā esošs, ja tas pēc formas atbilst vienam no šādiem tiesību aktiem: tiesību aktiem, kas ir spēkā vietā, kur testators ir veicis testamentāro darījumu; tiesību aktiem, kas ir saistīti ar testatora valstspiederību, domicilu vai pastāvīgo dzīvesvietu vai nu laikā, kad tika veikts testamentārais darījums, vai testatora nāves brīdī; vai attiecībā uz nekustamo īpašumu — tiesību aktiem, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā.

3.8 Nekustamais īpašums

Īrijas tiesību aktos tiek nošķirta kustama manta un nekustamais īpašums, un, lai noteiktu, vai konkrētās intereses attiecas uz kustamu mantu vai nekustamo īpašumu, tiek piemēroti tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietas valstī.

Vispārējais noteikums ir tāds, ka nekustama īpašuma gadījumā tiek piemēroti tiesību akti, kas ir spēkā īpašuma atrašanās vietā.

3.9 Maksātnespēja

Regula Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām ("Maksātnespējas regula") nosaka jurisdikcijas noteikumus attiecībā uz maksātnespējas procedūrām ES[1]. Maksātnespējas regulas 3. pantā ir noteikts, ka dalībvalstī, kur atrodas parādnieka galvenais interešu centrs, tiesām ir jurisdikcija uzsākt maksātnespējas tiesvedību. Tādēļ maksātnespējas procesu, kas ir uzsākts Īrijā, noteiks Īrijas tiesas saskaņā ar Īrijas tiesību aktiem, kas reglamentē prasījumu iesniegšanu, pārbaudi un atzīšanu maksātnespējas procesā. Galvenie tiesību akti ir 2014. gada Uzņēmumu likums, 2012.-2015. gada Fiziskās personas maksātnespējas likums un 1988. gada Likums par bankrotu.

Saites

 <http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] Aizstāts no 2017. gada 26. jūnija ar ES Regulas 2015/848 par maksātnespējas procedūrām pārstrādāto redakciju

Lapa atjaunināta: 08/04/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Grieķija

Ja juridiskajās attiecībās personu starpā ir elementi, kas skar vairāk nekā vienu valsti (starptautisks elements), un rodas strīds, Grieķijas tiesas ne vienmēr piemēro Grieķijas tiesību aktus un izpēta, kuras tiesības ir jāpiemēro (piemērojamās tiesības), pamatojoties uz starptautiskajām privāttiesībām.

Starptautiskās privāttiesības ir mehānisms, kas darbojas uz piesaistes faktora pamata, lai noteiktu piemērojamās tiesības (t.i., vienas valsts tiesību normas), kas var būt attiecīgās tiesas valsts vai citas valsts tiesību akti. Kolīziju normas nosaka, pamatojoties uz vienu vai vairākiem piesaistes kritērijiem. Piesaistes kritērijs ir strīda faktors ar starptautisku raksturu, uz kā pamata piemēro konkrētu starptautisko privāttiesību normu, lai noteiktu attiecīgajā lietā piemērojamās tiesības, t.i., Grieķijas vai citas valsts tiesību aktus (tiesību normu kolīzija).

1 Tiesību avoti

Grieķijas tiesību akti ir Grieķijas starptautisko privāttiesību pamatavots. Likuma jēdziens ietver arī divpusējās un daudzpusējās starptautiskās konvencijas, ko Grieķija ir ratificējusi un kas pēc ratifikācijas tiek piemērotas tādā pašā veidā kā Grieķijas valsts tiesību akti. Likuma jēdziens aptver arī Eiropas Savienības tiesību aktus, jo īpaši regulas. Tā kā starptautiska līmeņa privāttiesisku darījumu skaits un daudzveidība arvien pieaug, Grieķijas tiesu un Eiropas Savienības Tiesas judikatūrai, lai arī tā nav oficiāls tiesību avots, ir nozīmīga loma gadījumos, kas nav atrunāti starptautiskajās privāttiesībās, kuras izmanto piemērojamo tiesību aktu noteikšanai.

1.1 Valsts tiesību normas

Grieķijas tiesību akti ir Grieķijas starptautisko privāttiesību pamatavots. Pamatnoteikumi ir atrodami Civilt kodeksā (4.-33. pants), lai gan noteikumi ir paredzēti arī citos likumos, piemēram, likumā Nr. 5960/1933 par čekiem (70.-76. pants).

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Dažas daudzpusējās starptautiskās konvencijas:

1956. gada 19. maija Ženēvas konvencija par kravu starptautisko autopārvadājumu līgumu, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 559/1977;

1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 1325/1983;

1965. gada 15. novembra Hāgas konvencija par tiesas un ārpus tiesas dokumentu izsniegšanu civillietās vai komercietās, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 1334/1983;

1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 4020/2011.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Dažas divpusējās starptautiskās konvencijas:

1993. gada 17. maija Konvencija starp Grieķijas Republiku un Albānijas Republiku par tiesisko palīdzību civillietās un krimināllietās (ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 2311/1995);

1951. gada 3. augusta Konvencija starp Grieķiju un ASV par draudzību, komerciju un kuģniecību (ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 2893/1954)

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Ja saskaņā ar kolīziju normām Grieķijas starptautiskajos privāttiesību aktos ir jāpiemēro citas valsts tiesību akti, Grieķijas tiesnesis ņem to vērā pēc savas iniciatīvas, t.i., prāvniekiem nav uz tiem ne jāatsaucas, nedz arī jāpieprasa pārbaudīt to noteikumu saturu (Civilprocesa kodeksa 337. pants).

2.2 Atgriezeniskā norāde

Ja Grieķijas starptautisko privāttiesību aktu noteikumi paredz, ka ir jāpiemēro citas valsts tiesības, tiek piemēroti šīs valsts materiālo tiesību noteikumi un neizdara atsauci uz minētās valsts privāto starptautisko privāttiesību aktu noteikumiem (Civilt kodeksa 32. pants), kas, savukārt, varētu paredzēt, ka piemēro Grieķijas vai kādas trešās valsts tiesību aktus.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Juridisko attiecību piesaistes kritērijs attiecību gaitā bieži mainās (piemēram, sabiedrības domicilu pārvieto no vienas valsts uz otru, un tādā gadījumā mainās arī piemērojamās tiesības). Ir noteikumi, kas skaidri paredz risinājumu par to, kuras tiesības galu galā piemēro; citos gadījumos tiesa piemēro tādas piemērojamās tiesības, ko piemēroja sākotnēji vai pēc tam, vai abas piemērojamās tiesības kopā atkarībā no lietas faktiskajiem apstākļiem.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Ja Grieķijas starptautiskās privāttiesības (piesaistes faktora normas) paredz, ka ir jāpiemēro ārvalstu tiesības, bet to piemērošana ir pretrunā Grieķijas sabiedriskās kārtības pamatā esošajiem morāles un tiesību pamatprincipiem (Civilt kodeksa 33. pants), Grieķijas tiesa, izskatot attiecīgo lietu, nepiemēro attiecīgos ārvalsts tiesību aktu noteikumus, bet piemēro citus ārvalstu noteikumus (negatīva darbība). Tomēr ja gadījumos, kad piemērošana ir liegta, rodas juridisks vakuums ārvalsts tiesībās, to atrisina, piemērojot Grieķijas tiesības (pozitīva darbība).

Viens Grieķijas tiesiskās sistēmas interešu aizsardzības veids ir ieviest tieši piemērojamus noteikumus. Šie noteikumi regulē īpaši svarīgus jautājumus valsts iekšējās juridiskajās attiecībās, un Grieķijas tiesas tos arī tieši piemēro lietās ar starptautisku raksturu, ko neatrisina Grieķijas starptautisko privāttiesību aktu piemērošana.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Grieķijas tiesas var izmantot jebkādas līdzekļus, kurus tās uzskata par piemērotiem, lai noskaidrotu, kuras ārvalstu tiesības ir piemērojamas. Šādas zināšanas var būt balstītas tiesnešiem personīgi zināmajā tiesību informācijā, kā arī tiesneši šo informāciju var meklēt (daudzpusējās un divpusējās) starptautiskajās konvencijās, saskaņā ar kurām dalībvalstis ir uzņēmušās savstarpēju informācijas sniegšanas pienākumu, vai arī pašmāju vai ārvalstu zinātniskajās organizācijās. Ja ir grūti vai neiespējami iegūt informāciju par ārvalstu tiesību aktu noteikumiem, Grieķijas tiesa tos var noteikt, pieprasot prāvnieku palīdzību, un tā neattiecas tikai uz iesniegtajiem pierādījumiem (Civilprocesa kodeksa 337. pants).

Izņēmuma gadījumā Grieķijas tiesas piemēros Grieķijas tiesību aktus piemērojamo citas valsts tiesību aktu vietā, ja par spīti pieliktajām pūlēm ir izrādīties neiespējami noskaidrot citas valsts tiesību aktu noteikumus.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Lielāki daļai līgumu un tiesību aktu, kas noslēgti 2009. gada 17. decembrī vai pēc šī datuma, Grieķijas tiesas piemērojamos tiesību aktus noteiks, balstoties uz Regulu (EK) Nr. 593/2008, Roma I Regulu. Parasti tiek piemēroti pušu izvēlētie tiesību akti.

Līgumiem un tiesību aktiem, kas noslēgti laikposmā no 1991. gada 1. aprīļa līdz 2009. gada 17. septembrim, piemērojami tiesību akti tiek noteikti, balstoties uz 1980. gada 19. jūnija Romas Konvenciju, kurā arī ir noteikts iepriekš minētais pamatprincips.

Visa veida līgumiskajām saistībām un tiesību aktiem, kas ir skaidri izslēgti no iepriekš minētās Regulas un Konvencijas piemērošanas jomas, kā arī tiem, kas noslēgti pirms 1991. gada 1. aprīļa, piemērojami tiesību akti tiek noteikti, pamatojoties uz Civilt kodeksa 25. pantu, kurā izklāstīts tas pats pamatprincips, kāds ir Regulā.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Saistībām, kas izriet no civiltiesiskiem pārkāpumiem, netaisnas iedzīvošanās, neatļautas pārstāvniecības bez pilnvarojuma (*negotiorum gestio*) un līgumslēgšanas sarunu izjaukšanas (*culpa in contrahendo*), 2009. gada 11. janvārī vai pēc šī datuma Grieķijas tiesas noteiks piemērojamos tiesību aktus, pamatojoties uz Regulu (EK) Nr. 864/2007 (Romans II regula). Parasti piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā izdarīts pārkāpums.

Visa veida civiltiesiskajiem pārkāpumiem, kas ir skaidri izslēgti no iepriekš minētās regulas piemērošanas jomas, kā arī tiem, kas izdarīti pirms 2009. gada 11. janvāra, piemērojami tiesību akti tiek noteikti, pamatojoties uz Civilt kodeksa 26. pantu, kurā izklāstīts tas pats pamatprincips, kāds ir regulā.

Saskaņā ar Grieķijas tiesu judikatūru vainai, kas izriet no netaisnas iedzīvošanās (pirms 2009. gada 11. janvāra), piemērojami tās valsts tiesību akti, kas vispārējos konkrētajos lietās apstākļos ir atbilstošākie.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

- Fiziskas personas

Vārds, domicils

Tā kā vārdu un domicilu izmanto, lai identificētu atsevišķu fizisko personu, tām piemērojamos tiesību aktus katru reizi nosaka konkrēto regulējamo tiesisko attiecību kontekstā. Tādējādi saskaņā ar Civilt kodeksa 14. pantu laulāto vārdu un domicilu reglamentē viņu personiskās attiecības regulējošie tiesību akti; attiecībā uz nepilngadīgiem bērniem tās reglamentē vecāku-bērnu attiecību tiesību akti saskaņā ar Civilt kodeksa 18.-21. pantu.

Rīcībspēja

Tiesības, ko piemēro attiecībā uz personas, kas ir Grieķijas valstspiederīgais vai ārzemnieks, rīcībspēju uzņemties tiesības un saistības, iesaistīties juridiskos darījumos, iesūdzēt kādu tiesā un tikt iesūdzētam un piedalīties tiesvedībā personīgi, ir tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais ir šī persona (Civilt kodeksa 5. un 7. pants un Civilprocesa kodeksa 62. panta a) apakšpunkts un 63. panta 1. punkts). Ja ārzemniekam saskaņā ar viņa vai viņas pilsonības valsts tiesību aktiem nav rīcībspējas iesaistīties juridiskos darījumos un piedalīties tiesvedībā personīgi, savukārt saskaņā ar Grieķijas tiesību aktiem viņam/viņai ir šāda rīcībspēja (izņemot gadījumos, uz kuriem attiecas ģimeņu un mantošanas tiesības, kā arī īpašumtiesības uz īpašumiem, kas atrodas ārpus Grieķijas), tādus gadījumos tiks piemēroti Grieķijas tiesību akti (Civilt kodeksa 9. pants un Civilprocesa kodekss 66. pants).

- Juridiskas personas

Attiecībā uz juridisko personu tiesībspēju saskaņā ar Civilt kodeksa 10. pantu tiek piemēroti tās vietas tiesību akti, kurā atrodas juridiskās personas domicils. Saskaņā ar Grieķijas tiesu judikatūru termins "domicils" nozīmē faktisko, nevis likumā noteikto domicilu.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Vecāku un bērnu attiecību jautājumi attiecas uz ģimenes saitēm starp vecākiem un bērniem un saistītajām tiesībām un saistībām.

Lemjot par to, vai bērnu var pasludināt par dzimušu laulībā vai ārpus laulībā (Civilt kodeksa 17. pants), piemēro šādas tiesības:

tās valsts tiesības, kas regulēja personiskās attiecības starp bērna māti un viņas laulāto bērna piedzimšanas brīdī, saskaņā ar Civilt kodeksa 14. pantu; ja laulība tika šķirta pirms bērna piedzimšanas, tās valsts tiesības, kas regulēja personiskās attiecības starp bērna māti un viņas laulāto laulības šķiršanas brīdī, saskaņā ar Civilt kodeksa 14. pantu.

Piemērojamās tiesības attiecībā starp vecākiem un bērniem, kas ir dzimuši laulībā, arī tad, ja laulība ir šķirta:

Grieķijas tiesas attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzību pasākumiem piemērojamos tiesību aktus noteiks atbilstīgi 1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencijai par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, ko Grieķija ratificēja ar Likumu Nr. 4020/2011, ja attiecināmi šīs konvencijas dalībvalsts tiesību akti.

Gadījumos, kad runa ir par valsti, kura nav šīs konvencija dalībvalsts, vis jautājumiem ārpus minētās Konvencijas piemērošanas jomas, piemērojami tiesību akti tiek noteikti saskaņā ar Civilt kodeksa 18. pantu:

ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie - attiecīgās valsts tiesības;

ja viņi ir ieguvuši jaunu kopīgu valstspiederību pēc bērna piedzimšanas - viņu jaunās kopīgās valstspiederības valsts tiesības;

ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie pirms bērna piedzimšanas, un viņu valstspiederība nemainās pēc piedzimšanas vai, ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pirms piedzimšanas, bet vecāku vai bērna valstspiederība mainās pēc bērna piedzimšanas — tās valsts tiesības, kurā viņiem bija pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta bērna piedzimšanas brīdī;

ja viņiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas - tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir bērns.

Piemērojamās tiesības attiecībā starp māti un tēvu, un ārpus laulībā dzimušu bērnu (Civilt kodeksa 19. un 20. pants):

ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie - attiecīgās valsts tiesības;

ja viņi ir ieguvuši jaunu kopīgu valstspiederību pēc bērna piedzimšanas - viņu jaunās kopīgās valstspiederības valsts tiesības;

ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie pirms bērna piedzimšanas, un viņu valstspiederība nemainās pēc piedzimšanas vai, ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pirms piedzimšanas, bet vecāku vai bērna valstspiederība mainās pēc bērna piedzimšanas — tās valsts tiesības, kurā viņiem bija pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta bērna piedzimšanas brīdī;

ja viņiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas — tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir tēvs vai māte.

Vecāku bērna uzturēšanas pienākuma gadījumos piemērojami tiesību akti:

Grieķijas tiesas, sākot no 2011. gada 18. jūnija, piemērojamos tiesību aktus noteiks, pamatojoties uz Regulu (EK) Nr. 4/2009, saskaņā ar 2007. gada 23. novembra Hāgas protokolu. Parasti piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā atbildīgajai pusei ir pastāvīgā dzīvesvieta.

3.4.2 Adopcija

Piemērojamās tiesības attiecībā uz adopcijas nosacījumiem un adopcijas pārtraukšanu ar starptautisku elementu ir tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais ir katra adopcijā iesaistītā persona (Civilt kodeksa 23. pants). Adopcijas formai piemērojami tiesību akti paredzēti Civilt kodeksa 11. pantā, proti, vai nu tiesību akti, kas regulē tās saturu, vai tās vietas tiesību akti, kurā adopcija tiek noformēta, vai arī visu pušu pilsonības valstī. Ja adopcijā iesaistītās personas ir dažādu valstu valstspiederīgie, ir jāievēro visu attiecīgo valstu tiesību aktu noteikumi un, lai adopcija būtu spēkā, nedrīkst pastāvēt nekādi šķēršļi saskaņā ar šiem tiesību aktiem.

Piemērojamās tiesības attiecībā starp adoptētājiem vecākiem un adoptējamo bērnu:

ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pēc adopcijas — attiecīgās valsts tiesības;

ja viņi adopcijas laikā iegūst jaunu kopīgu valstspiederību — viņu pēdējās kopīgās valstspiederības valsts tiesības;

ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie pirms adopcijas, un viņu valstspiederība nemainās pēc adopcijas vai ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pirms adopcijas, bet vienai no adopcijā iesaistītajām personām valstspiederība mainās pēc adopcijas beigām- tās valsts tiesības, kurā bija viņu pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta adopcijas brīdī;

ja viņiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas — tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais ir adoptētājs vecāks, vai, ja adoptē abi laulātie, tās tiesības, kas regulē viņu personiskās attiecības.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Materiāltiesiskie nosacījumi

Piemērojamās tiesības nosacījumiem, kas ir jāievēro, un kavējiem to personu ceļā, kas vēlas apprecēties, ir tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgie viņi ir, ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie, bet, ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie, abu valstu tiesības (Civilkodeksa 13. panta 1. punkta a) apakšpunkts).

Procesuālie nosacījumi

Lai laulības būtu oficiāli spēkā, piemērojamās tiesības ir tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgie ir personas, kas gatavojas precēties, ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie, bet, ja viņi ir dažādu valstu valstspiederīgie, abu valstu tiesības, kuru valstspiederīgie tās ir, vai tās valsts tiesības, kurā notiek laulības (Civilkodeksa 13. panta 1. punkta b) apakšpunkts). Grieķijas tiesiskā sistēma pieprasa ievērot zināmas formalitātes, lai noslēgtu laulības; pāru savienības, kas dzīvo kopā, bet kas nav oficiāli precējušies, Grieķijā atzīst par spēkā esošām ar noteikumu, ka tās atzīst par spēkā esošām saskaņā ar ārvalstu tiesībām, un kopā dzīvojošās personas nav Grieķijas valstspiederīgie.

Laulāto personiskās attiecības

Personiskās attiecības starp laulātajiem ir attiecības, kuru pamatā ir laulības un, kam nekāda sakara ar īpašumu, piemēram, dzīvošana kopā, un tiesības un saistības, tai skaitā uzturēšana.

Piemērojamās tiesības personiskajām attiecībām starp laulātajiem (Civilkodeksa 14. pants), kas neskar uzturēšanas pienākumu:

ja laulātie pēc laulībām ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie — attiecīgās valsts tiesības;

ja laulātie ir ieguvuši jaunu kopīgu valstspiederību laulību laikā — viņu pēdējās kopīgās valstspiederības valsts tiesības;

ja laulātie ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie laulību laikā, un viens no viņiem vēlāk kļuva par citas valsts valstspiederīgo — viņu pēdējās kopīgās valstspiederības valsts tiesības ar noteikumu, ka otrs laulātais joprojām ir minētās valsts valstspiederīgais;

ja laulātie ir dažādu valstu valstspiederīgie pirms laulībām, un viņu valstspiederība nemainās pēc laulībām vai ja viņi ir vienas un tās pašas valsts valstspiederīgie pirms laulībām, bet vienam no viņiem valstspiederība mainās pēc laulībām — viņu pēdējās kopīgās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības; ja viņiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas laulību laikā — tās valsts tiesības, ar kuru laulātajiem ir visciešākā saistība.

Uzturēšanas pienākums

Piemērojamās tiesību aktus nosaka saskaņā ar 1973. gada 2. oktobra Hāgas Konvencijas, kuru Grieķija ratificējusi ar Likumu Nr. 3137/2003, 4. pantu, proti, piemēro saņēmēja pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktus.

Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto mantiskās attiecības attiecas uz īpašumtiesībām un atbilstīgajām saistībām, kas izriet no laulībām.

Piemērojamās tiesības ir tiesības, kas regulē laulāto personiskās attiecības tūlīt pēc laulību noslēgšanas (Civilkodeksa 15. pants).

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Grieķijas tiesību sistēmā tiek atzīta kopdzīves forma, kas nav laulība, kā to paredz Likums Nr. 3719/2008. Pamatojoties uz iepriekš minētajā likumā skaidri noteiktām normām, šis likums piemērojams visa veida civilajām partnerattiecībām, kuras reģistrētas Grieķijā vai Grieķijas konsulārajās iestādēs, neatkarīgi no tā, vai puses ir Grieķijas valstspiederīgie vai ārzemnieki, gan formas, gan pušu vispārējo attiecību jomā. Ja civilās partnerattiecības ir reģistrētas ārzemēs, tām piemērojamās tiesību aktus nosaka Civilkodeksa 11. pants, proti, piemēro tiesību aktus, kas reglamentē to saturu, vai tās valsts tiesību aktus, kurā partnerattiecības reģistrētas, vai visu pušu pilsonības valsts tiesību aktus; pušu attiecības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā partnerattiecības reģistrētas.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Šķiršanas vai jebkāda veida atšķiršanas jautājumos piemērojamās tiesību aktus nosaka Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai (Romas III regula). Pamatā laulātie var vienoties šķiršanās vai atšķiršanas gadījumā piemērot kādus no šiem tiesību aktiem: a) laulāto pastāvīgās dzīvesvietas valsts vienošanās brīdī tiesību akti; b) laulāto pēdējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti, ja viens no laulātajiem vienošanās brīdī tur joprojām uzturas; c) jebkuras puses pilsonības valsts vienošanās brīdī tiesību akti; vai d) tiesas, kas lietu izskata, atrašanās vietas tiesību akti.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Iepriekš minētajā regulā skaidri noteikts, ka tā nav piemērojama bijušo laulāto uzturēšanas pienākuma gadījumos, jo šo jautājumu reglamentē 1973. gada 2. oktobra Hāgas Konvencijas, kuru Grieķija ratificējusi ar Likumu Nr. 3137/2003, 8. panta, kurā noteikts, ka piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā veikta laulības šķiršana vai atšķiršana.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Skatīt iepriekš 3.5.1. punkta pēdējo rindkopu.

3.7 Testamenti un mantojums

Visos jautājumos, kas skar mantošanas tiesības, izņemot testamentu sastādīšanas un atsaukšanas formu, piemērojamās tiesību aktus nosaka, balstoties uz Regulu (ES) 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.

Testaments tiks atzīts par derīgu, ja tas ir sastādīts kādā no turpmāk minētajiem tiesību aktiem paredzētajā formā (1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu):

tās valsts tiesības, kurā mirušais testamentu sastādīja;

tās valsts tiesības, kuras valstspiederīgais bija mirušais, kad viņš sastādīja testamentu vai kurā viņš nomira;

tās valsts tiesības, kurā mirušais dzīvoja vai uzturējās, kad sastādīja savu testamentu, vai kurā viņš nomira;

ja testaments attiecas uz īpašumu — tās valsts tiesības, kurā atrodas īpašums.

3.8 Nekustamais īpašums

Ar nekustamo īpašumu saistītām lietu attiecībām piemērojamās tiesību aktus nosaka Civilkodeksa 27. pants, proti, piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā atrodas nekustamais īpašums.

Noziedzīgai rīcībai saskaņā ar saistību tiesībām, kas skar nekustamo īpašumu, piemērojamās tiesību aktus nosaka Regula (EK) Nr. 593/2008 (Romas I regula), un pamatā tiek piemēroti pušu izvēlētie tiesību akti.

Piemērojamās tiesības iepriekš minēto darījumu veidam ir tās valsts tiesības, kurā atrodas nekustamais īpašums (Civilkodeksa 12. pants).

3.9 Maksātnespēja

Piemērojamās tiesības ar maksātnespēju un tās iznākumu saistītos jautājumos nosaka Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām, t.i., tiek piemērotas tās valsts tiesības, kurā ir uzsākta maksātnespējas tiesvedība.

Lapa atjaunināta: 06/06/2017

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [es](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Spānija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Lielākā daļa kolīziju tiesību normu ir iekļautas Civilkodeksa sākuma sadaļā (9.-12. pants). Daži īpaši likumi satur piemērojamās tiesību normas, piemēram, Likums par starptautisko adopciju.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Attiecībā uz piemērojamiem tiesību aktiem Spānijā šobrīd spēkā ir šādas ES regulas:

- Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām;
  - Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I);
  - Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II");
  - Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai;
  - Regula (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.
  - Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/1191 (2016. gada 6. jūlijs) par iedzīvotāju brīvas pārvietošanās veicināšanu, vienkāršojot dažu publisko dokumentu uzrādīšanas prasības Eiropas Savienībā, un grozījumiem Regulā (ES) Nr. 1024/2012; to piemēro no 2019. gada 16. februāra.
- Spānija ir arī līgumslēdzēja valsts vairākām konvencijām par tiesību normu kolīzijām. Galvenās daudzpusējās konvencijas šajā sakarā ir šādas:
- Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami personas uzvārdu un vārdu piešķiršanas gadījumos, Minhene, 1980. gada 5. septembris;
  - 1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem
  - Protokols, kas nosaka uzturlīdzekļu lietās piemērojamo likumu, Hāga, 2007. gada 23. novembris.
  - 1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu;
  - 1971. gada 4. maija Hāgas konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami ceļu satiksmes negadījumiem;
  - 1973. gada 2. oktobra Hāgas konvencija par likumu, kas piemērojams par produkta drošumatbildību.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Attiecībā uz piemērojamiem tiesību aktiem šobrīd ir spēkā Konvencija starp Spānijas Karalisti un Urugvajas Austrumu Republiku par tiesību kolīziju normām jautājumos, kas skar bērnu uzturlīdzekļu un tiesu nolēmumu un izlīgumu atzīšanu un izpildi saistībā ar bērnu uzturēšanu, Montevideo, 1987. gada 4. novembris.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesis ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Civilkodeksa 12. panta 6. punktā noteikts, ka "tiesas un iestādes *ex officio* piemēro kolīziju tiesību normas Spānijas tiesību aktos".

2.2 Atgriezeniskā norāde

Saskaņā ar Civilkodeksa 12. panta 2. punktu, ja Spānijas tiesību aktos ir atsauce uz ārvalstu tiesību aktiem, to uzskata par materiālām tiesībām neatkarīgi no tā, vai pēdējos savukārt ir iekļautas kolīziju normas ar atgriezenisko norādi uz citiem ārvalstu (bet ne Spānijas) tiesību aktiem. Tas nozīmē, ka tiek atzīta tikai pirmās pakāpes atgriezeniskā norāde.

Otrās pakāpes atgriezeniskā norāde nav pieļaujama, izņemot gadījumus ar vekseljiem, čekiem un parādzīmēm attiecībā uz spēju uzņemties šādas saistības. Gadījumos, kad ir piemērojama ES Regula vai starptautiskā konvencija, tiek piemēroti šo instrumentu īpaši noteikumi attiecībā uz atgriezenisko saiti.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Spānijas tiesību aktos nav vispārēju noteikumu attiecībā uz apstākļu maiņu, ko kolīziju normās izmanto par piesaistes kritērijiem. Civilkodeksa 9. panta 1. punktā saistībā ar pilngadību ir noteikts, ka piesaistes faktora izmaiņas neietekmē jau sasniegto pilngadību. Saskaņā ar izmantoto kritēriju ir jāpārver tiesību akti, kas bija piemērojami brīdī, kad radusies tiesiskā situācija, pat ja piesaistes faktors vēlāk mainās.

Gadījumos, kad ir piemērojama ES Regula vai starptautiskā konvencija, tiek piemēroti šo instrumentu īpaši noteikumi attiecībā uz piesaistes faktoru.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Civilkodeksa 12. panta 3. punktā noteikts, ka ārvalstu tiesību normas netiek piemērotas, ja tās ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai. Tādējādi ārvalstu tiesību normu piemērošana ir izslēgta, ja tas varētu novest pie Spānijas tiesību normu pamatprincipu pārkāpšanas. Konstitucionāli atzītie principi tiek uzskatīti par būtiskiem.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Pusēm ir jāpierāda ārvalstu tiesību normu saturs un spēkā esamība, un tiesa to var pārbaudīt, izmantojot līdzekļus, kurus tā attiecīgajā lietā uzskata par nepieciešamiem. Šī ir jaukta sistēma, kurā tiek apvienots procesuālo rakstu iesniegšanas princips un pārbaude, kas tiek veikta tikai pēc puses pieteikuma, pastāvot tiesas sadarbības iespējai pārbaudes veikšanā. Izņēmuma gadījumos, kad nav iespējams pierādīt ārvalstu tiesību normu saturu, tiks piemēroti Spānijas tiesību akti.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Jautājumu par līgumiskajām saistībām piemērojamo tiesību normu noteikšanu vispārīgi reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (Roma I Regula). Gadījumi, kuros Roma I Regula nav piemērojama, tiek risināti atbilstīgi Civilkodeksa 10. panta 5. punkta normām, kas balstītas uz izvēles brīvības principu ar nosacījumu, ka piemērojamo tiesību aktu izvēle ir skaidri izteikta un šiem tiesību aktiem ir kāda saistība ar attiecīgo jautājumu. Pretējā gadījumā tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir abas puses; ja tādas nav, viņu pastāvīgās uzturēšanās vietas valsts, un kā pēdējā instance – tās valsts tiesību akti, kurā līgums ticis noslēgts.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Šo jautājumu reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula (EK) 864/2007 (Roma II). Jautājumos, kas saistīti ar satiksmes negadījumiem un ražotāja atbildību, tiek attiecīgi piemērotas Hāgas 1971. un 1973. gada konvenciju konflikta tiesību normas.

Jautājumiem, kurus iepriekš minētās normas neaptver, tiek piemērots Civilkodeksa 10. panta 9. punkts, saskaņā ar kuru uz ārpuslīgumisko saistību lietām attiecināmas tās vietas tiesību normas, kurās norisinājies notikums, kas šīs saistības izraisījis. Neatļautu pārstāvniecību bez pilnvarojuma reglamentē tās vietas tiesību akti, kur aģents veic pamatdarbību, un netaisnu iedzīvošanos reglamentē tiesību akti, saskaņā ar ko notika īpašuma nodošana pusei, kura iedzīvojās.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Civilkodeksa 9. pantā noteikts, ka šādos jautājumos piemērojamos tiesību aktus nosaka fizisko personu valstspiederība. Pastāv tiesību normas attiecībā uz dubultpilsonību un nenoteiktu valstspiederību. Dubultpilsonības gadījumi tiek izšķirti atkarībā no tā, vai šo dubultpilsonību paredz vai neparedz Spānijas tiesību akti. Nolīgumi par dubultpilsonību pastāv ar šādām valstīm – Čīle, Peru, Paragvaja, Nikaragva, Gvatemala, Bolīvija, Ekvadora, Kostarika, Hondurasas, Dominikānas Republika, Argentīna un Kolumbija. Šajos gadījumos tiek piemēroti starptautisko nolīgumu nosacījumi; ja tādu nav, priekšroka tiek dota tās valsts pilsonībai, kurā bijusi pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta; ja tādas nav – pēdējai iegūtai valstspiederībai. Ja attiecīgā dubultpilsonība nav paredzēta Spānijas tiesību aktos un viena no pilsonībām ir Spānijas, pēdējai dodama priekšroka, lai arī gadījumos, kad abas pilsonības ir ES valstu, piemērojams diskriminācijas pilsonības dēļ aizlieguma princips. Personām ar nenoteiktu valstspiederību kā *lex personalis* tiek piemērotas pastāvīgās uzturēšanas valsts tiesības. Bezvalstnieku gadījumā tiek piemērots 1954. gada 28. septembra Ņujorkas Konvencijas 12. pants, saskaņā ar kuru piemērojami tiesību akti ir bezvalstnieka domicila valsts likumi; ja tādas nav, viņa uzturēšanās valsts likumi.

Fizisku personu vārdiem tiek piemērota 1980. gada Minhenes vienošanās. Fizisku personu vārdus un uzvārdus reglamentē tās valsts likumi, kuras valstspiederīgais ir attiecīgā persona.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Civilkodeksa 9. pantā 4. punktā noteikts, ka bioloģisko vecāku-bērnu attiecībās piemērojami tās valsts likumi, kas ir bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts attiecību nodibināšanas brīdī. Ja nav bērna pastāvīgās dzīvesvietas vai arī attiecīgie tiesību akti nepieļauj vecāku-bērnu attiecību nodibināšanu, piemērojami bērna tā brīža pilsonības valsts likumi. Ja šie tiesību akti nepieļauj vecāku-bērnu tiesību nodibināšanu vai arī bērnam nav pilsonības, tiks piemērotas Spānijas materiālo tiesību normas.

Adopcijas jautājumu reglamentē Īpašs tiesību akts, Likums Nr. 54/2007 par starptautisko adopciju. Šī likuma 18. pants paredz, ka kompetentās Spānijas iestādes veiku adopcijas apstiprināšanu reglamentē Spānijas materiālo tiesību normas tajos gadījumos, kad adoptējamā pastāvīgā dzīvesvieta adopcijas laikā ir Spānijā vai arī adoptējamais tiks vests uz Spāniju uz pastāvīgu dzīvi.

Vecāku-bērnu attiecību, bioloģisko vai adopcijas rezultātā, saturam un vecāku atbildības īstenošanai piemērojami tiesību akti tiks noteikti saskaņā ar 1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvenciju. Konvencijas 17. pantā noteikts, ka vecāku atbildību reglamentē bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Laulības slēgšana un no tā izrietošās sekas ir reglamentētas. Attiecībā uz laulības noslēgšanu Civilkodeksā noteikts, ka Spānijā un ārpus tās robežām tiesības slēgt laulību ir: 1) tiesnesim, mēram vai kodeksā norādītam ierēdnim; 2) likumīgi paredzētajā reliģiskajā ceremonijā. Tāpat šeit ir noteikts, ka Spānijas valstspiederīgie var laulāties ārpus Spānijas saskaņā ar tās valsts likumiem, kurā laulība tiek slēgta. Ja abas puses ir ārvalstnieki, viņi var slēgt laulību Spānijā, ievērojot tās pašas tiesību normas, kas piemērojamas Spānijas valstspiederīgajiem, vai jebkuras puses *lex personalis* normas. Tiesības stāties laulībā un piekrišanu reglamentē katra laulātā valsts tiesību akti (Civilkodeksa 9. panta 1. punkts).

Saskaņā ar Civilkodeksa 9. panta 2. punktu laulības sekas reglamentē laulāto kopīgie valsts tiesību akti laulības noslēgšanas brīdī. Ja šādu kopīgo valsts tiesību aktu nav, jautājumu reglamentē jebkuras puses *lex personalis* vai pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti, kurus abas puses ir izvēlējušās attiecīgā notariāli apstiprinātā aktā pirms laulības noslēgšanas. Ja šāda izvēle nav izdarīta, piemērojami tās valsts tiesību akti, kas ir kopīgā pastāvīgās dzīvesvietas valsts tūlīt pēc laulības noslēgšanas; ja tādas nav, valsts, kurā noslēgta laulība.

Laulāto atšķiršanu un šķiršanos reglamentē Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai. Civillikuma 107. panta 1. punktā noteikts, ka laulības atzīšanu par neesošu reglamentē laulības noslēgšanai piemērotie tiesību akti.

Spānijas starptautiskajās privāttiesībās nav uz neprecētiem pāriem attiecināmu tiesību normu (kas principā nozīmē, ka jautājums tiek izspriests pēc analogijas).

Uzturlīdzekļu pienākumu reglamentē Hāgas 2007. gada protokols, kas nosaka uzturlīdzekļu lietās piemērojamo likumu.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulības sekas reglamentējošie noteikumi (Civilkodeksa 9. panta 2. punkts) aptver gan personiskās tiesiskās sekas, gan mantiskās attiecības. Tādēļ tiek piemērots laulāto laulības noslēgšanas brīdī kopīgais *lex personalis*; ja tāda nav, jebkuras puses *lex personalis* vai tās pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti, kas izvēlēti notariāli apstiprinātā aktā pirms laulības slēgšanas; ja šāda izvēle nav tikusi izdarīta, piemērojami tās valsts tiesību akti, kas ir kopīgā pastāvīgās dzīvesvietas valsts tūlīt pēc laulības noslēgšanas; ja tādas nav, valsts, kurā noslēgta laulība.

Līgumi vai izlīgumi, kas nosaka, groza vai aizstāj laulāto mantiskās attiecības, ir spēkā esoši, ja tie atbilst tiesību aktam, kas reglamentē laulības sekas, vai vienas puses pastāvīgās dzīvesvietas vai valstspiederības tiesību aktam izpildes brīdī (Civilkodeksa 9. panta 3. punkts).

3.7 Testamenti un mantojums

Spānijā tiek piemērotas Regulas (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi tiesību normas. Saskaņā ar šo Regulu tiek piemēroti mirušās personas pastāvīgās dzīvesvietas (viņa nāves brīdī) valsts tiesību akti, izņemot gadījumus, kad mirušais izvēlēties piemērot savas pilsonības valsts tiesību aktus.

Testamentu formu reglamentē 1961. gada Hāgas konvencija.

3.8 Nekustamais īpašums

Saskaņā ar Civilkodeksa 101. panta 1. punktu valdījuma, īpašuma un citas tiesības attiecībā uz nekustamo īpašumu un tā atsavināšanu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā šis īpašums atrodas, šī norma attiecas arī uz kustamo īpašumu. Lai pamatotu vai nodotu tiesības uz precēm tranzītā, uzskata, ka tās atrodas vietā, no kuras tās izsūtīja, ja vien saņēmējs un nosūtītājs nav skaidri vai klusējot vienojušies, ka tās atrodas galamērķa vietā. Uz kuģiem, gaisa kuģiem un dzelzceļa transportlīdzekļiem un visām ar tiem saistītām tiesībām attiecas karoga vai reģistrācijas valsts tiesību akti. Uz automobiļiem un citiem sauszemes transportlīdzekļiem attiecas tās vietas tiesību akti, kur tie atrodas. Vērtspapīru izdošanu reglamentē tās vietas tiesību akti, kur tie ir izdoti.

3.9 Maksātspēja

Lietas, kurām nav piemērojama [Padomes 2000. gada 29. maija Regula 1346/2000 par maksātspējas procedūrām](#), reglamentē [2003. gada 9. jūlija Likums Nr. 22/2003 par bankrotu](#). Likuma 200. pantā noteikts, ka kopumā maksātspējas tiesvedības un to sekas, kā arī šādas tiesvedības norises un noslēgšanas procedūras, reglamentē Spānijas tiesību akti (2003. gada 9. jūlija Likums 22/2003, kurā grozījumi izdarīti ar Likumu 9/2015, par steidzamiem

pasākumiem maksātspējas jomā (Valsts oficiālais vēstnesis, 2015. gada 26. maijs)). Likumā par bankrotu ir iekļautas arī starptautisko privāttiesību normas, kas nosaka piemērojamos tiesību aktus dažādām tiesiskajām attiecībām, kas saistītas ar tiesvedību.

Lapa atjaunināta: 08/12/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Francija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Starptautiskās privāttiesības nav kodificētas un nav konkrētu tiesību aktu priekšmets. Lielākā daļa principu un tiesību kolīziju normu izriet no judikatūras, izņemot dažas, kas atrodamas dažādos likumos, galvenokārt Civilkodeksā (*Code civil*), atkarībā no lietas būtības.

Dažādu likumu saturu var apskatīt tiešsaistē:

<https://www.legifrance.gouv.fr>

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Francijai ir saistošas 24 konvencijas, kas pieņemtas Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences ietvaros. Attiecīgo konvenciju sarakstu var aplūkot konferences tīmekļa vietnē.

<https://www.hcch.net/fr/states/hcch-members/details1/?sid=39>

Francija ir parakstījusi arī citas daudzpusējas konvencijas, jo īpaši tādas, kurās ietverti pamatnoteikumi, piemēram, 1980. gada Vīnes Konvenciju par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem.

Visas Francijas parakstītās konvencijas ir minētas līgumu un nolīgumu datubāzē, ko pārvalda Eiropas un ārlietu ministrija: <https://basedoc.diplomatie.gouv.fr/exl-phpcadcgp.php>.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Francija ir parakstījusi daudzas divpusējas konvencijas, no kurām dažās ir ietvertas tiesību kolīziju normas. Arī šīs konvencijas var atrast iepriekš minētajā datubāzē.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Tiesību kolīziju normu procesuālais statuss atšķiras atkarībā no tā, vai puses var brīvi īstenot attiecīgās tiesības neatkarīgi no konkrētās tiesību kolīziju normas avota (valsts tiesību akti, Eiropas regula, starptautiska konvencija).

Ja lieta ir saistīta ar priekšmetu, attiecībā uz kuru puses var brīvi īstenot savas tiesības, jo īpaši attiecībā uz aktīviem (līgumiem, civiltiesisko atbildību, lietu tiesībām utt.), tiesneša pienākums nav piemērot tiesību kolīziju normas pēc savas iniciatīvas, ja neviena puse nevēlas piemērot ārvalstu tiesību aktus. Tā ir tiesneša brīva izvēle, ja vien puses nepanāk procesuālo vienošanos par labu Francijas tiesību aktiem. Tādējādi tiesību kolīziju normu piemērošanas pieprasīšana ir pušu ziņā.

No otras puses, ja lieta ir saistīta ar priekšmetu, par kuru tiesību akti pusēm nav brīvi pieejami, jo īpaši tad, ja tā nav saistīta ar aktīviem (personas statusu), tiesnesim ir pienākums piemērot tiesību kolīziju normas pēc savas iniciatīvas.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Atgriezeniskās norādes princips judikatūrā ir pieņemts jau sen neatkarīgi no tā, vai tā ir pirmās pakāpes atgriezeniskā norāde (atgriezeniskā norāde uz Francijas tiesību aktiem, kas tiek attiecīgi piemēroti) vai otrās pakāpes atgriezeniskā norāde (atgriezeniskā norāde uz tiesību aktiem citā valstī, kas pieņem jurisdikciju).

Tādējādi, ja vien tas nav aizliegts ar piemērojamiem Eiropas tiesību aktiem vai starptautisku konvenciju, atgriezeniskā norāde judikatūrā tiek izmantota regulāri lietās saistībā ar personas statusu, juridisku aktu spēkā esību pēc formas un jo īpaši laulībām un testamentiem. Attiecībā uz mantošanu judikatūrā tagad ir tendence ierobežot atgriezeniskās norādes piemērošanu tikai uz tādām lietām, kurās ar to ir iespējams panākt mantojuma vienotību, kustamajam un nekustamajam īpašumam piemērojot vienus un tos pašus tiesību aktus.

No otras puses, judikatūrā nekad nav bijusi pieļaujama atgriezeniskās norādes piemērošana lietām, kurās pusēm ir brīva izvēle attiecībā uz piemērojamajiem tiesību aktiem, piemēram, laulāto mantiskajām attiecībām un līgumiem.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Piesaistes kritērija izmaiņas attiecas uz tiesību kolīzijām laikā saistībā ar piesaistes faktora maiņu telpā. Tādēļ problēmu rada tas, ka ir jāzina, kādā situācijā var tikt piemēroti jaunie tiesību akti iepriekšējo vietā saistībā ar iepriekšējo situāciju.

Ir iespējams, ka pašās tiesību kolīziju normās ir noteikti tajās paredzētā piesaistes kritērija piemērošanas nosacījumi laikā. Piemēram, Civilkodeksa 311.

-14. pantā minētajā tiesību kolīziju normā par izcelšanās noteikšanu ir iekļauti nosacījumi piesaistes kritērija piemērošanai laikā, jo tajā ir paredzēts, ka mātes personas tiesības ir jāizvērtē bērna dzimšanas dienā.

Ja neskaita šo piemēru, risinājumi ir paredzēti judikatūrā, kurā ir tendence izmantot Francijas pārejas tiesību aktus: pirmkārt, tūlītēju jauno tiesību aktu piemērošanu jau konstatētu situāciju sekām nākotnē un, otrkārt, jauno tiesību aktu atpakaļejoša spēka aizliegumu, lai izvērtētu tiesisko attiecību izveidošanu un izbeigšanu.

Piemēram, attiecībā uz laulību tās sekām un šķiršanai nekavējoties tiek piemēroti jaunie tiesību akti. No otras puses, nosacījumus saistībā ar laulības noslēgšanu turpina regulēt ar tiesību aktiem, kas piemērojami dienā, kad tā ir noslēgta.

Lietu tiesības attiecībā uz kustamo īpašumu uzreiz tiek regulētas ar attiecīgā īpašuma jaunās atrašanās vietas tiesību aktiem. Šis risinājums attiecas arī uz visām vienprātīgām drošības interesēm, kas radušās ārvalstīs. Tādējādi drošības intereses attiecībā uz īpašuma pārvietošanu uz Franciju šajā valstī zaudē spēku, jo tās neatbilst Francijas tiesību aktos paredzētajiem modeļiem. Piemēram, Francijā nebija iespējams izmantot Vācijā noteiktu atrunas klauzulu par labu vācu kreditoram attiecībā uz aktīvu Vācijā, kas pēc tam tika pārvietots uz Franciju, skaidrojot to ar *commissoria lex*, kas tajā laikā ar Francijas tiesību aktiem bija aizliegts.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

- Francijas vai ārvalstu prevalējošas imperatīvas normas tūlītēja piemērošana

Francijas vai ārvalstu tiesību pamatnoteikumus Francijas tiesnesis var piemērot nekavējoties, nepiemērojot tiesību kolīziju normas, ja šādas normas var uzskatīt par prevalējošām imperatīvām normām. Francijas tiesību aktos nav paredzēta prevalējošas imperatīvas normas definīcija. Tādējādi tiesnesis nosaka šādas normas katrā lietā atsevišķi.

- Starptautiskās sabiedriskās kārtības izņēmums

Saskaņā ar tiesību kolīziju normām parasti piemērojamo ārvalstu tiesību aktu pamatnoteikumus var arī nepiemērot vai piemērot tikai daļēji, izmantojot starptautiskās sabiedriskās kārtības izņēmumu par labu Francijas tiesību aktos noteiktajām normām. Ja precīzas definīcijas nav, tā tiek iegūta no judikatūras, saskaņā ar kuru starptautiskās sabiedriskās kārtības izņēmums galvenokārt attiecas uz Francijas tiesību aktu pamatprincipiem, piemēram, cieņu, cilvēku brīvību (tostarp laulāto brīvību) un personu fizisko neaizskaramību. Tas ietver arī laikā un telpā svārstīgāku jēdzienu, t. i., Francijas imperatīvo likumdošanas politiku, kuras tvērums ir atkarīgs no tiesneša konkrētā izvērtējuma.

- Likuma apiešanas izņēmums

Ārvalstu tiesību aktus var nepiemērot arī tad, ja to piemērošanas rezultātā tiek apiets likums, t. i., saistībā ar apzinātām darbībām, mākslīgi piemērojot jurisdikciju, nevis tiesību aktus, kuri tiktu piemēroti normālos apstākļos. Šo darbību vidū var būt, piemēram, piesaistes kritērija kā piesaistes juridiskās kategorijas apzināta manipulēšana.

- Nespēja noteikt piemērojamo ārvalstu tiesību aktu saturu

Francijas tiesību aktus piemēro arī tad, ja nav iespējams noteikt normālos apstākļos piemērojamo ārvalstu tiesību aktu saturu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Pēc nelielas vilcināšanās judikatūra beidzot ir iedibināta: Francijas tiesnesim, kurš atzīst par piemērojamiem ārvalstu tiesību aktus, pēc savas iniciatīvas vai pēc puses pieprasījuma ir jāpārbauda to saturs pašam vai ar pušu palīdzību. Šis risinājums ir vispārpieņemts neatkarīgi no tā, vai tiesību akti pusēm ir brīvi pieejami.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Ņemot vērā attiecīgajam līgumam piemērojamās daudzpusējās un divpusējās konvencijas, iepriekšējās tiesību kolīziju normas, kas noteiktas attiecībā uz priekšmetu saskaņā ar judikatūru, tiek īstenotas tika tad, ja līgumam nepiemēro Regulu (EK) Nr. 593/2008 ("Roma I") vai 1980. gada Romas Konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, ko aizstāja ar minēto regulu.

Francijas tiesību kolīziju norma, kas noteikta jau sen saskaņā ar judikatūru, ir autonomijas tiesības. Tādēļ līgumu reglamentē tiesību akti, kurus izvēlējušās puses, bet, ja šāda izvēle nav izdarīta, tās valsts tiesību akti, ar kuriem tas objektīvi ir visciešāk saistīts, ņemot vērā lietas apstākļus.

Juridisku aktu formu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā tie ir noslēgti, ja vien puses nav īpaši vienojušās piemērot aktam izvēlētos tiesību aktus, nosakot tos par piemērojamiem lietas būtībai, ja vien tas ir bijis iespējams.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Pirms Regulas "Roma II" stāšanās spēkā notikušiem izšķirošiem faktiem piemērojami tiesību akti ir tās vietas tiesību akti, kurā iestājies notikums, kas rada kaitējumu, ar to saprotot vietu, kurā iestājies notikums, kā rezultātā radies kaitējums, vai vietu, kurā kaitējums radīts.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Saskaņā ar Civilkodeksa 3. panta trešo daļu fizisku personu statusu un rīcībspēju reglamentē to valstspiederības valsts tiesību akti (personas tiesības vai valsts tiesības).

Tomēr personas tiesību darbības joma ir sašaurināta līdz jautājumiem, kas saistīti ar fizisku personu spēju izmantot viņu tiesības (nespēju slēgt juridiskus aktus).

Parasti galīgiem spriedumiem vai spriedumiem saistībā ar personu statusu un rīcībspēju ir konkrētas sekas Francijā neatkarīgi no eksekvāturās piemērošanas, izņemot gadījumus, kad ar tiem ir jāpamato materiālas izpildes darbības saistībā ar īpašumu vai spaidiem attiecībā uz personām.

Dzīvesvieta neietilpst personas tiesību darbības jomā, ja vien tā neietilpst kādā konkrētā piesaistes kritērija kategorijā. Tādējādi tā ietilpst tajā tiesību jomā, ko piemēro katrai institūcijai, kurā tā ir ņemta vērā.

Tāpat, ja vārdu nereglamentē konkrēta tiesību kolīziju norma, vecāks(-i), kas vēlas dot vai mainīt savam bērnam uzvārdu, var atsaukties uz personas tiesībām, ko piemēro šajā nolūkā.

Visbeidzot, vārda maiņai piemērojamās procedūras reglamentē attiecīgās personas tiesības, ņemot vērā Civilkodeksa 3. panta trešo daļu, kas interpretēta saskaņā ar judikatūru.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Saskaņā ar Civilkodeksa 311.-14. pantu izcelšanās noteikšanu reglamentē mātes personas tiesības bērna dzimšanas dienā vai bērna personas tiesības, ja māte nav zināma.

Tomēr saskaņā ar Civilkodeksa 311.-15. pantu, ja bērna un bērna tēva un mātes vai viena vecāka kopīgā vai atsevišķā dzīvesvieta ir Francijā, šādam statusam piemēro Francijas tiesību aktus pat tad, ja citi izcelšanās elementi var būt atkarīgi no ārvalstu tiesībām.

Visbeidzot, saskaņā ar Civilkodeksa 311.-17. pantu brīvprātīga paternitātes vai maternitātes atzīšana ir spēkā, ja tā ir notikusi saskaņā ar tēva vai mātes personas tiesībām vai bērna personas tiesībām.

Saskaņā ar Kasācijas tiesas (*Cour de cassation*) iedibināto judikatūru 311.-17. pants attiecas gan uz neesamības atzīšanas prasību, gan uz prasību, kurā tiek apstrīdēta paternitātes vai maternitātes atzīšana, kam jābūt iespējamam saskaņā gan ar tās puses tiesībām, kura atzinusi paternitāti vai maternitāti, gan bērna tiesībām.

3.4.2 Adopcija

Saskaņā ar Civilkodeksa 370.-3. pantu adopcijas nosacījumus reglamentē adoptētāja valsts tiesības vai, ja adopciju veic abi laulātie, tās tiesības, ar kurām tiek reglamentēta laulāto savienība. Taču adopciju nevar atzīt, ja tā ir aizliegta ar abu laulāto valsts tiesībām.

Nepilngadīga ārzemnieka adopciju nevar atzīt, ja nepilngadīgā personas tiesībās tas ir aizliegts, ja vien nepilngadīgais nav dzimis un nedzīvo Francijā.

Neatkarīgi no piemērojamajiem tiesību aktiem adopcijai ir nepieciešama bērna likumīgā pārstāvja piekrišana. Piekrišanai ir jābūt brīvprātīgai, iegūtai bez jebkādas atļūdzības, sniegtai pēc bērna piedzimšanas un norunātai, apspriežot adopcijas sekas, jo īpaši pilnīgas adopcijas gadījumā attiecībā uz pilnīgu un neatsaucamu iepriekšējo radniecības attiecību pārtraukšanu.

Saskaņā ar Civilkodeksa 370.-4. pantu adopcijas sekas Francijā ir noteiktas Francijas tiesību aktos.

Civilkodeksa 370.-5. pantā ir paredzēts, ka ārvalstīs likumīgi atzītai adopcijai Francijā ir pilnīgas adopcijas spēks, ja ar to tiek pilnīgi un neatsaucami pārtrauktas iepriekšējās radniecības attiecības. Ja tā nav, adopcija tiek atzīta par vienkāršotu. To var atzīt par pilnīgu adopciju, ja ir skaidri sniegta nepieciešamā piekrišana, pilnībā apzinoties faktus.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Tiesību kolīziju normas ir paredzētas Civilkodeksa 202.-1. un 202.-2. pantā (judikatūras kodificēšana un saskaņošana).

Saskaņā ar 202.-1. panta pirmo daļu laulības noslēgšanai nepieciešamie apstākļi un nosacījumi ir paredzēti katrā laulātā attiecīgajās personas tiesībās. Taču neatkarīgi no piemērojamajām personas tiesībām laulībai ir nepieciešama abu laulāto piekrišana saskaņā ar Francijas Civilkodeksa 120. un 180. pantā paredzētajiem nosacījumiem.

Turklāt otrajā daļā ir paredzēts, ka divas viena un tā paša dzimuma personas var noslēgt laulību, ja tas ir atļauts saskaņā ar vismaz viena laulātā personas tiesībām vai personas deklarētās vai faktiskās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem. Kasācijas tiesai 2015. gada 28. janvāra spriedumā bija iespēja apstiprināt, ka Civilkodeksa 202.-1. panta otrā daļa ir jāinterpretē kā tiesības alternatīvi piemērot Francijas tiesību aktus saskaņā ar starptautiskās sabiedriskās kārtības izņēmumu. Tādējādi ārvalstu tiesības, kas parasti tiek piemērotas kā viena laulātā personas tiesības, ar kurām ir aizliegta laulība ar tāda paša dzimuma personu, ir piemērojamas tikai tādā apmērā, kas nav pretrunā ar attiecīgo Francijas likumdošanas politiku (sk. informāciju iepriekš attiecībā uz starptautiskās sabiedriskās kārtības izņēmumu).

Tomēr šo noteikumu piemērošana ir izrādījusies delikāts jautājums lietās, kurās Franciju un citu valsti saista divpusēja konvencija (Alžīrijas, Kambodžas, Kosovas, Laosas, Maķedonijas, Marokas, Melnkalnes, Polijas, Serbijas, Slovēnijas un Tunisijas gadījums), kuras laulību regulējošie noteikumi attiecas tikai uz laulāto personas tiesībām, lai izvērtētu pamatnoteikumus laulības noslēgšanai, kas aizliedz viendzimuma laulības. Šo personu juridiskā situācija ir noskaidrota, taču ar Kasācijas tiesas 2015. gada 28. janvāra spriedumu (apelācija Nr. 13-50.059), ar ko tika izslēgtas Marokas tiesības, kas bija noteiktas par piemērojamām saskaņā ar Francijas–Marokas konvenciju atbilstīgi tās 4. pantam, kurā noteikts, ka konvencijā paredzētās vienas no abu valstu tiesībām var izslēgt otras valsts tiesas, ja tās tiek atzītas par nesaderīgām ar sabiedrisko kārtību, kas attiecas uz gadījumu, kad vismaz viena laulātā personas tiesībās vai deklarētās vai faktiskās dzīvesvietas valsts tiesībās ir aizliegta viendzimuma laulības.

Saskaņā ar Civilkodeksa 202.-1. pantu laulības formu reglamentē tās valsts tiesības, kurā tā ir noslēgta.

Visbeidzot, attiecībā uz personiskajām tiesībām, kas izriet no laulības, saskaņā ar judikatūru parasti piemērojamās tiesības ir laulāto kopīgās valstspiederības valsts tiesības, savukārt, ja laulātajiem nav kopīgas dzīvesvietas vai kopīgas valstspiederības, Francijas valsts tiesības. Īpašumtiesības reglamentē tiesību akti, ko piemēro laulāto mantiskajām attiecībām vai mantošanai.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Nav konkrētu tiesību kolīziju normu attiecībā uz pāru kopdzīvi un partnerattiecībām, ciktāl saskaņā ar Francijas tiesību aktiem kopā dzīvojošu pāru attiecībām nepiemēro īpašu juridisko kategoriju *de facto* situācijā. Tādējādi tās regulē saskaņā ar parastajām līgumtiesībām. Attiecīgi piemērojami tiesību akti atkarībā no lietas un kopā dzīvojošā pāra attiecību juridiskā statusa ir tie tiesību akti, kurus piemēro ārpuslīgumiskajai atbildībai, īpašumam vai mantošanai.

No otras puses, reģistrētām partnerattiecībām piemēro konkrētu tiesību kolīziju normu, kas paredzēta Civilkodeksa 515.-5.-1. pantā, kurā teikts, ka reģistrētu partnerattiecību nodibināšanai un no tām izrietošām tiesībām, kā arī to izbeigšanas iemesliem un sekām piemēro tās valsts pamatnoteikumus, kurā partnerattiecības ir reģistrētas.

Padomes 2016. gada 24. jūnija Regulā (ES) 2016/1104 reģistrētu partnerattiecību mantisko seku jomā ir paredzēta tiesību kolīziju norma attiecībā uz tiesību aktiem, kurus izvēlas partneri (izvēloties valstspiederības valsts, pastāvīgās dzīvesvietas valsts vai partnerattiecību reģistrācijas valsts tiesību aktus), un, ja šāda izvēle netiek izdarīta, tās valsts tiesību aktiem, kurā partnerattiecības ir reģistrētas. Regula stāsies spēkā 2019. gada 29. janvārī.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Tiesību kolīziju normas ir paredzētas Regulā (ES) Nr. 1259/2010 ("Roma III"), ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai.

Lietās, kas uzsāktas pirms 2012. gada 21. jūnija — regulas stāšanās spēkā —, tiesību kolīziju norma ir tā, kas paredzēta Civilkodeksa 309. pantā, saskaņā ar kuru šķiršanos reglamentēja Francijas tiesību akti, ja tiesvedības uzsākšanas dienā abi laulātie bijuši Francijas valstspiederīgie, ja abu laulāto kopīgā vai atsevišķā dzīvesvieta bijusi Francijā vai ja neviena cita valsts nav pārņēmusi lietu savā jurisdikcijā, kad šķiršanās lietā jurisdikcija ir bijusi Francijas tiesām.

Vecāku atbildība

Tiesību kolīziju normas ir paredzētas 15. un turpmākajos pantos 1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencijā par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem.

Ārpus tiesvedības un tiesu vai administratīvo iestāžu iejaukšanās vecāku atbildības iegūšanu vai izbeigšanos saskaņā ar tiesību aktiem un vecāku atbildības ietvaros reglamentē bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti.

Ja lieta ir iesniegta Francijas iestādē, tā parasti piemēro Francijas tiesību aktus. Tomēr ārkārtas gadījumos tā var piemērot vai ņemt vērā citas tādas valsts tiesību aktus, ar kuru situācijai ir būtiska saikne.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Saskaņā ar 15. pantu Regulā (EK) Nr. 4/2009 par uzturēšanas saistībām tām piemērojamos tiesību aktus nosaka atbilstīgi 2007. gada 23. novembra Hāgas Konvencijai par starptautisku bērna pabalstu prasību izpildi un citiem ģimenes uzturēšanas veidiem. Parasti tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā dzīvo uzturētājam saņēmējs, taču puses, abpusēji vienojoties, var izvēlēties jau izskatīšanā esošai tiesvedībai piemērot tiesas valsts tiesību aktus vai vienus no šiem tiesību aktiem:

- jebkuras tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgā tiesību aktu izvēles brīdī ir kāda puse;
- tās valsts tiesību aktus, kurā tiesību aktu izvēles brīdī ir kādas puses pastāvīgā dzīvesvieta;
- pušu izvēlētos tiesību aktus, kas piemērojami vai kurus faktiski piemēro to mantiskajām attiecībām;
- pušu izvēlētos tiesību aktus, kas piemērojami vai kurus faktiski piemēro laulības šķiršanai vai laulāto atšķiršanai.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Tiesību kolīziju normas, kas paredzētas 1978. gada 14. marta Hāgas Konvencijā par tiesībām, kas piemērojamas laulāto mantiskajām attiecībām, attiecas uz laulātajiem, kuri stājušies laulībā pēc 1992. gada 1. septembra, apvienojumā ar īpašajiem pielāgošanas noteikumiem, kas iekļauti Civilkodeksa 1397.-2.-1397.-5. pantā.

Tā kā konvencijā tas nav paredzēts, piemērojamos tiesību aktus joprojām nosaka saskaņā ar Francijas judikatūru attiecīgajā jomā. Tādējādi saskaņā ar konvenciju piemērojami tiesību akti reglamentē laulāto īpašuma sastāvu, tiesības, pienākumus un savstarpējās pilnvaras laulības laikā, kā arī mantisko attiecību risināšanu un izbeigšanu pēc laulības šķiršanas.

Francijas tiesību kolīziju normas attiecas uz laulātajiem, kuri stājušies laulībā līdz 1992. gada 1. septembrim. Tajās ir paredzēts, ka neatkarīgi no tā, vai ir noslēgts oficiāls līgums, laulāto mantiskās attiecības reglamentē tiesību akti, kurus laulātie ir tieši vai netieši, bet skaidri izvēlējušies laulības noslēgšanas brīdī.

Laulātajiem, kuri noslēgs laulību vai savu mantisko attiecību regulēšanai izvēlēsies piemērojamos tiesību aktus pēc 2019. gada 29. janvāra, tiks piemērota

 Padomes Regula (ES) 2016/1103 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā.

Ja netiek veikta tieša vai netieša izvēle, ir jācenšas noskaidrot, kāda ir bijusi pušu griba, balstoties uz vienkāršu prezumpciju, piemēram, pāra pirmās kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem.

3.7 Testamenti un mantojums

No 2015. gada 17. augusta uzsāktām mantošanas lietām piemēro 2012. gada 4. jūlija Regulu (ES) Nr. 650/2012. Regulas 21. pantā ir noteikts, ka mantošanai kopumā piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā ir bijusi mirušās personas pastāvīgā dzīvesvieta miršanas brīdī.

Pēc 2015. gada 17. augusta uzsāktām mantošanas lietām turpina piemērot Francijas tiesību kolīziju normas. Šajās normās ir noteikta dubulta sistēma, kurā vienas personas starptautiskais mantojums ir iedalīts kustamajā īpašumā un vajadzības gadījumā vienā vai vairākos nekustamajos īpašumos. Kustamā īpašuma mantošanu, kas aptver gan materiālos, gan nemateriālos aktīvus, reglamentē mirušā pēdējās dzīvesvietas tiesību akti. Nekustamā īpašuma mantošanu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā nekustamais īpašums atrodas, lai gan Francijas tiesas var tam piemērot Francijas tiesību aktus, piemērojot atgriezenisko saiti, ja tas ļauj nodrošināt mantojuma vienotību, kustamajam un nekustamajam īpašumam piemērojot vienus un tos pašus tiesību aktus (sk. iepriekš).

Likumiskajai mantošanai piemērojamie tiesību akti, ko nosaka saskaņā ar iepriekš minētajām tiesību kolīziju normām, reglamentē arī testamentārās mantošanas vai līgumiskās mantošanas pamatnosacījumus un sekas. Taču nosacījumus attiecībā uz testamentu formu reglamentē 1961. gada 5. oktobra Hāgas Konvencija, ko piemēro kopš 1967. gada 19. novembra.

Turklāt Francija ir līgumslēdzēja puse 1973. gada 26. septembra Vašingtonas Konvencijai, kas ir spēkā kopš 1994. gada 1. decembra un saskaņā ar kuru jebkurš testaments, kas izstrādāts saskaņā ar tajā paredzētajām formām, ir atzīstams par spēkā esošu formas ziņā visās konvenciju parakstījušajās valstīs.

3.8 Nekustamais īpašums

Saskaņā ar Civillkodeksa 3. panta otro daļu īpašumtiesības un visas ar to saistītās lietu tiesības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā īpašums atrodas.

3.9 Maksātspēja

Ārpus Regulas (EK) Nr. 1346/2000 un Regulas (ES) Nr. 2015/848 darbības jomas judikatūrā vienmēr ir pieļauta iespēja sākt kolektīvo tiesvedību pret parādnieku Francijā, ja šajā valstī ir reģistrēta tā juridiskā adrese vai kāds īpašums. Tas pats attiecas uz kreditoriem Francijā, pamatojoties uz Civillkodeksa 14. pantā minēto "jurisdikcijas privilēģiju".

Francijā uzsāktai tiesvedībai piemērojamie tiesību akti noteikti ir Francijas tiesību akti, kas reglamentē tiesvedības uzsākšanas noteikumus, tiesvedības kārtību un sekas, jo īpaši nodrošinājuma izpildāmību. Prasījumus var iesniegt visi kreditori, tostarp tie, kuri dzīvo ārpus Francijas. Parasti šādā veidā sāka tiesvedība Francijā aptver visu parādnieka īpašumu, tostarp ārvalstīs, ar nosacījumu, ka Francijas spriedumi tiek atzīti ārvalstīs.

Visbeidzot, ārvalstīs sāktai kolektīvajai tiesvedībai ir juridisks spēks Francijā, ja vien šajā valstī vēl nav sāka tiesvedība, kā arī ievērojot ārvalstīs pieņemtu lēmumu eksekvatūru.

Lapa atjaunināta: 18/12/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstīs, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Horvātija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Horvātijas Republikā starptautiskās privāttiesības regulē Starptautisko privāttiesību likums (*Zakon o međunarodnom privatnom pravu*) (*Narodne Novine* (NN; Horvātijas Republikas Oficiālais Vēstnesis) Nr. 101/17), kas stājās spēkā 2019. gada 29. janvārī. Starptautisko privāttiesību likums regulē privāttiesiskās attiecības ar starptautisku elementu, Horvātijas tiesu un citu iestāžu jurisdikciju šādās privāttiesiskās attiecībās ar ārvalsts elementu un attiecīgo procesuālo kārtību, kā arī ārvalsts tiesu spriedumu atzīšanu un izpildi. Starptautisko privāttiesību likumu piemēro privāttiesiskām attiecībām ar starptautisku elementu, ja vien tās jau neregulē saistoši Eiropas Savienības tiesību akti, Horvātijas Republikā spēkā esošie starptautiskie līgumi un citi Horvātijā spēkā esošie tiesību akti.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

1954. gada Hāgas konvencija civilprocesa jautājumos;

1961. gada Hāgas konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību;

1971. gada Hāgas konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu;

1973. gada Hāgas konvencija par likumu, kas piemērojams par produkta drošumatbildību.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Pamatojoties uz paziņojumu par tiesību pārņemšanu, Horvātijas Republika kļuva par daudzu divpusējo starptautisko nolīgumu, piemēram, tiesiskās palīdzības nolīgumu, konsulāro konvenciju, tirdzniecības un kuģniecības nolīgumu, līgumslēdzēju valsti. Ar noteiktām valstīm ir noslēgti tiesiskās palīdzības līgumi, kuros ietverti arī noteikumi par tiesību kolīziju normām:

1954. gada konvencija par tiesu iestāžu sadarbību ar Austriju, Vīne, 1954. gada 16. decembris;

1956. gada nolīgums par savstarpējo tiesisko palīdzību ar Bulgāriju, Sofija, 1956. gada 23. marts;

1964. gada līgums par tiesisko attiecību noregulēšanu civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās ar Čehijas Republiku, Belgrada, 1964. gada 20. janvāris;

1959. gada konvencija par spriedumu savstarpēju atzīšanu un izpildi ar Grieķiju, Atēnas, 1959. gada 18. jūnijs;

1968. gada nolīgums par savstarpējo tiesisko palīdzību ar Ungāriju.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Lai piemērotu starptautiskās privāttiesības juridiskajām situācijām ar starptautisko elementu, tiesas izmanto trīs paņēmienus: tiesību kolīziju normas, prevalējošas imperatīvas normas un īpašas materiālo tiesību normas.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Starptautisko privāttiesību likuma 9. pants paredz, ka jebkuras likumā minētās valsts tiesību aktu piemērošana nozīmē šajā valstī spēkā esošo tiesību normu (bet ne piemērojamo tiesību aktu izvēles noteikumu) piemērošanu.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Tiesību aktu maiņa notiek, kad tiesisko attiecību gaitā mainās faktiskā situācija, uz kuras balstās piesaistes kritērijs, kā rezultātā mainās piemērojamie tiesību akti. Piemēro tās pašas tiesību kolīziju normas, taču ir mainījušies apstākļi, uz kuru pamata pastāv piesaistes kritērijs. Šādas problēmas rodas tikai tad, ja piemērojamo tiesību aktu izvēli nosaka, izmantojot mainīgus, nevis pastāvīgus piesaistes kritērijus.

Starptautisko privāttiesību likuma 21. pants paredz, ka tādu lietu tiesību (īpašumtiesību) iegūšanu vai zaudēšanu, kas jau pastāv attiecībā uz citā valstī nonākušu mantu, regulē tiesību akti, saskaņā ar kuriem šīs lietu tiesības ir iegūtas. Šādu tiesību veidu un saturu nosaka tās valsts piemērojamie tiesību akti, kurā atrodas manta. Ja uz mantu, kas tiek pārvietota no vienas valsts uz citu, lietu tiesības nav iegūtas, šādu tiesību iegūšanai vai izbeigšanai ņem vērā arī apstākļus, kas radušies otrā valstī.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Ir jānorāda, ka saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma noteikumiem piemērojamos tiesību aktus nepiemēro, ja visi apstākļi liecina, ka privāttiesiskām attiecībām ir tikai mazsvarīga saikne ar attiecīgajiem tiesību aktiem un tās ir acīmredzami ciešāk saistītas ar citiem tiesību aktiem. (11. pants)

Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma noteikumiem piemērojamos ārvalsts noteikumus (likumu) nepiemēro, ja to piemērošanas sekas ir acīmredzami pretrunā Horvātijas sabiedriskai kārtībai. (12. pants)

Neraugoties uz citiem Starptautisko privāttiesību likuma noteikumiem, tiesa var piemērot Horvātijas tiesību normu, kas uzskatāma par svarīgu Horvātijas publisko interešu, piemēram, tās politiskās, sociālās un ekonomiskās iekārtas, aizsardzībai, ciktāl tā ir piemērojama situācijai, kas ietilpst tās darbības jomā, neatkarīgi no piemērojamiem tiesību aktiem. Ja saistības izpilde ir pilnīgi vai daļēji pretrunā tās ārvalsts tiesību aktu normai, kurā saistība jāizpilda, tiesa var atzīt šādas normas tiesiskās sekas. Lemjot par šādas normas seku atzīšanu, būtu jāņem vērā tās seku atzīšanas vai neatzīšanas būtība, nolūks un sekas. (13. pants)

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Horvātijas tiesa vai cita iestāde nosaka ārvalsts tiesību aktu saturu *ex officio* (automātiski). Ārvalsts tiesību aktus piemēro tā, kā tos interpretē šajā valstī.

Tiesa vai cita Horvātijas iestāde var lūgt informāciju par ārvalsts tiesību aktu saturu Tieslietu ministrijai vai citai iestādei, kā arī ekspertiem vai specializētām iestādēm. Puses var iesniegt publiskus vai privātus dokumentus par ārvalsts tiesību aktu saturu. Ja ārvalsts tiesību aktu saturu nevar noteikt ne ar vienu no šiem paņēmieniem, piemēro Horvātijas tiesību aktus. (8. pants)

3 Kollīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Līgumsaistībām piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I"), tās darbības jomā.

No Romas I regulas darbības jomas izslēgtām līgumsaistībām piemērojamos tiesību aktus (ja piemērojamos tiesību aktus nenosaka ar citu Horvātijā spēkā esošu likumu vai starptautisku līgumu) nosaka saskaņā ar Roma I regulas noteikumiem par šādām līgumsaistībām.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Neļīgumiskām saistībām piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II").

No Romas II regulas darbības jomas izslēgtām ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamos tiesību aktus (ja piemērojamos tiesību aktus nenosaka ar citu Horvātijā spēkā esošu likumu vai starptautisku līgumu) nosaka saskaņā ar Roma II regulas noteikumiem par šādām saistībām.

No ceļu satiksmes negadījumiem izrietošām ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamos tiesību aktus nosaka, piemērojot 1971. gada 4. maija Hāgas konvenciju par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu.

Nekvalitatīvu produktu ražotāju atbildībai piemērojamos tiesību aktus nosaka, piemērojot 1973. gada 2. oktobra Hāgas konvenciju par likumu, kas piemērojams par produkta drošumatbildību.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Fiziskas personas tiesībspēju un rīcībspēju reglamentē šīs personas pilsonības valsts tiesību akti. Rīcībspēja pēc tam, kad tā iegūta, netiek zaudēta ar valstspiederības maiņu.

Fiziskas personas vārdam piemērojami tiesību akti ir šīs personas pilsonības valsts tiesību akti.

Ja laulību noslēdz Horvātijā, līgava un līgavainis var noteikt savu uzvārdu saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonība ir vienai no šīm personām, vai saskaņā ar Horvātijas tiesību aktiem, ja vismaz vienai no tām pastāvīgā dzīvesvieta ir Horvātijā.

Juridiskie pārstāvji var noteikt bērna vārdu reģistrācijas iestādē saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonība ir vienai no šīm personām, vai saskaņā ar Horvātijas tiesību aktiem, ja vismaz vienai no tām pastāvīgā dzīvesvieta ir Horvātijā.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Vecāku un bērnu attiecībām piemērojamos tiesību aktus nosaka, pamatojoties uz 1996. gada 19. oktobra Hāgas konvenciju par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (1996. gada Hāgas konvencija).

Vecāku un bērnu attiecībām, kas neietilpst 1996. gada Hāgas konvencijas darbības jomā (ja tās neregulē cits Horvātijā spēkā esošs likums vai starptautisks līgums), piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar 1996. gada Hāgas konvencijas noteikumiem, kas regulē šādas attiecības.

Maternitātes vai paternitātes noteikšanai vai apstrīdēšanai piemēro tiesību aktus, kas ir piemērojami tiesvedības uzsākšanas laikā un ir:

1) bērna pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti vai

2) ja tas ir bērna interesēs — tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir bērns, vai tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir personas, kuru paternitāti vai maternitāti nosaka vai apstrīd.

Maternitātes vai paternitātes atzīšanas spēkā esībai piemēro:

1) tiesību aktus, kas regulē bērna valstspiederību vai pastāvīgo dzīvesvietu atzīšanas laikā, vai

2) tiesību aktus, kas atzīšanas laikā regulē tās personas valstspiederību vai pastāvīgo dzīvesvietu, kas atzīst maternitāti vai paternitāti.

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Adopcijas un adopcijas izbeigšanas priekšnoteikumus reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie tajā laikā ir adoptētājs un adoptējamais.

Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu pilsoņi, adopciju un tās izbeigšanas priekšnoteikumus kumulatīvi reglamentē abu attiecīgo valstu tiesību akti, kuru pilsoņi ir šīs personas.

Ja adopciju kopīgi veic divas personas, adopcijas un tās izbeigšanas priekšnoteikumiem bez adoptējamās personas valstspiederības valsts tiesību aktiem piemēro arī adoptētāju kopīgās valstspiederības valsts tiesību aktus. Ja personām tajā laikā ir dažāda valstspiederība, piemērojami kopīgās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti.

Adopcijas sekas reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie adopcijas laikā ir gan adoptētājs, gan adoptējamā persona. Ja personām ir dažāda valstspiederība, piemērojami kopīgā domicila valsts tiesību akti.

Ja tām šajā laikā nav arī kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas, piemērojami Horvātijas tiesību akti, ja vienai no personām ir Horvātijas valstspiederība. Ja ne adoptētājs, ne adoptējamais nav Horvātijas Republikas pilsoņi, tiek piemēroti adoptējamās personas pilsonības valsts tiesību akti.

Izņēmuma gadījumā, ja adopcija bērna izcelsmes valstī neizbeidz esošās faktiskās bērna un vecāku attiecības, adopciju var pārvērst adopcijā ar šādām sekām, ja puses, iestādes un kompetentās iestādes, kuru piekrišana vai atļauja adopcijai nepieciešama, ir devušas vai dod savu piekrišanu šādai adopcijai un ja šāda adopcija ir bērna interesēs.

Ja ārvalstu tiesību aktu piemērošana (pamatojoties uz minēto) ir pretrunā adoptējamā interesēm un ja adoptējamajam vai adoptētājam (adoptētājiem) acīmredzami ir ciešāka saikne ar Horvātijā, piemēro Horvātijas tiesību aktus.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķīršana, laulāto atšķīršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Horvātijā noslēgtas laulības noslēgšanas priekšnoteikumus katrai personai reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis ir šī persona laulības slēgšanas laikā. Laulību neslēdz, ja tā ir acīmredzami pretrunā Horvātijas sabiedriskai kārtībai.

Tiesību akti, kas nosaka formālās prasības Horvātijā noslēgtai laulībai, ir Horvātijas tiesību akti.

Ārvalstī noslēgtu laulību atzīst, ja tā noslēgta saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem.

Ja ārvalstī ir noslēgta viendzimuma personu laulība, to atzīst par civilām partnerattiecībām, ja tā noslēgta saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā tā noslēgta.

Laulības spēkā esību reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā notiek laulība.

Laulības šķiršanai piemēro laulāto izvēlētos tiesību aktus. Laulātie var izvēlēties starp šādiem tiesību aktiem:

- 1) tās valsts tiesību akti, kurā piemērojamo tiesību aktu izvēles brīdī ir to abu pastāvīgā dzīvesvieta, vai
- 2) tās valsts tiesību akti, kurā bijusi to pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja viens no tiem joprojām pastāvīgi dzīvo šajā valstī, vai
- 3) tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis piemērojamo tiesību aktu izvēles brīdī ir vismaz viens no tiem, vai
- 4) Horvātijas tiesību akti.

Vienošanos par šī panta 1. punktā minētajiem piemērojamajiem tiesību aktiem noslēdz rakstiski. To var noslēgt vai grozīt ne vēlāk kā tad, kad tiek sākts laulības šķiršanas process.

Ja laulātie nav izvēlējušies piemērojamus tiesību aktus (saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma 36. pantu), laulības šķiršanai piemērojamie tiesību akti ir:

- 1) tās valsts tiesību akti, kurā laulības šķiršanas procesa uzsākšanas laikā ir abu laulāto pastāvīgā dzīvesvieta, vai
- 2) tās valsts tiesību akti, kurā bijusi to pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja viens no tiem joprojām pastāvīgi dzīvo šajā valstī, vai
- 3) tās valsts tiesību akti, kuras pilsonība laulības šķiršanas procesa uzsākšanas laikā ir abiem laulātajiem, vai
- 4) Horvātijas tiesību akti.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Horvātijā tādu mūža (civiltiesisko) partnerattiecību noslēgšanai un izbeigšanai, ko nodibina ar ierakstīšanu mūža partnerattiecību reģistrā, piemērojamie tiesību akti ir Horvātijas tiesību akti.

Citā valstī noslēgtas reģistrētas viendzimuma partnerattiecības Horvātijā atzīst, ja tās ir izveidotas saskaņā ar minētās valsts tiesību aktiem.

Tiesību akti, kas regulē mūža partnerattiecību nodibināšanu un izbeigšanu, ir tās valsts tiesību akti, ar kuru mūža partnerattiecības ir vai — ja tās izbeigušās — bija visciešāk saistītas.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Laulības šķiršanai piemēro laulāto izvēlētos tiesību aktus. Laulātie var izvēlēties starp šādiem tiesību aktiem:

- 1) tās valsts tiesību akti, kurā piemērojamo tiesību aktu izvēles brīdī ir abu laulāto pastāvīgā dzīvesvieta, vai
- 2) tās valsts tiesību akti, kurā bijusi to pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja viens no tiem joprojām pastāvīgi dzīvo šajā valstī, vai
- 3) tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis piemērojamo tiesību aktu izvēles brīdī ir vismaz viens no tiem, vai
- 4) Horvātijas tiesību akti.

Vienošanos par piemērojamajiem tiesību aktiem noslēdz rakstiski. To var noslēgt vai grozīt ne vēlāk kā tad, kad tiek sākts laulības šķiršanas process.

Ja laulātie nav izvēlējušies piemērojamus tiesību aktus (saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma 36. pantu), laulības šķiršanai piemērojamie tiesību akti ir:

- 1) tās valsts tiesību akti, kurā laulības šķiršanas procesa uzsākšanas brīdī ir abu laulāto pastāvīgā dzīvesvieta, vai
- 2) tās valsts tiesību akti, kurā bijusi to pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja viens no tiem joprojām pastāvīgi dzīvo šajā valstī, vai
- 3) tās valsts tiesību akti, kuras pilsonība laulības šķiršanas procesa uzsākšanas laikā ir abiem laulātajiem, vai
- 4) Horvātijas tiesību akti.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Uzturēšanas saistībām piemērojamus tiesību aktus nosaka 2007. gada 23. novembra Hāgas protokols par uzturēšanas pienākumiem piemērojamajiem tiesību aktiem.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto savstarpējām mantiskajām attiecībām piemērojamus tiesību aktus nosaka saskaņā ar Padomes Regulu (ES) 2016/1103 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanai piemērojamus tiesību aktus nosaka, piemērojot Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV L 201, 27.7.2012.).

Testamentārai mantošanai piemērojamus tiesību aktus nosaka saskaņā ar 1961. gada 5. oktobra Hāgas konvenciju par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību.

3.8 Nekustamais īpašums

Lietu tiesībām uz īpašumu piemērojamie tiesību akti ir attiecīgā īpašuma atrašanās vietas tiesību akti.

3.9 Maksātnespēja

Maksātnespējai un bankrotam piemēro Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnespējas procedūrām (pārstrādāta redakcija).

Lapa atjaunināta: 14/12/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Itālija

1 Tiesību avoti

Itālijā starptautisko privāttiesību avoti ir vietējie tiesību akti, Eiropas Savienības regulas un starptautiskās konvencijas, kuru parakstītājvalsts ir Itālija.

1.1 Valsts tiesību normas

Itālijā starptautisko privāttiesību jautājumus reglamentē 1995. gada 31. maija Likums Nr. 218, ar ko tika aizstāta vispārējā tiesību norma 16.–31. iedaļa Civilkodeksa (*Codice Civile*) sākuma daļā.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Pilns spēkā esošo daudzpusējo konvenciju saraksts

Itālijā spēkā esošās daudzpusējās konvencijas ir uzskaitītas [pievienotajā sarakstā \(13 Kb\)](#) (13 Kb) [it](#)

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Tiesu visbiežāk piemēroto divpusējo konvenciju neizsmeļošs saraksts

Divpusējās konvencijas, kas līdz šim bija piemērojamas starptautisko privāttiesību jautājumos starp Itāliju un citām atsevišķajām Eiropas Savienības dalībvalstīm, ir aizstātas ar tajā pašā jomā pieņemtajiem Kopienas tiesību aktiem. Visbiežāk piemērojamās regulas ir Regula (EK) Nr. 1393/2007 par tiesas un ārpus tiesas civillietu vai komercietu dokumentu izsniegšanu dalībvalstīs, Padomes Regula (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās, Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un Regula (ES) Nr. 1251/2012 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās.

Jautājumos starp Itāliju un valstīm, kas nav dalībvalstis, visbiežāk piemērojamās divpusējās konvencijas ir konvencijas par juridisko palīdzību un spriedumu atzīšanu un izpildi, kas noslēgtas ar Argentīnu (Romā, 1987. gada 9. decembrī), Brazīliju (Romā, 1989. gada 17. oktobrī), Krievijas Federāciju un pārējām bijušās PSRS republikām (Romā, 1979. gada 25. janvārī), bijušās Dienvidslāvijas republikām (Belgradā, 1962. gada 7. maijā), dažām Apvienotās Karalistes bijušajām domīnijām, tostarp Austrāliju un Kanādu (Londonā, 1930. gada 17. decembrī), Šveici (spriedumu atzīšana un izpilde civillietās un komercietās, Romā, 1933. gada 3. janvārī, un atbildība par ceļu satiksmes negadījumiem, Romā, 1978. gada 16. augustā), Bulgāriju (Romā, 1990. gada 18. maijā), Rumāniju (Bukarestē, 1972. gada 11. novembrī) un Turciju (Romā, 1926. gada 10. augustā).

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Kādā mērā un kādos apstākļos?

Saskaņā ar Itālijas tiesību aktiem tiesai ir jāpiemēro tiesību kolīziju normas tās izskatāmajā lietā pēc savas iniciatīvas — tai jānosaka, kuri tiesību akti ir piemērojami, neņemot vērā pušu paskaidrojumus par attiecīgo jautājumu (*iura novit curia*). Ārvalstu tiesību aktu izpētē tiesnesim var palīdzēt Tieslietu ministrija, un viņš var izmantot 1968. gada Londonas Ārvalstu tiesību aktu konvenciju.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Ja tiesību kolīziju normās, ko piemēro tiesa, kura izskata lietu, ir norādīts ārvalstu tiesību akts, ir iespējams, ka šādā ārvalstu tiesību aktā ietvertajās tiesību kolīziju normās ir norādīti citi piemērojamie tiesību akti ("atgriezeniskā norāde" jeb "*renvoi*").

Piemēram, lai reglamentētu Francijā dzīvojoša Anglijas valstspiederīgā rīcībspēju un tiesībspēju, Francijas tiesību kolīziju normā ir norādīts Anglijas tiesību akts. Tomēr Anglijas tiesību kolīziju normā ir atsauce uz dzīvesvietas valsts, t. i., Francijas, tiesību aktiem.

Kas šādā gadījumā notiek Itālijā? Kas notiek, ja Itālijas tiesību aktā ir norādīts citas valsts tiesību akts, kurā, savukārt, ir atsauce uz Itālijas vai trešās valsts tiesību aktu?

Ikreiz, kad Itālijas tiesību aktā ir norādīts citas valsts tiesību akts, kurā savukārt, ir atsauce uz citas valsts tiesību aktu, attiecīgā atgriezeniskā norāde tiek pieņemta un attiecīgās citas valsts tiesību aktu piemēro tikai šādos gadījumos:

- 1) ja attiecīgās citas valsts tiesību akts atzīst atgriezenisko norādi;
- 2) ja atgriezeniskā norāde ir uz Itālijas tiesību aktu.

Atgriezeniskā norāde nedarbojas, ja piemērojamo ārvalsts tiesību aktu izvēlējušās puses vai ja tas attiecas uz aktu veidu, vai ārpuslīgumisku saistību gadījumā.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Kas notiek, ja mainās piesaistes kritērijs, piemēram, kustamu lietu nodošanas gadījumā?

Piemēro iepriekš izklāstītos noteikumus.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Vai tiesas var atteikties piemērot piemērojamo ārvalstu atsauces tiesību aktu, ja tas ir pretrunā starptautiskai sabiedriskajai kārtībai? Un vai ir likumi vai citi valsts noteikumi, kas ir noteicošie attiecībā pret kolīziju normām (imperatīvas normas "*lois de police*" nozīmē)?

Saskaņā ar Itālijas tiesību aktiem (Likuma Nr. 218/1995 16. pants) tiesa nedrīkst piemērot ārvalstu atsauces tiesību aktu, ja tā piemērošanas sekas ir "pretrunā sabiedriskajai kārtībai" (*contrari all'ordine pubblico*). Parasti ar to saprot "starptautisku sabiedrisko kārtību". Tiesībspēju, rīcībspēju un citus nosacījumus attiecībā uz stāšanos viendzimuma laulībā reglamentē katras šādā laulībā stājušās personas valsts tiesību akti, kas piemērojami laulības noslēgšanas laikā. Tomēr, ja piemērojamie tiesību akti neatļauj viendzimuma laulības, piemēro Itālijas tiesību aktus (1995. gada Likuma Nr. 218 32. *ter* pants). Tiesību normu kolīziju gadījumos (minētā likuma 17. pants) noteicošie ir Itālijas tiesību akti, un atkāpšanās no tiem nav pieļaujama neatkarīgi no atsauces uz ārvalstu tiesību aktu, ja to prasa Itālijas tiesību aktu mērķis un darbības joma ("prevalējošas imperatīvas normas", itāļu valodā "*norme di applicazione necessaria*").

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Tiesneša un pušu pienākumi

Tiesneša pienākums ir noteikt piemērojamos ārvalstu tiesību aktus; viņam var palīdzēt puses, universitātes vai Tieslietu ministrija.

Kādi pierādīšanas līdzekļi ir pieņemami?

Kā ārvalstu tiesību aktu pierādīšanas līdzekļus var izmantot starptautiskās konvencijās norādītos instrumentus, informāciju, ko sniedz ārvalstu iestādes ar Tieslietu ministrijas starpniecību, un ekspertu vai speciālu struktūru atzinumus.

Kas notiek, ja ārvalsts tiesību aktu nevar pārbaudīt?

Ja iespējams, tiesa piemēro tiesību aktu, ko norāda citi piesaistes kritēriji, kurus izmanto šāda veida gadījumos. Ja tas nav iespējams, piemēro Itālijas tiesību aktus.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Likuma Nr. 218/1995 57. pantā ir noteikts, ka līgumsaistībām piemērojamie tiesību akti ir tiesību akti, kas norādīti 1980. gada 19. jūnija Romas konvencijā. Vispārīgi runājot, minētajā konvencijā ir noteikts, ka līgumam piemēro tiesību aktus, ko izvēlējušās puses.

Ja šāda izvēle nav izdarīta, piemēro tās valsts tiesību aktus, ar kuru līgums ir visciešāk saistīts, tomēr ar nosacījumu, ka tiek piemērotas jebkuras citas starptautiskas konvencijas, kas var attiekties uz konkrētajām saistībām (piemēram, 1955. gada Hāgas Konvencija par kustamu preču pārdošanu būs piemērojama prioritāri attiecībā pret 1980. gada Romas konvenciju).

Starptautiskā konvencijā vai atbilstoši pušu gribai noteiktos tiesību aktus tomēr nepiemēro, ja to piemērošana būtu pretrunā sabiedriskajai kārtībai (piemēram, ja tas ir pretrunā imperatīvajām normām vai drošības noteikumiem).

Kopš Regulas (EK) Nr. 593/2008 (regula "Roma I") īstenošanas pārrobežu līgumu lietās, kurās iesaistītas ES dalībvalstis, vairs nepiemēro starptautiskajās konvencijās paredzētos noteikumus, bet piemēro minēto regulu.

Regula paredz, ka galvenais kritērijs, ko piemēro, nosakot līgumsaistībām piemērojamus tiesību aktus, ir pušu izvēle. Tomēr līgumslēdzēju pušu izvēlētie tiesību akti nedrīkst ierobežot prevalējošu imperatīvo normu piemērošanu tiesību sistēmā, ar kuru līgums ir visciešāk saistīts.

Ja puses nav izvēlējušās tiesību aktus, regulā ir paredzēti vairāki īpaši piesaistes kritēriji atsevišķiem līgumu veidiem. Piemēram:

preču pārdošanas līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā ir pārdevēja pastāvīgā dzīvesvieta;

ar īres lietām saistītu līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas attiecīgais īpašums;
pakalpojumu sniegšanas līgumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā ir pakalpojumu sniedzēja pastāvīgā dzīvesvieta.
Jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi šādās lietās reglamentē Regula (ES) Nr. 1215/2012 (regula "Brisele Ia" jeb regula "Brisele I bis").

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Likumā Nr. 218/1995, kas minēts iepriekš, ir norādīti noteikumi, kas piemērojami šādos ārpuslīgumisku saistību gadījumos:

vienpusējs solījums (tās valsts tiesību akti, kurā solījums dots);

kredītinstrumenti (1930. gada Ženēvas konvencijas par vekseliem un čekiem, 1931. gada Ženēvas Konvencija par čekiem, savukārt attiecībā uz citiem kredītinstrumentiem galvenajām saistībām piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā attiecīgais instruments izdots);

pārstāvniecība (tās valsts tiesību akti, kurā ir pārstāvja darījumdarbības vieta vai kurā viņš pārsvarā īsteno citas pilnvaras);

saistības, kas izriet no tiesību aktiem (tās vietas tiesību akti, kurā noticis notikums, no kā izriet saistības);

atbildība par neatļautu darbību (tās valsts tiesību akti, kurā noticis attiecīgais notikums, bet, ja to pieprasa cietusī puse, — tās valsts tiesību akti, kurā noticis kaitējumu radījušais notikums, un, ja ir iesaistīti tikai vienas valsts pilsoņi, piemēro attiecīgās valsts tiesību aktus).

Kopš Regulas (EK) Nr. 864/2007 (regula "Roma II") īstenošanas pārrobežu lietās, kurās iesaistītas ES dalībvalstis, piemēro minēto regulu. Regulā ir paredzēts, ka saistības, kas izriet no neatļautas darbības, no atbildības, kas izriet no sarunām pirms līguma slēgšanas, no atbildības, kas radusies, pārvaldot citas personas lietas, un no netaisnas iedzīvošanās, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā radies kaitējums, neatkarīgi no tā, kurā valstī noticis kaitējumu radījušais notikums. Puses var izvēlēties tiesību aktus, pamatojoties uz vienošanos, kas panākta pēc kaitējumu radījušā notikuma.

Jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi šādās lietās reglamentē Regula (ES) Nr. 1215/2012 (regula "Brisele Ia" jeb regula "Brisele I bis").

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Personas statusu, tiesīspēju un rīcībspēju, kā arī personisko tiesību esību un saturu, tostarp tiesības uz vārdu, reglamentē ieinteresētās personas valsts tiesību akti, izņemot tiesības, kas izriet no ģimenes attiecībām, kurām katrā gadījumā atsevišķi piemēro Likumā Nr. 218/1995 noteiktos atsaucē noteikumus.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Izcelšanās un pilsonība tiek iegūta, pamatojoties uz bērna dzimšanas laikā spēkā esošajiem tās valsts tiesību aktiem, kuras valstspiederīgie ir vecāki vai viens no vecākiem. Vecāku un bērnu attiecības un personiskās un finanšu attiecības starp vecākiem un bērniem, tostarp vecāku atbildību, reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir bērns dzimšanas laikā.

Tomēr neatkarīgi no šīm atsaucēm uz citiem tiesību aktiem pār ārvalstu tiesību aktiem prevalē Itālijas tiesību akti, kuros ietverts princips, ka ir viens "bērna" statuss (un ka tādējādi pret bērniem, kuri dzimuši precētiem pāriem, un bērniem, kuri dzimuši neprecētiem pāriem, jāizturas vienādi), kas nosaka vecāku atbildību abiem vecākiem, paredz abiem vecākiem pienākumu nodrošināt bērnam uzturliedzēkļus un pilnvaro tiesas pieņemt pasākumus, lai ierobežotu vecāku atbildību vai atņemtu aizgādības tiesības bērnam kaitējošas rīcības gadījumā.

Kad Itālijas tiesā iesniedz pieteikumu par bērna adopciju, lai piešķirtu bērnam leģitīma bērna statusu, piemēro Itālijas tiesību aktus (Likums Nr. 184/1983).

Likuma Nr. 184/1983 29. pantā un turpmākajos pantos *inter alia* ir ietverts īpašs noteikums, kas attiecas uz gadījumiem, kad Itālijas pastāvīgie iedzīvotāji vēlas adoptēt bērnu no ārvalstīm, un ar ko tiek īstenotas 1993. gada 29. maija Hāgas Konvencijas par starptautisko adopciju prasības.

Attiecībā uz citām tiesību kolīziju normām Likuma Nr. 218/1995 38. pantā ir ietverti sīki izstrādāti noteikumi dažādiem gadījumiem.

Jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi lietās par vecāku atbildību reglamentē Regula (EK) Nr. 2201/2003.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Laulības lietās personiskās attiecības starp laulātajiem reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir abi laulātie; citos gadījumos tās reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā laulātais pāris pavadījis lielāko daļu savas laulības dzīves.

Tiesību akti, kas piemērojami personiskām attiecībām, parasti attiecas arī uz laulāto mantisko attiecību regulējumu, kas nosaka laulāto kopīpašumu un mantas šķirtību, tomēr šajā ziņā var pieļaut izņēmumus, ja par to vienojušies laulātie vai citos gadījumos, kas īpaši noteikti tiesību aktos.

Itālijas tiesību akti arī atzīst savienību starp viena dzimuma personām (*unioni civili*, "viendzimuma laulības"), piemērojot gandrīz tādas pašas tiesību normas, kādas piemēro tradicionālai laulībai, izņemot adopcijas tiesības. Viendzimuma laulības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā noslēgta laulība, izņemot, ja kāda no pusēm prasa, lai tiesa piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā laulātie pavadījuši lielāko daļu savas kopdzīves. Mantisko attiecību regulējumam piemēro arī tās valsts tiesību aktus, kurā noslēgta viendzimuma laulība, tomēr ir iespējams starp laulātajiem reģistrēt vienošanos par to, ka piemērojami tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā dzīvo vismaz viens no laulātajiem vai kuras valstspiederīgais ir vismaz viens no laulātajiem.

Laulībai, kuru ārvalstīs noslēdzis Itālijas valstspiederīgais ar tā paša dzimuma personu, ir tāds pats spēks kā viendzimuma laulībai, ko reglamentē Itālijas tiesību akti.

Laulāto atšķiršanu un laulības šķiršanu, kā arī viendzimuma laulības izbeigšanu reglamentē Regula (ES) Nr. 1259/2010, kas prevalē pār Likumu Nr. 218/1995. Tā ļauj laulātajiem (vai partneriem reģistrētās partnerattiecībās) izraudzties tiesību aktus, ja vien tie ir tās valsts tiesību akti, kurā dzīvo abi laulātie, tās valsts tiesību akti, kurā atradusies viņu pēdējā kopējā dzīvesvieta, ja vienošanās noslēgšanas laikā viens no viņiem tur joprojām dzīvo, tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederība ir vienam no laulātajiem, vai arī tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tiesa, kas izskata attiecīgo lietu. Ja puses nav noslēgušas vienošanos, piemēro tos pašus piesaistes kritērijus prioritārā kārtībā (pirmais ir prioritārs attiecībā pret otru, utt.).

Visbeidzot, personām, kuras nav laulātas vai kuras dzīvo viendzimuma laulībā, ir iespēja noslēgt vienošanos par kopdzīvi. Šādu vienošanos reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir abi pāra dalībnieki, ja viņiem ir viena un tā pati valstspiederība, vai arī, ja pāra valstspiederība atšķiras, tās valsts tiesību akti, kurā pāris pavadījis lielāko daļu savas dzīves.

Ģimenes uzturēšanas pienākumus reglamentē atbilstoši 1973. gada 2. oktobra Hāgas konvencijai.

Jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās reglamentē Regula (EK) Nr. 2201/2003.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Itālijā piemēro vispārējo principu, kas nosaka, ka laulāto manta ir abu laulāto īpašums (*comunione dei beni*).

Tomēr laulātie var izvēlēties alternatīvu sistēmu, piemēram, sistēmu, kurā viņiem katram pieder savs īpašums (*separazione dei beni*), vai citu regulējumu, ko viņi nosaka, savstarpēji vienojoties.

3.7 Testamenti un mantojums

Ir nepieciešams nošķirt divus laikposmus.

Ja mantojums atklājas (*apertura della successione*) pirms 2015. gada 17. augusta, mantošanas tiesības reglamentē testatora nāves brīdī spēkā esošie tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir bijis testators. Dzīves laikā testators var savā testamentā norādīt, ka viņa mantojumam ir piemērojami viņa dzīvesvietas valsts tiesību akti; ja testators ir Itālijas valstspiederīgais, šī izvēle neietekmē to Itālijā dzīvojošo viņa neatraidāmo mantinieku tiesības, kuriem ir likumiskas tiesības uz daļu mantojuma (*legittimari*, Likuma Nr. 218/1995 46. pants).

Attiecībā uz mantojumu, kas atklājies 2015. gada 17. augustā un vēlāk, piemēro Regulu (ES) Nr. 650/2012, kas aizstāj iepriekš izklāstīto kārtību. Šādas mantošanas tiesības reglamentē testatora nāves brīdī spēkā esošie viņa pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Testators kā tiesību aktus, kas reglamentē viņa mantojumu, var izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgais viņš ir izvēlies izdarīšanas laikā vai nāves brīdī. Ar minēto regulu arī tika ieviesta Eiropas mantošanas apliecība, kas apliecina tās turētāja kā mantinieka, legatāra vai testamenta izpildītāja statusu dažādās dalībvalstīs.

3.8 Nekustamais Īpašums

Nekustamais Īpašums, kustamais Īpašums (šajā kontekstā nav lietderīgi sīkāk aplūkot noteikumus, kas attiecas uz nemateriālajiem aktīviem)

Īpašumtiesības un citas lietu tiesības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas attiecīgais Īpašums.

Attiecībā uz nekustamo Īpašumu, kas atrodas ES dalībvalstī, piemēro Regulu (ES) Nr. 1215/2012 (regula "Brisele Ia" jeb regula "Brisele I bis") — tajā ir noteikts, ka attiecībā uz nekustamā Īpašuma lietu tiesībām jurisdikcija ir tās dalībvalsts tiesām, kurā atrodas Īpašums.

3.9 Maksātne spēja

Itālijas tiesību aktos nav konkrētu noteikumu par tiesību aktiem, kas piemērojami gadījumos, kad pastāv tiesību normu kolīzijas attiecībā uz maksātne spēju. Vienoti noteikumi par ES dalībvalstu tiesību kolīziju normām ir noteikti Regulā (ES) Nr. 848/2015. Tajā ir paredzēts, ka maksātne spējas procedūra ir jāsāk dalībvalstī, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs; uz maksātne spējas procedūru un tās sekām attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kuras teritorijā šāda procedūra ir sākta.

To daudzpusējo konvenciju saraksts, kuru līgumslēdzēja puse ir Itālija

1. LAULĪBA, LAULĀTO ATŠĶIRŠANA, LAULĪBAS ŠĶIRŠANA

1970. gada 1. jūnija Hāgas Konvencija par laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas atzīšanu.

Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu, atvērta parakstīšanai 2011. gada 11. maijā Stambulā (2013. gada 27. jūnija Likums Nr. 77).

2. PATERNITĀTE UN ADOPCIJA

1980. gada 5. septembra Minhenes Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami uzvārdu un vārdu piešķiršanas gadījumos.

1993. gada 29. maija Hāgas Konvencija par bērnu aizsardzību un sadarbību starpvalstu adopcijas jautājumos.

3. NEPIĻNGADĪGI BĒRNI

1961. gada 5. oktobra Hāgas Konvencija par iestāžu pilnvarām un tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz bērnu aizsardzību.

1980. gada 25. oktobra Hāgas Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem.

1980. gada 20. maija Eiropas Konvencija par nolēmumu atzīšanu un izpildi par bērnu aizbildnību un bērnu aizbildnības atjaunošanu.

1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (2015. gada 18. jūnija Likums Nr. 101).

4. UZTURĒŠANAS SAISTĪBAS ĢIMENES ATTIECĪBĀS

1956. gada 20. jūnija Ņujorkas Konvencija par likumu, kas piemērojams uzturēdnieku maksāšanas pienākumam attiecībā uz bērniem.

1973. gada 2. oktobra Hāgas Konvencija par to nolēmumu, kas attiecas uz uzturēšanas saistībām, atzīšanu un izpildi.

1973. gada 2. oktobra Hāgas Konvencija par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem.

5. VALSTSPIEDERĪBA UN BEZVALSTNIECĪBA

1954. gada 28. septembra Ņujorkas Konvencija par bezvalstnieka statusu.

1951. gada 28. jūlija Ženēvas Konvencija par bēgļa statusu un 1967. gada 31. janvāra Ņujorkas protokols.

6. MANTOŠANA

1973. gada 26. oktobra Vašingtonas Konvencija par vienotu likumu, kas piemērojams starptautiskam testamentam.

1973. gada 2. oktobra Hāgas Konvencija par mantošanas starptautisko pārvaldību.

7. LĪGUMSAISTĪBAS

1980. gada 19. jūnija Romas Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām.

1988. gada 16. septembra Lugāno Konvencija par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komercietās.

8. STARPTAUTISKĀ TIRDZniecība

1955. gada 15. jūnija Hāgas Konvencija par tiesību aktiem, kādi piemērojami starptautiskai preču pirksanai un pārdošanai.

1980. gada 11. aprīļa Vīnes (ANO) Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem.

1956. gada 19. maija Ženēvas Konvencija par kravu starptautisko autopārvešanas līgumu.

9. KREDĪTINSTRUMENTI

1930. gada 7. jūnija Ženēvas Konvencija, kurā paredzēts vienots regulējums attiecībā uz vekseliem un parādzīmēm un atsevišķām tiesību kolīziju normām.

1931. gada 19. marta Ženēvas Konvencija, kurā paredzēts vienots regulējums attiecībā uz čekiem un atsevišķām tiesību kolīziju normām.

10. ĀRPUSLĪGUMISKAS SAISTĪBAS

1960. gada 29. jūlija Parīzes Konvencija par trešo pušu atbildību kodolenerģijas jomā.

1969. gada 29. novembra Briseles Konvencija par civilo atbildību par naftas piesārņojuma radītajiem zaudējumiem.

11. ŠĶĪRĒJTIESA

1958. gada 10. Jūnija Ņujorkas Konvencija par ārvalstu šķīrētājus nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu.

1961. gada 21. aprīļa Ženēvas Konvencija par starptautisko komercšķīrētājus.

12. TIESISKĀ PALĪDZĪBA UN TIESU IESTĀŽU SADARBĪBA

1954. gada 1. marta Hāgas Konvencija civilprocesa jautājumos.

1965. gada 15. novembra Hāgas Konvencija par tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu civillietās vai komercietās.

1970. gada 18. marta Hāgas Konvencija par pierādījumu iegūšanu ārvalstīs civillietās vai komercietās.

1988. gada 16. septembra Lugāno Konvencija par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komercietās.

13. MANTOJUMA AIZGĀDNĪBA

1985. gada 1. jūlija Hāgas Konvencija par aizgādnību, kas piemērojama mantošanas tiesībās, un tās atzīšanu.

Koordināciju starp starptautisko konvenciju noteikumiem, jo īpaši vienotām tiesību normām, un atbilstošajām starptautisko privāttiesību vietējām normām nodrošina Likuma Nr. 218/1995 2. pants, saskaņā ar kuru fakts, ka situācijai vai attiecībām ir piemērojama vietējo tiesību aktu darbības joma, netraucē tajā pašā lietā piemērot starptautiskās konvencijas, kas ir spēkā attiecībā uz Itāliju.

Lapa atjaunināta: 22/12/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Kipra

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Ja tiesā iesniedz pārobežu lietu, noteikumi par to, kuri tiesību akti ir piemērojami Kiprā, ir galvenokārt paredzēti ES tiesību aktos, jo īpaši Regulā (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I"), un Regulā (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II").

Citos aspektos Kipras tiesas vadās no savas judikatūras, jo nav attiecīgu valsts tiesību aktu vai kodētu noteikumu. Ja nav attiecīgas Kipras judikatūras, tiesas piemēro anglosakšu tiesības atbilstoši Tiesu likuma (Likums 14/60) 29. panta 1. punkta c) apakšpunktam.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Hāgas 1985. gada 1. jūlija Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami trastiem un to atzīšanai, kuru Kipras Republika ratificēja atbilstoši 2017. gada Ratifikācijas likumam 15(III).

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Nav piemērojams.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Tiesnesim nav pienākuma piemērot šos noteikumus pēc savas iniciatīvas. Šādu jautājumu var ierosināt tikai tiesvedības puse, kurai ir veiksmīgi jāpierāda, ka citas valsts tiesību akti aizstāj Kipras tiesību aktus. Ja tiesu tas nepārlicina, piemēro Kipras tiesību aktus.

Tā kā šī prakse ir pierādījumu un procedūras jautājums, to neskar iepriekš minētās Regulas (EK) Nr. 593/2008 un (EK) Nr. 864/2007.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Regulas (EK) Nr. 593/2008 un (EK) Nr. 864/2007 neļauj piemērot *renvoi* noteikumu. Tomēr gadījumos, uz kuriem regulas neattiecas, *renvoi* jeb atgriezeniskās norādes noteikumu var piemērot, kā izklāstīts turpmāk.

Tiesai, kas izskata lietu, attiecībā uz kuru ir noteikts, ka ir jāpiemēro otras valsts tiesību akti, ir jāpiemēro vai nu tikai šādu tiesību aktu iekšējās vietējās tiesību normas, vai arī šādi tiesību akti visi kopumā, tostarp starptautiskās normas, kas piemērojamas saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem.

Pēdējā minētajā gadījumā situāciju sarežģī fakts, ka noteikumos par tiesību aktiem, kas piemērojami saskaņā ar attiecīgās citas valsts tiesību sistēmu, tiesnesim var būt norādīti Kipras tiesību akti, kas viņam jāpiemēro (*renvoi*). Šādā gadījumā tiesai ir divas iespējas — vai nu atzīt *renvoi* noteikumu un piemērot Kipras tiesību aktus ("dājējas *renvoi*" teorija), vai arī to noraidīt un piemērot citas valsts tiesību aktus kopumā ("pilnīga *renvoi*").

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Lai novērstu jebkādas problēmas, kas var rasties no piesaistes kritērija (piemēram, dzīvesvieta, vieta, uz kuru pārcelts kustamais īpašums vai trasts, u. c.) maiņas, ir ierasts izmantot noteikumu par piemērojamiem tiesību aktiem, lai noteiktu datumu, kurā identificēts piesaistes kritērijs. Piemēram, sk. Hāgas 1985. gada 1. jūlija Konvencijas par trastiem 7. pantu.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Citas valsts tiesību aktus nedrīkst piemērot — pat ja noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem paredz, ka tie ir piemērojami —, ja to piemērošana ir nesaderīga ar sabiedrisko kārtību Kipras Republikā. Saskaņā ar judikatūru "sabiedriskā kārtība" ietver tiesiskuma un sabiedrības morāles un ētikas pamatprincipus (*Pilavachi & Co Ltd / International Chemical Co Ltd (1965) 1 CLR 97*).

Citas valsts tiesību akti nav piemērojami arī attiecībā uz nodokļiem, nodevām un nodokļu piemērošanu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Piemēro noteikumus, kas noteikti lietā *Royal Bank of Scotland plc / Geodrill Co Ltd un citi (1993) 1 JSC 753*, kurā tika nospriests, ka pusei, kura apgalvo, ka tās lietā ir piemērojami ārvalstu tiesību akti, vispirms ir jāierosina attiecīga prasība un tad jāiesniedz attiecīgi ekspertu pierādījumi, lai pārliecinātu tiesu. Ja šādi pierādījumi tiesu nepārlicina vai neviena no pusēm neceļ šādu prasību, piemēro Kipras tiesību aktus.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Kad rodas jautājums par to, kuri tiesību akti ir piemērojami, visām līgumsaistībām un tiesību aktiem piemēro Regulu (EK) Nr. 593/2008 ("Roma I").

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Lielākajā daļā gadījumu piemēro Regulu (EK) Nr. 864/2007 ("Roma II"), kuras vispārējais noteikums paredz, ka piemērojami tiesību akti jānosaka, pamatojoties uz to, kur radies kaitējums (*lex loci damni*), neatkarīgi no tā, kurā valstī vai valstīs varētu rasties netiešas sekas. Regulā ir arī paredzēti īpaši noteikumi par to, kā noteikt piemērojamos tiesību aktus attiecībā uz īpašu veidu ārpuslīgumiskām saistībām, piemēram, negodīgu konkurenci un produktatbildību.

Attiecībā uz trastiem piemēro 2017. gada (Ratifikācijas) Likumu par trastiem un to atzīšanu (Likums 15(III)/2017), ar kuru tika ratificēta Hāgas 1985. gada Konvencija. Saskaņā ar Ratifikācijas likumu un konvenciju trastam ir piemērojami pilnvarotā izvēlētie tiesību akti. Citos gadījumos trastam ir piemērojami tiesību akti, ar kuriem tas ir visciešāk saistīts.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Uzvārds

Uzvārda noteikšanai piemēro Likumu par attiecībām starp vecākiem un bērniem (Likums 216/90). Saskaņā ar Likumu 216/90 bērna uzvārdu nosaka, pamatojoties uz kopīgu deklarāciju, ko sniedz bērna vecāki trīs mēnešu laikā no dzimšanas datuma. Ja vecāki nesniedz šādu deklarāciju, bērnam dod tēva uzvārdu. Mātes uzvārds jādod bērnam, kurš dzimis ārpuslīgumā, izņemot, ja — vai līdz brīdim, kad — tēvs atzīt bērnu.

Dzīvesvietas adrese

Personas dzīvesvietas adresi nosaka atbilstoši Testamentu un mantojuma likuma 195. nodaļai, kas paredz, ka ikvienai personai jebkurā konkrētā brīdī ir vai nu dzīvesvietas adrese, kāda noteikta dzimšanas brīdī ("izcelsmes dzīvesvietas adrese"), vai dzīvesvietas adrese, ko persona ieguvusi vai saglabājusi pēc savas vēlēšanās ("izvēles dzīvesvietas adrese").

Ja bērns dzimis likumīgā laulībā tēva dzīves laikā, bērna izcelsmes dzīvesvietas adrese kopš viņa dzimšanas ir tēva dzīvesvietas adrese.

Ja bērns dzimis ārpuslīgumā vai pēc sava tēva nāves, bērna izcelsmes dzīvesvietas adrese kopš viņa dzimšanas ir mātes dzīvesvietas adrese.

Rīcībspēja

Personas rīcībspējai stāties laulībā piemēro Laulību likuma (Likums 104(I)/2013) 14. pantu, kas paredz, ka personai nav rīcībspējas stāties laulībā, ja tā ir jaunāka par 18 gadiem vai tā laulības noslēgšanas dienā nespēj dot piekrišanu garīga traucējuma vai trūkuma dēļ vai smadzeņu vai cita stāvokļa vai slimības, vai vielu atkarības dēļ, kā rezultātā persona nesaprot un neapzinās, ko dara.

Tomēr, pat ja attiecīgais pāris vai viens no pāra ir jaunāks par 18 gadiem, abus uzskata par rīcībspējīgiem noslēgt laulību, ja viņi ir vismaz 16 gadus veci vai ja viņu aizbildņi ir devuši rakstisku piekrišanu, vai ja ir nopietni iemesli laulības noslēgšanai. Ja iepriekšminēto piekrišanu atsaka vai ja aizbildņi nav, jāautājumu par to, vai personai ir rīcībspēja stāties laulībā, izšķir tā rajona ģimenes lietu tiesa, kurā attiecīgā persona dzīvo.

Attiecībā uz rīcībspēju veikt juridiskas darbības Līgumu likuma 149. nodaļas 11. pants paredz, ka personai ir rīcībspēja noslēgt līgumus, ja tai piemīt veselais saprāts un tai rīcībspēja nav atņemta ar likumu. Likums nosaka, ka laulātu personu neuzskata par rīcībnespējīgu noslēgt līgumus tikai tāpēc vien, ka tā nav sasniegusi 18 gadu vecumu.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Juridiskās attiecības starp vecāku un bērnu, tostarp vecāku atbildību, uzturēšanu un saziņu, reglamentē Kipras tiesību akti, jo īpaši Likums par attiecībām starp vecākiem un bērniem (Likums 216/90).

Arī Regulu (EK) Nr. 2201/2003 ("Brisele II.a") un Regulu (EK) Nr. 4/2009, kā arī Hāgas 1996. gada Konvenciju par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem piemēro jautājumos, uz kuriem tās attiecas.

3.4.2 Adopcija

Kad Kipras tiesās notiek adopcijas process, piemēro Kipras tiesību aktus neatkarīgi no tā, vai adopcijas lieta ir pārrobežu lieta.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Jautājumus, kas saistīti ar laulības noslēgšanu un šķiršanu, Kiprā reglamentē 2003. gada Laulību likums (Likums 104(I)/2003). Uz šādiem jautājumiem attiecinā arī ANO Konvenciju par piekrišanu doties laulībā, laulājamo minimālo vecumu un laulību reģistrāciju, kas Kipras Republikā ratificēta ar Likumu 16(III)/2003.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Šķiršanās jautājumus reglamentē Konstitūcijas 111. pants, 1990. gada Likums par laulāto samierināšanas mēģinājumiem un reliģisku laulības šķiršanu (Likums 22/1990) attiecībā uz reliģiskām laulībām un Laulību likums (Likums 104(I)/2003).

Jautājumos, kas saistīti ar laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas atzīšanu, piemēro Hāgas 1971. gada Konvenciju par laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas atzīšanu, ko Kipras Republika ratificējusi ar Likumu 14(III)1983.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Uzturīdzekļu maksāšanas pienākumi

Saskaņā ar Laulāto mantisko attiecību likumu (Likums 232/1991), kas grozīts:

ja laulātie vairs nedzīvo kopā, tiesa pēc laulātā pieprasījuma var izdot uzturīdzekļu maksāšanas rīkojumu, kas nosaka otrajam laulātajam pienākumu maksāt uzturīdzekļus laulātajam, kurš iesniedz prasību.

Uzturīdzekļu maksāšanas pienākumi starp bijušajiem laulātajiem ir piemērojami, ja kāds no viņiem nespēj uzturēt sevi no saviem ienākumiem vai īpašuma un:

- ja tad, kad laulības šķiršana ir pabeigta, vai beidzoties turpmāk norādītajiem termiņiem, kāds no laulātajiem sava vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sākt vai turpināt strādāt algotu darbu, kas nodrošinātu viņam iespēju sevi uzturēt;
- ja viņa(-s) aprūpē ir nepilngadīgs vai pilngadīgs bērns vai cits apgādājamais, kurš nespēj par sevi parūpēties fiziskas vai garīgas invaliditātes dēļ, un tādējādi personai, kura iesniedz prasību, ir liegta iespēja atrast piemērotu darbu;
- ja viņš(-a) nevar atrast pastāvīgu un atbilstošu darbu — vai viņam(-ai) ir vajadzīga arodmācības — ne vairāk kā trīs gadus no laulības šķiršanas pabeigšanas brīža;
- ja jebkurā citā gadījumā, kad uzturīdzekļu piešķiršana laulības šķiršanas pabeigšanas brīdī ir vajadzīga taisnīguma apsvērumu dēļ.

Uzturīdzekļus var atteikt vai ierobežot svarīgu iemeslu dēļ, jo īpaši ja laulība bijusi īsa vai ja laulātais, kurš varētu būt tiesīgs saņemt uzturīdzekļus, ir vainojams laulības izjukšanā vai kopdzīves pārtraukšanā vai ir apzināti radījis sev trūkuma apstākļus.

Turklāt, ja tas vajadzīgs, ņemot vērā apstākļus, tiesības uz uzturīdzekļiem izbeidz vai uzturīdzekļu maksāšanas rīkojumu attiecīgi maina.

Pienākums maksāt uzturīdzekļus nepilngadīgam bērnam

Saskaņā ar likumu starp attiecībām starp vecākiem un bērniem (Likums 216/90) vecākiem ir pienākums kopīgi gādāt par uzturīdzekļiem viņu nepilngadīgajiem bērniem atbilstoši viņu finansiālajām iespējām. Iepriekšminēto vecāku pienākumu izpildi atbilstoši lēmumam un tiesas izlīgumam var turpināt pat pēc tam, kad bērns sasniedz pilngadību, ja to pamato izņēmuma apstākļi (piemēram, bērns ir rīcībnespējīgs vai invalīds vai dienē Nacionālajā gvardē, vai apmeklē kursus izglītības iestādē vai arodskolā).

Nepilngadīgam bērnam ir tiesības saņemt uzturīdzekļus no saviem vecākiem pat tad, ja viņam pieder īpašums.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Piemēro Likuma 232/1991 13. pantu, kurā noteiktais vispārējais noteikums paredz, ka laulība nemaina laulāto autonomiju attiecībā uz īpašumu. Tomēr minētā likuma 14. pants ļauj vienam no laulātajiem pretendēt uz otra laulātā īpašumu laulības šķiršanas vai atzīšanas par neesošu gadījumā ar nosacījumu, ka laulātais, kurš iesniedz pretenziju, ir jebkādā veidā veicinājis otra laulātā īpašuma palielināšanu. Puse, kura izvirza pretenziju, uzsākot tiesvedību, var pieprasīt, lai tai tiek izmaksāta īpašuma daļa, kas radusies tās ieguldījuma rezultātā.

Uzskata, ka viena laulātā ieguldījums otra laulātā īpašuma palielināšanā ir viena trešdaļa no palielinājuma, ja vien netiek pierādīts mazāks vai lielāks ieguldījums.

Laulātā īpašuma palielinājums neietver īpašumu, kas iegūts kā dāvana, mantojums, novēlējums vai cits ziedojums.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanu un visus ar to saistītos jautājumus, izņemot veidlapu, ko izmanto testamenta sagatavošanai un atsaukšanai, reglamentē Regula (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi.

Saskaņā ar minētās regulas 22. pantu persona kā tiesību aktus, kas reglamentē tās atstāto mantojumu kopumā, var izvēlēties tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis šī persona ir izvēles izdarīšanas laikā vai nāves brīdī. Tiesību aktu izvēli skaidri izdara paziņojumā.

Ja ir sagatavots testaments, piemēro Hāga 1961. gada 5. oktobra Konvenciju par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību.

Saskaņā ar konvencijas 1. pantu testamentārās mantošanas kārtība ir spēkā, ja tā atbilst tās valsts tiesību aktiem,

- kurā testators ir noteicis mantošanas kārtību vai

- b) kuras pilsonība testatoram bija, vai nu nosakot mantošanas kārtību, vai arī viņa nāves brīdī, vai
- c) kura bija testatora dzīvesvieta vai pastāvīgā dzīvesvieta, vai nu nosakot mantošanas kārtību, vai arī viņa nāves brīdī, vai
- d) kurā atrodas mantojamais nekustamais īpašums.

3.8 Nekustamais īpašums

Attiecībā, kurās rodas saistības attiecībā uz nekustamo īpašumu, piemēro Regulu (EK) Nr. 593/2008 ("Roma I"), kas paredz, ka līgumu reglamentē tie tiesību akti, kurus izvēlas puses. Ja šāda izvēle netiek izdarīta, piemēro regulas 4. pantu, kas skaidri nosaka katrā gadījumā piemērojamos tiesību aktus.

Attiecībā uz līgumiem par lietu tiesībām saskaņā ar Kipras tiesu judikatūru tiesa piemēro tās valsts jurisdikciju, kurā atrodas nekustamais īpašums (*lex situs*).

3.9 Maksātspēja

Piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 1346/2000 par maksātspējas procedūrām. Tie ir tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā tiek ierosināti šādas procesi.

Lapa atjaunināta: 21/09/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Lietuva

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

II nodaļa, I daļa, Lietuvas Republikas Civilt kodeksa pirmais sējums

Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I")

Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II")

Padomes 2010. gada 20. decembra Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību.

1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par iestāžu pilnvarām un tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz nepilngadīgo aizsardzību.

1971. gada 4. maija Hāgas konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami satiksmes negadījumiem.

1973. gada 2. oktobra Hāgas konvencija par uzturēšanas saistībām piemērojamajiem tiesību aktiem.

Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura tika atklāta parakstīšanai Romā 1980. gada 19. jūnijā.

1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija par jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem.

2007. gada 30. oktobra Konvencija par jurisdikciju un tiesu nolēmumu atzīšanu civillietās un komercietās (jaunā Lugāno konvencija).

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Armēnijas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Azerbaidžānas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Uzbekistānas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Kazahstānas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās.

Protokols Nolīgumam starp Lietuvas Republiku un Kazahstānas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Ukrainu par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Moldovas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Polijas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes, darba un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku, Igaunijas Republiku un Latvijas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Baltkrievijas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Ķīnas Tautas Republiku par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Krievijas Federāciju par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civilajās, ģimenes un krimināllietās.

Nolīgums starp Lietuvas Republiku un Turcijas Republiku par juridisko un tiesu iestāžu sadarbību komercietās un civillietās.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Likuma par tiesām 33. panta 1. punktu, tiesas, izskatot lietas, vadās pēc Lietuvas Republikas Konstitūcijas, likumiem, starptautiskiem nolīgumiem, kuros Lietuvas Republika ir viena no pusēm, valdības rezolūcijām un citiem juridiskiem aktiem, kas ir spēkā Lietuvas Republikā un nav pretrunā tiesību aktiem. Atbilstīgi Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.10. panta 1. punktam ārvalstu tiesību aktus piemēro civiltiesiskām attiecībām, ja tā noteikts starptautiskos nolīgumos, kuros Lietuvas Republika ir viena no pusēm, saskaņā ar pušu vienošanos vai Lietuvas Republikas tiesību aktiem.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.14. pantu, ja attiecīgajā ārvalstu tiesību aktā ir atgriezeniska norāde uz Lietuvas Republikas tiesību aktu, Lietuvas Republikas tiesību aktu piemēro vienīgi šajā kodeksā vai ārvalstu tiesību aktā noteiktajos gadījumos. Ja piemērojamajā ārvalstu tiesību aktā ir atgriezeniska norāde uz trešās valsts tiesību aktu, trešās valsts tiesību aktu piemēro vienīgi šajā kodeksā vai trešās valsts tiesību aktā noteiktajos gadījumos. Ja, nosakot personas civiltiesisko statusu, piemērojamajā ārvalstu tiesību aktā ir atgriezeniska norāde uz Lietuvas Republikas tiesību aktu, piemēro Lietuvas Republikas tiesību aktu. Šos noteikumus nepiemēro gadījumos, kad piemērojamo tiesību aktu ir izvēlējušās darījuma puses, tostarp darījuma veidam piemērojamā tiesību akta noteikšanu un ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamo tiesību aktu noteikšanu. Ja saskaņā ar starptautiskajiem privāttiesību noteikumiem ir jāpiemēro starptautisks līgums/konvencija, jautājumus par atgriezenisku norādi un atgriezenisku norādi uz trešās valsts tiesību aktu reglamentē piemērojamā starptautiskā līguma/konvencijas noteikumi.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Lietuva Republikas Civilt kodeksā šajā saistībā nav paredzēts vispārējs noteikums.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.11. pantu ārvalstu tiesību akta noteikumus nepiemēro, ja to piemērošana būtu pretrunā sabiedriskajai kārtībai, kas noteikta ar Lietuvas Republikas Konstitūciju un citiem tiesību aktiem. Šādos gadījumos piemēro Lietuvas Republikas civiltiesību likumus. Lietuvas Republikas vai citas valsts, ar kuru strīds ir visciešāk saistīts, tiesību aktu imperatīvos noteikumus piemēro neatkarīgi no tā, vai puses, savstarpēji

vienojoties, ir izvēlējušās citu ārvalsts tiesību aktu. Lemjot par šiem jautājumiem, tiesai jāņem vērā minēto noteikumu būtība un mērķi, kā arī to piemērošanas vai nepiemērošanas sekas. Saskaņā ar šo kodeksu piemērojamo ārvalstu tiesību aktu var nepiemērot, ja, ņemot vērā visus lietas apstākļus, attiecīgajam tiesību aktam nav skaidras saistības ar lietu vai tās daļu, bet lieta ir drīzāk saistīta ar citas valsts tiesībām. Šo noteikumu nepiemēro, ja piemērojami tiesību akti ir izvēlēti, vienojoties darījuma pusēm.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.12. pantu gadījumos, kas minēti [starptautiskos nolīgumos vai Lietuvas Republikas tiesību aktos](#), ārvalstu tiesību aktus piemēro, interpretē un to saturu nosaka tiesa *ex officio* (pēc savas iniciatīvas). Ja ārvalstu tiesību aktu piemērošanu nosaka, pusēm vienojoties, visi pierādījumi, kas attiecas uz piemērojamo ārvalstu tiesību aktu saturu, ņemot vērā šo tiesību aktu oficiālo interpretāciju, tā piemērošanu un attiecīgās ārvalsts tiesību doktrīnu, jānodrošina pusei, kas paļaujas uz attiecīgajiem ārvalstu tiesību aktiem. Pēc strīdus puses pieprasījuma tiesa var sniegt palīdzību, lai vāktu informāciju par piemērojamajiem ārvalstu tiesību aktiem. Ja tiesa vai puse, kas paļaujas uz ārvalstu tiesību aktiem, neievēro šos pienākumus, piemēro Lietuvas Republikas tiesību aktus. Izņēmuma gadījumos, kad pirms strīdam piemērojamo tiesību aktu un to satura noteikšanas nepieciešams veikt steidzamus pagaidu pasākumus, lai aizsargātu personas tiesības vai īpašumu, tiesa steidzamus jautājumus var risināt, piemērojot Lietuvas Republikas tiesību aktus.

3 Kollīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.37. pantu līgumsaistības regulē tiesību akti, kas izvēlēti, vienojoties saistību pusēm. Šāda pušu vienošanās var būt paredzēta starp pusēm noslēgtā līguma noteikumos, vai arī to var secināt no lietas faktiskajiem apstākļiem. Puses, savstarpēji vienojoties, var izvēlēties noteiktas valsts tiesību aktus, ko piemēro visam līgumam vai tā daļai, vai daļām. Puses var jebkurā laikā, savstarpēji vienojoties, aizstāt iepriekš izvēlētos tiesību aktus, kas ir piemērojami līgumsaistībām, ar citiem tiesību aktiem. Piemērojamo tiesību aktu maiņa ir ar atpakaļejošu spēku, taču uz tiem nevar atsaukties attiecībā pret trešajām personām, un šāda maiņa līgumu nepadara par spēkā neesošu. Tas, ka puses, savstarpēji vienojoties, ir izvēlējušās līgumam piemērot ārvalstu tiesību aktus, nav pamats atteikumam piemērot Lietuvas Republikas vai citas valsts tiesību aktu imperatīvos noteikumus, ko puses ar vienošanās palīdzību nevar grozīt vai atcelt.

Ja puses nav izvēlējušās piemērojamus tiesību aktus, piemēro tās valsts tiesību aktus, ar kuru ir visciešāk saistītas attiecīgās līgumsaistības. Šādā gadījumā tiek pieņemts, ka valsts, uz kuru visvairāk attiecas līgumsaistības, ir valsts, kuras teritorijā atrodas:

1) tās puses dzīvesvieta vai galvenais birojs, kuras pienākums ir izpildīt līguma raksturīgāko līgumsaistību. Ja līgumsaistība ir vairāk saistīta ar tās valsts tiesību aktiem, kur atrodas saistību puses uzņēmējdarbības veikšanas vieta, piemēro attiecīgās valsts tiesību aktus;

2) nekustamā īpašuma atrašanās vieta, attiecībā uz kuru līgumā ir noteiktas tiesības uz nekustamo īpašumu vai tiesības izmantot nekustamo īpašumu;

3) pārvadātāja galvenā uzņēmējdarbības veikšanas vieta pārvadājumu līguma noslēgšanas brīdī, ja krava tikusi iekrauta vai nosūtītāja galvenais birojs vai kravas nosūtīšanas vieta atrodas tajā pašā valstī, kas ir galvenā pārvadātāja uzņēmējdarbības veikšanas vieta.

Pēdējo minēto noteikumu nepiemēro, ja līguma raksturīgāko līgumsaistību izpildes vietu nevar noteikt un nevar balstīties uz minētajā apakšpunktā noteiktajiem pieņēmumiem, jo lietas apstākļi nepārprotami liecina, ka līgums ir ciešāk saistīts ar citu valsti.

Apdrošināšanas līgumus regulē apdrošinātāja juridiskās adreses valsts tiesību akti vai — attiecībā uz nekustamā īpašuma apdrošināšanu — tās valsts tiesību akti, kurā atrodas attiecīgais īpašums.

Šķīrējtiesas līgumu regulē tiesību akti, kas reglamentē galveno līgumu, vai, ja tādu nav, — tās vietas tiesību akti, kur ticis noslēgts šķīrējtiesas līgums vai — gadījumos, ja nevar noteikt līguma noslēgšanas vietu — tās valsts tiesību akti, kur notiek šķīrējtiesas process.

Līgumus, kas ir noslēgti biržā vai izsolē, reglamentē attiecīgās biržas vai izsoles vietas valsts tiesību akti.

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.39. pantu līgumslēdzēju pušu tiesības izvēlēties līgumsaistībām piemērojamus tiesību aktus atbilstīgi Civilt kodeksa 1.37. pantam neizslēdz un neierobežo patērētāja tiesības aizsargāt savas intereses, izmantojot savas pastāvīgās dzīvesvietas tiesību aktos noteiktos līdzekļus, ar nosacījumu, ka:

1) patērētāja līgums ir ticis noslēgts viņa pastāvīgās dzīvesvietas valstī saskaņā ar īpašu piedāvājumu vai reklāmu šajā valstī;

2) otra līgumslēdzēja puse ir likusi patērētājam doties uz ārvalsti, lai noslēgtu līgumu;

3) otra līgumslēdzēja puse vai tās pārstāvis ir saņēmis pasūtījumu no patērētāja viņa pastāvīgās dzīvesvietas valstī.

Ja patērētāja līguma puses nav izvēlējušās piemērojamus tiesību aktus, piemēro patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktus. Šī panta noteikumi neattiecas uz pārvadājumu līgumiem vai līgumiem par pakalpojumu sniegšanu, ja pakalpojumus patērētājam sniedz tikai valstī, kas nav Lietuvas Republika.

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.38. pantu darījuma formai piemērojamus tiesību aktus nosaka saskaņā ar Civilt kodeksa 1.37. panta 1) punkta noteikumiem. Ja darījuma puses, savstarpēji vienojoties, nav izvēlējušās piemērojamus tiesību aktus, darījuma formu reglamentē darījuma veikšanas vietas tiesību akti. Līgums, kas noslēgts starp pusēm, kuras atrodas atšķirīgās valstīs, ir spēkā arī tad, ja līguma forma atbilst juridiskajām prasībām, kas piemērojamas attiecīgajai darījuma formai vismaz vienā no šīm valstīm. Darījumu formai saistībā ar nekustamo īpašumu vai tiesībām uz to ir jāatbilst tās valsts tiesību aktu prasībām, kurā atrodas attiecīgais nekustamais īpašums. Patērētāju līgumu formu reglamentē patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti.

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.40. pantu pilnvaras formu reglamentē tās izdošanas valsts tiesību akti. Pilnvaras derīguma termiņu (ja vien pilnvarā nav norādīts citādi), pilnvarnieka tiesības un pienākumus, pilnvarotāja un pilnvarnieka atbildību vienam pret otru un to atbildību pret trešajām personām reglamentē tās valsts tiesību akti, kur darbojas pilnvarnieks.

Atbilstīgi Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.41. pantam dāvinājumu līgumus reglamentē dāvinātāja dzīvesvietas vai uzņēmējdarbības vietas valsts tiesību akti, izņemot nekustamā īpašuma dāvinājumu līgumus, attiecībā uz kuriem piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā atrodas attiecīgais nekustamais īpašums. Dāvinājuma līgumu nedrīkst atzīt par spēkā neesošu, ja tā forma atbilst tās valsts tiesību aktu prasībām, kurā dāvinājuma līgums noslēgts, vai arī dāvinātāja pastāvīgās dzīvesvietas vai uzņēmējdarbības valsts tiesību aktiem.

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.42. pantu attiecības, kas ir saistītas ar prasījuma cedēšanu un parāda nodošanu, reglamentē tiesību akti, kas izvēlēti, pusēm vienojoties. Uz tiesību aktu, kas izvēlēts, pusēm vienojoties, nedrīkst atsaukties pret parādniekiem attiecībā uz prasījuma cedēšanu, ja vien nav iegūta viņu piekrišana tiesību aktu izvelei. Ja puses nav izvēlējušās piemērojamo tiesību aktu, attiecībām, kas saistītas ar prasījuma cedēšanu un parāda nodošanu, piemēro tiesību aktus, kas reglamentē pamatā esošo saistību, no kuras izrietošo prasījumu (parādu) cedē (nodod). Prasījuma cedēšanas vai parāda nodošanas formu reglamentē tiesību akti, kas ir piemērojami prasījuma cedēšanas vai parāda nodošanas procedūrām.

Piemēro arī Romas I regulas noteikumus.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilt kodeksa 1.43. pantu pušu tiesības un pienākumus saistībā ar atbildību, kas rodas no nodarītā kaitējuma, pēc cietušās puses izvēles nosaka tās valsts tiesību akti, kurā veikts nodarījums vai radušies citi apstākļi, kas izraisījuši kaitējumu, vai tās valsts tiesību akti, kurā kaitējums radīts. Ja nav iespējams noteikt valsti, kurā veikts nodarījums vai radušies citi apstākļi, vai radīts kaitējums, piemēro tās valsts tiesību aktus, ar kuru visciešāk saistīta prasība par kaitējuma atlīdzināšanu. Pēc kaitējuma radīšanas puses var vienoties, ka kompensāciju par kaitējumu reglamentēs lietu

izskatošās tiesas valsts tiesību akti. Ja abu pušu pastāvīgā dzīvesvieta ir vienā valstī, jautājumu par kompensāciju par kaitējumu reglamentē šīs valsts tiesību akti.

Saistības, kas izriet no kaitējuma, ko nodarījuši bojāti produkti, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā kaitējums nodarīts, ja cietušās puses pastāvīgā dzīvesvieta vai par nodarīto kaitējumu atbildīgās personas uzņēmējdarbības veikšanas vieta atrodas minētajā valstī vai cietuši puse ir iegādājusies attiecīgo produktu šajā valstī. Ja par kaitējumu atbildīgās personas uzņēmējdarbības veikšanas vieta atrodas cietušās puses pastāvīgās dzīvesvietas valstī vai cietuši puse produktu ir iegādājusies šajā valstī, piemēro cietušās puses pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktus. Ja, pamatojoties uz šajā punktā izklāstītajiem kritērijiem, piemērojamos tiesību aktus nevar noteikt, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā atrodas par kaitējumu atbildīgās personas uzņēmējdarbības veikšanas vieta, ja vien prasījuma iesniedzējs savu prasījumu nepamato ar tās valsts tiesību aktiem, kurā nodarīts kaitējums.

Tiesību aktus, kas ir piemērojami saistībām, kuras izriet no kaitējuma, ir noteikti civiltiesiskās atbildības nosacījumi, tās apmērs, atbildīgās personas un nosacījumi civiltiesiskās atbildības atbrīvojumu piemērošanai.

Saskaņā ar Lietuvas Republika Civilkodeksa 1.44. pantu tiesību aktus, kas ir piemērojami kompensācijas prasībām par kaitējumu, kas nodarīts nelaimes gadījumā, nosaka saskaņā ar Hāgas konvenciju par tiesību aktiem, kas piemērojami satiksmes negadījumiem.

Saskaņā ar Lietuvas Republika Civilkodeksa 1.45. pantu kompensācijas prasības par kaitējumu, ko plašsaziņas līdzekļi nodarījuši personas tiesībām, kas nav īpašumtiesības, pēc cietušās puses izvēles reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas cietušās puses pastāvīgā dzīvesvieta vai uzņēmējdarbības veikšanas vieta vai kurā nodarīts kaitējums, vai arī tās valsts tiesību akti, kurā atrodas kaitējumu nodarījušās personas pastāvīgā dzīvesvieta vai uzņēmējdarbības veikšanas vieta. Atbildes (nolieguma) tiesības reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā publicēta attiecīgā publikācija vai kurā veikta attiecīgā radio vai televīzijas pārraide.

Saskaņā ar Lietuvas Republika Civilkodeksa 1.46. pantu kompensācijas prasības par kaitējumu, kas nodarīts negodīgas konkurences dēļ, reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras tīrīgi radusies negodīgās konkurences negatīvā ietekme. Ja negodīgā konkurence ietekmējusi tikai vienas personas intereses, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā atrodas cietušās puses uzņēmējdarbības veikšanas vieta.

Piemēro arī Roma II regulas noteikumus.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Saskaņā ar Lietuvas Republika Civilkodeksa 1.15. pantu ārvalstniekiem Lietuvas Republikā ir tāda pati civiltiesiskā tiesībspēja kā Lietuvas Republikas pilsoņiem. Lietuvas Republikas tiesību aktos var būt paredzēti šī noteikuma izņēmumi. Ārvalstnieka dzimšanas vai nāves laiku nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā personas dzimšanas vai nāves brīdī ir tās pastāvīgā dzīvesvieta (Civilkodeksa 2.12. pants). Bezvalstniekiem Lietuvas Republikā ir tāda pati civiltiesiska tiesībspēja kā Lietuvas Republikas pilsoņiem. Lietuvas Republikas tiesību aktos var būt paredzēti atsevišķi šī noteikuma izņēmumi.

Bezvalstnieka dzimšanas vai nāves laiku nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā personas dzimšanas vai nāves brīdī ir tās pastāvīgā dzīvesvieta. Saskaņā ar Lietuvas Republika Civilkodeksa 1.16. pantu ārvalstnieku un bezvalstnieku tiesībspēju nosaka viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja šādām personām nav pastāvīgas dzīvesvietas vai to nevar droši noteikt, viņu tiesībspēju nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā viņi noslēguši attiecīgo darījumu. Ja persona dzīvo vairāk nekā vienā valstī, piemēro tās valsts tiesību aktus, ar kuru persona ir visciešāk saistīta. Ārvalstniekus un bezvalstniekus, kuru pastāvīgā dzīvesvieta ir Lietuvas Republikā, var atzīt par rīcībspējīgiem noteiktās jomās vai ar ierobežotu rīcībspēju noteiktās jomās, vai par tādiem, kam nepieciešama palīdzība lēmumu pieņemšanas procesā, saskaņā ar Lietuvas Republikas tiesību aktos noteikto procedūru. Pastāvīgās dzīvesvietas maiņa neietekmē tiesībspēju, ja pirms pastāvīgās dzīvesvietas maiņas tiesībspēja jau bija noteikta.

Saskaņā ar Lietuvas Republika Civilkodeksa 1.17. pantu persona nedrīkst atsaukties uz tiesībspēju saskaņā ar tās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, ja tai bija tiesībspēja saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā darījums noslēgts, izņemot gadījumus, kad darījuma otra puse zināja vai tai būtu bijis jāzina par attiecīgās personas tiesībspēju saskaņā ar tās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem. Šie noteikumi neattiecas uz ģimenes un mantojuma tiesībām un lietu tiesībām.

Saskaņā ar Lietuvas Republika Civilkodeksa 1.18. pantu ārvalstniekus un bezvalstniekus atzīst par pazudušiem vai mirušiem saskaņā ar personas pēdējās zināmās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Bērna radniecību (paternitātes vai maternitātes atzīšanu, noteikšanu vai apšaubīšanu) nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonību bērns ieguvis dzimšanas brīdī, vai tās valsts tiesību aktiem, kura ir atzīta kā bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts, vai arī tās valsts tiesību aktiem, kurā bērna dzimšanas brīdī ir viena no bērna vecāku pastāvīgā dzīvesvieta, atkarībā no tā, kuras valsts tiesību akti ir labvēlīgāki bērna interesēm. Bērna radniecības noteikšanas sekas nosaka bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Bērna tēva (mātes) spēju atzīt paternitāti (maternitāti) nosaka tās valsts tiesību akti, kurā paternitātes (maternitātes) atzīšanas brīdī bija viņa/viņas pastāvīgā dzīvesvieta. Paternitātes (maternitātes) atzīšanas veidu reglamentē paternitātes (maternitātes) atzīšanas vietas tiesību akti vai bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti (Civilkodeksa 1.31. pants). Personīgās un ar īpašumu saistītās attiecības starp bērniem un vecākiem reglamentē bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja neviena bērna vecāka pastāvīgā dzīvesvieta nav bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts un ja bērns un abi tā vecāki ir vienas valsts pilsoņi, piemēro viņu pilsonības valsts tiesību aktus (Civilkodeksa 1.32. pants).

3.4.2 Adopcija

Adopcijas attiecības nosaka bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja ir skaidrs, ka, veicot adopciju saskaņā ar adoptējamā bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem, adopcija netiks atzīta adoptētāja(-u) pastāvīgās dzīvesvietas vai pilsonības valstī, šādu adopciju var veikt saskaņā ar minēto valstu tiesību aktiem, ja vien tas nav pretrunā bērna interesēm. Ja nav skaidrs, vai adopciju citā valstī atzīs, adopcija ir aizliegta. Attiecības starp adoptēto bērnu, viņa/viņas adoptētāju(-iem) un viņu radniekiem reglamentē adoptētāja(-u) pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti (Civilkodeksa 1.33. pants).

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Spēju stāties laulībā un citus laulības nosacījumus nosaka Lietuvas Republikas tiesību akti. Laulība ir jāreģistrē Lietuvas Republikas civilstāvokļa aktu reģistra iestādēs, ja vismaz viens no laulātajiem ir ar pastāvīgu dzīvesvietu Lietuvā vai laulības brīdī vismaz viens no laulātajiem ir Lietuvas Republikas pilsonis. Ārvalstnieku un bezvalstnieku, kuru pastāvīgā dzīvesvieta nav Lietuvas Republika, spēju stāties laulība un citus laulības nosacījumus var noteikt abu personu, kas vēlas stāties laulībā, pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti, ja vien laulību atzīst vismaz vienas personas, kura vēlas stāties laulībā, pastāvīgās dzīvesvietas valstī. Laulību, kurā laulātie likumīgi stājušies ārvalstīs, atzīst Lietuvas Republikā, izņemot gadījumus, kad abi laulātie, kuri pastāvīgi dzīvo Lietuvas Republikā, ir stājušies laulībā ārvalstīs nolūkā izvairīties no laulības atzīšanas par neesošu saskaņā ar Lietuvas Republikas tiesību aktiem (Civilkodeksa 1.25. pants). Laulības noslēgšanas procedūru nosaka tās valsts tiesību akti, kurā laulība noslēgta. Laulību arī atzīst par spēkā esošu, ja procedūra, saskaņā ar kuru tā noslēgta, laulības noslēgšanas brīdī atbilst vismaz viena laulātā pastāvīgās dzīvesvietas vai pilsonības valsts tiesību aktiem (Civilkodeksa 1.26. pants). Laulāto personīgās attiecības reglamentē viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja laulāto pastāvīgās dzīvesvietas valstis ir atšķirīgas, viņu personīgās attiecības reglamentē viņu pēdējās kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja laulātajiem nav bijusi kopīga pastāvīgā

dzīvesvieta, piemēro tās valsts tiesību aktus, ar kuru laulātajiem ir visciešākā personīgā saistība. Ja nav iespējams noteikt, ar kuru valsti laulātajiem ir visciešākā personīgā saistība, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā noslēgta laulība (Civilkodeksa 1.27. pants).

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Netiek regulēts.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Saskaņā ar Civilkodeksa 1.29. pantu laulāto atšķiršanu un laulības šķiršanu reglamentē laulāto pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja laulātajiem nav kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas, piemēro laulāto kopīgās pēdējās dzīvesvietas valsts tiesību aktus vai, ja tādas nav, — lietu izskatošās tiesas valsts tiesību aktus. Ja abu laulāto pilsonības valsts tiesību akti aizliedz laulības šķiršanu vai paredz īpašus laulības šķiršanas nosacījumus, laulību var šķirt saskaņā ar Lietuvas Republikas tiesību aktiem, ja viens no laulātajiem ir arī Lietuvas Republikas pilsonis vai pastāvīgi dzīvo Lietuvas Republikā.

Piemēro arī Padomes 2010. gada 20. decembra Regulas (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai ("Roma III"), noteikumus.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Tiesību aktus, kas piemērojami ģimenes uzturēšanas attiecībām (alimentiem) nosaka saskaņā ar Hāgas 1973. gada 2. oktobra konvenciju par uzturēšanas saistībām piemērojamajiem tiesību aktiem (Civilkodeksa 1.36. pants).

Piemēro arī Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokolu par uzturēšanas saistībām piemērojamajiem tiesību aktiem.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Saskaņā ar Civilkodeksa 1.28. pantu laulāto mantas tiesisko statusu nosaka laulāto pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja laulāto pastāvīgās dzīvesvietas ir atšķirīgās valstīs, piemēro abu laulāto pilsonības valsts tiesību aktus. Ja laulātie ir dažādu valstu pilsoņi un tiem nekad nav bijis kopīga pastāvīgās dzīvesvietas, piemēro laulības noslēgšanas valsts tiesību aktus. Ar līgumiem reglamentēta laulāto īpašuma tiesisko statusu nosaka ar tās valsts tiesību aktiem, ko laulātie izvēlējušies, savstarpēji vienojoties. Šajā gadījumā laulātie var izvēlēties pašreizējās vai turpmākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktus vai laulības noslēgšanas valsts tiesību aktus, vai laulāto pilsonības valsts tiesību aktus. Laulāto vienošanos par piemērojamajiem tiesību aktiem uzskata par spēkā esošu, ja tā atbilst izvēlētajam valsts tiesību aktu prasībām vai vienošanās noslēgšanas valsts tiesību aktu prasībām. Uz piemērojamajiem tiesību aktiem, kas izvēlēti, laulātajiem vienojoties, var atsaukties pret trešām pusēm tikai tādā gadījumā, ja trešās puses zināja vai tām būtu bijis jāzina par šādu faktu. Piemērojamajiem tiesību aktiem, kas izvēlēti, laulātajiem vienojoties, var izmantot, lai izšķirtu strīdu par lietu tiesībām attiecībā uz nekustamo īpašumu tikai tādā gadījumā, ja ir izpildītas nekustamā īpašuma atrašanās vietas valsts prasības saistībā ar attiecīgā īpašuma reģistrēšanu valsts reģistros un lietu tiesībām attiecībā uz nekustamo īpašumu. Laulāto noslēgtu vienošanos par īpašuma juridiskā statusa maiņu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā šādu izmaiņu veikšanas brīdī atrodas laulāto pastāvīgā dzīvesvieta. Ja juridiskā statusa maiņas brīdī laulātie dzīvoja dažādās valstīs, piemēro laulāto pēdējās kopīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktus vai, ja šādas pastāvīgās dzīvesvietas nav, — piemēro tiesību aktus, ar ko nosaka laulāto mantiskās attiecības.

3.7 Testamenti un mantojums

Testatora spēju sastādīt, grozīt vai atcelt testamentu nosaka testatora pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja personai nav pastāvīgas dzīvesvietas vai to nevar noteikt, spēju sastādīt testamentu nosaka testamenta sastādīšanas valsts tiesību akti (Civilkodeksa 1.60. pants). Testamenta formu, tā grozīšanu vai atcelšanu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā šādi akti sagatavoti. Testamentu, tā grozīšanu vai atcelšanu arī uzskata par spēkā esošu, ja aktu sastādīšanas brīdī šie akti atbilst testatora pastāvīgās dzīvesvietas vai pilsonības valsts tiesību aktiem vai testatora pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem aktu sastādīšanas vai testatora nāves brīdī. Testamentu, kas attiecas uz nekustamo īpašumu, kā arī tā grozīšanu vai atcelšanu uzskata par spēkā esošu, ja tā forma atbilst tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas nekustamais īpašums (Civilkodeksa 1.61. pants). Saskaņā ar Civilkodeksa 1.62. pantu mantojumiem, kas nav saistīti ar nekustamā īpašuma mantošanu, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā nāves brīdī bija mirušā pastāvīgā dzīvesvieta. Mantošanas attiecības saistībā ar nekustamo īpašumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas nekustamais īpašums. Ja mantošanas kārtību nosaka pēc Lietuvas Republikas pilsoņa nāves, viņa/viņas mantinieki, kuri dzīvo Lietuvas Republikā un ir tiesīgi uz noteiktu mantojuma daļu, neatkarīgi no piemērojamajiem tiesību aktiem manto attiecīgo daļu saskaņā ar Lietuvas Republikas tiesību aktiem, izņemot attiecībā uz nekustamo īpašumu. Ja citu mantinieku nav, īpašums atrodas Lietuvā un saskaņā ar tiesību aktiem, kas piemērojami mantošanas attiecībām, īpašumu nevar pārvest uz ārvalstīm, attiecīgā Lietuvā esošā īpašuma īpašumtiesības nodod Lietuvas Republikai.

Piemēro arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Regulas (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamajiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi noteikumus.

3.8 Nekustamais īpašums

Saskaņā ar Civilkodeksa 1.48. pantu īpašumtiesības un citas īpašuma tiesības uz kustamo un nekustamo īpašumu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā īpašuma juridiskā statusa maiņas brīdī atradās attiecīgais īpašums. Īpašumu atzīst par nekustamo vai kustamo īpašumu saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā tas atrodas. Īpašumtiesību un citu īpašuma tiesību oficiālo reģistrēšanu reglamentē tās valsts tiesību akts, kurā īpašums atradās reģistrācijas brīdī. Attiecībā uz tiesību iegūšanu noilguma kārtībā īpašumtiesības uz nekustamo īpašumu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā atrodas attiecīgais īpašums.

3.9 Maksātspēja

Lapa atjaunināta: 08/11/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Luksemburga

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Luksemburgā nav starptautisko privāttiesību kodeksa. Noteikumi par tiesību normu kolīzijām valsts tiesību aktos ir izkaisīti dažādos kodeksos un īpašos tiesību aktos. Šo jautājumu galvenokārt reglamentē daudzpusējas starptautiskas konvencijas un Eiropas sekundārie tiesību akti.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Liels skaits tiesību kolīziju normu izriet no daudzpusējām starptautiskām konvencijām, kurām pievienojusies Luksemburga. Lielākā daļa minēto konvenciju tika noslēgtas Hāgas Starptautisko privāttiesību konferencē.

Konvenciju saraksts ir pieejams [Hāgas konferences](#) tīmekļa vietnē.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Dažās divpusējās konvencijās ir ietvertas tiesību kolīziju normas. Lai uzzinātu plašāku informāciju, apmeklējiet [Legilux](#) tīmekļa vietni.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Jautājumos par personas statusu tiesa piemēro tiesību kolīziju normas pēc savas iniciatīvas. Citādi ir gadījumos, kad pusēm ir brīva izvēle attiecībā uz tiesību aktiem, piemēram, līgumiskos jautājumos, jo pastāv princips, ka puses drīkst brīvi izvēlēties piemērojamos tiesību aktus. Šādos gadījumos tiesa piemēro tiesību kolīziju normas pēc savas iniciatīvas tikai tad, ja ir notikusi nepārprotama krāpnieciska tiesību aktu apiešana.

Tiesa, kas izskata lietu, automātiski piemēros attiecīgās valsts tiesību aktus, ja puses nebūs lūgušas piemērot ārvalsts tiesību aktus.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Luksemburgā jomās, uz kurām neattiecas starptautiska konvencija vai Eiropas regula, ar ko īpaši tiek izslēgta atgriezeniskās norādes (*renvoi*) piemērojamība, judikatūrā tiek pieļautas atgriezeniskās norādes līdz zināmam līmenim. Ja pēc tiesību kolīziju normu piemērošanas atgriezeniskā norāde nosaka tiesas, kas izskata attiecīgo lietu, valsts tiesību aktus, šāda atgriezeniskā norāde ir pieļaujama, bet plašākas norādes tā nesniedz. Uzskata, ka norāde attiecas uz tiesas, kas izskata attiecīgo lietu, materiālo tiesību normām.

Atgriezeniskās norādes nav pieļaujamas gadījumos, kad puses drīkst brīvi izvēlēties piemērojamos tiesību aktus.

2.3 Piesaites kritērija izmaiņas

Šis ir gadījums, kad, mainoties saistošajam faktoram, uz kura pamata izraugās piemērojamos tiesību aktus, situācija ir secīgi pakļauta divām atšķirīgām tiesību sistēmām. To definē kā "tiesību kolīziju laikā", ko izraisījis saistošā faktora nobīde laika telpā.

Luksemburgā jaunos tiesību aktus var piemērot turpmākajām sekām situācijai, kas izveidojusies pagātnē, bet kurai ir sekas tagadnē. Tomēr jaunie tiesību akti, kurus nosaka tiesību kolīziju normas, būs piemērojami, kad mainīsies situācija, kas izveidojusies saskaņā ar iepriekšējiem tiesību aktiem, kuri tika atzīti par piemērojamiem.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Pastāv gadījumi, kad tiesai, kas izskata lietu, ir jāpiemēro savas valsts tiesību akti, pat ja tiesību kolīziju normas piešķir jurisdikciju ārvalsts tiesību aktiem, proti:

nav iespējams noteikt ārvalsts tiesību aktus;

ir iesaistīti bezvalstnieki;

ārvalsts tiesību normas neparedz risinājumu;

tiek veikti steidzami pagaidu noregulējuma pasākumi;

ārvalsts tiesību akti ir pretrunā tās valsts sabiedriskajai kārtībai, kuras tiesa izskata lietu.

Ja noteikumi ir piemērojami ar tūlītēju spēku, tiesa piemēro tiesas atrašanās valsts tiesību aktus arī attiecībā uz

procesuālajiem tiesību aktiem un tiesību aktiem, kas reglamentē tiesas;

tiesību normām, kas reglamentē darba ņēmēju aizsardzību un tpašuma nomu;

patērētāju tiesisko aizsardzību.

Visbeidzot, ja, pamatojoties uz iemesliem, kas acīmredzami ir krāpnieciski, puses izvēlas nepiemērot tās valsts tiesību aktus, kuras tiesa izskata lietu, bet izvēlas ārvalsts tiesību aktus, kas mākslīgi padarīti par piemērojamiem, tiesai ir jāatsakās piemērot šādus tiesību aktus un atkārtoti jāpiemēro savas valsts tiesību akti.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Tā kā Luksemburgā ārvalsts tiesību akti ir fakts, kas ir jāņem vērā Luksemburgas tiesai, pierādīšanas pienākums principā ir tai pusei, kura izvēlas ārvalsts tiesību aktus. Tādējādi pierādīšanas pienākums ir pusēm, konkrētāk, tai pusei, kuras prasība ir pakļauta ārvalsts tiesību aktiem.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Principā līgumsaistības reglamentē pušu izvēlētie tiesību akti, ja vien tiek ievērotas imperatīvās tiesību normas, kas reglamentē sabiedrisko kārtību un procedūras attiecībā uz tiesību aktu krāpniecisku apiešanu.

Ja puses nav paudušas, kādi būtu vēlamie tiesību akti, piemēro 1980. gada Romas konvencijas un 2008. gada 17. jūnija Regulas (EK) Nr. 593/2008 noteikumus. Pēdējā minētajā gadījumā tiesa piemēros tiesību aktus, kuri objektīvi ir visatbilstošākie.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Principā ārpuslīgumiskās saistības reglamentē tās vietas tiesību akti, kurā izraisīti zaudējumi vai radušās saistības, ja vien ar faktiem nav ciešāk saistīti citi tiesību akti vai nav piemērojama starptautiska konvencija.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Principā personas statusu reglamentē fiziskās personas valsts tiesību akti, izņemot, ja pastāv īpaši situācijas kritēriji, piemēram, attiecīgo personu, jo īpaši attiecīgo bērnu, pastāvīgā dzīvesvieta. Minētais attiecas arī uz vārdu veidošanu un uzbūvi, kā arī vārdu nomainīgas nosacījumiem, ja vārdi ir daļa no personas statusa.

Vispārīgo tiesībspēju veikt juridisku darbību un spēju ierosināt tiesvedību reglamentē attiecīgās personas valsts tiesību akti. Tomēr *locus standi* tiesības reglamentē tiesību akti, ko piemēro šādām tiesībām, jo tās skar tiesību aktu saturu. Līgumiskos jautājumos šī norma tiek mīkstināta, ja līgumpartneris rīkojas labticīgi, bet tiek izvirzīti tiesībnespējas pamati, kādi nepastāv valstī, kurā veikta attiecīgā darbība. Šādā gadījumā darbības izpildes vietas tiesību aktiem ir priekšroka pār valsts tiesību aktiem.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Luksemburgā jautājumos par likumīgo izcelsmi principā tiek piemēroti tiesību akti, kas reglamentē laulību, proti, vecāku valsts vispārējie tiesību akti vai kopīgās dzīvesvietas tiesību akti, vai tiesas atrašanās valsts tiesību akti.

Visu, kas ir saistīts ar dabiskās izcelsmes noteikšanu, principā reglamentē bērna valsts tiesību akti.

Attiecībā uz pierādījumiem, kas nepieciešami, lai noteiktu izcelsmi, atzīšanas materiālajiem nosacījumiem, termiņu un izcelsmes apstrīdēšanas lūgumraksta iesniegšanas ierobežojumiem, kā arī aizstāvības līdzekļiem pret šādu lūgumrakstu piemērojamiem tiesību akti ir bērna valsts tiesību akti.

3.4.2 Adopcija

– Nosacījumi adopcijai

Saskaņā ar Civilkodeksa (*Code civil*) 370. pantu nosacījumus attiecībā uz adopciju reglamentē adoptētāja(-u) valsts tiesību akti. Ja abiem laulātajiem, kas vēlas veikt adopciju, ir dažāda valstspiederība, piemēro tās vietas tiesību aktus, kur atrodas kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta pieteikuma iesniegšanas brīdī.

Tomēr nosacījumus, kas jāievēro, lai veiktu adopciju, principā reglamentē adoptētā valsts tiesību akti. Izņēmums attiecībā uz šo principu ir gadījums, kad adoptētais adopcijas rezultātā iegūst adoptētāja valstspiederību. Šādā gadījumā nosacījumus reglamentē adoptētāja valsts tiesību akti.

– Adopcijas sekas

Adopcijas sekas reglamentē adoptētāja(-u) valsts tiesību akti. Ja adopciju veic laulātie, kuriem ir dažāda valstspiederība vai kuri ir bezpavalstnieki, vai ja viens no laulātajiem ir bezpavalstnieks, piemēro tās vietas tiesību aktus, kur atrodas laulāto kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta adopcijas brīdī.

Attiecībā uz adopciju uz ārzemēm var pastāvēt kolīzija starp jurisdikcijas normām, kas noteiktas adoptētāja valsts tiesību aktos, un tām, kas noteiktas adoptētā valsts tiesību aktos. Šādos gadījumos adopcija ir uzskatāma par spēkā esošu, ja ir ievērotas normas, ko paredz tās valsts tiesību akti, kurā notikusi adopcija, un ja adopcija veikta kompetentajās iestādēs saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

– Nosacījumi attiecībā uz laulības spēkā esību

Formālās prasības principā reglamentē laulības noslēgšanas vietas tiesību akti.

Lai laulību uzskatītu par spēkā esošu saskaņā ar 1978. gada 14. marta Hāgas Konvenciju par laulību ceremonijām un laulību likumības atzīšanu, jābūt ievērotiem materiālajiem nosacījumiem, kurus paredz katra laulātā valsts tiesību akti. Valsts tiesību akti ir tie, kurus nosaka tās valsts tiesību kolīziju normas, kurā tiek noslēgta laulība. Ja vismaz viens no laulātajiem ir minētās valsts valstspiederīgais vai pastāvīgi dzīvo tajā, ir jāievēro arī materiālie nosacījumi, ko pieprasa tās valsts tiesību akti, kurā laulība noslēgta. Tiesību aktus, kas reglamentē laulības spēkā esības nosacījumus, piemēro arī materiālajiem nosacījumiem attiecībā uz jebkuru prasību atzīt laulību par neesošu.

Attiecībā uz ārvalstīs noslēgtām laulībām pastāv spēkā esības prezumpcija, ja ir iesniegta laulības apliecība, kas sagatavota saskaņā ar laulības noslēgšanas vietas tiesību aktu formālajām prasībām. Atzīšanu var atteikt, ja ārvalstīs noslēgtā laulība ir acīmredzami nesaderīga ar Luksemburgas sabiedrisko kārtību.

– Laulības sekas

Ja laulātajiem ir atšķirīga valstspiederība, sekas Luksemburgā principā reglamentē tās vietas tiesību akti, kurā atrodas laulāto kopīgā dzīvesvieta, proti, laulāto faktiskās dzīvesvietas tiesību akti.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Neprecētu partneru kopdzīvei nepiemēro nekādas tiesību kolīziju normas, jo saskaņā ar Luksemburgas tiesību aktiem attiecības starp neprecētu pāri ir *de facto* situācija.

Tiesību akti, ko piemēro Luksemburgā izveidotām partnerattiecībām, ir tiesas atrašanās valsts tiesību akti.

Partneri, kuri reģistrējuši savas partnerattiecības ārvalstīs, var reģistrēties civilstāvokļa aktu reģistrā ar nosacījumu, ka brīdī, kad ārvalstīs tika izveidotas partnerattiecības, abi partneri atbilda 4. panta prasībām. No brīža, kad ārvalstīs izveidotās partnerattiecības tiek atzītas Luksemburgā, tām piemēro tādas pašas priekšrocības kā partnerattiecībām, kas izveidotas Luksemburgā.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Ja laulātajiem ir vienāda valstspiederība, laulības šķiršanu un laulāto atšķiršanu reglamentē laulāto valsts tiesību akti. Pretējā gadījumā piemēro laulāto faktiskās kopīgās dzīvesvietas tiesību aktus. Ja nav izpildīts neviens no minētajiem kritērijiem, piemēro tiesas atrašanās valsts tiesību aktus.

Šie noteikumi attiecas arī uz laulības šķiršanas pieļaujamību kopumā, tās cēloņiem, sekām un ar to saistītajiem pasākumiem.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 par uzturēšanas saistībām 15. pantu šajā ziņā piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar 2007. gada 23. novembra Hāgas Protokolu par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem. Pastāv princips, ka piemērojami tiesību akti ir kreditora pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti, bet puses var vienoties, ka attiecībā uz tiesvedību, kas jau ir sākusies, tās izraudzīsies tiesas atrašanās valsts tiesību aktus vai kādu no šiem tiesību aktiem:

- a) tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgais ir jebkura no pusēm izraudzīšanas brīdī;
- b) tās valsts tiesību aktus, kurā jebkurai no pusēm ir pastāvīgā dzīvesvieta izraudzīšanas brīdī;
- c) tiesību akti, ko puses izraudzījušās, lai reglamentētu to mantiskās attiecības, vai tiesību akti, ko faktiski piemēro šādām attiecībām;
- d) tiesību akti, ko puses izraudzījušās, lai reglamentētu viņu laulības šķiršanu vai atšķiršanu, vai tiesību akti, ko faktiski piemēro šādai laulības šķiršanai vai atšķiršanai.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto mantiskās attiecības reglamentē valsts tiesību akti, ko laulātie izraudzījušies pirms laulības noslēgšanas.

Ja laulības noslēgšanas brīdī laulātie nav izraudzījušies tiesību aktus, tad piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar 1978. gada 14. marta Hāgas Konvenciju par tiesībām, kas piemērojamas laulāto mantiskajām attiecībām.

Saskaņā ar 1978. gada 14. marta Hāgas Konvenciju laulātie var izraudzīties tikai vienus no šiem tiesību aktiem:

- 1) tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgais ir kāds no laulātajiem izraudzīšanas brīdī;
- 2) tās valsts tiesību aktus, kurā kādam no laulātajiem ir pastāvīgā dzīvesvieta izraudzīšanas brīdī;
- 3) tās valsts tiesību aktus, kas ir pirmā valsts, kurā viens no laulātajiem izveido jaunu pastāvīgo dzīvesvietu pēc laulībām.

Šādi izraudzītie tiesību akti ir piemērojami visai laulāto mantai.

Tomēr laulātie neatkarīgi no tā, vai viņi ir izraudzījušies tiesību aktus saskaņā ar iepriekšējiem punktiem, attiecībā uz visu savu nekustamo mantu vai tās daļu var izraudzīties nekustamā īpašuma atrašanās vietas tiesību aktus. Viņi var arī noteikt, ka jebkuru nekustamo mantu, kas tiek iegādāta vēlāk, reglamentē šādas nekustamās mantas atrašanās vietas tiesību akti.

Ja puses neizvēlas piemērojamos tiesību aktus, tiesnesim ir jānoskaidro, kāda bija laulāto vārdos neizteiktā izvēle. Uzskata, ka piemērojami ir tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā laulātie izveido savu pirmo pastāvīgo dzīvesvietu pēc laulības noslēgšanas.

Tomēr saskaņā ar 1978. gada 14. marta Hāgas Konvenciju laulāto mantiskās attiecības reglamentē laulāto kopīgās valstspiederības valsts tiesību akti šādos gadījumos:

- 1) ja 5. pantā minēto deklarāciju ir sniegusi valsts, un tās piemērošana laulātajiem netiek izslēgta ar minētā panta otrās daļas noteikumiem;
- 2) ja minētā valsts nav konvencijas dalībvalsts un ja saskaņā ar minētās valsts starptautisko privāttiesību normām piemērojami ir tās tiesību akti, un laulātie pēc laulības noslēgšanas savu pirmo pastāvīgo dzīvesvietu ir izveidojuši:

a) valstī, kura ir sniegusi 5. pantā minēto deklarāciju,

vai

b) valstī, kura nav konvencijas dalībvalsts un kuras starptautisko privāttiesību normas arī paredz laulāto valstspiederības valsts tiesību aktu piemērošanu;

3) ja pēc laulības noslēgšanas laulātie nav izveidojuši savu pirmo pastāvīgo dzīvesvietu vienā un tajā pašā valstī.

Ja laulāto pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā un tajā pašā valstī un viņiem nav vienāda valstspiederība, viņu mantiskās attiecības reglamentē tās valsts tiesību akti, ar kuru, ņemot vērā visus apstākļus, viņu īpašums ir visciešāk saistīts.

Ir iespējams brīvprātīgi mainīt piemērojamos tiesību aktus, ja to pieļauj jaunizvēlētie tiesību akti.

3.7 Testamenti un mantojums

Sākot no 2015. gada 17. augusta, attiecībā uz mantošanu piemēro 2012. gada 4. jūlija Regulas (ES) Nr. 650/2012 noteikumus. Minētās regulas 21. pantā ir noteikts, ka mantošanai kopumā piemērojami tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā bija mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī.

Mantošanu līdz 2015. gada 17. augustam joprojām reglamentē Luksemburgas tiesību kolīziju normas.

– Likumiskā mantošana

Luksemburgā īpašumu iedala vairākās daļās — kustamais īpašums un viens vai vairāki nekustamie īpašumi. Lai noteiktu, vai īpašums ir kustams vai nekustams, jāpiemēro tiesas atrašanās valsts tiesību akti.

Mantošanas tiesības uz kustamu mantu principā reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā bija mirušā pastāvīgā dzīvesvieta nāves brīdī. Pastāvīgā dzīvesvieta jānosaka saskaņā ar Civilkodeksa normām.

Mantošanas tiesības uz nekustamu īpašumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas katrs īpašums.

– Testamentārā mantošana

Principā vispārējo tiesībspēju sagatavot ziņojumu nosaka personas statuss. Tomēr īpašus tiesībnespējas gadījumus reglamentē mantojuma tiesības.

Vispārējo tiesībspēju saņemot dāvinājumus reglamentē personas tiesības.

3.8 Nekustamais īpašums

Saskaņā ar Civilkodeksa 3. pantu tiesības uz īpašumu reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā atrodas īpašums. Minētais attiecas arī uz īpašumam piesaistīto lietu tiesību saturu, to rašanos un nodošanu, un to iegūšanu uz ieilguma pamata (*usucapion*).

3.9 Maksātnespēja

Ārpus Padomes Regulas (EK) Nr. 1346/2000 un Regulas (ES) Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām piemērošanas jomas piemērojamiem tiesību akti ir tās vietas tiesību akti, kur šādas procedūras ir ierosinātas.

Tas attiecas uz visu Luksemburgā ierosināto kolektīvo procedūru, kā arī ārvalstīs pasludināto procedūru sekām. Tomēr attiecībā uz vienas puses maksātnespējas konkrētajām sekām, kas skar tiesības, kuras var izmantot puses līgumpartneris, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā pasludināta maksātnespēja.

Šādiem tiesību aktiem ir jurisdikcija tikai attiecībā uz konkrētajām maksātnespējas sekām; tā neapver visus maksātnespējas procedūrai pakļautās darbības aspektus.

Lapa atjaunināta: 09/01/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Ungārija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Jautājumus par piemērojamiem tiesību aktiem reglamentē 2017. gada Likums XXVIII par starptautiskajām privāttiesībām (turpmāk "2017. gada Likums XXVIII"). Tomēr tas attiecas tikai uz gadījumiem, kad ne Eiropas Savienības tiesību aktos, ne starptautiskos nolīgumos nav noteikumu par piemērojamiem tiesību aktiem.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Informācija par to ir atrodama galvenokārt [Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences](#) tīmekļa lapā.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

– [Līgums starp Ungāriju un Čehoslovākiju par tiesisko palīdzību](#)

– [Līgums starp Ungāriju un Dienvidslāviju par tiesisko palīdzību](#)

– [Līgums starp Ungāriju un Rumāniju par tiesisko palīdzību](#)

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Jā.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Ja ir piemērojami ārvalsts tiesību akti, jāpiemēro attiecīgā ārvalsts tiesību akta materiālās normas, kas tieši reglamentē izskatāmo jautājumu. Ja piemērojamos ārvalsts tiesību aktus nosaka pēc valstspiederības un ja ārvalsts tiesību akti atsaucas uz Ungārijas tiesību aktiem, piemēro Ungārijas materiālās tiesības, savukārt, ja ārvalsts tiesību akti atsaucas uz trešās valsts tiesību aktiem, piemēro šīs trešās valsts materiālās tiesības.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

To faktoru izmaiņas, kuri nosaka piemērojamos tiesību aktus, neskar tiesiskās attiecības, kas ir likumīgi izveidotas saskaņā ar tiesību aktiem, kuri bija piemērojami pirms izmaiņām, izņemot 2017. gada Likumā XXVIII skaidri paredzētos gadījumus.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Tādu ārvalstu tiesību aktu piemērošana, kurus uzskata par piemērojamiem saskaņā ar 2017. gada Likumu XXVIII, ir pretrunā Ungārijas sabiedriskajai kārtībai un tos nedrīkst piemērot, ja attiecīgajā gadījumā tas izraisītu Ungārijas tiesību sistēmas pamatvērtību un konstitucionālo principu acīmredzamu un nopietnu pārkāpumu. Ja sabiedriskās kārtības pārkāpumu nevar novērst citādi, noraidīto ārvalstu tiesību normu vietā piemēro Ungārijas tiesību normas. Neatkarīgi no tiesību aktiem, kas regulē attiecīgo jautājumu, ir jāpiemēro Ungārijas tiesību normas, kuru prioritārais raksturs skaidri izriet no to satura un mērķa (obligātie noteikumi). Obligātus noteikumus saskaņā ar citu valstu tiesību aktiem var ņemt vērā vienīgi tad, ja pastāv cieša saikne un tiem ir izšķiroša nozīme faktu vērtējumā.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Tiesa noskaidro ārvalstu tiesību aktu saturu pēc savas iniciatīvas un izmantojot visus nepieciešamos līdzekļus. Tā var var vērsties ar lūgumu pie ārvalstu iestādēm, pamatojoties uz starptautiskiem nolīgumiem, un ņemt vērā pušu iesniegtos dokumentus vai ekspertu atzinumus. Tiesa šajā nolūkā var arī konsultēties ar tieslietu ministru.

Ja saprātīgā termiņā nav iespējams noteikt ārvalstu tiesību aktu saturu, piemēro Ungārijas tiesību aktus. Ja lietas faktus nevar novērtēt, pamatojoties uz Ungārijas tiesību aktiem, piemēro ārvalstu tiesību aktus, kam ir visciešākā saikne ar piemērojamiem tiesību aktiem.

Tieslietu ministrs izsniedz izmantošanai ārzemēs paredzētus Ungārijas tiesību aktu un judikatūras apliecinājumus.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Tiesiskām attiecībām, kuras nereglamentē [Regula \(EK\) Nr. 593/2008 \(Roma I regula\)](#), ir piemērojamas 2017. gada Likuma XXVIII normas.

Līgumam ir piemērojami tiesību akti, kurus puses izvēlas piemērot visam līgumam vai tikai kādai tā daļai. Ja tiesību aktu izvēle nav skaidri izdarīta, tai jābūt nepārprotami izsecināmai no līguma noteikumiem vai lietas apstākļiem. Piemērojamo tiesību aktu izvēle jāizdara līdz tiesas pirmajā sēdē noteiktā termiņa beigām.

Puses var vienoties un izvēlēties līgumam piemērot citus tiesību aktus, nevis tos, kas to reglamentēja iepriekš. Šis fakts neietekmē līguma spēkā esamību saskaņā ar tiesību aktiem, kas reglamentē tā formālo spēkā esamību.

Ja līgums ir saistīts tikai ar vienas valsts tiesību aktiem, tiesību aktu izvēle nedrīkst skart to šīs valsts tiesību normu piemērošanu, no kurām nevar atkāpties, savstarpēji vienojoties.

Ja izvēle attiecībā uz tiesību aktiem nav izdarīta, piemērojami tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, ar kuru visciešāk saistīti attiecīgo līgumattiecību būtiskie elementi.

Līguma vai jebkura līguma noteikuma pastāvēšanu un spēkā esamību nosaka saskaņā ar tiesību aktiem, kas to reglamentē saskaņā ar 2017. gada Likumu XXVIII, ja attiecīgais līgums vai noteikums būtu bijis spēkā.

Līgumu, kura priekšmets ir lietu tiesības uz nekustamo īpašumu vai nekustamā īpašuma noma/īre, attiecībā uz līguma formu reglamentē īpašuma atrašanās valsts tiesību aktu prasības, ja saskaņā ar minētajiem tiesību aktiem šādas prasības tiek piemērotas neatkarīgi no līguma noslēgšanas valsts un neatkarīgi no līgumu reglamentējošiem tiesību aktiem un ja no šīm prasībām nevar atkāpties, savstarpēji vienojoties.

Noteikumus par līgumiem piemēro *mutatis mutandis* vienpusējiem gribas izteikumiem.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Tiesiskām attiecībām, kuras nereglamentē [Regula \(EK\) Nr. 864/2007 \(regula "Roma II"\)](#), ir piemērojamas 2017. gada Likuma XXVIII normas. Persona, kas prasa kompensāciju, var izvēlēties piemērojamos tiesību aktus saskaņā ar regulas "Roma II" 7. pantu līdz tiesas pirmajā sēdē noteiktā termiņa beigām. Tiesību akti, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām, ir tās valsts tiesību akti, kuras teritorijā iestājušās tā juridiska fakta sekas, kura dēļ radušās saistības. Ja laikā, kad iestājušās tā juridiska fakta sekas, kura dēļ radušās saistības, kreditora un ar viņu tiesiskās attiecībās esošā parādnieka pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskā adrese atrodas vienā un tajā pašā valstī, piemēro šīs valsts tiesību aktus. Ja ārpuslīgumiskās attiecības ir cieši saistītas ar citām tiesiskām attiecībām, kas jau ir bijušas noslēgtas starp pusēm, iepriekšējās tiesiskās attiecības reglamentējošie tiesību akti attiecas arī uz ārpuslīgumiskajām attiecībām.

Pēc ārpuslīgumisko saistību nodibināšanas puses var izvēlēties tiesību aktus, kas tās reglamentē. Ja tiesību aktu izvēle nav skaidri izdarīta, tai jābūt nepārprotami izsecināmai no lietas apstākļiem. Piemērojamo tiesību aktu izvēli var izdarīt līdz tiesas pirmajā sēdē noteiktā termiņa beigām. Ja tiesiskās attiecības ir saistītas tikai ar vienas valsts tiesību aktiem, tiesību aktu izvēle nedrīkst skart to šīs valsts tiesību normu piemērošanu, no kurām nevar atkāpties, savstarpēji vienojoties.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Personas tiesībspēja un rīcībspēja un personīgās tiesības jānosaka saskaņā ar tai piemērojamo *lex personalis*. Personai piemērojams *lex personalis* ir tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgā ir šī persona. Ja personai ir vairākas valstspiederības un viena no tām ir Ungārijas, piemērojams *lex personalis* ir Ungārijas tiesību akti, ja šai personai nav ciešākas saiknes ar citu valstspiederību. Ja personai ir vairākas valstspiederības un neviena no tām nav Ungārijas, piemērojams *lex personalis* ir tās valsts tiesību akti, ar kuru šai personai ir visciešākā saikne, ņemot vērā lietas pamatfaktus. Ja personai ir vairākas valstspiederības un neviena no tām nav Ungārijas un šai personai ar tās valstspiederības valstīm ir vienlīdz cieša saikne vai personas valstspiederību nav iespējams noskaidrot, vai persona ir bezvalstnieks, piemērojams *lex personalis* ir personas pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja personas *lex personalis* nav iespējams noteikt, piemēro Ungārijas tiesību aktus. Tādu personu tiesībspējai un rīcībspējai un personīgajām tiesībām, kurām ir patvēruma statuss vai kuras ir uzņemtas Ungārijā, ir piemērojami Ungārijas tiesību akti.

Personvārdiem piemērojami tiesību akti ir personas *lex personalis* vai Ungārijas tiesību akti pēc personas pieprasījuma. Ja personai ir vairāk nekā viena valstspiederība, tā attiecībā uz savu uzvārdu var izvēlēties piemērojamos tiesību aktus, pamatojoties uz jebkuru no šīm valstspiederībām. Attiecībā uz laulības uzvārdu puses var iesniegt kopīgu lūgumu un izvēlēties viena vai otra laulātā valstspiederības valsts vai Ungārijas tiesību aktus. Ja šāda lūguma nav, reglamentējošie tiesību akti ir laulāto personiskajām attiecībām piemērojami tiesību akti. Noteikumus par uzvārdiem laulības šķiršanas vai atzīšanas par neesošu gadījumā reglamentē tās valsts tiesību akti, saskaņā ar kuriem ir reģistrēts laulības uzvārds. Ungārijā ir jāatzīst saskaņā ar citas valsts tiesību aktiem likumīgi reģistrēts Ungārijas valstspiederīgā dzimtais un laulības uzvārds, ja attiecīgais Ungārijas valstspiederīgais vai viņa laulātais ir arī šīs citas valsts valstspiederīgais vai ja šajā valstī ir attiecīgā Ungārijas valstspiederīgā pastāvīgā dzīvesvieta. Oficiāli nevar atzīt personvārdus, kas ir pretrunā Ungārijas sabiedriskajai kārtībai.

Persona, kam saskaņā ar tai piemērojamo *lex personalis* nav rīcībspējas vai ir ierobežota rīcībspēja, ir uzskatāma par rīcībspējīgu attiecībā uz tās dažādājiem Ungārijā noslēgtajiem un izpildītajiem maznozīmīgajiem ikdienas līgumiem, ja tai būtu rīcībspēja saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem. Persona, kam saskaņā ar tai piemērojamo *lex personalis* nav rīcībspējas vai ir ierobežota rīcībspēja, bet kam būtu rīcībspēja saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem, ir uzskatāma par rīcībspējīgu arī attiecībā uz citiem saimnieciskiem darījumiem, ja šo darījumu juridiskās sekas iestājas Ungārijā.

Ar personas, kam ir ierobežota rīcībspēja kārtot savas lietas, pārstāvību vai *ad hoc* aizbildnību saistītos jautājumos piemērojami tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tiesa, kas ieceļ pārstāvi vai aizbildni.

Ja persona tiek pasludināta par mirušu vai pazudušu vai tiek reģistrēta šīs personas nāve, piemērojami tiesību akti ir pazudušajai personai piemērojams *lex personalis*. Ja pazudušas personas *lex personalis* nav Ungārijas tiesību akti, Ungārijas tiesību akti ir piemērojami, ja ir iesaistītas Ungārijas tiesiskās intereses.

Personas pastāvīgā dzīvesvieta ir vieta, kur atrodas personas patiesais interešu centrs, kā liecina visi konkrēto tiesisko attiecību apstākļi. Nosakot, kur atrodas personas patiesais interešu centrs, tiek ņemti vērā arī fakti, kas norāda uz attiecīgās personas nodomiem. Domicils ir vieta, kur persona apmetas uz pastāvīgu dzīvi vai plāno palikt nenoteiktu laiku.

Juridiskai personai vai tiesību subjektam bez juridiskas personas statusa piemērojams *lex personalis* ir tās valsts tiesību akti, kur šī juridiskā persona ir reģistrēta. Ja juridiskā persona ir reģistrēta vairākās valstīs vai tai nav jābūt reģistrētai saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas tās dibināšanas dokumentā norādītā juridiskā adrese, piemērojams *lex personalis* ir tās valsts tiesību akti, kurā atrodas juridiskā adrese. Ja juridiskās personas dibināšanas dokumentā nav norādīta juridiskā adrese vai tai ir vairākas juridiskās adreses un tā nav reģistrēta saskaņā ar kādas valsts tiesību aktiem, piemērojams *lex personalis* ir tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tās galvenā pārvalde. Juridiskas personas vai tiesību subjekta bez juridiskas personas statusa juridiskais statuss ir jānosaka saskaņā ar piemērojamo *lex personalis*.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Ar paternitātes vai maternitātes noteikšanu vai paternitātes pieņemuma atspēkošanu saistītos jautājumos piemērojami tiesību akti ir bērna *lex personalis* viņa dzimšanas brīdī. Bērna paternitātes atzīšana jāvērtē saskaņā ar atzīšanas brīdī bērnam piemērojamo *lex personalis*, savukārt ieņemta, bet vēl nedzimuša bērna paternitātes atzīšana jāvērtē saskaņā ar atzīšanas brīdī mātei piemērojamo *lex personalis*. Atzīšanu nevar uzskatīt par formāli spēkā neesošu, ja tā formāli ir spēkā saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem vai atzīšanas vietā un laikā spēkā esošajiem tiesību aktiem. Ja saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem paternitātes statuss nav spēkā, piemērojami ir otras valsts, kam ir cieša saikne ar konkrēto lietu, tiesību akti, ja tas nozīmē labvēlīgāku attieksmi pret bērnu.

3.4.2 Adopcija

Adopcija ir spēkā tikai tad, ja ir ievēroti nosacījumi gan saskaņā ar adoptētājam, gan adoptējamajai personai adopcijas laikā piemērojamo *lex personalis*. Adoptētājam adopcijas vai adopcijas pārtraukšanas laikā piemērojams *lex personalis* attiecas arī uz adopcijas tiesiskajām sekām, adopcijas pārtraukšanu un adopcijas pārtraukšanas tiesiskajām sekām.

Ja adoptētāji ir precējušies viens ar otru, tiesību akti, kas piemērojami adopcijas tiesiskajām sekām, adopcijas pārtraukšanai un adopcijas pārtraukšanas tiesiskajām sekām, ir:

- tās valsts tiesību akti, kas bijusi laulāto kopīgās valstspiederības valsts adopcijas vai tās pārtraukšanas laikā, vai, ja tas nav piemērojams,
- tās valsts tiesību akti, kas bijusi laulāto kopīgās dzīvesvietas valsts adopcijas vai tās pārtraukšanas laikā, vai, ja tas nav piemērojams,
- tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulība ir spēkā tikai tad, ja laulības slēgšanas laikā ir izpildīti materiāltiesiskie nosacījumi saskaņā ar katram laulātajam piemērojamo *lex personalis*. Tiesību akti, kas reglamentē ar laulības spēkā esamību saistītās formalitātes, ir laulības noslēgšanas vietā un laikā spēkā esošie tiesību akti. Noteikumi, kas piemērojami laulības noslēgšanai un laulības spēkā esamībai, ir piemērojami *mutatis mutandis*, lai noteiktu, vai laulība pastāv vai nepastāv. Laulību Ungārijā nevar noslēgt, ja saskaņā ar Ungārijas tiesību aktiem pastāv nepārvarami šķēršļi laulības noslēgšanai.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Laulību reglamentējošie noteikumi ir piemērojami reģistrētu partnerattiecību nodibināšanai, spēkā esamībai un tiesiskajām sekām (neietverot uzvārdus) ar šādiem izņēmumiem.

Ja saskaņā ar topošam reģistrētu partnerattiecību partnerim piemērojamo *lex personalis* reģistrētas viendzimuma partnerattiecības netiek atzītas, tas nav šķērslis reģistrētu partnerattiecību nodibināšanai un spēkā esamībai ar nosacījumu, ka

- topošais reģistrēto partnerattiecību partneris, kas nav Ungārijas valstspiederīgais, apliecinā, ka saskaņā ar viņam(-ai) piemērojamo *lex personalis* nepastāv šķēršļi laulības noslēgšanai, un
- vismaz viens no topošajiem reģistrēto partnerattiecību partneriem ir Ungārijas valstspiederīgais vai viņam(-ai) Ungārijā ir pastāvīga dzīvesvieta. Šajā gadījumā reģistrēto partnerattiecību tiesiskajām sekām piemērojami tiesību akti ir Ungārijas tiesību akti.

Reģistrētu partnerattiecību izbeigšanas gadījumiem ir piemērojami tās valsts tiesību akti,

- kurā atrodas reģistrēto partnerattiecību partneru pastāvīgā dzīvesvieta laikā, kad tiek iesniegta prasība vai pieteikums sākt reģistrēto partnerattiecību izbeigšanas procedūru, vai, ja tas nav piemērojams,
- kurā atrodas reģistrēto partnerattiecību partneru pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta, ar noteikumu, ka šis laikposms nav beidzies vairāk kā vienu gadu pirms prasības vai pieteikuma iesniegšanas un viens no reģistrēto partnerattiecību partneriem šajā valstī joprojām dzīvo laikā, kad tiek iesniegta prasība vai pieteikums, vai, ja tas nav piemērojams,
- kuras valstspiederīgie ir abi reģistrēto partnerattiecību partneri laikā, kad tiek iesniegta prasība vai pieteikums.

Ja piemērojamos tiesību aktus nav iespējams noteikt iepriekš aprakstītajā kārtībā, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu.

Uz neregistrētas kopdzīves nodibināšanu, izbeigšanu un tiesiskajām sekām attiecas kopdzīves partneru kopīgās valstspiederības valsts tiesību akti. Ja kopdzīves partneru valstspiederība atšķiras, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā ir kopdzīves partneru pastāvīgā dzīvesvieta vai pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja nav pastāvīgas dzīvesvietas. Ja nav iespējams noteikt kopdzīves partneru kopīgo pastāvīgo dzīvesvietu, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu. Kopdzīves partneri var izvēlēties savām mantiskajām attiecībām piemērojamos tiesību aktus.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Šo jautājumu reglamentē [Regula \(ES\) Nr. 1259/2010 \(Roma III\)](#). Saskaņā ar šīs regulas 5. līdz 7. pantu laulātie var izvēlēties piemērojamos tiesību aktus līdz tiesas pirmajā sēdē noteiktā termiņa beigām.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Šo jautājumu reglamentē [Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokols par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem](#).

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto mantiskajām attiecībām ir piemērojami tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir abi laulātie laikā, kad tiek pieņemts spriedums. Ja laikā, kad tiek pieņemts spriedums, laulāto valstspiederība atšķiras, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā ir laulāto pastāvīgā dzīvesvieta vai pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja nav pastāvīgas dzīvesvietas. Ja laulātajiem nav bijusi kopīga dzīvesvieta, piemērojami ir tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu.

Laulātie var izvēlēties laulāto mantai piemērojamos tiesību aktus ar noteikumu, ka tie ir kādi no šiem tiesību aktiem:

- tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederība ir vienam no laulātajiem vienošanās noslēgšanas laikā,
- tās valsts tiesību akti, kurā vienošanās noslēgšanas laikā atrodas viena laulātā pastāvīgā dzīvesvieta, vai
- tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tiesa, kas izskata lietu.

Piemērojamos tiesību aktus var izvēlēties arī topoši laulātie. Piemērojamo tiesību aktu izvēli var izdarīt līdz pirmajā tiesas sēdē noteiktā termiņa beigām. Ja laulātie nevienojas citādi, laulāto mantai piemērojamo tiesību aktu izvēlei ir tiesiskas sekas tikai nākotnē.

Vienošanās par laulāto mantu formāli ir spēkā arī tad, ja tā atbilst līguma slēgšanas vietas tiesību aktiem.

3.7 Testamenti un mantojums

[Regula \(ES\) Nr. 650/2012](#) ir piemērojama personām, kas mirušas 2015. gada 17. augustā un vēlāk.

3.8 Nekustamais īpašums

Tiesību akti, kas ir spēkā nekustamā īpašuma atrašanās vietā, ir piemērojami īpašumtiesībām un citām lietu tiesībām, tostarp aizturējuma un valdījuma tiesībām.

3.9 Maksātspēja

Piemērojamos tiesību aktus nosaka [Regulas \(ES\) 2015/848](#) 7. līdz 17. pants.

Lapa atjaunināta: 12/05/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Malta

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Dalībvalsts tiesību akti ir noteikti ar likumu (t.i., rakstītie tiesību akti). Tie ir brīvi pieejami Maltas likumu [tīmekļa vietnē](#). Tā kā Malta pievienojās Eiropas Savienībai 2004. gadā, tās tiesību sistēma ietver arī ES normatīvos aktus, kas ir tieši piemērojami vai transponēti Maltas tiesību aktos un kas galvenokārt dominē par vietējo likumdošanu.

Kaut arī precedenta princips Maltas tiesību aktos nav noteikts un Maltā nav jāpiemēro, Maltas tiesas parasti cenšas izvērtēt iepriekšējos spriedumus, īpaši Apelācijas tiesas un Konstitucionālās tiesas (abas ir Maltas augstākās instances tiesas) lēmumus.

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

1961. gada 5. oktobra Konvencija par ārvalstu publisko dokumentu legalizācijas prasību atcelšanu

1965. gada 15. novembra Konvencija par tiesas un ārpus tiesas civillietu un komercietu dokumentu apriti ārvalstīs

1970. gada 18. marta Konvencija par pierādījumu iegūšanu ārvalstīs civillietās un komercietās

1980. gada 25. oktobra Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem

1980. gada 25. oktobra Konvencija par tiesu starptautisko pieejamību

1985. gada 1. jūlija Konvencija par aizgādību, kas piemērojama mantošanas tiesībās, un tās atzīšana

1988. gada 25. janvāra Konvenciju par savstarpēju administratīvo palīdzību nodokļu lietās

1992. gada 16. janvāra Konvencija arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai

1993. gada 29. maija Konvencija par bērnu aizsardzību un sadarbību starpvalstu adopcijas jautājumos

1996. gada 19. oktobra Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem

Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā, 1980. gadā

2005. gada 30. jūnija Konvencija par tiesas izvēles līgumiem

2007. gada 23. novembra Konvencija par starptautisku bērna pabalstu prasību izpildi un citiem ģimenes uzturēšanas veidiem

2007. gada 23. novembra Protokols par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem

Tāpat Malta ir ratificējusi vairākus Apvienoto Nāciju līgumus; ratificēšanas statusu var apskatīt [šeit](#).

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Mums nav zināmas nevienas divpusējās konvencijas, kas satur kolīziju tiesību normas un kurās Malta būtu viena no pusēm.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Tiesnesis *ex officio* nevar norādīt uz kolīziju tiesību normām; šādas normas piemēro tikai tad, ja vismaz viena no tiesvedības pusēm apgalvo, ka pastāv tiesību normu kolīzija. Pusei, kas iesniedz tiesai šādu lūgumu, tiesas prasību apmierināšanas nolūkā ir jāpierāda ārvalsts tiesiskā regulējuma saturs. Ja šāds lūgums netiek pausts vai ja nav attiecīgu pierādījumu, nacionālās tiesas lietu izskatīs atbilstoši Maltas tiesību aktiem.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Maltas nostāja attiecībā uz atgriezeniskās norādes doktrīnas piemērošanu ir neskaidra. Kodificētas kolīziju tiesību normas ir ierobežotas, un tāpēc tiesām ļoti bieži ir jāpiemēro starptautisko privāttiesību nekodificētās normas, lai noteiktu, kuras tiesības attiecas uz konkrētu lietu. Būtībā Maltas tiesas uzskata — tā kā nav likumu, kas regulē starptautiskās privāttiesības, Maltas tiesām ir jāizmanto Anglijas vispārējo tiesību principi. Šajā ziņā Maltas tiesas ir pieņēmušas atgriezeniskās norādes piemērošanu anglosakšu tiesību izpratnē. Līdz ar to iznāk, ka atgriezeniskās norādes doktrīna netiek piemērota delikta, apdrošināšanas un līgumu lietās. Tomēr tā tiek piemērota, izskatot lietas par testamentu spēkā esamību, prasības par nekustamo īpašumu ārvalstīs un ģimenes tiesību jautājumos.

2.3 Piesaites kritērija izmaiņas

Katrā tiesību normu kolīzijas gadījumā skaidri nosaka attiecīgu laiku, kurā identificē vienojošo faktoru.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Maltas tiesas var atteikties piemērot ārvalsts tiesību normas, kas ir pretrunā Maltas valsts politikai un ko var raksturot kā ārvalsts tiesību normas ieņēmumu jomā vai krimināltiesību normas.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ārvalsts tiesību piemērošanas pamats ir jāpierāda pēc būtības, nevis kā tiesību jautājums. Maltas tiesas var interpretēt nacionālos tiesību aktus, bet tās nedrīkst pašas interpretēt ārvalsts tiesību saturu. Lai izprastu ārvalsts tiesības, tiesa ieceļ ārvalsts tiesību ekspertus. Tāpat tiesas procesa puses kā daļu no pierādījumiem var iesniegt dažādu ekspertu sagatavotus ziņojumus.

Par pierādījumiem ir atbildīga puse, kas šādu paziņojumu ir iesniegusi, proti, atbildētājs.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Lietās par līgumsaistībām valstīs, kas nav ES valstis, tiek piemērota 1980. gada Romas Konvencija, pamatojoties uz Romas konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, (ratifikācijas) likumu, un Maltas likumu 482. nodaļu. No otras puses līgumsaistības ES valstīs regulē Romas I regula (Regula (EK) Nr. 593/2008) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Kolīziju tiesību normas ārpuslīgumiskām saistībām nosaka Regula (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (zināma kā "Roma II").

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Maltas pilsonību iegūst piedzimstot, ja tēvs vai māte ir Maltas pilsonis/pilsone.

Persona nevar izvēlēties pilsonību, bet, sasniedzot pilngadību, var izvēlēties pastāvīgo dzīvesvietu. Pastāvīgā dzīvesvieta tiek norādīta atbilstoši vietai, kur persona uzturas ar nodomu nenoteiktu laika posmu vai pastāvīgi dzīvot attiecīgajā jurisdikcijā.

Spēju uzņemties konkrētas saistības, piemēram, stāties laulībā, slēgt līgumus, iesaistīties komercdarbībā, paust savu gribu u.t.t., nosaka konkrētā apgabala tiesību akti.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Vecāka pienākumi pret bērnu ir noteikti Maltas Civilkodeksā, tomēr vecāka vara *ipso jure* tiek pārtraukta, bērnam sasniedzot astoņpadsmit gadu vecumu.

Maltas tiesu jurisdikciju nosaka Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību (Briseles IIa regula). Par to detalizētāk ir norādīts [attiecīgajā sadaļā](#).

3.4.2 Adopcija

Arī adopciju regulē Maltas Civilkodekss, ko Maltas tiesas piemēro katru reizi, kad lieta ietilpst to jurisdikcijā. Adopciju ārvalstīs Maltas tiesību akti atzīst, pamatojoties uz Konvenciju par bērnu aizsardzību un sadarbību starpvalstu adopcijas jautājumos.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulības oficiālo spēkā esamību regulē tās vietas tiesību akti, kurā laulība ir noslēgta. Maltā laulības formalitātes ir norādītas Maltas likumu 225. nodaļā (skatīt [Laulības likumu](#)). Minētais likums citu starpā nosaka laulības ierobežojumus. Viens no tur minētajiem ierobežojumiem ir tas, ka "laulība starp personām, no kurām viena nav sasniegusi sešpadsmit gadu vecumu, ir spēkā neesoša".

Maltā piemērojot tiesību aktus, tiek ņemta vērā laulāto dzīvesvieta.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Civiltiesisku savienību regulē Maltas likumu 530. nodaļa (Civiltiesisko savienību likums), kas savukārt atsaucas uz 255. nodaļu. Līdz ar to attiecībā uz civiltiesisko savienību ir jāievēro 255. nodaļā norādītās formalitātes un prasības.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Maltas tiesas jurisdikcijā ietilpst tikai laulības šķiršanas lietas atbilstoši Regulai (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību. Par to detalizētāk ir norādīts [attiecīgajā sadaļā](#).

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Maltai ir saistoša Regula Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās. Par to detalizētāk ir norādīts [attiecīgajā sadaļā](#).

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Maltā tiek piemērots tās vietas tiesību akts, kurā atrodas laulāto māja (*lex situs*). Civilt kodeksa 1316. pants nosaka, ka ikviena Maltā noslēgta laulība ir iemesls iegūtas mantas kopībai. Turklāt ja laulība ir noslēgta ārpus Maltas, bet pēc tam laulātie apmetas Maltā, tad arī šāda laulība ir iemesls tādas iegūtas mantas kopībai, kas laulāto starpā rodas, tiklīdz viņi izveido dzīvesvietu Maltā, ja vien iepriekš nav noslēgts līgums par iegūtas mantas kopības šķiršanu.

3.7 Testamenti un mantojums

Testamentu un mantojumu lietās Maltas tiesas konsekventi ir pieņēmušas vispārējās tiesības (*common law*). Tāpēc "likumiskās mantošanas gadījumos (t.i., kad nav testamenta) uz kustamā īpašuma mantošanu attiecas tās vietas tiesību akti, kura bija testatora dzīvesvieta nāves brīdī; uz nekustamā īpašuma mantošanu attiecas tās jurisdikcijas tiesību akti, kurā īpašums atrodas. Ja ir atstāts testaments, testatora rīcībspēju sastādīt testamentu nosaka tās dzīvesvietas tiesību akti, kurā testators dzīvoja testamenta sastādīšanas datumā. Legatāram piemīt rīcībspēja saņemt kustamo īpašumu, ja šāda rīcībspēja viņam piemīt atbilstoši paša dzīvesvietas tiesību aktiem vai testatora dzīvesvietas tiesību aktiem". Turklāt "testaments ir oficiāli spēkā esošs, ja tas atbilst ikvienam no šiem tiesību aktiem: testamenta sastādīšanas vietas tiesību aktiem (t.i., parasti tā parakstīšanas vai apliecināšanas vietā); testatora dzīvesvietas, pastāvīgās dzīvesvietas vai pavalstniecības vietas tiesību aktiem, kas ir spēkā testamenta sastādīšanas laikā; testatora dzīvesvietas, pastāvīgās dzīvesvietas vai pavalstniecības vietas tiesību aktiem, kas ir spēkā testatora nāves brīdī. Tāpat ar testamentu var oficiāli nodot nekustamo īpašumu, ja testaments atbilst tās jurisdikcijas tiesību aktiem, kurā īpašums atrodas."

3.8 Nekustamais īpašums

3.9 Maksātspēja

Maltai ir saistoša Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātspējas procedūrām (ar grozījumiem). Šī Regula citu starpā nosaka attiecīgu reglamentu tiesvedībā, kas ietver pilnīgu vai daļēju parādnieka mantas atsavināšanu un likvidatora iecelšanu, ja parādnieka galvenās intereses ir ES dalībvalstī. Ja izskatāmās lietas neietilpst Regulas (EK) Nr. 1346/2000 jurisdikcijā, bet Maltas tiesas jurisdikcijā, tiek piemēroti Maltas tiesību akti; tas notiek, ja uzņēmumus ir reģistrēts Maltā.

Lapa atjaunināta: 11/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [de](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Austrija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Austrijas starptautiskās privāttiesības ir kodificētas pamatlikumā: 1978. gada 15. jūnija Likumā par starptautiskajām privāttiesībām (*Gesetz über das internationale Privatrecht – IPR-Gesetz*), kas publicēts Federālajā tiesību aktu laikrakstā Nr. 304/1978. Ārpus Likuma par starptautiskajām privāttiesībām (turpmāk SPTL) pastāv šādas kolīziju tiesību normas:

1979. gada 8. marta Federālā likuma, ar ko pieņem patērētāju tiesību aizsardzības normas (Patērētāju tiesību aizsardzības likums – *KSchG*) 13.a pants (*Bundesgesetz vom 8. März 1979, mit dem Bestimmungen zum Schutz der Verbraucher getroffen werden (Konsumentenschutzgesetz – KSchG)*), publicēts Federālajā tiesību aktu laikrakstā Nr. 140/1979.

Federālā likuma par nekustamā īpašuma daļlaika lietojuma tiesību iegādi (Likums par daļlaika lietojuma tiesībām – *TNG*) 11. pants (*Bundesgesetz über den Erwerb von Teilzeitnutzungsrechten an unbeweglichen Sachen (Teilzeitnutzungsgesetz – TNG)*), publicēts Federālajā tiesību aktu laikrakstā I Nr. 32/1997.

Federālā likuma, ar kuru īsteno Direktīvu 93/7/EEK par no dalībvalsts teritorijas nelikumīgi izvestu kultūras priekšmetu atgriešanu, 20. pants (*Bundesgesetz zur Umsetzung der Richtlinie 93/7/EWG über die Rückgabe von unrechtmäßig aus dem Hoheitsgebiet eines Mitgliedstaates der Europäischen Gemeinschaft verbrachten Kulturgütern*), publicēts Federālajā tiesību aktu laikrakstā I Nr. 67/1998.

Federālā likuma par civiltiesisko atbildību par jonizējošas radiācijas izraisītu kaitējumu 23. pants (Likums par atbildību par jonizējošu radiāciju 1999 – *AtomHG* 1999) (*Bundesgesetz über die zivilrechtliche Haftung für Schäden durch Radioaktivität (Atomhaftungsgesetz 1999 – AtomHG 1999)*), publicēts Federālajā tiesību aktu laikrakstā I Nr. 170/1998.

Federālā likuma par norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās (Likums par norēķinu galīgumu) 16. un 18. pants (*Bundesgesetz über die Wirksamkeit von Abrechnungen in Zahlungs- sowie Wertpapierliefer- und -abrechnungssystemen (Finalitätsgesetz)*), publicēts Federālajā tiesību aktu laikrakstā I Nr. 98/2001.

Maksātspējas kodeksa 221. līdz 235. pants (*Insolvenzordnung*).

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

IPRG 53. pantā noteikts, ka tas neskar starptautiskos nolīgumus, kuri prevalē ne tikai pār šā likuma normām, bet arī pār valsts kolīziju tiesību normām.

Šādās **daudzpusējās starptautiskajās konvencijās**, kuru līgumslēdzēja valsts ir Austrija, iekļautas kolīziju tiesību normas:

1956. gada 24. oktobra Hāgas Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz bērnu uzturēšanas nodrošināšanas pienākumu;

1961. gada 5. oktobra Hāgas Konvencija par iestāžu pilnvarām un tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz bērnu aizsardzību;

1961. gada 5. oktobra Hāgas konvencija par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu;
1971. gada 4. maija Hāgas konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu;
1970. gada 20. septembra CIEC konvencija par bērna atzīšanu par laulībā dzimušu turpmākajās laulībās;
1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem;
2000. gada 13. janvāra Hāgas konvencija par pieaugušo personu starptautisku aizsardzību;
2007. gada 23. novembra Hāgas Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Kolīziju tiesību normas ir iekļautas šādos divpusējos nolīgumos:

Sadraudzības un pastāvīgas dzīvesvietas/darījumdarbības vietas nolīgums, ko 1959. gada 9. septembrī Austrijas Republika noslēgusi ar Irānas Impēriju;
Līgums par savstarpējiem tiesiskiem darījumiem, ko 1954. gada 16. decembrī Austrijas Republika noslēgusi ar Dienvidslāvijas Federatīvo Tautas Republiku;
Līgums par savstarpējām attiecībām civiltiesību jautājumos un dokumentāciju, ko 1963. gada 11. decembrī Austrijas Republika noslēgusi ar Polijas Tautas Republiku.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Ārvalstu tiesību aktus piemēro oficiāli un tieši tādā pašā veidā kā šo aktu sākotnējās piemērošanas teritorijā (SPTL 3. pants).

2.2 Atgriezeniskā norāde

Saskaņā ar SPTL 5. pantu, ja uz atbilstīgo tiesību aktu nav īpašas atsauces, ir jāievēro atgriezeniskā atsauce (*renvoi*). Ja ārvalstu tiesību aktā atsauces uz Austrijas tiesību aktu, tad noteicošais ir Austrijas tiesību akts. Ja ārvalstu tiesību aktā atsauces uz tiesību aktu, uz kuru jau ir atsauce, tad noteicošais ir tas tiesību akts, uz kuru ir izdarīta pirmā atsauce.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Ja priekšnosacījumus, kas nosaka piesaisti konkrētam tiesiskajam regulējumam, vēlāk maina, tas parasti neskar jau izskatītas lietas faktiskos apstākļus (SPTL 7. pants). Tāpēc pabeigtu faktisko apstākļu gadījumā noteicošie tiesību akti ir tie, kas bija spēkā tajā laikā, kad iestājās šie faktiskie apstākļi, savukārt lietas apstākļu turpināšanās gadījumā noteicošie tiesību akti ir tie, kas ir spēkā apstākļu novērtēšanas brīdī.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Minētos tiesību aktus nepiemēro, ja to piemērošanas rezultātā rastos situācija, kas nav savienojama ar Austrijas tiesību sistēmas pamatvērtībām (SPTL 6. pants).

Saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem pastāv tādi noteikumi, kas ir piemērojami neatkarīgi no starptautisko privāttiesību noteikumiem (prevalējošās imperatīvās normas). Daži no šiem noteikumiem pēc būtības ir prevalējošās imperatīvās normas tāpēc, ka to formulējums šādi paredz, taču citi — vienīgi to mērķa dēļ.

Prevalējošās imperatīvās normas ir izklāstītas, piemēram, Likuma, ar ko pielāgo darba līguma tiesības (*Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz – AVRAG*) 7., 7.a un 7.b pantā, kas paredz, ka neatkarīgi no piemērojamajiem tiesību aktiem, strādniekiem Austrijā pienākas vismaz tāds atalgojums, kāds noteikts koplīgumā, un minimālais atvaļinājuma laiks. Tālāk prevalējošā imperatīvā normā ir sniegta *KSchG* 13.a panta 2) punktā, saskaņā ar kuru *KSchG* 6. pants (par nepieņemamiem līguma nosacījumiem), Civilkodeksa (*ABGB*) 864.a pants (par neparastu vispārējo uzņēmējdarbības un līgumu nosacījumu normu spēkā esamību) un *ABGB* 879. panta 3. punkts (par uzņēmējdarbības un līgumu normu, kas ir klaji pretrunā ar patērētāju tiesību aizsardzību, spēkā neesamību) ir izšķiroši neatkarīgi no līgumu reglamentējošiem tiesību aktiem, ja līgums noslēgts saistībā ar tirgotāja Austrijā veiktu darbību ar nolūku noslēgt šādu līgumu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ārvalstu tiesību aktus noskaidro oficiālā ceļā. Šajā nolūkā tiesa var pamatoties uz pušu sadarbību, Federālās Tieslietu ministrijas sniegto informāciju vai ekspertu ziņojumiem. Ja saprātīgā laikposmā nevar noskaidrot ārvalstu tiesību aktus, neskatoties uz ievērojamiem centieniem to izdarīt, tad piemēro Austrijas tiesību aktus (SPTL 4. pants).

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Līgumsaistības, kas nav ietvertas Regulā (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), OV L 177, 2008. gada 4. jūlijs, 6. lpp., regulē saskaņā ar pušu skaidri vai konsekventi noteiktiem tiesību aktiem. Ja tiesību akti nav norādīti, noteicošie ir puses, kura veic līgumam raksturīgo saistību izpildi, pastāvīgās dzīvesvietas/darījumdarbības vietas valsts tiesību akti (SPTL 53. pants).

Uz patērētāju līgumiem attiecas īpašas kolīziju tiesību normas. Vairākās patērētāju tiesību aizsardzības direktīvās paredzētās kolīziju tiesību normas ir transponētas Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 13.a panta 1. punktā, kas pamatā ierobežo piemērojamo tiesību aktu izvēles iespējas, lai nodrošinātu patērētāju aizsardzību.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Ārpuslīgumiskās tiesības pieprasīt atlīdzību, kuras nav ietvertas Regulā (EK) Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II), OV L 199, 2007. gada 31. jūlijs, 40. lpp., regulē saskaņā ar pušu skaidri vai konsekventi noteiktajiem tiesību aktiem. Ja tiesību akti nav norādīti, noteicošie ir tās valsts tiesību akti, kurā izdarīta kaitējuma izraisījusi rīcība. Tomēr, ja iesaistītajām pusēm ir ciešāka saikne ar vienu un tās pašas, taču citas valsts tiesību aktiem, tad noteicošie ir minētās valsts tiesību akti (SPTL 48. pants).

Šajā kolīziju normā ir norādīti noteicošie tiesību akti jautājumos par to, vai ir pienākums maksāt kompensāciju, kuram tā ir jāmaksā un kādā apmērā. Tajā ietverti arī jautājumi par līdzatbildību un cietušās puses tiešu prasību pret apdrošinātāju, kā arī prasību par kaitējuma atlīdzināšanu noilgumu.

Kompensāciju prasības par **satiksmes negadījumiem**, uz kurām attiecas 1971. gada 4. maija Hāgas Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami ceļu satiksmes negadījumiem, ir jāiesniedz atbilstīgi šai Konvencijai.

Ārpuslīgumiskās kompensāciju prasības attiecībā uz jonizējošās radiācijas izraisītu kaitējumu, kas radies Austrijā, pēc cietušās puses pieprasījuma ir jāizskata saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem (1999. gada *AtomHG* 23. panta 1. punkts). Ja jonizējošās radiācijas kaitējums rodas ārvalstīs un tas ir jāizskata saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem, tad kaitējums ir jākompensē tikai tādā mērā, kādā to paredz cietušās puses personālstātūts (*lex personalis*) (1999. gada *AtomHG* 23. panta 2. punkts).

Darbības veikšanu citas puses vārdā bez tās pilnvarojuma (*negotiorum gestio*) un prasījumus, kas izriet no netaisnas iedzīvošanās, reglamentē Regula Roma II.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civiltāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcības spēja)

Personālstātūtu reglamentē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgā ir persona. **Ja personai ir vairāku valstu valstspiederība, tad noteicošie ir tās valsts tiesību akti, ar kuru personai ir ciešākā saikne, tomēr noteicošā vienmēr ir Austrijas pilsonība. Bēgļu un bezpavalstnieku personālstātūtu reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā tie parasti uzturas** (SPTL 9. pants).

Personas **vārda lietošanu** regulē saskaņā ar tai atbilstīgo personālstātūtu – neatkarīgi no tā, kāds bijis šī vārda lietojuma pamatojums (SPTL 13. pants).

Tāpēc, piemēram, laulībā uzvārdu neregulē atbilstīgi laulības statūtam, bet gan ņemot vērā uzvārda statūtu. Vārda formas noteikšanas paziņojumiem piemēro SPTL 8. pantā noteikto vispārīgo formas statūtu (attiecīgi tiesiskās darbības formu regulē saskaņā ar tiem pašiem tiesību aktiem, ar ko regulē pašu tiesisko darbību; tomēr pietiek ar tās valsts formālo prasību ievērošanu, kurā ir veikta tiesiskā darbība.) Saskaņā ar tiesu praksi personālstatūta (valstspiederības) maiņa automātiski nenozīmē tā vārda maiņu, kas iegūts, spēkā esot iepriekšējam personālstatūtam.

Personas **tiesību un rīcības spēja** arī reglamentē atbilstīgi tās personālstatūtam (SPTL 12. pants). Minētā atsaucē ietver visus rīcības spējas ierobežojumus, piemēram, garīgas slimības dēļ, taču ne vecumu, no kura var slēgt laulību. Ja persona sasniegusi pilngadību, tad tā arī paliek pilngadīga, pat ja atbilstīgi jaunajam personālstatūtam tā pilngadību vēl nav sasniegusi.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Prasības par **bērna atzīšanu** par laulībā dzimušu un šā statūta apstrīdēšanu regulē atbilstīgi laulāto personālstatūtam bērna dzimšanas brīdī vai laulības šķiršanas laikā, ja laulība tika šķirta pirms bērna dzimšanas. Ja laulātajiem ir dažādi personālstatūti, izšķirīgais ir bērna personālstatūts viņa dzimšanas brīdī. Šīs kolīziju normas piemērošanas jomā ietilpst vīra paternitātes prezumpcija, pamatojums, lai apstrīdētu to, ka bērns ir dzimis laulībā, un arī jautājums par to, kurām personām ir tiesības apstrīdēt to, ka bērns ir dzimis laulībā, kā arī šādas apstrīdēšanas termiņi.

Prasību par ārulaulībā dzimuša bērna **leģitīmāciju**, iesniedzot leģitīmācijas paziņojumu (piemēram, valsts suverenitātes atgūšanas gadījumā) regulē atbilstīgi tēva personālstatūtam (SPTL 23. pants).

Saskaņā ar leģitīmācijas konvenciju bērna leģitīmācija, vecākiem pēc tam noslēdzot laulību, ir spēkā, ja tā ir spēkā atbilstīgi tēva vai mātes valsts tiesību aktiem.

Priekšnosacījumus **ārulaulībā dzimuša bērna paternitātes noteikšanai un atzīšanai regulē atbilstīgi viņa personālstatūtam dzimšanas brīdī**. Turpmākais bērna personālstatūts ir noteicošais tad, ja paternitātes noteikšana un atzīšana ir pieļaujama atbilstīgi šim statūtam, nevis personālstatūtam bērna dzimšanas brīdī. Tiesību akti, saskaņā ar kuriem nosaka vai atzīst paternitāti, ir noteicošie arī tās apstrīdēšanas gadījumā (SPTL 25. pants).

Vecāku un bērnu attiecības: bērna leģitīmācijas un atzīšanas par laulībā dzimušu, un viņa dzimšanas ārulaulībā sekas regulē atbilstīgi viņa personālstatūtam. SPTL 24. un 25. pantā aptverti šādi jautājumi: bērna aprūpe un audzināšana, viņa līdzekļu pārvaldība un lietošana, viena vai abu vecāku īstenota likumīgā pārstāvība, tostarp prasība oficiāli apstiprināt dažas pārstāvības darbības, vecāku vai tēva varas nodibināšana pēc vecāku šķiršanās un savstarpējas uzturīdzekļu prasības. Šā panta noteikumi lielā mērā ir pārņemti no Hāgas Konvencijas par nepilngadīgo aizsardzību un 1961. gada Hāgas Konvencijas par bērnu aizsardzību – gadījumos, kuros tā vēl ir spēkā (attiecībā uz Turciju un Makao). Atbilstoši tam atbildīgajām iestādēm attiecībā uz nepilngadīgo aizsardzības pasākumiem jāpiemēro savi tiesību akti; parasti kompetentās iestādes ir dzīvesvietas valsts iestādes.

Ja attiecībā uz maternitātes un paternitātes jautājumiem ņem vērā personālstatūtu konkrētā brīdī, jautājumi saistībā ar vecāku un bērna radniecību ir atkarīgi no bērna attiecīgā personālstatūta. Mainoties personālstatūtam, vecāku un bērnu attiecības jāvērtē saskaņā ar jauno personālstatūtu no tā maiņas brīža (atbilstošo piesaistes faktoru maiņa, valstspiederība).

Judikatūrā atkārtoti netiek piemēroti ārvalstu tiesību sistēmu aizbildnības noteikumi, pamatojot ar to, ka tie ir **pretrunā ar sabiedrisko kārtību**, ja tajos netiek ņemtas vērā bērna labākās intereses.

3.4.2 Adopcija

Saskaņā ar SPTL 26. pantu bērna adopciju un adopcijas izbeigšanu reglamentē atkarībā no katra adoptētāja personālstatūta. Turklāt izšķiroša nozīme ir bērna personālstatūtam, taču gadījumā, kad bērns ir nepilngadīgs, tikai tādā apmērā, kādā tas paredz bērna vai trešās personas, ar kuru bērnu saista ģimeniski-tiesiskas attiecības, piekrišanu. Priekšnosacījumi bērna adoptēšanai ir, piemēram, adoptētāju vecums, vecuma atšķirība starp adoptētājiem un adoptējamo bērnu, jautājums par to, vai un kādos apstākļos adoptētāju pašu bērni var būt par šķērslī cīta bērna adopcijai, kā arī visas nepieciešamās piekrišanas un iespēja oficiāli aizstāt atteiktu piekrišanu.

Bērna adopcijas sekas regulē atbilstīgi adoptētāju personālstatūtam vai, ja adoptētājs ir viens laulātais pāris – atbilstīgi noteicošajiem tiesību aktiem, kas reglamentē laulības personiskās tiesiskās sekas. Pēc viena laulātā nāves minēto seku regulēšanā noteicošais ir otra laulātā personālstatūts.

Attiecībā uz mantojuma tiesībām bērna adopcijas sekas regulē nevis atbilstīgi adopcijas statūtam, bet gan mantojuma statūtam.

Bērna adopcija kā tāda ir pabeigta faktiskais apstāklis, tāpēc regulējums nemainās, ja laika gaitā mainās personālstatūts vai piesaistes faktors. Bērna adopcija pēc būtības ir pastāvīga tiesiskās attiecības. Tāpēc bērna adoptēšanas sekas noteicošais statūts ir maināms, proti, tas ir atkarīgs no adoptētāja atbilstīgā personālstatūta.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulības formu Austrijā regulē saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem, bet ārvalstīs noslēgtas **laulības formu** — saskaņā ar katra saderinātā personālstatūtu, tomēr pietiek ar tās vietas prasību oficiālo ievērošanu, kurā laulība noslēgta (SPTL 16. pants). Ar ierobežoto atsauci uz laulības noslēgšanas vietas oficiālajām formālajām prasībām ir domātas norādīto tiesību materiāltiesiskās normas, atgriezenisku vai tālākvirzošu atsauci vietējos tiesību aktos neņem vērā (izņemot SPTL 5. pantu).

Priekšnosacījumi **laulības slēgšanai** un **laulības neesamībai**, kā arī laulības **atzīšanai par neesošu** (kas ir jānodala no laulības šķiršanas) ir jāvērtē atsevišķi attiecībā uz katru no saderinātajiem atbilstoši viņa personālstatūtam (SPTL 17. pants). Ja atbilstoši viena saderinātā vai abu saderināto personālstatūtam piemērojamās tiesībās nav paredzētas laulības viena saderinātā vai abu saderināto dzimuma dēļ, tad priekšnosacījumi laulības noslēgšanai ir jāvērtē atbilstoši tās valsts tiesībām, kurā tiek slēgta laulība.

Šī kolīzijas norma attiecas uz visām būtiskajām prasībām laulības noslēgšanai, tas ir, uz minimālo vecumu, vai pastāv šķēršļi laulības noslēgšanai, uz visām nepieciešamajām piekrišanām un to aizstāšanu.

Saskaņā ar SPTL 18. pantu ar **laulības saistītās personiskās tiesiskās sekas** regulē atbilstīgi laulāto kopīgām personālstatūtam, taču, ja šāda kopīga statūta nav – atbilstīgi pēdējam kopīgajam statūtam, ja viens no laulātajiem to ir saglabājis. Pretējā gadījumā laulības sekas regulē atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā abi laulātie parasti uzturas, bet, ja nav šādas dzīvesvietas valsts – atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kura bija abu pēdējā dzīvesvietas valsts, ja viens no laulātajiem šo statūtu ir saglabājis.

Šīs kolīzijas normas piemērošanas jomā jo īpaši ietverti pienākumi, kas attiecas uz laulāto kopdzīvi, laulāto dzīvesvietu, pienākumu sniegt atbalstu, kā arī laulātā tiesības uz apgādību. Tajā nav ietvertas laulības uzvārda izmantošanas tiesības vai laulāto mantisko attiecību regulējums. Atsauci drīkst mainīt, jo, ja piesaistes faktori mainās, tad par noteicošiem var kļūt citi tiesību akti.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Ar Likumu par reģistrētajām partnerattiecībām (*Gesetz über die eingetragene Partnerschaft*) SPTL ir papildināts ar 22.a līdz 27.d pantu.

Reģistrēto partnerattiecību, to spēkā neesamības un šķiršanas priekšnosacījumus (un to formu) **regulē saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem**, kurā šīs partnerattiecības dibinātas (SPTL 27.a pants).

Saskaņā ar SPTL 27.b pantu reģistrētu **partnerattiecību personiskās sekas regulē** atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā abi reģistrētie partneri parasti uzturas, bet, ja šādas dzīvesvietas valsts nav – atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kura bija abu pēdējā dzīvesvietas valsts, ja viens no partneriem šo statūtu

ir saglabājis. Attiecīgi, ja nav iespējams piemērot dzīvesvietas valsts tiesību aktus vai arī šie tiesību akti nereglamentē personiskās tiesiskās sekas, izšķirošā loma ir reģistrēto partneru kopējam personālstatūta vai, ja tāda nav – pēdējam kopējam personālstatūtam, ja viens no partneriem šo statūtu ir saglabājis. Citos gadījumos piemēro Austrijas tiesību aktus – arī tad, ja personālstatūts nereglamentē reģistrētu partnerattiecību personiskās sekas.

Mantiskās attiecības reģistrētajās partnerattiecībās regulē atbilstīgi **Regulai (ES) 2016/1104 par reģistrētu partnerattiecību mantiskajām sekām**, ko faktiski piemēro no 2019. gada 29. janvāra.

Reģistrētu partnerattiecību **šķiršana** ir jāregulē atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā ir abu reģistrēto partneru pastāvīgās dzīvesvietas vieta šķiršanās laikā, bet, ja šādas pastāvīgās dzīvesvietas nav – atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kura bija abu pēdējā dzīvesvietas valsts, ja viens no partneriem šo statūtu ir saglabājis. Attiecīgi, ja nav iespējams piemērot dzīvesvietas valsts tiesību aktus vai arī reģistrētās partnerattiecības nav iespējams izšķirt, balstoties uz iesniegtajiem faktiem, noteicošais ir reģistrēto partneru kopējais personālstatūts, vai, ja tāda nav – pēdējais kopējais personālstatūts, ja viens no partneriem to ir saglabājis. Citos gadījumos piemēro Austrijas tiesību aktus – arī tad, ja personālstatūts nepieļauj reģistrētu partnerattiecību šķiršanu, balstoties uz iesniegtajiem faktiem.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Saskaņā ar SPTL 20.pantu **laulības** šķiršanas aspektus, kurus nereglamentē Regula Roma III (Padomes Regula (ES) Nr. 1259/2010, ar kuru īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai, OV L 343, 2010. gada 29. decembris, 10. lpp.) (šķiršanās mantiskās sekas), regulē saskaņā ar tiem tiesību aktiem, kas ir noteicoši laulības personiskajām tiesiskajām sekām. Tā kā svarīgs ir šķiršanās laiks, atsaucē nav maināma.

Laulāto mantiskās attiecības regulē atbilstīgi tiesību aktiem, ar kuriem īsteno **Regulu (ES) 2016/1103 par laulāto mantiskajām attiecībām**, kura faktiski piemērojama no 2019. gada 29. janvāra.

Austrijas tiesību aktos nav paredzēta **laulāto atšķiršana**. Tiktāl, cik to nereglamentē Regula Roma III, procesu saista ar SPTL 1. pantu, ņemot vērā ciešāko saikni. Ciešākā saikne tiesu praksē būtu atrodamā pēc analogijas ar SPTL 20. pantu.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās, OV L 7, 1. lpp. (ES Uzturēšanas Regula) uzturēšanas statūta jautājumā atsaucas uz 2007. gada 23. novembra Hāgas Protokolu par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem. Attiecīgi primāri ir piemērojami tās valsts tiesību akti, kurā persona, kam pienākas uzturēšanas pienākumi, pastāvīgi uzturas (to papildina *lex fori* tendences, īpašie piesaistes faktori, aizsargklauzula pret "pārsteiguma" prasījumiem un ļoti ierobežota iespēja izvēlēties piemērojamās tiesības).

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto mantiskās attiecības regulē atbilstīgi tiesību aktiem, ar kuriem īsteno **Regulu (ES) 2016/1103 par laulāto mantiskajām attiecībām** (skatīt iepriekš).

3.7 Testamenti un mantojums

Mantojuma tiesības reglamentē ES Mantojuma regula (Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Regula (ES) Nr. 650/2012 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi, OV L 201, 2012. gada 27. jūlijs, 107. lpp.). Senākām lietām tiek piemērots SPTL 28. pants, saskaņā ar kuru mantojuma jautājumus regulē atbilstīgi mirušā personālstatūtam nāves brīdī. Šajā kolīziju normā principā ietilpst arī mantojuma parādsaistības un mantojuma tiesību pārņemšana. Taču, ja mantojuma process notiek Austrijā, tad mantojuma tiesību pārņemšana un īpašuma parādsaistības regulē saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem (SPTL 28. panta 2. punkts).

3.8 Nekustamais īpašums

Lietu tiesību, tostarp valdījuma tiesību **iegūšanu un zaudēšanu** attiecībā uz ķermeniskām lietām regulē atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā lietas atrodas iegūšanas vai zaudēšanas pamatā esošo faktisko apstākļu pabeigšanas brīdī. Lietu tiesisko klasifikāciju un tiesību saturu regulē atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā lietas atrodas (SPTL 31. pants).

Kolīziju normas piemērošanas jomā jo īpaši ietvertas īpašuma tiesības, servitūti (apgrūtinājumi), ķīlas, būvniecības tiesību akti, dzīvokļa īpašuma tiesības, kā arī atrunas par īpašumtiesību paturēšanu vai saglabāšanu, kuras ir spēkā attiecībā pret trešām pusēm. Šis tiesību akts regulē arī īpašumtiesību nodošanas sekas.

Turpmāka lietas atrašanās vietas maiņa neietekmē piemērojamos tiesību aktus, jo tiesību pārņemšana atspoguļo pabeigtus faktiskos apstākļus.

Tiesību pārņemšanas **sekas** reglamentē attiecīgās atrašanās vietas tiesību akti, tātad šis piesaistes faktors ir mainīgs. Atbilstīgi šiem tiesību aktiem regulē jautājumus par īpašnieka tiesiskās aizsardzības apmēru un to, vai puse, kam pieder īpašumtiesības, ir pilnvarota tās nodot citai personai un kāda apmērā, piemēram, iekļātu nodrošinājumu pārdot arī bez tiesas iejaukšanās, kā arī citus jautājumus.

Attiecībā uz **transportlīdzekļiem** ir īpaši noteikumi (SPTL 33. pants). Reģistrā ierakstīto ūdens un gaisa transportlīdzekļu īpašumtiesības regulē atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kas tos reģistrējusi, bet dzelzceļa transportlīdzekļu gadījumā noteicošie ir tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tā dzelzceļa uzņēmuma faktiskā galvenā pārvalde, kas savā darbībā izmanto šos transportlīdzekļus. Tiesiski un obligāti pamatotām ķīlas tiesībām vai likumīgām īpašumtiesību saglabāšanas tiesībām, ar ko garantē kompensācijas prasījumus par transportlīdzekļa nodarītu kaitējumu vai ar tiem saistītus izdevumus, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā lietas atradās faktisko apstākļu pabeigšanas brīdī.

Arī attiecībā uz **nekustamām ķermeniskām lietām** ir īpaši noteikumi: ja lietu tiesības attiecībā uz nekustamām lietām ietilpst arī citas kolīziju normas (piemēram, normas, kas regulē laulāto mantiskās attiecības) piemērošanas jomā, prevalē atsaucē uz lietu tiesību aktiem jeb piesaiste tās valsts tiesību aktiem, kurā lieta atrodas.

Attiecībā uz **bezķermeniskām lietām** nav kolīziju normas. Saskaņā ar SPTL 1. pantu tās būtu jāregulē atbilstīgi tiem īpašuma tiesību aktiem, ar kuriem tām ir visciešākā saikne. Ar dokumentu apliecinātas tiesības regulē atbilstīgi *lex cartae*. SPTL 33. panta a. apakšpunktā, ar ko ievieš Direktīvas 2002/47/EK par finanšu nodrošinājuma līgumiem 9. pantu ar plašāku piemērošanas jomu, ietverta īpaša norma par vērtspapīriem, kas pārvedami ar vērtspapīru banku starpniecību. Vērtspapīru norēķinu sistēmās piemēro īpašos noteikumus, kas izklāstīti 16. un 18. pantā Norēķinu galīguma likumā, ar ko ievieš Norēķinu galīguma direktīvu 98/26/EK.

3.9 Maksātnespēja

Starptautiskie **maksātnespējas tiesību akti** ir ietverti Maksātnespējas kodeksa (IO) 7. daļā. Saskaņā ar šā likuma 217. pantu šie noteikumi jāpiemēro tikai tad, ja starptautiskajos tiesību aktos vai jo īpaši Eiropas Savienības tiesību aktos – pirmkārt Regulā (ES) Nr. 848/2015 par maksātnespējas procedūrām (ES Maksātnespējas regulā) –, nav paredzēti citi noteikumi. Noteikumi lielā mērā atbilst attiecīgajiem ES Maksātnespējas regulas noteikumiem.

Maksātnespējas procedūru uzsākšanas prasībām un šo procedūru sekām principā piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā uzsāktas šīs procedūras. IO 221. līdz 235. pantā jo īpaši ietverti noteikumi par trešo pušu lietu tiesībām, kompensācijas prasībām, īpašumtiesību saglabāšanu, līgumiem par nekustamām lietām, regulētiem tirgiem, darba līgumiem, par tādu maksātnespējas procedūru sekām, kas veiktas saistībā ar obligāti reģistrējamām tiesībām, kaitnieciskām darbībām piemērojamajām tiesībām, par trešo personu – labticīgo ieguvēju aizsardzību, par vēl neatrisinātu juridisku strīdu sekām, par *lex rei sitae* attiecībā uz īpašumtiesību vai citu tiesību īstenošanu, kompensācijas prasību un pārjaunojuma nolīgumiem, atpirkšanas līgumiem un par maksājumiem pēc maksātnespējas procedūru uzsākšanas.

Gadījumā, ja šie noteikumi pārklājas ar SPTL vai citu kolīziju normu noteikumiem, prevalē speciālās Maksātnespējas kodeksa normas.

Lapa atjaunināta: 04/11/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Polija

PAZIŅOJUMS: turpmāk sniegtās atbildes NEATTIECAS uz gadījumiem, kurus regulē ES tiesību akti.

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

2011. gada 4. februāra Starptautisko privāttiesību akts (konsolidētais teksts: 2015. gada Oficiālais Vēstnesis, 1792. punkts) („SPTA”).

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

1905. gada 17. jūlija Hāgas Konvencija par pilsonisko tiesību atņemšanu un līdzīgiem aizsardzības pasākumiem,

1961. gada 5. oktobra Hāgas Konvencija par par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu,

1961. gada 5. oktobra Hāgas Konvencija par iestāžu pilnvarām un tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz bērnu aizsardzību,

1971. gada 4. maija Hāgas Konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu,

1973. gada 2. oktobra Hāgas Konvencija par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem,

Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kura atvērta parakstīšanai Romā, 1980. gada 19. jūnijā,

1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Polija ir parakstījusi vairākus divpusējus nolīgumus par tiesiskajiem darījumiem, kuros ir paredzēti arī noteikumi par tiesību normu kolīzijām. Šādi nolīgumi ir noslēgti gan ar ES dalībvalstīm, gan trešām valstīm. Tā kā instrumenti, kas ir saistoši ES dalībvalstīm un ietver noteikumus par tiesību normu kolīzijām attiecībā uz dažādām tematiskām jomām, **prevalē** pār divpusējiem nolīgumiem, ko parakstījušas dalībvalstis, būtībā tikai trešajai daļai valstu nolīgumu pašlaik ir praktiska nozīme.

Tāds ir nolīgums ar Baltkrieviju (1994. gada 26. oktobris), Krieviju (1996. gada 16. septembris), Ukrainu (1993. gada 24. maijs), Korejas Tautas Demokrātisko Republiku (1986. gada 28. septembris), Kubu (1982. gada 18. novembris), Vjetnamu (1993. gada 22. marts) un kā mantojums (pamatojoties uz 1960. gada 6. februāra nolīgumu ar Dienvidslāviju) ar Bosniju un Hercegovinu, Melnkalni un Serbiju.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Jā, tiesa piemēro tiesību normu kolīziju noteikumus *ex officio*. Tā piemēro arī ārvalstu tiesību aktus *ex officio*, ja noteikumos par tiesību normu kolīzijām ir norādīts, ka konkrētam jautājumam jāpiemēro šis tiesību akts.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Saskaņā ar SPTA 5. pantu Polijas tiesību akti pieļauj tikai atgriezenisko norādi (*reverse renvoi*).

1. punkts nav piemērojams gadījumos, kad piemērojamo tiesību aktu noteica:

1) tiesību akta izvēle,

2) ņemot vērā tiesiskā darījuma formu,

3) ņemot vērā līgumsaistības, ārpuslīgumiskas saistības vai vienpusējus tiesiskos darījumus, attiecībā uz kuriem šis akts nosaka piemērojamo tiesību aktu.

2.3 Piesaites kritērija izmaiņas

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Atkāpes no tiesību aktu kolīziju noteikumos paredzētā tiesību akta piemērošanas saistībā ar tiesiskām attiecībām ir noteiktas SPTA 3. un 10. pantā.

3. panta 1. punkts: Ja Aktā ir prasība piemērot *lex patriae* un nav iespējams noteikt attiecīgās personas valstspiederību, tai nav valstspiederības vai *lex patriae* saturs nav nosakāms, piemēro šīs personas domicila tiesību aktus, un, ja personai nav domicila, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā persona parasti dzīvo.

10. panta 1. punkts: Ja nav iespējams noskaidrot apstākļus, kas nosaka, kādi tiesību akti piemērojami, piemēro to tiesību aktu, ar kuru ir vistiešākā tiesisko attiecību sasaiste. Turklāt Polijas tiesību aktus piemēro gadījumos, kad laika ziņā pieņemamās robežās nav iespējams noteikt piemērojamā ārvalstu tiesību akta saturu.

Bez tam, SPTA 67. pantā paredzēts, ka gadījumā, kad SPTA nav noteikts neviens piemērojams tiesību akts, konkrētos noteikumos, Polijā ratificētos un izpildāmos starptautiskos nolīgumos vai ES tiesību aktos, tiesību aktam, kurš nosaka tiesiskās attiecības, **ir jābūt tās valsts tiesību aktam, ar kuru šis tiesiskās attiecības ir visciešākās.**

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Tiesa identificē un piemēro ārvalstu tiesību aktu *ex officio* — 2001. gada 27. jūlija Vispārējās jurisdikcijas tiesu organizācijas akta 51.a panta 1. punkts (konsolidētais teksts: 2019. gada Oficiālais Vēstnesis, 52. punkts, ar grozījumiem).

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Būtiski SPTA paredzēti tiesību normu kolīziju noteikumi:

28. panta 1. punkts: Līgumsaistībām piemērojamās tiesību normas nosaka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) (OV, L 177., 4.7.2008., 6. lpp.). Regulas noteikumi vajadzības gadījumā tiek piemēroti līgumsaistībām, kas saskaņā ar 1. punktā minētās regulas 1. panta 2. punkta j) apakšpunktu ir izslēgtas no tās darbības jomas.

Atbilstīgi SPTA 29. panta 1. punktam gadījumos, kad Polijas tiesību aktos ir paredzēts apdrošināšanas pienākums, apdrošināšanas līgumu reglamentē Polijas tiesību akti.

2. Ja Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts, kas paredz apdrošināšanas prasību, tiesību akti nosaka, ka apdrošināšanas līgumam jāpiemēro šis dalībvalsts tiesību akti, piemēro minētās valsts tiesību aktus.

30. panta 1. punkts. Izņemot gadījumus, kas paredzēti 28. pantā minētajā regulā, citas, pie Eiropas Ekonomikas zonas nepiederības, valsts tiesību akta izvēle saistībā ar līgumu, kas ir cieši saistīts ar vismaz vienas dalībvalsts teritoriju, nevar liegt patērētājiem aizsardzību, kas tiem piešķirta saskaņā ar Polijas tiesību aktiem, ar kuriem transponētas šādas direktīvas:

1) Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV L 95, 21.4.1993., 29. lpp.); OV ES īpašs izdevums poļu valodā, 15. nodaļa, 2. sējums, 288. lpp.);

2) (atcelts);

3) Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Direktīva 1999/44/EK par dažiem patēriņa preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām (OV L 171, 7.7.1999., 12. lpp.); OV ES īpašs izdevums poļu valodā, 15. nodaļa, 4. sējums, 223. lpp.);

4) Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīva 2002/65/EK par patēriņa finanšu pakalpojumu tālpārdošanu un grozījumiem Padomes Direktīvā 90/619/EEK un Direktīvā 97/7/EK un 98/27/EK (OV L 271, 9.10.2002., 16. lpp.); OV ES īpašs izdevums poļu valodā, 6. nodaļa, 4. sējums, 321. lpp.);

5) Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 23. aprīļa Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītīgumiem un ar ko atceļ Direktīvu 87/102/EEK (OV L 133, 22.5.2008., 66. lpp. ar grozījumiem).

2. Ja līgumam, uz ko attiecas Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/122/EK (2009. gada 14. janvāris) par patērētāju aizsardzību attiecībā uz dažiemi aspektiem, kas saistīti ar daļlaika lietojuma tiesībām, ilgtermiņa brīvdienu produktiem, tālākpārdošanas un apmaiņas līgumiem (OV L 33, 3.2.2009., 10. lpp.), piemērojamais tiesību akts ir citas valsts, kura nav Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalsts, tiesību akts, patērētājiem nedrīkst atņemt aizsardzību, ko viņi bauda saskaņā ar Polijas tiesību aktiem, kuros transponēta šī direktīva:

1) ja kāds no nekustamajiem īpašumiem atrodas kādā no dalībvalstīm vai

2) attiecībā uz nolīgumu, kas nav tiesā veidā saistīts ar nekustamo īpašumu, ja komersants veic savu uzņēmējdarbību vai profesionālo darbību kādā no dalībvalstīm vai jebkādā veidā pārnēs šo darbību uz kādu no dalībvalstīm un līgums attiecas uz šo darbību.

31. pants. Saistības, ko rada vērtspapīrs, kas nav vekselis vai čeks, regulē tās valsts tiesību akti, kurā attiecīgais vērtspapīrs tika izpildīts vai emitēts.

32. panta 1. punkts. Saistības, ko rada vienpusējs tiesiskais darījums, regulē tiesību akts, kuru izvēlējusies darījuma veicēja puse. Ja ir identificētas abas šo saistību puses, tiesību aktu izvēlas, groza vai atceļ, pamatojoties uz pušu vienošanos.

2. Gadījumos, kad nav veikta skaidra tiesību akta izvēle, saistības, ko rada vienpusējs tiesisks darījums, regulē tās valsts tiesību akti, kurā šā darījuma veicējs ir pastāvīgs iedzīvotājs vai kurā reģistrēts tā uzņēmums. Ja lietas fakti liecina, ka saistības ir ciešāk saistītas ar citas valsts tiesību aktiem, tiek piemēroti šīs valsts tiesību akti.

...

Atbilstīgi **36. pantam** parādu cesijas sekas attiecībā uz trešām personām nosaka tās valsts tiesību akti, kuras jurisdikcijā ir cesīte parādi.

37. pants. Parāda pārņemšanai piemēro tās valsts tiesību aktus, kuras jurisdikcijā ir pārņemtais parāds.

38. pants. Valūtas vērtības maiņas ietekmi uz saistību vērtību izvērtē atbilstīgi saistībām piemērojamajam tiesību aktam.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Būtiski SPTA paredzēti tiesību normu kolīziju noteikumi:

33. pants. Saistībām, ko rada citas darbības, kuras nav tiesiski darījumi, piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 864/2007/EK (2007. gada 11. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II) (OV L 199., 31.7.2007., 40. lpp.).

34. pants. 1971. gada 4. maija Hāgas Konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu (Oficiālais Vēstnesis 2003/63, 585. punkts) nosaka piemērojamo tiesību aktu ārpuslīguma trešās puses saistībām, kas radušās satiksmes negadījuma rezultātā.

35. pants. Trešās puses saistības par publisko iestāžu darbību veikšanu vai neveikšanu valstī nosaka attiecīgās valsts tiesību akti.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Noteikumi par tiesību normu kolīziju attiecībā uz fiziskās personas statusu:

Fiziskas personas tiesībspēju un spēju veikt tiesiskos darījumus nosaka viņa *lex patriae* (11. panta 1. punkts).

2. Ja fiziska persona veic tiesisku darījumu savas uzņēmējdarbības ietvaros, ir pietiekami, ka tai ir spēja veikt šo darbību saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas tās uzņēmums.

3. 1. punkts neizslēdz tiesību akta, kas regulē tiesisku darījumu, piemērošanu, ja tajā noteiktas konkrētas prasības attiecībā uz spēju veikt šo tiesisko darījumu

Saskaņā ar 12. pantu gadījumos, kad līgumu ir parakstījušas puses, kas atrodas vienā un tajā pašā valstī, fiziska persona, kurai ir tiesības parakstīt līgumu saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem, var atsaukties uz nespēju, kas izriet no 11. panta 1. punktā minētā tiesību akta, tikai tad, ja pretējai pusei bija zināms par šo nespēju līguma parakstīšanas brīdī vai pretējā puse attiecīgajā brīdī pavisai neņēma vērā šo nespēju.

2. Fiziska persona, kas veic vienpusēju tiesisku darījumu un ir tiesībspējīga to darīt saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā darījums tiek veikts, var atsaukties uz nespēju, pamatojoties uz tiesību aktu, kas minēts 11. panta 1. punktā, tikai tajos gadījumos, kad tas nelabvēlīgi neietekmē nevienu personu, kas, rīkojoties ar pietiekamu rūpību, pajāvās uz pieņēmumu, ka personai, kura veic šo tiesisko darbību, ir vajadzīgā spēja to darīt.

3. Ja fiziska persona rīkojas ar pārstāvja starpniecību, 1. un 2. punkta piemērojamību nosaka būtiski ar pārstāvi saistīti apstākļi.

4. 1. un 2. punktu nepiemēro tiesiskiem darījumiem ģimenes un aizbildnības tiesību vai mantojuma tiesību jomā, vai attiecībā uz jebkādiem noteikumiem par nekustamo īpašumu valstī, kas nav tā valsts, kurā tika veikts tiesiskais darījums.

Atbilstīgi 13. panta 1. punktam tiesisku rīcībnespēju nosaka rīcībnespējīgās fiziskās personas *lex patriae*. Ja ārvalstnieka rīcībnespēju izskata Polijas tiesa, piemēro Polijas tiesību aktus.

14. panta 1. punktā noteikta prasība piemērot *lex patriae* pieņēmumam vai apliecinājumam par fiziskas personas **nāvi**. Ja pieņēmumu vai apliecinājumu par ārvalstnieka nāvi izskata Polijas tiesa, piemēro Polijas tiesību aktus.

Atbilstīgi 16. panta 1. punktam fiziskas personas **personīgās tiesības** nosaka tās *lex patriae*.

Fiziska persona, kuras personīgās tiesības ir apdraudētas vai pārkāptas, var pieprasīt aizsardzību saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras teritorijā tika radīti draudi vai pārkāptas tiesības, vai saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras teritorijā iestājās pārkāpuma sekas.

Ja fiziskas personas personīgās tiesības ir pārkāptas plašsaziņas līdzekļos, tiesības uz atbildi, labojumu vai līdzīgu aizsardzības pasākumu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā reģistrēta attiecīgā izdevniecība vai raidorganizācija.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Noteikumi par tiesību normu kolīzijām, kas piemērojami attiecībām starp vecākiem un bērniem (SPTA):

Bērna izcelšanos var noteikt vai apstrīdēt saskaņā ar bērna *lex patriae* bērna dzimšanas brīdī (SPTA 55. panta 1. punkts). Jā bērna piedzimšanas brīdī *lex patriae* neļauj noteikt patemitāti ar tiesas orderi, patemitātes noteikšanu ar tiesas orderi reglamentē bērna *lex patriae* brīdī, kad tika noteikta bērna izcelšanās. Bērna izcelšanās atzīšanu nosaka bērna *lex patriae* atzīšanas brīdī. Ja tiesību aktā nav paredzēta bērna atzīšana, piemēro bērna *lex patriae* bērna piedzimšanas brīdī, ar nosacījumu, ka tajā šāda atzīšana ir ļauta. Ieņemta, bet vēl nedzimuša bērna atzīšanu nosaka mātes *lex patriae* atzīšanas izdarīšanas brīdī.

Saskaņā ar SPTA 56. panta 1. punktu 1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (OV L 151, 11.6.2008., 39. lpp.; Oficiālais Vēstnesis 2010/172, 1158. punkts) nosaka tiesību aktus, kas piemērojami vecāku atbildībai un aizgādības tiesībām.

Ja bērna pastāvīgā dzīves vieta ir mainīta uz valsti, kura nav 1. punktā minētās konvencijas puse, turpmāk šīs valsts tiesību akti noteiks pasākumu piemērošanas nosacījumus bērna iepriekšējās dzīvesvietas valstī.

1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem nosaka tiesību aktus, kas piemērojami **bēmu aizbildnībai** (SPTA 59. pants).

Ja bērna pastāvīgā dzīves vieta ir mainīta uz valsti, kas nav 1. punktā minētās konvencijas puse, turpmāk šīs valsts tiesību akti noteiks pasākumu piemērošanas nosacījumus bērna iepriekšējās dzīvesvietas valstī.

3.4.2 Adopcija

Atbilstīgi SPTA 57. pantam adopciju reglamentē adopcijas vecāka *lex patriae*.

Laulātu dzīvesbiedru veiktu kopīgo adopciju reglamentē viņu *lex patriae*. Ja dzīvesbiedriem nav kopēja *lex patriae*, jāpiemēro tās valsts tiesību akti, kurā abi dzīvesbiedri pastāvīgi dzīvo, un gadījumos, kad viņu abu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemērots tās valsts tiesību akts, kurā abi dzīvesbiedri parasti dzīvo. Ja abu dzīvesbiedru parastā dzīvesvieta nav vienā valstī, ir piemērojams tās valsts tiesību akts, ar kuru dzīvesbiedri ir visciešāk saistīti citādos veidos.

Kā noteikts SPTA 58 pantā, adopcija nav iespējama bez iespējamā adoptējamā bērna *lex patriae* piemērošanas attiecībā uz viņa piekrišanu, viņa oficiālā pārstāvja un kompetentās iestādes piekrišanu, kā arī jebkādiem adopcijas ierobežojumiem pēc pastāvīgās dzīvesvietas maiņas uz citu valsti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Tiesībspēju slēgt laulību attiecībā uz katru no pusēm nosaka to *lex patriae* laulības slēgšanas brīdī (SPTA 48. pants).

Atbilstīgi 49. panta 1. punkta noteikumiem laulību ceremonijas formu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā tā notiek. Ja laulību ceremonija notiek ārpus Polijas, ir pietiekami, ja tā notiek atbilstīgi abu laulāto *lex patriae* prasībām vai abu laulāto pastāvīgās vai parastās dzīvesvietas tiesību aktiem brīdī, kad notiek laulību ceremonija.

Atbilstīgi SPTA 50. pantam 48. un 49. pantā minētie tiesību akti ir piemērojami *mutatis mutandis* kārtībā, kad nav iespējama laulību ceremonija un netiek ievērotas prasības par laulību ceremonijas formu.

Laulāto personīgās attiecības un laulāto mantisko attiecību kārtību nosaka viņu kopējie *lex patriae* (51. panta 1. punkts). Ja dzīvesbiedriem nav kopēja *lex patriae*, jāpiemēro tās valsts tiesību akti, kurā abi dzīvesbiedri pastāvīgi dzīvo, un gadījumos, kad viņu abu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemērots tās valsts tiesību akts, kurā abi dzīvesbiedri parasti dzīvo. Ja abiem dzīvesbiedriem parastā dzīvesvieta nav vienā valstī, piemērojams ir tās valsts tiesību akts, ar kuru dzīvesbiedri ir visciešāk saistīti citādos veidos.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Nav.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Atbilstīgi SPTA 54. pantam laulības šķiršanu reglamentē laulāto kopējais *lex patriae* brīdī, kad viņi iesniedz prasību par laulības šķiršanu. Ja laulātajiem nav kopēja *lex patriae*, piemērojams ir tās valsts tiesību akts, kurā abiem laulātajiem ir pastāvīga dzīvesvieta, un gadījumos, kad viņiem nav kopīgas pastāvīgas dzīvesvietas brīdī, kad viņi pieteic laulības šķiršanu, piemērojams ir tās valsts tiesību akts, kurā laulātajiem dzīvesbiedriem bija beidzamā kopīgā parastā dzīvesvieta ar nosacījumu, ka vienam no laulātajiem tā joprojām ir parastā dzīvesvieta. Polijas tiesību aktus piemēro gadījumos, kad piemērojamais tiesību akts nav nosakāms.

Iepriekšminētie noteikumi ir piemērojami *mutatis mutandis* laulības šķiršanai.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Atbilstīgi 63. pantam tiesību aktus, kas piemērojami uzturēšanai, nosaka Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV L 7, 10.1.2009., 1. lpp.)

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto personīgās attiecības un laulāto mantisko attiecību kārtību reglamentē viņu kopējie *lex patriae* (51. panta 1. punkts). Ja dzīvesbiedriem nav kopēja *lex patriae*, jāpiemēro tās valsts tiesību akti, kurā abi dzīvesbiedri pastāvīgi dzīvo, un gadījumos, kad viņu abu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemērots tās valsts tiesību akts, kurā abi dzīvesbiedri parasti dzīvo. Ja abu dzīvesbiedru parastā dzīvesvieta nav vienā valstī, piemērojams ir tās valsts tiesību akts, ar kuru dzīvesbiedri ir visciešāk saistīti citādos veidos.

Atbilstīgi SPTA 52. panta 1. punktam laulātie var izvēlēties viena laulātā *lex patriae* vai tās valsts tiesību aktus, kurā vienam no viņiem ir pastāvīga vai parasta dzīvesvieta, kā piemērojamos tiesību aktus savai laulāto mantisko attiecību kārtībai. Tiesību akta izvēli var izdarīt arī pirms laulību noslēgšanas. Laulību mantiskos līgumus reglamentē pušu izvēlētie tiesību akti, kā norādīts 1. punktā. Gadījumos, kad nav veikta skaidra tiesību akta izvēle, laulību mantisko līgumu nosaka tiesību akts, kas piemērojams laulāto personīgajām attiecībām un laulāto mantisko attiecību kārtībai līguma parakstīšanas brīdī. Izvēloties tiesību aktu, kas noteiks laulāto mantisko attiecību kārtību vai laulību līgumu, ir pietiekami, ja saglabā laulāto mantiskā līguma formu, kā prasīts saskaņā ar izvēlēto tiesību aktu vai saskaņā ar tās valsts tiesību aktu, kurā tiesību akts tika izvēlēts.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanas lietām piemērojami tiesību akti ir noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi (OV L 201, 27.7.2012., 107. lpp., ar grozījumiem).

3.8 Nekustamais īpašums

Atbilstīgi SPTA 41. panta 1. punktam īpašumtiesības un citas mantiskās tiesības noteic tās valsts tiesību akti, kurā attiecīgais objekts atrodas. Īpašumtiesību iegūšanu un zaudēšanu, kā arī citu mantisko tiesību saturu vai prioritātes iegūšanu, zaudēšanu vai maiņu nosaka tās valsts tiesību akti, kurā to objekti atrodas brīdī, kad iestājās notikumi, kuru rezultātā radās iepriekš minētās tiesiskās sekas.

3.9 Maksātspēja

Noteikumi par tiesību normu kolīzijām, nosakot bankrota procedūrām piemērojamos tiesību aktus, ir paredzēti 2003. gada 28. februāra Aktā par bankrotiem (konsolidētais teksts: 2019. gada Oficiālais Vēstnesis, 498. punkts):

Atbilstīgi Akta par bankrotiem 460. pantam bankrota procedūrām, kas notiek Polijā, tiek piemēroti Polijas tiesību akti, ja šajā nodaļā paredzētie noteikumi nenosaka citādi.

Saskaņā ar Akta par bankrotiem 461. pantu darbinieku, kuri tiek nodarbināti citā ES dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, darba attiecības regulē tiesību normas, kas noteiktas viņu darba līgumā. Tiesību akts, kas nosaka, vai konkrēts objekts ir nekustamais īpašums, ir tas tiesību akts, kurš piemērojams vietā, kur attiecīgais objekts atrodas.

Līgumu par nekustamā īpašuma, kas atrodas citā ES dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, lietošanu vai iegādi reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā nekustamais īpašums atrodas.

Tiesības saistībā ar nekustamo īpašumu, kas atrodas citā ES dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, vai reģistrētiem jūras kuģiem, vai lidaparātiem reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā atrodas attiecīgais reģistrs.

Ar paziņojumu par bankrotu netiek pārkāptas kreditoru vai jebkādas citas trešās puses tiesības vai apgrūtināti aktīvi vai cita bankrotējušās puses manta, kas atrodas citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kura ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, neizslēdzot nevienu īpašuma organizētu daļu, un jo īpaši tiesības izmantot īpašumu, lai segtu jebkādas saistības, vai tiesības segt saistības no peļņas, ko dod īpašuma, ķīlas un hipotēkas tiesības, tiesības pieprasīt īpašuma atbrīvošanu no personām, kuras par to ir atbildīgas pret pilnvarotās puses gribu, vai tiesības lietot īpašumu kā tā pilnvarotais (Akta par bankrotu 462. pants). Tas attiecas uz personīgām tiesībām un prasībām, kas ierakstītas zemes grāmatā un hipotēku reģistros un citos publiskos reģistros, kuru izmantošana nodrošina iepriekš minēto tiesību radišanu.

Atbilstīgi Akta par bankrotu 463. panta 1. punktam pārdošanas līgumā paredzētās īpašumtiesību rezervācijas termiņš pārdevējam nebeidzas vietējās bankas, kas ir līguma objekta pircējs, bankrota paziņojuma rezultātā, ja brīdī, kad bankrots tika paziņots, līguma objekts atradās citā Eiropas Savienības dalībvalstī vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstī, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse.

Paziņojums par vietējās bankas, kuras rīcībā saglabājas kāds aktīvs, bankrotu nevar būt pamats, lai atkāptos no pārdošanas līguma, ja pārdošanas objekts tika pārvests pirms bankrota izsludināšanas un, kad bankrots tika izsludināts, pārdošanas objekts atradās ārvalstīs.

Atbilstīgi 464. pantam tiesību īstenošanu, kuras, lai tiktu radītas, eksistētu vai tiktu saglabātas, jāieraksta reģistrā, jāatver kontā vai jānogulda centrālā depozītā, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā šādi reģistri, konti vai depozīti tiek turēti.

Neskarot 464. pantu, pārpirkšanas tiesības reglamentē tiesību akti, ko piemēro līgumsaistībām, kas reglamentē līgumu, kurš rada attiecīgās tiesības.

Neskarot 464. pantu, tiesību akti, kas piemērojami līgumsaistībām, kuras reglamentē regulētā tirgū noslēgtus darījumus, tiek piemēroti līgumiem, ko paraksta regulētā tirgū veiktu darījumu ietvaros 2005. gada 29. jūlija Akta par tirdzniecību ar finanšu instrumentiem izpratnē.

Akta par bankrotu 467. pantā paredzēto atgūšanu reglamentē tiesību akts par līgumsaistībām, kas piemērojams atgūšanas līgumam.

Turklāt saskaņā ar Akta par bankrotu 467. pantu 1 bankrota paziņojums nepārkāpj kreditora tiesības nolīdzināt savas parādsaistības pret bankrotējušo pusi, ja to ļauj darīt tiesību akts, ko piemēro bankrota puses parādām.

Tāda tiesiska darījuma izpildāmību un spēkā esību, kurš veikts pēc bankrota paziņojuma un sastāv no nekustamā īpašuma, jūras kuģa vai lidaparāta atsavināšanas, kas jānostiprina reģistrā, vai tiesību atsavināšanas, kuras, lai tiktu radītas, eksistētu vai tiktu atsavinātas, jāieraksta reģistrā, jāatver kontā vai jānogulda centrālā depozītā, reglamentē tās valsts tiesību akti, kurā šis īpašums atrodas vai šādi reģistri, konti vai depozīti tiek turēti.

Atbilstīgi Akta par bankrotu 469. pantam noteikumi par tiesiska darījuma, kas veikts, kaitējot kreditoriem, neizpildāmību un spēkā neesību nav piemērojami gadījumos, kad tiesību akti, kas jāpiemēro darījumam, neļauj tiesiskus darījumus, kas veikti, kaitējot kreditoriem, uzskatīt par neizpildāmiem.

Atbilstīgi Akta par bankrotu 470. pantam bankrota paziņojuma ietekme uz nepabeigtiem tiesvedības procesiem Eiropas Savienības dalībvalstīs vai Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) dalībvalstīs, kas ir Līguma par Eiropas Ekonomikas zonu līgumslēdzēja puse, tiesas priekšā tiks vērtēta atbilstīgi tās valsts tiesību aktiem, kurā šie procesi notiek.

Lapa atjaunināta: 07/12/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [pt](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Portugāle

1 Tiesību avoti

Portugāles Civilkodeksa 1., 3. un 4. pantā ir paredzēti šādi valsts tiesību avoti:

- likumi,
- paražas,
- taisnīgums.

Starptautisko tiesību avoti ir šādi (Portugāles Konstitūcijas 8. pants):

- vispārējo jeb vienoto starptautisko tiesību normas un principi ir neatņemama Portugāles tiesību sistēmas daļa,
- attiecīgi ratificētās vai apstiprinātās starptautiskajās konvencijās iekļautie noteikumi Portugāles valsts tiesību sistēmā stājas spēkā pēc šo konvenciju oficiālas publicēšanas un paliek spēkā tik ilgi, kamēr tās ir starptautiski saistošas Portugāles valstij,
- tādu starptautisko organizāciju, kurās Portugāle piedalās, kompetento iestāžu izstrādātie noteikumi tiešā veidā stājas spēkā Portugāles valsts tiesību sistēmā, ja tas ir noteikts to attiecīgajos dibināšanas līgumos,
- Eiropas Savienību reglamentējošo līgumu nosacījumi un noteikumi, ko ES iestādes pieņēmušas, pildot savus pienākumus, tiek piemēroti Portugāles valsts tiesību sistēmā atbilstīgi Savienības tiesību aktiem un ievērojot demokrātiskas valsts pamatprincipus, kuru pamatā ir tiesiskums.

1.1 Valsts tiesību normas

Likumi

Likumi ir tiešs valsts tiesību avots. Saskaņā ar Portugāles Civilkodeksa 1. panta 2. punktu visi valsts kompetento iestāžu izstrādāti vispārējie noteikumi ir uzskatāmi par likumiem. Portugāles Konstitūcijas 112. panta 1. punktā ir noteikts, ka likumi, dekrēti un reģionālie likumdošanas dekrēti ir uzskatāmi par tiesību aktiem.

Paražas

Paražas ir juridiski pamatotas kā valsts tiesību avots, ja ir ievēroti šādi divi nosacījumi:

- tās nav pretrunā labticības principiem,
- tas ir noteikts ar likumu (Portugāles Civilkodeksa 3. panta 1. punkts).

Taisnīgums

Portugāles tiesas var izšķirt strīdu saskaņā ar taisnīguma principiem tikai vienā no šādām situācijām:

- ja likums to atļauj (Portugāles Civilkodeksa 4. panta a) punkts), vai
- ja puses vienojas un var nodibināt tiesiskās attiecības (Portugāles Civilkodeksa 4. panta b) punkts), vai
- ja puses iepriekš ir vienojušās pamatoties uz taisnīguma principu (Portugāles Civilkodeksa 4. panta c) punkts).

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences konvencijas

Portugālei ir saistošas 26 Hāgas konvencijas:

1. Konvencija civilprocesa jautājumos (Hāga, 1954. gads)
Skatīt [šeit](#)
2. Konvencija par bērnu uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem (Hāga, 1956. gads)
Skatīt [šeit](#)
3. Konvencija par nolēmumu atzīšanu un izpildi attiecībā uz uzturēšanas saistībām pret bērniem (Hāga, 1958. gads)
Skatīt [šeit](#)
4. Konvencija par iestāžu pilnvarām un tiesību aktiem, kas piemērojami attiecībā uz bērnu aizsardzību (Hāga, 1961. gads)
Skatīt [šeit](#)
5. Konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību (Hāga, 1961. gads)
Skatīt [šeit](#)
6. Konvencija par ārvalstu publisko dokumentu legalizācijas prasības atcelšanu (Hāga, 1961. gads)
Skatīt [šeit](#)
7. Konvencija par tiesas un ārpustiesas dokumentu izsniegšanu civillietās vai komercietās (Hāga, 1965. gads)
Skatīt [šeit](#)
8. Konvencija par ārvalstu spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (Hāga, 1971. gads)
Skatīt [šeit](#)
9. Hāgas Konvencijas par ārvalstu spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās papildu protokols (Hāga, 1971. gads)
Skatīt [šeit](#)
10. Konvencija par laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas atzīšanu (Hāga, 1970. gads)
Skatīt [šeit](#)
11. Konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu (Hāga, 1971. gads)
Skatīt [šeit](#)
12. Konvencija par pierādījumu iegūšanu ārvalstīs civillietās vai komercietās (Hāga, 1970. gads)
Skatīt [šeit](#)
13. Konvencija par mantojumu starptautisko pārvaldību (Hāga, 1973. gads)
Skatīt [šeit](#)
14. Konvencija par likumu, kas piemērojams par produkta drošumatbildību (Hāga, 1973. gads)
Skatīt [šeit](#)
15. Konvencija par nolēmumu uzturēšanas saistību lietās atzīšanu un izpildi (Hāga, 1973. gads)
Skatīt [šeit](#)
16. Konvencija par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem (Hāga, 1973. gads)
Skatīt [šeit](#)
17. Konvencija par tiesībām, kas piemērojamas laulāto mantiskajām attiecībām (Hāga, 1978. gads)
Skatīt [šeit](#)
18. Konvencija par laulību ceremonijām un laulību likumības atzīšanu (Hāga, 1978. gads)
Skatīt [šeit](#)
19. Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami starpnieku līgumiem un pārstāvībai (Hāga, 1978. gads)
Skatīt [šeit](#)
20. Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (Hāga, 1980. gads)
Skatīt [šeit](#)
21. Konvencija par bērnu aizsardzību un sadarbību starpvalstu adopcijas jautājumos (Hāga, 1993. gads)
Skatīt [šeit](#)
22. Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (Hāga, 1996. gads)
Skatīt [šeit](#)
23. Konvencija par pieaugušo personu starptautisko aizsardzību (Hāga, 2000. gads)
Skatīt [šeit](#)
24. Konvencija par tiesas izvēles līgumiem (Hāga, 2005. gads)
Skatīt [šeit](#)
25. Konvencija par uzturēšanas līdzekļu bērniem un cita veida ģimenes uzturēšanas līdzekļu pārrobežu piedziņu (Hāga, 2007. gads)
Skatīt [šeit](#)
26. Protokols par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem (Hāga, 2007. gads)
Skatīt [šeit](#)

Starptautiskās Civilstāvokļa komisijas (ICCS) konvencijas

Portugālei ir saistošas 10 ICCS konvencijas

Šīs konvencijas ir pieejamas [šeit](#)

1. Konvencija par noteiktu izrakstu izsniegšanu no civilstāvokļa aktu reģistriem izmantošanai ārvalstīs (Parīze, 1956. gada 27. septembris). Apstiprināta ar Likumu Nr. 33/81, kas publicēts Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 196, 27.08.1981.
Skatīt [šeit](#)
2. Konvencija par civilstāvokļa aktu kopiju bezmaksas izsniegšanu un atbrīvošanu no legalizēšanas (Luksemburga, 1957. gada 26. septembris). Apstiprināta ar Likumu Nr. 22/81, kas publicēts Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 189, 19.08.1981.
Skatīt [šeit](#)
3. Konvencija par starptautisko informācijas apmaiņu saistībā ar civilstāvokli (Stambula, 1958. gada 4. septembris). Apstiprināta ar [Dekrētlukumu Nr. 39/80](#), kas publicēts Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 145, 26.06.1980.
Skatīt [šeit](#)

4. Konvencija par personas uzvārdu un vārdu maiņu (Stambula, 1958. gada 4. septembris). Apstiprināta ar Republikas Asamblejas rezolūciju Nr. 5/84, kas publicēta Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 40, 16.02.1984.

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

5. Konvencija, ar ko paplašina to iestāžu kompetenci, kuras ir pilnvarotas saņemt deklarācijas par ārvalstīs bērnu atzīšanu (Roma, 1961. gada 14. septembris). Apstiprināta ar Republikas Asamblejas rezolūciju Nr. 6/84, kas publicēta Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 50, 28.02.1984.

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

6. Starptautiskā konvencija par civilstāvokļa aktu reģistru daudzvalodu izrakstu izsniegšanu (Vīne, 1976. gada 8. septembris). Apstiprināta ar Valdības dekrētu Nr. 34/83, kas publicēts Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 109, 12.05.1983.

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

7. Starptautiskā konvencija par civilstāvokļa aktu reģistru daudzvalodu izrakstu izsniegšanu (Vīne, 1976. gada 8. septembris). Apstiprināta ar Valdības dekrētu Nr. 34/83, kas publicēts Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 109, 12.05.1983.

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

8. Konvencija par atbrīvojumu no noteiktu aktu un dokumentu legalizēšanas (Parīze, 1977. gada 15. septembris). Apstiprināta ar Dekrētlikumu Nr. 135/82, kas publicēts Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 292, 20.12.1982.

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

9. Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami personas uzvārdu un vārdu piešķiršanas gadījumos (Minhene, 1980. gada 5. septembris). Apstiprināta ar Republikas Asamblejas rezolūciju Nr. 8/84, kas publicēta Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 54, 03.03.1984.

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

10. Konvencija par tiesībspējas doties laulībā apliecinājuma izsniegšanu (Minhene, 1980. gada 5. oktobris). Apstiprināta ar Valdības dekrētu Nr. 40/84, kas publicēts Portugāles Oficiālajā Vēstnesī, sērija I, Nr. 170, 24.07.1984.

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Citas būtiskās daudzpusējās konvencijas, kas ir saistošas Portugālei

Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību (Stokholma, 1967. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#) un [☞](#) [šeit](#)

1951. gada ANO Konvencija par bēgļa statusu un tās 1967. gada protokols

Skatīt [☞](#) [šeit](#) un [☞](#) [šeit](#)

Protokols pieejams [☞](#) [šeit](#)

Konvencija par vienotiem tiesību aktiem attiecībā uz pārvedu vekseliem un īstermiņa parādzīmēm un Konvencija par noteiktu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar pārvedu vekseliem un parādzīmēm (Ženēva, 1930. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Konvencija par vienotiem tiesību aktiem attiecībā uz čekiem un Konvencija par noteiktu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar čekiem (Ženēva, 1931. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

1973. gada Vašingtonas Konvencija, kurā noteiktas vienādas tiesības attiecībā uz starptautisko testamentu, kuras puse ir Portugāle; pievienošanās apstiprināta ar Dekrētlikumu Nr. 252/75

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesu nolēmumu atzīšanu un izpildīšanu (Ņujorka, 1958. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Lugāno II Konvencija par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (Padomes 2008. gada 27. novembra Lēmums 2009/430/EK)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Lēmums pieejams [☞](#) [šeit](#)

1980. gada Konvencija par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem, kas grozīta ar 1999. gada Viļņas protokolu

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Eiropas Konvencija par informāciju par ārvalstu likumiem, parakstīta Londonā 1970. gadā

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Eiropas Padomes Konvencija par vardarbības pret sievietēm un vardarbības ģimenē novēršanu un apkarošanu — 2011. gada Stambulas konvencija

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

ANO Konvencija par uzturlīdzekļu piedziņu ārvalstīs — 1956. gada Ņujorkas konvencija

Skatīt [☞](#) [šeit](#) un [☞](#) [šeit](#)

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Vienošanās par juridisko un tiesisko sadarbību starp Portugāles Republiku un Angolas Republiku, parakstīta Luandā (1995. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Vienošanās par juridisko sadarbību starp Portugāles Republiku un Gvinejas-Bisavas Republiku, parakstīta Bisavā (1988. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Vienošanās par juridisko un tiesisko sadarbību starp Portugāles Republiku un Mozambikas Tautas Republiku, parakstīta Lisabonā (1990. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Vienošanās par juridisko un tiesisko sadarbību starp Portugāles Republiku un Santomes un Prinsipi Demokrātisko Republiku (1976. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Vienošanās par uzturlīdzekļu piedziņu starp Portugāli un Kaboverdes Republiku (1982. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Vienošanās par juridisko un tiesisko sadarbību starp Portugāles Republiku un Kaboverdes Republiku (2003. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Vienošanās starp Portugāles Republikas valdību un Amerikas Savienoto Valstu valdību par uzturlīdzekļu piedziņu (2000. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

Konvencija starp Portugāles Republiku un Luksemburgas Lielhercogisti par tiesisko palīdzību jautājumos, kas saistīti ar aizgādību un saskarsmes tiesībām (1992. gads)

Skatīt [☞](#) [šeit](#)

2 Kolīziju normu piemērošana

Ja tiesību kolīziju norma attiecas uz ārvalstu tiesībām, tas nozīmē tikai to, ka attiecīgajā valstī tiek piemēroti tās tiesību akti; tas nenozīmē, ka attiecīgās valsts tiesām ir jurisdikcija. Izņēmums attiecināms tikai tad, ja tas ir pretrunā kādam konkrētam priekšrakstam (Portugāles Civilkodeksa 16. pants). Ārvalstu tiesību piemērošana ir ierobežota līdz ārvalstu tiesību sistēmas normām, kas ietilpst režīmā, ar kuru regulē to tiesību jomu, uz kuru attiecas tiesību kolīziju norma (piemēram, mantošana, ģimene, saistības, lietu tiesības) (Portugāles Civilkodeksa 15. pants).

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Portugāles tiesās puses nevar iesniegt prasības saistībā ar tiesību normu izmeklēšanu, interpretēšanu un piemērošanu (Portugāles Civilprocesa kodeksa 5. panta 3. punkts). No šā vispārējā principa izriet, ka valsts tiesa piemēro tiesību kolīziju normas pēc savas iniciatīvas.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Portugālē attiecībā uz atgriezenisko norādi ir trīs galvenie noteikumi:

noteikums, kas paredz atgriezenisko norādi uz citas valsts tiesībām (Portugāles Civilkodeksa 17. pants),

noteikums, kas paredz atgriezenisko norādi uz Portugāles tiesībām (Portugāles Civilkodeksa 18. pants),

noteikums, kas paredz gadījumus, kuros atgriezeniskā norāde nav atļauta (Portugāles Civilkodeksa 19. pants).

Atgriezeniskā norāde uz citas valsts tiesībām

Portugālē tiesa var atsaukties uz citas valsts tiesībām.

Atgriezeniskā norāde uz citas valsts tiesībām ir iespējama, ja Portugāles tiesību kolīziju norma atsaucas uz citas valsts tiesībām un šī valsts tiek atzīta par kompetentu izskatīt konkrēto lietu (Portugāles Civilkodeksa 17. panta 1. punkts).

Atgriezeniskā norāde vairs nav piemērojama, ja:

ārvalstu tiesības, uz kurām atsaucas Portugāles tiesību kolīziju norma, ir personālās tiesības, **un:**

ieinteresētās personas pastāvīgā dzīvesvieta ir Portugālē, vai

ieinteresētā persona dzīvo valstī, kuras tiesību kolīziju normās ir paredzēts, ka ir jāpiemēro personas valstspiederības valsts tiesības (Portugāles Civilkodeksa 17. panta 2. punkts).

Taču atgriezeniskā norāde ir spēkā vienmēr, ja ir izpildīti abi šādi nosacījumi:

lietas ir saistītas ar aizbildnību, aizgādību, laulāto mantiskajām attiecībām, vecāku atbildību, adoptētāja un adoptētā attiecībām vai mantošanu nāves gadījumā, un

Portugāles tiesību kolīziju norma atsaucas uz tās ārvalsts tiesībām, kurā atrodas nekustamais īpašums, un šī valsts tiek uzskatīta par kompetentu (Portugāles Civilkodeksa 17. panta 3. punkts).

Atgriezeniskā norāde uz Portugāles tiesībām

Atgriezeniskā norāde uz Portugāles tiesībām tiek veikta, kad tiesību kolīziju norma atsaucas uz citas valsts tiesībām, kurās savukārt ir tiesību kolīziju norma, kas atkal atsaucas uz Portugāles tiesībām. Šajā gadījumā tiek piemērotas Portugāles tiesības (Portugāles Civilkodeksa 18. panta 1. punkts).

Taču lietās, kas saistītas ar **personas statusu**, atgriezeniskā norāde uz Portugāles tiesībām ir atļauta tikai tad, ja ir izpildīta šāda papildu prasība:

ieinteresētās personas pastāvīgā dzīvesvieta atrodas Portugāles teritorijā, vai

ieinteresētās personas pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesībās Portugāles tiesību normas ir atzītas par piemērojamām (Portugāles Civilkodeksa 18. panta 2. punkts).

Gadījumi, kad atgriezeniskā norāde nav atļauta

Neviens iepriekš minētais atgriezeniskās norādes veids nav atļauts šādos gadījumos:

kad atgriezeniskās norādes rezultātā par spēkā neesošu vai neizpildāmu tiek atzīts darījums, kas būtu spēkā, ja tiktu piemērota tikai Portugāles tiesību kolīziju norma (bez atgriezeniskās norādes) (Portugāles Civilkodeksa 19. panta 1. punkts),

kad atgriezeniskās norādes rezultātā rodas citādi leģitīmas valsts nelegitimitāte (Portugāles Civilkodeksa 19. panta 1. punkts),

kad ieinteresētās personas ir norādījušas piemērojamās ārvalsts tiesības gadījumos, kad tas ir atļauts (Portugāles Civilkodeksa 19. panta 2. punkts).

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Piesaistes kritērijs ir faktiski vai juridiski apstākļi, kas izvēlēti ar tiesību kolīziju normu, ko izmanto piemērojamo tiesību noteikšanai. Atkarībā no lietas tā var būt, piemēram, valstspiederība vai vieta, kurā noticis darījums, radīts intelektuālais darbs, reģistrētas tiesības, atrodas aktīvi vai dzīvo ieinteresētā persona.

Portugāles tiesu sistēmā ir vismaz divi ierobežojumi attiecībā uz piesaistes kritērija izmaiņām:

krāpnieciska tiesību normu apiešana — piesaistes kritērija izmaiņas, kas saistītas ar faktisku vai juridisku situāciju, ko radījušas ieinteresētās personas, lai izvairītos no tādu tiesību normu piemērošanas, kas citādi būtu piemērojamas, tiek uzskatītas par nebūtiskām (Portugāles Civilkodeksa 21. pants), sasniegto pilngadības vecumu saskaņā ar iepriekš piemērotajām personālajām tiesībām neietekmē izmaiņas personālajās tiesībās (Portugāles Civilkodeksa 29. pants).

Ja nav iespējams noteikt piesaistes kritēriju, no kā ir atkarīga piemērojamo tiesību noteikšana, tiek izmantotas tiesības, kas būtu piemērojamas citādā gadījumā (Portugāles Civilkodeksa 23. pants).

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Sabiedriskās kārtības pārkāpšana

Ārvalstu tiesību normas, kas minētas tiesību kolīziju normā, nav piemērojamas, ja ar tām tiek pārkāpti Portugāles valsts starptautiskās sabiedriskās kārtības pamatprincipi (Portugāles Civilkodeksa 22. panta 1. punkts). Tādā gadījumā tiek piemērotas citas ārvalsts tiesību normas, kas tiek uzskatītas par piemērotākām, vai Portugāles valsts tiesību normas (Portugāles Civilkodeksa 22. panta 2. punkts).

Starptautiskas konvencijas un ES tiesību akti

Ja Portugāles valstij saistošās starptautiskajās konvencijās vai ES tiesību aktos ir iekļauti noteikumi par piemērojamajām tiesībām, kas atšķiras no noteikumiem valsts tiesību kolīziju normās, valsts noteikumi netiek piemēroti.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Personai, kura atsaucas uz ārvalstu tiesību aktiem, ir jāpierāda to esība un saturs. Taču tiesai pašai pēc savas iniciatīvas ir jāpārbauda iegūt zināšanas par ārvalstu tiesību aktiem. Ārvalstu tiesību akti tiek interpretēti pēc sistēmas, kurai tie pieder, un saskaņā ar tajā noteiktajiem interpretēšanas noteikumiem (Portugāles Civilkodeksa 23. panta 1. punkts).

Lai iegūtu informāciju par ārvalstu tiesību aktiem civillietās un komercietās, ir iespējams atsaukties uz divām Portugālei saistošām konvencijām:

Eiropas Konvenciju par informāciju par ārvalstu likumiem (Londona, 1968. gads),

Konvenciju par juridiskiem jautājumiem saistībā ar spēkā esošajām tiesībām un to piemērošanu (Brazīļa, 1972. gads).

Ja nav iespējams noteikt ārvalstu tiesību akta saturu, tiek izmantotas citādi piemērojamās tiesību normas (Portugāles Civilkodeksa 23. panta 2. punkts).

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

ES tiesību aktos noteiktais regulējums

Eiropas Savienības dalībvalstīs (izņemot Dāniju) līgumsaistībām piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar 2008. gada 17. jūnija Regulu (EK) Nr. 593/2008 (Roma I), kurai ir lielāks spēks nekā turpmāk aprakstītajām tiesību kolīziju normām, ja tās ir atšķirīgas.

Dānija ir vienīgā ES dalībvalsts, kurā 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 nav spēkā. Tur attiecībā uz līgumsaistībām piemērojamām tiesībām tiek izmantota 1980. gada Romas konvencija. Dānijā līgumsaistībām piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar 1980. gada Romas konvenciju, kurai ir lielāks spēks nekā turpmāk aprakstītajām tiesību kolīziju normām, ja tās ir atšķirīgas.

Valsts tiesību kolīziju normās noteiktais regulējums

Jautājumus, kas saistīti ar nodoma deklarācijas apstiprināšanu, interpretēšanu un aizpildīšanu un ar gribas trūkumu vai nepietiekamību, regulē: tiesības, ko piemēro darījuma būtībai (Portugāles Civilkodeksa 35. panta 1. punkts).

Rīcības kā nodoma deklarācijas vērtību nosaka:

deklarētāja un deklarācijas saņēmēja kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības vai, ja tādas nav — tās vietas tiesības, kurā notikusi rīcība.

Klusēšanas kā nodoma deklarācijas vērtību nosaka:

deklarētāja un deklarācijas saņēmēja kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības vai, ja tādas nav — tās vietas tiesības, kurā priekšlikums tika saņemts (Portugāles Civilkodeksa 35. panta 2. un 3. punkts).

Nodoma deklarācijas formu regulē:

tiesību normas, ko piemēro darījuma būtībai; vai

tiesību normas, kas ir spēkā vietā, kurā deklarācija veikta; vai

tās valsts tiesības, uz kuru atsaucas tiesību kolīziju norma, kas ir spēkā vietā, kurā deklarācija veikta (Portugāles Civilkodeksa 36. panta 1. un 2. punkts).

NB!

2. un 3. alternatīva ir pieļaujama tikai tad, ja tiesību normas, kas regulē darījuma būtību, neparedz, ka deklarācija ir spēkā neesoša vai neizpildāma, ja tā neatbilst noteiktai formai pat tad, ja darījums veikts ārvalstīs.

Juridiskajai pārstāvībai piemērojamās tiesības ir:

tiesības, kas regulē tiesiskās attiecības, no kurām izriet pārstāvības tiesības (Portugāles Civilkodeksa 37. pants).

Tiesības, ko piemēro juridisko personu pārstāvībai to oficiālo iestāžu vārdā, ir:

attiecīgās personālās tiesības.

Brīvprātīgu pārstāvību regulē šādi:

ar tās valsts tiesībām, kurā tiek īstenotas pārstāvības tiesības, regulē pārstāvības tiesību esību, pagarināšanu, grozīšanu, spēku un izbeigšanu (Portugāles Civilkodeksa 39. panta 1. punkts),

tās valsts, kurā atrodas pārstāvētās personas pastāvīgā dzīvesvieta, tiesības tiek piemērotas, ja pārstāvis pilda savas pilnvaras valstī, ko pārstāvētā persona nav norādījusi, un ja to zina trešā persona, ar kuru tiek noslēgts līgums (Portugāles Civilkodeksa 39. panta 2. punkts),

pārstāvja juridiskās adreses atrašanās vietas tiesības tiek piemērotas, ja attiecīgais pārstāvis savas pārstāvības pilnvaras īsteno profesionāli un to zina trešā persona, ar kuru tiek slēgts līgums (Portugāles Civilkodeksa 39. panta 3. punkts),

tās valsts tiesības, kurā atrodas nekustamais īpašums, tiek piemērotas, ja pārstāvība ir saistīta ar rīkošanos ar attiecīgo īpašumu vai tā pārvaldīšanu (Portugāles Civilkodeksa 39. panta 3. punkts).

Noilguma termiņus un konfiskāciju regulē:

tiesību normas, ko piemēro tiesībām, kuras izmanto viena vai otra puse (Portugāles Civilkodeksa 40. pants).

Saistības, kas izriet no tiesiskiem darījumiem un darījuma būtības, regulē šādi.

I. Ar tiesību normām, ko līgumslēdzējas puses izvēlas vai ir nodomājušas izmantot (Portugāles Civilkodeksa 41. panta 1. punkts), ja vien ir izpildīts viens no šiem nosacījumiem:

to piemērojamība atbilst nopietnai deklarētāju interesei, vai

tās ir saistītas ar vienu no darījuma aspektiem, kas ietilpst starptautisko privāttiesību darbības jomā (Portugāles Civilkodeksa 41. panta 2. punkts).

II. Ja puses nenosaka tiesību normas, piemērojamās tiesības ir:

deklarētāja pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības vienpusēja darījuma gadījumā,

pušu kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības līguma gadījumā (Portugāles Civilkodeksa 42. panta 1. punkts).

III. Ja tiek slēgts līgums, līgumslēdzējas puses nav noteikušas tiesību normas un to pastāvīgās dzīvesvietas valsts ir atšķirīga, ir jāizšķir divas situācijas:

bezatlīdzības līgumi, kuriem piemērojamās tiesības ir tās līgumslēdzējas puses pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības, kura sniedz labumu,

apgrūtināši līgumi, kuriem piemērojamās tiesības ir tās vietas tiesības, kur tie ir noslēgti (Portugāles Civilkodeksa 42. panta 2. punkts).

Tiesības, ko piemēro uzņēmējdarbības vadībai, ir:

tās vietas tiesības, kurā notiek vadītāja galvenā darbība (Portugāles Civilkodeksa 43. pants).

Netaisnas iedzīvošanās gadījumā piemērojamās tiesības ir:

tiesības, uz kuru normām pamatojoties, līdzekļi ir nodoti personai, kura iedzīvojusies mantā.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

ES tiesību aktos noteiktais regulējums

Eiropas Savienības dalībvalstīs (izņemot Dāniju) ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar 2007. gada 11. jūlija Regulu (EK) Nr. 864/2007 (Roma II), kurai ir lielāks spēks nekā turpmāk aprakstītajām tiesību kolīziju normām, ja tās ir atšķirīgas.

Tomēr attiecībās starp Portugāli un valstīm, kas ir 1971. gada Hāgas Konvencijas par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu puses, šādos gadījumos piemērojamās tiesības tiek noteiktas saskaņā ar minēto konvenciju, kas ir noteicošā attiecībā uz ar to saistītajām tiesību kolīziju normām, kas izklāstītas regulā "Roma II" (regulas "Roma II" 28. pants).

Valsts tiesību kolīziju normās noteiktais regulējums

I. Tiesību normas, ko piemēro ārpuslīgumiskajai atbildībai, pamatojoties uz nelikumīgu rīcību vai risku:

a) tās valsts tiesības, kurā kaitējumu radošā darbība notikusi; vai

b) bezdarbības gadījumā — tās vietas tiesības, kurā atbildīgajai personai bija jārīkojas (Portugāles Civilkodeksa 45. panta 1. punkts).

II. Ja vainīgais netiek atzīts par atbildīgu saskaņā ar tās vietas tiesībām, kurā kaitējumu radošā darbība notikusi, vai bezdarbības gadījumā saskaņā ar tās valsts tiesībām, kurā personai bija jārīkojas, piemērojamas ir tās valsts tiesības, kurā kaitējumu radošā darbība notikusi, ja vien ir izpildītas abas šādas prasības:

a) vainīgais tiek atzīts par atbildīgu saskaņā ar tās valsts tiesībām, kurā izraisītas kaitējumu radošās darbības sekas; un

b) vainīgajam būtu bijis jāparedz attiecīgajā valstī radītais kaitējums, ko izraisījusi viņa darbība vai bezdarbība (Portugāles Civilkodeksa 45. panta 2. punkts).

III. Iepriekš I un II punktā minētie noteikumi nav piemērojami šādos gadījumos:

- a) ja vainīgajam un cietušajai pusei ir viena un tā pati valstspiederība vai viena pastāvīgās dzīvesvietas valsts un puses bieži atrodas ārvalstīs, tiek piemērotas attiecīgi pušu valstspiederības valsts vai kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības;
- b) šajā gadījumā netiek ierobežoti vietējās valsts noteikumi, kas vienlīdz piemērojami visām personām (Portugāles Civilt kodeksa 45. panta 3. punkts).

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Personālo tiesību koncepcija

Privātpersonas:

personālās tiesības ir privātpersonas valstspiederības valsts tiesības (Portugāles Civilt kodeksa 31. panta 1. punkts), bezvalstnieku gadījumā bezvalstnieka personālās tiesības ir tās vietas tiesības, kurā persona pastāvīgi dzīvo (Portugāles Civilt kodeksa 32. panta 1. punkts). Taču, ja bezvalstnieks ir nepilngadīgs vai trūcīga persona, personālās tiesības ir personas juridiskās dzīvesvietas valsts tiesības (Portugāles Civilt kodeksa 32. panta 2. punkts).

Juridiskas personas:

juridiskas personas personālās tiesības ir tās valsts tiesības, kurā ir reģistrēta tās juridiskā adrese un administrācijas birojs (Portugāles Civilt kodeksa 33. panta 1. punkts).

Privātpersonu personālās tiesības regulē šādus jautājumus:

ģimenes stāvoklis (Portugāles Civilt kodeksa 25. pants),

rīcībspēja (Portugāles Civilt kodeksa 25. pants),

tiesīsubjektības sākums un beigas (Portugāles Civilt kodeksa 26. panta 1. punkts),

tiesību subjekta tiesības — pastāvēšana, aizsardzība un ierobežojumi (ar nosacījumu, ka ārvalstniekam vai bezvalstniekam nav nekāda veida tiesiskās aizsardzības, kas netiek atzīta saskaņā ar Portugāles tiesību aktiem) (Portugāles Civilt kodeksa 27. pants),

pilngadības vecums (ar nosacījumu, ka personālo tiesību izmaiņas neietekmē pilngadības sasniegšanu saskaņā ar iepriekš piemērotajām personālajām tiesībām) (Portugāles Civilt kodeksa 29. pants),

aizbildnība un līdzīgi tiesiskie režīmi, kuru nolūks ir aizsargāt rīcībnespējīgas personas (Portugāles Civilt kodeksa 29. pants).

Juridisku personu personālās tiesības regulē šādus jautājumus:

juridiskās personas rīcībspēja,

tās struktūru dibināšana, darbība un kompetence,

dalības iegūšanas un zaudēšanas veidi un ar to saistītās tiesības un pienākumi,

juridiskās personas, tās struktūru un dalībnieku civiltiesiskā atbildība,

juridiskās personas izmaiņas, darbības likvidēšana un izbeigšana (Portugāles Civilt kodeksa 33. panta 2. punkts).

Juridisku personu adreses maiņa un apvienošana

Juridiskās personas juridiskās adreses pārvietošana no vienas valsts uz citu nelikvidē tiesību subjektu, ja saskaņā ar abu juridisko adrešu valstu tiesībām tas ir iespējams.

Tādu juridisku personu apvienošana, kurām tiek piemērotas atšķirīgas personālās tiesības, tiek vērtēta saskaņā ar abu valstu tiesībām (Portugāles Civilt kodeksa 33. panta 3. un 4. punkts).

Starptautiskas juridiskas personas

Personālās tiesības nosaka līgumā, ar ko tās izveidotas, vai statūtos.

Ja tā nav, tiek piemērotas tās valsts tiesības, kurā reģistrēta juridiskās personas galvenā juridiskā adrese (Portugāles Civilt kodeksa 34. pants).

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Tiesības, ar ko regulē vecāku un bērnu attiecību nodibināšanu, ir:

vecāka personālās tiesības brīdī, kad attiecības tiek nodibinātas (Portugāles Civilt kodeksa 56. panta 1. punkts),

abu vecāku kopējās valstspiederības valsts tiesības vai, ja tādas nav, laulāto kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības, vai, ja tādas nav, bērna personālās tiesības, ja tas ir precētas sievietes bērns un vecāka un bērna attiecību nodibināšana ir attiecināma uz tēvu (Portugāles Civilt kodeksa 56. panta 2. punkts).

Vecāku un bērnu attiecības regulē:

vecāku kopējās valstspiederības valsts tiesības vai, ja tādas nav —

vecāku kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības, vai

ja vecāki dzīvo dažādās valstīs — bērna personālās tiesības (Portugāles Civilt kodeksa 57. panta 1. punkts).

3.4.2 Adopcija

Adopcijai, adoptētāja un adoptētā attiecībām un adoptētā bērna un viņa bioloģiskās ģimenes attiecībām tiek piemērotas šādas tiesības:

adoptētāja personālās tiesības (Portugāles Civilt kodeksa 60. panta 1. punkts),

ja adoptētāji ir precējušies vai adoptētais ir viena laulātā bērns, adoptētāju kopējās valstspiederības valsts tiesības vai, ja tādas nav —

adoptētāju kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības, vai, ja tādas nav —

tās valsts tiesības, ar kuru adoptētāju ģimene ir visciešāk saistīta (Portugāles Civilt kodeksa 60. panta 2. punkts).

Situācijas, kurās adopcija nav atļauta:

adopcija nav atļauta, ja attiecīgās tiesības, kas regulē adoptētā un viņa bioloģisko vecāku attiecības, neparedz vai nepieļauj adopciju šādās situācijās (Portugāles Civilt kodeksa 60. panta 4. punkts).

Situācijas, kurās adopcijai vai vecāku un bērnu attiecību nodibināšanai ir jāsaņem piekrišana:

ja adoptētā personālās tiesības paredz adoptētā piekrišanu (Portugāles Civilt kodeksa 61. panta 1. punkts),

ja tiesības, kas regulē attiecības starp ieinteresēto personu un trešo personu, ar kuru tai ir tiesiskas ģimenes vai aizbildnības attiecības, paredz trešās puses piekrišanu (Portugāles Civilt kodeksa 62. panta 2. punkts).

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķīršana, laulāto atšķīršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Katras saderinātās personas personālās tiesības attiecas uz:

tās tiesībspēju doties laulībā,

tās tiesībspēju parakstīt laulības līgumu,

noteikumiem, kas saistīti ar līgumslēdzēju pušu piekrišanas nodošanu vai piekrišanu, kurai nav juridiska spēka (Portugāles Civilt kodeksa 49. pants).

Dažādu veidu laulībām piemēro šādas tiesības:

tās valsts tiesības, kurā laulība tiek noslēgta,

viena no laulātajiem valstspiederības valsts tiesības, ja abi laulātie ir ārvalstnieki, kas apprecējušies Portugālē attiecīgo konsulāro vai diplomātisko amatpersonu klātbūtnē, un ja šīs tiesības paredz vienlīdzīgu kompetenci Portugāles konsulārajām un diplomātiskajām amatpersonām (Portugāles Civilkodeksa 51. panta 1. punkts),

Portugāles valsts diplomātiskās vai konsulārās amatpersonas vai katoļu baznīcas mācītāji var reģistrēt divu Portugāles valstspiederīgo laulību vai Portugāles valstspiederīgā un ārvalstnieka laulību ārzemēs (Portugāles Civilkodeksa 51. panta 2. punkts),

abās iepriekšējā apakšpunktā minētajās situācijās pirms laulības noslēgšanas ir jāpublicē paziņojumi, ko organizē kompetentā iestāde, ja vien šāda prasība netiek atcelta (Portugāles Civilkodeksa 51. panta 3. punkts),

divu Portugāles valstspiederīgo vai Portugāles valstspiederīgā un ārvalstnieka baznīcas laulība, kas noslēgta ārzemēs, tiek uzskatīta par katoļu baznīcas laulību un reģistrēta Portugālē atbilstoši draudzes reģistram neatkarīgi no laulības veida (Portugāles Civilkodeksa 51. panta 4. punkts).

Laulāto attiecībām un laulāto mantisko attiecību izmaiņām tiek piemērotas šādas tiesības:

kopējās valsts tiesības (Portugāles Civilkodeksa 52. panta 1. punkts) vai, ja tādas nav —

kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības, vai, ja tādas nav —

tās valsts tiesības, ar kuru ģimene ir visciešāk saistīta (Portugāles Civilkodeksa 51. panta 2. punkts).

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Nav tādu valsts tiesību kolīziju normu, kas regulē neprecētu / kopā dzīvojošu pāru attiecības un partnerattiecības.

Saskaņā ar valsts tiesību aktiem kopdzīvi regulē 2001. gada 11. maija Likums Nr. 7/2001 (partneru kopdzīves aizsardzība, jaunākie grozījumi izdarīti ar 2018. gada 31. decembra Likumu Nr. 71/2018).

Portugāles tiesībās kopdzīve ir definēta kā pāra tiesiskais stāvoklis neatkarīgi no personu dzimuma, kurā tās dzīvo kopā tāpat kā precēts pāris vairāk nekā divus gadus (Likuma par partneru kopdzīves aizsardzību 1. panta 2. punkts).

Ja nav tādu tiesību kolīziju normu, kas regulē konkrēti kopdzīvi, analogiski iespējams piemērot tiesību kolīziju normas attiecībā uz laulāto attiecībām un laulāto mantisko attiecību izmaiņām. Taču to interpretācija ir atkarīga no izmaiņām valsts judikatūrā.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

ES tiesību aktos noteiktais regulējums

Eiropas Savienības dalībvalstīs, kuras piedalās šajā ciešākas sadarbības mehānismā, laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas lietām piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar Padomes Regulu (ES) Nr. 1259/2010, kurai ir lielāks spēks nekā turpmāk aprakstītajām valsts tiesību kolīziju normām, ja tajās paredzēts citādi.

Valsts tiesību kolīziju normās noteiktais regulējums

Laulības šķiršanas, laulāto atšķiršanas un mantas atšķiršanas lietām piemērojamās tiesības ir:

kopējās valstspiederības valsts tiesības, vai, ja tādas nav —

kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības, vai, ja tādas nav —

tās valsts tiesības, ar kuru ģimene ir visciešāk saistīta (Portugāles Civilkodeksa 52. pants, ko piemēro laulāto un mantas atšķiršanai atbilstīgi tā paša kodeksa 55. panta 1. punktam).

Izmaiņas tiesībās, ko piemēro laulības pastāvēšanai:

šajā gadījumā par pamatu laulības šķiršanai vai laulāto atšķiršanai var izmantot tikai faktu, kas bijis būtisks brīdī, kad ticis konstatēts (Portugāles Civilkodeksa 55. panta 2. punkts).

3.5.4 Uzturēšanas saistības

2007. gada Hāgas protokolā paredzētais režīms

Eiropas Savienības dalībvalstīs (izņemot Dāniju) to, kuras tiesības piemērojamas uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes attiecībām, vecāku un bērnu attiecībām, laulības vai svainības, tajā skaitā uzturēšanas saistībām pret bērniem, kuru vecāki nav precējušies, nosaka saskaņā ar 2007. gada 23. novembra Hāgas Protokolu par uzturēšanas pienākumiem piemērojamiem tiesību aktiem, un šim protokolam ir lielāks spēks nekā turpmāk aprakstītajām valsts tiesību kolīziju normām, ja tajās paredzēts citādi.

Valsts tiesību kolīziju normās noteiktais regulējums

Piemērojamās tiesības atkarībā no situācijas ir iepriekš minētās tiesības:

attiecībā uz *vecāku un bērnu attiecībām* un *adoptētāju un adoptētā attiecībām* — sadaļā “*Vecāku un bērnu attiecību nodibināšana, ieskaitot adopciju*” minētās tiesības,

attiecībā uz *laulāto attiecībām* — sadaļā “*Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības*” minētās tiesības.

Gadījumos, kad uzturēšanas saistību pamats ir citas ģimenes attiecības:

piemērojamās tiesības ir attiecīgo pušu personālās tiesības.

Gadījumos, kad uzturēšanas saistību pamats ir tiesiski darījumi:

piemērojamās tiesības ir tiesības, kas minētas iepriekš sadaļā “*Līgumsaistības un tiesību akti*”, jo īpaši attiecībā uz *saistībām, kas izriet no tiesiskiem darījumiem un darījuma būtības*.

Gadījumos, kad uzturēšanas saistību pamats ir mantošana vai testamentārs rīkojums:

piemērojamās tiesības ir tiesības, kas minētas iepriekš sadaļā “*Testamenti un mantojums*”.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

ES tiesību aktos noteiktais regulējums

Eiropas Savienības dalībvalstīs, kuras piedalās šajā ciešākas sadarbības mehānismā un kuru vidū ir arī Portugāle, laulāto mantiskajām attiecībām un reģistrētu partnerattiecību mantiskajām sekām piemērojamās tiesības nosaka attiecīgi ar Padomes Regulu (ES) 2016/1103 un Padomes Regulu (ES) 2016/1104, kurām ir lielāks spēks nekā turpmāk aprakstītajām valsts tiesību kolīziju normām, ja tajās paredzēts citādi.

Valsts tiesību kolīziju normās noteiktais regulējums

Laulību līgumiem (būtībai un spēkam) un laulāto mantiskajām attiecībām (noteiktas ar likumu vai līgumā) piemērojamās tiesības ir:

pāra valstspiederības valsts tiesības laulības noslēgšanas brīdī (Portugāles Civilkodeksa 53. panta 1. punkts), vai, ja laulāto valstspiederība atšķiras — laulāto kopējās pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesības, vai, ja tādas nav —

pirmās laulāto kopīgās dzīvesvietas tiesības (Portugāles Civilkodeksa 53. panta 1. punkts), vai

kāds no iepriekš aprakstītajiem režīmiem, ja ir piemērojami ārvalstu tiesību akti, viena saderinātā pastāvīgās dzīvesvietas valsts ir Portugāle un par to ir panākta vienošanās, neierobežojot trešās personas tiesības pirms vienošanās (Portugāles Civilkodeksa 53. panta 3. punkts).

Attiecībā uz laulāto mantisko attiecību izmaiņām lūdzam skatīt atsauci uz *laulāto attiecībām un laulāto mantisko attiecību izmaiņām* iepriekš 3.5.1. punktā “*Laulība*” (Portugāles Civilkodeksa 54. pants).

3.7 Testamenti un mantojums

ES tiesību aktos noteiktais regulējums

Eiropas Savienības dalībvalstīs (izņemot Dāniju, Īriju un Apvienoto Karalisti) mantošanai piemērojamās tiesības nosaka saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 650/2012, kurai ir lielāks spēks nekā turpmāk aprakstītajām tiesību kolīziju normām, ja tajās paredzēts citādi.

ES mantošanas regula neierobežo to starptautisko konvenciju piemērošanu, kurām tās pieņemšanas laikā bija pievienojusies Portugāle (Regulas (ES) Nr. 650/2012 75. panta 1. punkts).

Lai gan Portugāle ir parakstījusi 1961. gada Hāgas Konvenciju par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību, līdz šim brīdim (2021. gada aprīlī) Portugāle nav ratificējusi šo konvenciju un tādēļ tā Portugālei nav saistoša.

Tādējādi starptautiskos testamentus reglamentē 1973. gada Vašingtonas Konvencija, kurā noteiktas vienādas tiesības attiecībā uz starptautisko testamentu un kuras puse ir Portugāle (pievienošanās apstiprināta ar 1975. gada 23. maija Dekrētlukumu Nr. 252/75), un Portugāles Notāru kodeksā izklāstītie noteikumi.

Valsts tiesību kolīziju normās noteiktais regulējums

Testatora personālās tiesības nāves brīdī tiek piemērotas:

mantošanai pēc nāves,

mantojuma pārvaldnieka un testamentā izpildītāja pilnvarām (Portugāles Civilkodeksa 61. pants).

Testatora tiesības gribas izpaušanas brīdī tiek piemērotas:

rīcībspējai izpildīt, mainīt vai atsaukt pēdējās gribas rīkojumu (Portugāles Civilkodeksa 63. panta 1. punkts),

īpašai formai, kas nepieciešama, pamatojoties uz tās personas vecumu, kura taisa pēdējās gribas rīkojumu (Portugāles Civilkodeksa 63. panta 1. punkts),

klauzulu un nosacījumu interpretēšanai nāves gadījumā, ja vien nav norādīta atsaucē uz citām tiesībām (Portugāles Civilkodeksa 64. panta a) punkts),

piekrišanas nedošanai vai piekrišanai, kurai nav juridiska spēka (Portugāles Civilkodeksa 64. panta b) punkts),

apvienotu testamentu pieņemamībai (Portugāles Civilkodeksa 64. panta c) punkts),

tādu vienošanos pieņemamībai, kas saistītas ar mantošanu, neskarot iepriekš sadaļā "*Laulāto mantiskās attiecības*" minēto režīmu (Portugāles Civilkodeksa 64. panta c) punkts).

NB!

Ja pēc pēdējās gribas rīkojuma taisīšanas ir mainījušās testatora personālās tiesības, persona, kas taisījusi pēdējās gribas rīkojumu, joprojām var atsaukt pēdējās gribas rīkojumu atbilstoši iepriekš piemērotajām personālajām tiesībām (Portugāles Civilkodeksa 65. panta 1. punkts).

Attiecībā uz pēdējās gribas rīkojuma formu un pēdējās gribas rīkojuma atsaukšanu vai mainīšanu kā alternatīvu iespējams piemērot:

tās vietas tiesības, kurā darbība veikta, vai

mirušā personālās tiesības gribas izpaušanas brīdī, vai

mirušā personālās tiesības nāves brīdī, vai

tiesības, uz kurām atsaucas vietējās tiesību kolīziju normas (Portugāles Civilkodeksa 64. panta 1. punkts).

Režīma ierobežojumi:

ir jāievēro ar mirušās personas personālajām tiesībām noteiktā forma gribas izpaušanas brīdī, ja neatbilstības rezultātā gribas izpaušums nav spēkā vai nav izpildāms pat tad, ja griba izpausta ārvalstīs.

3.8 Nekustamais īpašums

Valdījumam, īpašumtiesībām un citām lietu tiesībām piemērojamās tiesības ir:

tās valsts tiesības, kurā īpašums atrodas (Portugāles Civilkodeksa 46. panta 1. punkts).

Lietu tiesību konstatēšanai un nodošanai attiecībā uz tranzītā esošu īpašumu piemērojamās tiesības ir:

galamērķa valsts tiesības (Portugāles Civilkodeksa 46. panta 2. punkts).

Lietu tiesību konstatēšanai un nodošanai attiecībā uz reģistrējamiem transportlīdzekļiem piemērojamās tiesības ir:

tās vietas tiesības, kurā veikta reģistrācija (Portugāles Civilkodeksa 46. panta 3. punkts).

Rīcībspējai noteikt lietu tiesības attiecībā uz nekustamo īpašumu vai atbrīvoties no tā piemērojamās tiesības ir:

tās vietas tiesības, kurā īpašums atrodas, ja minētajās tiesību normās tas ir noteikts; ja nē —

attiecīgās personālās tiesības (Portugāles Civilkodeksa 47. punkts).

Autortiesībām piemērojamās tiesības ir:

tās vietas tiesības, kurā darbs pirmo reizi publicēts, vai, ja tas nav publicēts —

autora personālās tiesības, neskarot īpašajos tiesību aktos iekļautos noteikumus (Portugāles Civilkodeksa 48. panta 1. punkts).

Rūpnieciskajam īpašumam piemērojamās tiesības ir:

tās valsts tiesības, kurā tas radīts (Portugāles Civilkodeksa 48. panta 2. punkts).

3.9 Maksātnespēja

Principā piemēro tās valsts tiesības, kurā ir celta prasība (Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodeksa 276. pants).

Attiecībā uz maksātnespējas pasludināšanas sekām konkrētos gadījumos ir izņēmumi no šā noteikuma:

- darba līgumus un darba attiecības reglamentē darba līgumiem piemērojamās tiesības (Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodeksa 277. pants),

- parādnieka tiesībām uz nekustamo īpašumu, kuģi vai gaisa kuģi, kas reģistrējams publiskā reģistrā, piemēro tās valsts tiesības, kuras pārraudzībā ir attiecīgais reģistrs (Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodeksa 278. pants),

- līgumus, ar kuriem piešķir tiesības iegūt lietu tiesības uz nekustamo īpašumu vai tiesības lietot minēto īpašumu, reglamentē vienīgi tās valsts tiesības, kuras teritorijā atrodas īpašums (Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodeksa 279. panta 1. punkts),

- pārdevēja tiesības saistībā ar aktīviem, kas, paturot īpašumtiesības, ir pārdoti maksātnespējīgajam parādniekam, un kreditora vai trešo personu lietu tiesības uz aktīviem, kuri pieder parādniekam un kuri tiesvedības uzsākšanas brīdī atradās citas valsts teritorijā, reglamentē vienīgi minētās valsts tiesības (Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodeksa 280. panta 1. punkts),

- tiesības uz reģistrētiem vai noguldītiem vērtspapīriem reglamentē to nodošanai piemērojamās tiesības saskaņā ar Portugāles Vērtspapīru kodeksa 41. pantu (Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodeksa 282. panta 1. punkts),

- pušu tiesības un pienākumus pret kādu finanšu tirgu vai maksājumu sistēmu, kas definēta Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 19. maija Direktīvas 98/26/EK 2. panta a) punktā, vai līdzvērtīgām sistēmām reglamentē minētajai sistēmai piemērojamās tiesības (Portugāles Vērtspapīru kodeksa 285. pants un Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodeksa 282. panta 2. punkts),

- pārdošanas un atpiršanas darījumus Padomes 1986. gada 8. decembra Direktīvas 86/635/EEK 12. panta nozīmē reglamentē šādiem līgumiem piemērojamās tiesības (Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodeksa 283. pants),

• notiekošas tiesvedības par aktīviem vai tiesībām, kas ir maksātnespējīgā parādnieka mantas neatņemama sastāvdaļa, reglamentē vienīgi tās valsts tiesības, kurā notiek tiesvedība (Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodeksa 285. pants).

Saites uz attiecīgajiem vietējiem tiesību aktiem

[Portugāles Konstitūcija](#)

[Portugāles Civillkodekss](#)

[Portugāles Notāru kodekss](#)

[Portugāles Maksātnespējas un uzņēmumu atvēršanas kodekss](#)

Nobeiguma piezīme

Šajā informācijas lapā sniegtā informācija ir vispārīga un nav izsmelīga. Tā nav saistoša kontaktpunktam, Eiropas Tiesiskās sadarbības tīklam civillietās un komercietās, tiesām vai jebkurām citām personām. Ar to nav paredzēts aizstāt iepazīšanos ar spēkā esošajiem tiesību aktiem.

Lapa atjaunināta: 10/11/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Rumānija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

(izlase)

Starptautisko privāttiesību avoti Rumānijā ir: Konstitūcija; Civillkodeksa VIII nodaļa un Civilprocesa kodekss; dažādi īpašie tiesību akti, kas saistīti ar ārvalstnieku starptautiskajām privāttiesībām; uzņēmumi; Komercreģistrs; un pilsonība.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

(izlase)

Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences konvencijas civilprocesa jautājumos; par dokumentu legalizācijas prasības atcelšanu; dokumentu izmantošanu; pierādījumu pieprasīšanu; tiesu pieejamības atvieglošanu; starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem; bērnu aizsardzību; adopciju; tiesas izvēli; uzturēšanas saistībām, kā arī spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās.

Eiropas Padomes konvencijas par komercšķīrējtiesu; spriedumu atzīšanu un izpildi bērnu aizgādības lietās; informāciju par ārvalstu tiesību aktiem; adopciju; to bērnu tiesisko statusu, kuri nav dzimuši laulībā; un pilsonību.

Apvienoto Nāciju Organizācijas konvencijas par sieviešu un bērnu tiesību jautājumiem; bērna uzturīdzekļu prasību izpildi ārzemēs; šķīrējtiesu; imunitāti; transportu; intelektuālo īpašumu; ārpuslīgumisko atbildību; civiltiesisko atbildību attiecībā uz piesārņojuma izraisītiem postījumiem; pārbaudi; noilguma termiņiem; un pārdošanas līgumiem.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Rumānija ir noslēgusi līgumus par tiesisko palīdzību civillietās ar Albāniju, Alžīriju, Austriju, Beļģiju, Bulgāriju, Ķīnu, Čehijas Republiku, Kubu, Ēģipti, Franciju, Grieķiju, Ungāriju, Itāliju, Maķedoniju, Maroku, Moldovu, Mongoliju, Poliju, Krieviju, Serbiju, Slovākiju, Slovēniju, Dienvidkoreju, Spāniju, Sīriju, Tunisiju, Turciju, Ukrainu un Apvienoto Karalisti.

2 Kolīziju normu piemērošana

Ārvalstu tiesību aktu piemērošanu tiesiskajām attiecībām ar starptautisko elementu var pieprasīt tiesa un iesaistītā puse pēc savas iniciatīvas.

Pamatojoties uz savu aktīvo lomu, tiesa var pēc savas iniciatīvas rosināt un likt pusēm apspriest ārvalstu tiesību aktu piemērošanu, ja Rumānijas tiesību kolīziju normā ir atsauce uz to. Turklāt jebkura ieinteresētā persona var pieprasīt ārvalstu tiesību aktu piemērošanu tiesā saskaņā ar pieejamības principu.

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Materiālo tiesību normas (tostarp tiesību kolīziju normas) ir iekļautas ārvalstu tiesību aktos, ja vien puses nav izvēlējušās piemērojamos ārvalstu tiesību aktus; tiesisku darījumu formai un līgumsaistībām piemērojamo tiesību aktu lietas un citas īpašās lietas, kas paredzētas starptautiskās konvencijās, kuras parakstījuši Rumānija, ir noteiktas Eiropas Savienības tiesībās vai ar likumu.

Ja ārvalstu tiesību aktos ir atgriezeniskā norāde uz Rumānijas tiesību aktiem vai citas valsts tiesību aktiem, tiek piemēroti Rumānijas tiesību akti, ja vien nav skaidri noteikts citādi.

Sk. Civillkodeksa 2559. un 2560. pantu.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Materiālo tiesību normas (tostarp tiesību kolīziju normas) ir iekļautas ārvalstu tiesību aktos, ja vien puses nav izvēlējušās piemērojamos ārvalstu tiesību aktus; tiesisku darījumu formai un līgumsaistībām piemērojamo tiesību aktu lietas un citas īpašās lietas, kas paredzētas starptautiskās konvencijās, kuras parakstījuši Rumānija, ir noteiktas Eiropas Savienības tiesībās vai ar likumu.

Ja ārvalstu tiesību aktos ir atgriezeniskā norāde uz Rumānijas tiesību aktiem vai citas valsts tiesību aktiem, tiek piemēroti Rumānijas tiesību akti, ja vien nav skaidri noteikts citādi.

Sk. Civillkodeksa 2559. un 2560. pantu.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Lietas, kurām vienmēr piemērojami iepriekš spēkā esošie tiesību akti pat tad, ja piesaiste mainās, ietver: pēdējās valstspiederības valsts tiesību aktus (lēmums par iespējamās nāves, prombūtnes vai pazušanas konstatēšanu); tiesību aktus, kas bērna dzimšanas dienā regulē bērna vecāku laulības ietekmi uz (bērna izcelšanās laulībā); bērna valstspiederības valsts tiesību aktus no bērna dzimšanas dienas (bērna izcelšanās ārpus laulības).

Lietas, kurās iepriekš spēkā esošiem tiesību aktiem ir lielāks spēks nekā jaunajiem tiesību aktiem pat tad, ja piesaiste mainās, ietver: tās valsts tiesību aktus, uz kuru īpašums izsūtīts (izsūtāmais īpašums); slēdzot līgumu, raksturīgā izpildījuma debitora dzīvesvietas / juridiskās adreses dzīvesvietas valsts tiesību aktus (nosakot ciešākās saites, kuras līgums atspoguļo).

Lietas, kurās var tikt piemēroti jaunie vai iepriekš spēkā esošie tiesību akti, ja piesaiste mainās, ietver: tās vietas tiesību aktus, kurā atrodas kustamais īpašums, kad noticis juridisks fakts, kā rezultātā ir radušās vai zudušās tiesības (lietu tiesību noteikšana, nodošana un izbeigšana); piemērojamos tiesību aktus laikā un vietā, kurā tiek īstenoti reklāmas veidi (kustamais īpašums, kas iepriekš pārvietots vai ko plānots pārvietot uz citu valsti); tās valsts tiesību aktus, kurā īpašums atradies, nonākot personas īpašumā, vai tās valsts tiesību aktus, uz kuru tas pārvietots (iegūšana ar noilgumu).

Lietas, kurās tiek piemēroti labvēlīgāki tiesību akti, ja vienojošais faktors mainās, ietver: valstspiederības maiņas gadījumā saistībā ar pilngadības sasniegšanu; bērna ārpuslaulības izcelšanās gadījumā (ja bērnam piedzimšanas brīdī ir divas valstspiederības).

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Ārvalstu tiesību akti netiek piemēroti, ja tie ir pretrunā sabiedriskai kārtībai saskaņā ar Rumānijas starptautiskajām privāttiesībām (piemēram, ja tie noved pie rezultāta, kas nav saderīgs ar Rumānijas vai Eiropas Savienības tiesībām un cilvēku pamattiesībām), vai ja attiecīgie ārvalstu tiesību akti ir īstenojami, pārskatot Rumānijas tiesību aktus. Ja netiek piemēroti ārvalstu tiesību akti, tiek piemēroti Rumānijas tiesību akti.

Izņēmuma gadījumā tiesību akta izpildi, kas noteikta saskaņā ar valsts tiesību normām attiecībā uz starptautiskajām privāttiesībām, var nepiemērot, ja tiesiskajām attiecībām ir ļoti maza saistība ar šo tiesību aktu. Tādā gadījumā tiek piemēroti tie tiesību akti, kuriem ar tiesiskajām attiecībām ir vislielākā saistība.

Prioritāte ir obligātiem noteikumiem saskaņā ar Rumānijas tiesību aktiem, kas regulē tiesiskās attiecības ar starptautisko elementu. Obligātos noteikumus saskaņā ar citas valsts tiesību aktiem arī var piemērot tieši, lai regulētu tiesiskās attiecības ar starptautisko elementu, ja tiesiskās attiecības liecina, ka tām ir cieša saistība ar attiecīgās valsts tiesību aktiem, un to nosaka pušu likumīgās intereses.

Sk. Civillkodeksa 2564. un 2566. pantu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ārvalstu tiesību aktu saturu nosaka tiesa, pamatojoties uz apliecinājumiem, kas iegūti no valsts iestādēm, kuras to noteikušas, izmantojot ekspertu atzinumus vai citā pienācīgā veidā. Pusei, kura pieprasa piemērot ārvalstu tiesību aktus, var pieprasīt pierādīt to saturu.

Sk. Civillkodeksa 2562. pantu; Likuma Nr. 189/2003 par starptautisko tiesisko palīdzību civillietās 29. pantu; Eiropas konvenciju par informāciju par ārvalstu likumiem (Londona, 1968. gads), un ar 1.3. punktā minētajām valstīm noslēgtos divpusējos nolīgumus.

3 Kollīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Juridiska akta būtību nosaka ar tiesību aktiem, ko izvēlas puses vai tā autors. Puses var izvēlēties tiesību aktus, ko piemērot visam juridiskam aktam vai tikai tā daļai.

Ja izvēles nav, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, ar kuru juridiskajam dokumentam ir vislielākā saistība (valsts, kurā akta noslēgšanas brīdī atrodas raksturīgā izpildījuma debitora vai akta autora dzīvesvieta vai juridiskā adrese), un, ja tiesību aktus nav iespējams noteikt, tās valsts tiesību akti, kurā juridisks akts ir noslēgts.

Juridiska akta formālās prasības nosaka tiesību akti, kas regulē tā būtību. Akts tiek uzskatīts par spēkā esošu, ja tas atbilst nosacījumiem, kas noteikti kādos no šiem tiesību aktiem: tās vietas tiesību aktos, kurā tas izstrādāts; personas, kura tam piekritusi, valstspiederības valsts tiesību aktos vai pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktos; vai piemērojamos tiesību aktos saskaņā ar tās iestādes starptautiskajām privāttiesībām, kas pārbauda juridiskā akta spēkā esību.

Līgumsaistībām piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām, un jautājumos, kas neietilpst to darbības jomā, attiecīgām juridiskajam aktam piemērojamo vietējo tiesību noteikumiem, ja vien starptautiskās konvencijās vai īpašos noteikumos nav paredzēts citādi.

Sk. Civillkodeksa 2640.–2646. pantu.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Eiropas Savienības tiesībām, un jautājumos, kas neietilpst to darbības jomā, piemēro tiesību aktus, kas regulē pušu iepriekšējo tiesisko attiecību būtību, ja vien starptautiskās konvencijās vai īpašos noteikumos nav paredzēts citādi.

Tiesiskās aizsardzības līdzekļa prasības, kas balstītas uz privātās dzīves neaizskaramību un ar personu saistītām tiesībām, tiek regulētas pēc cietušās personas izvēles ar tās valsts tiesību aktiem, kurā: atrodas cietušās personas pastāvīgā dzīvesvieta; kurā radītas kaitīgās sekas; vai kurā atrodas kaitējuma radītāja pastāvīgā dzīvesvieta vai juridiskā adrese.

Atbildes tiesībām attiecībā uz pārkāpumiem, kas saistīti ar personu, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā izdota publikācija vai pārraidīta programma.

Sk. Civillkodeksa 2641. un 2642. pantu.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Personas vārdu regulē personas valstspiederības valsts tiesību akti. Bērna vārda došanu pēc bērna piedzimšanas regulē pēc izvēles vai nu tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir abi vecāki un bērns, vai arī tās valsts tiesību akti, kurā bērns ir dzimis un dzīvojis kopš dzimšanas.

Personas dzīvesvietai piemēro valsts tiesību aktus.

Personu civilstāvokli, tiesībspēju un rīcībspēju regulē personu valsts tiesību akti. Īpašu tiesībspēju un rīcībspēju saistībā ar konkrētām tiesiskām attiecībām regulē tiesību akti, ko piemēro attiecīgām tiesiskajām attiecībām. Personas statusa sākumu un beigas regulē katras personas valstspiederības valsts tiesību akti.

Pilnībā tiesībspējīgu un rīcībspējīgu personu aprūpei piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā aizbildnības nodibināšanas dienā vai dienā, kad veikti aizsardzības pasākumi, atrodas personas pastāvīgā dzīvesvieta.

Sk. Civillkodeksa 2570., 2572.–2576. un 2578.–2579. pantu.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Bērna izcelšanos laulībā nosaka saskaņā ar tiesību aktiem, kas bērna piedzimšanas dienā regulē tiesības un pienākumus, kas izriet no bērna vecāku laulības. Ja vecāku laulība ir izbeigta vai anulēta pirms bērna piedzimšanas, tiek piemēroti tie tiesību akti, kas izbeigšanas vai anulēšanas dienā regulējuši no laulības izrietošās tiesības un pienākumus. Tas attiecas arī uz paternitātes nolīgšanu, ja bērns ir dzimis laulībā, kā arī bērna vārda iegūšanu.

Bērna izcelšanos ārpus laulības nosaka saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras valstspiederīgais ir bērns kopš dzimšanas, kas attiecas uz bērna izcelsmes apstiprināšanu un tā ietekmi, un izcelsmes atzīšanas apstrīdēšanu. Ja bērnam ir vairāk nekā viena valstspiederība, kas nav Rumānijas, tiek piemēroti tās valstspiederības valsts tiesību akti, kuri bērnam ir vislabvēlīgākie.

Sk. Civillkodeksa 2603.–2606. pantu.

3.4.2 Adopcija

Pamatnosacījumi adopcijas apstiprināšanai ir noteikti adoptētāja un adoptējamā valstspiederības valsts tiesību aktos. Tām jāatbilst arī obligātajiem nosacījumiem abos režīmos, kas noteikti abu valstu tiesību aktos. Pamatnosacījumi laulātajiem, kuri adoptē kopā, vai vienam laulātajam, kurš adoptē otra laulāto bērnu, ir noteikti tiesību aktos, kas regulē no laulības izrietošās tiesības un pienākumus.

No laulības izrietošās tiesības un pienākumus, attiecības starp adoptētāju un adoptējamo un adopcijas pārtraukšanu regulē adoptētāja valstspiederības valsts tiesību akti, un, ja adoptētāji ir abi laulātie, piemēro tiesību aktus, kas regulē no laulības izrietošās vispārējās tiesības un pienākumus.

Adopcijas veidam piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā adopcija veikta.

Sk. Civillkodeksa 2607.–2610. pantu.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Pamatnosacījumi laulības noslēgšanai ir noteikti tās valsts tiesību aktos, kuras valstspiederīgie laulības ceremonijas brīdī ir laulājamie.

Laulības noslēgšanas veidam piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā tā ir noslēgta.

Tiesību akti, kas regulē tiesiskās prasības laulības noslēgšanai, tiek piemēroti arī laulības spēkā neesībai un šādas spēkā neesības sekām.

No laulības izrietošām vispārējām tiesībām un pienākumiem tiek piemēroti laulāto kopējās dzīvesvietas valsts tiesību akti un, ja tādas nav, abu laulāto kopējās valstspiederības valsts tiesību akti. Ja laulāto valstspiederība atšķiras, tiek piemērotas tās valsts tiesību akti, kurā laulība ir noslēgta.

Sk. Civilkodeksa 2585.–2589. pantu.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Rumānijā ir piemērojama Regula Roma III.

Saskaņā ar valsts tiesībām laulātie, abpusēji vienojoties, var izvēlēties vienu no šādiem tiesību aktiem, ko piemēro laulības šķiršanai: tās valsts tiesību aktus, kurā atrodas laulāto kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta dienā, kad ir noslēgta vienošanās par izvēlētiem piemērojamiem tiesību aktiem; tās valsts tiesību aktus, kurā bijusi laulāto pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja vismaz viens no tiem joprojām tur dzīvo, kad tiek noslēgta vienošanās par izvēlētiem piemērojamiem tiesību aktiem; tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgais ir kāds no laulātajiem; tās valsts tiesību aktus, kurā laulātie dzīvojuši vismaz trīs gadus; vai Rumānijas tiesību aktus.

Vienošanos par laulības šķiršanai piemērojamo tiesību aktu izvēli var noslēgt vai grozīt ne vēlāk kā tajā datumā, kad laulības šķiršanas lieta ir nodota izskatīšanai par laulības šķiršanu atbildīgajai iestādei. Taču tiesa var ņemt vērā laulāto vienošanos ne vēlāk kā pirmajā lietas izskatīšanas reizē, uz kuru puses ir atbilstīgi uzaicinātas.

Ja laulātie nav izvēlējušies tiesību aktus, laulības šķiršanai piemēro šādus tiesību aktus: tās valsts tiesību aktus, kurā laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas dienā atrodas laulāto kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta; ja kopīgas pastāvīgās dzīvesvietas nav, tās valsts tiesību aktus, kurā bijusi laulāto pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta, ja laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas dienā attiecīgās valsts teritorijā atrodas vismaz viena laulātā pastāvīgā dzīvesvieta; ja tādas nav, tās valsts tiesību aktus, kuras valstspiederīgie laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas dienā ir abi laulātie; ja laulātajiem ir atšķirīga valstspiederība, laulāto pēdējās kopīgās valstspiederības valsts tiesību aktus, ja vismaz viens no laulātajiem laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas dienā ir saglabājis attiecīgo valstspiederību; un visos citos gadījumos Rumānijas tiesību aktus.

Tiesību aktus, kas regulē šķiršanos, atbilstīgi piemēro arī laulāto atšķiršanai.

Sk. Civilkodeksa 2597.–2602. pantu.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Uzturēšanas saistībām piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību noteikumiem (Civilkodeksa 2612. pants).

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto mantiskajām attiecībām piemērojami tiesību akti ir laulāto izvēlēti tiesību akti (pēc viena laulātā pastāvīgās dzīvesvietas izveles izdarīšanas dienā, jebkura laulātā valstspiederības valsts tiesību akti izveles izdarīšanas dienā, vai pirmās pēc laulības noslēgšanas kopīgās pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti). Tās regulē dokumentu piekļuves pasākumus un izpildes saistības pret trešām personām vai arī formalitātes, kas nepieciešamas laulības savienības noslēgšanai, ar tiesību aktiem, kas ir spēkā laulības noslēgšanas vietā.

Vienošanos par laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem var noslēgt pirms laulības noslēgšanas, laulības noslēgšanas brīdī vai laulības laikā.

Formālie nosacījumi ir tie, kas paredzēti vai nu tiesību aktos, kas izvēlēti laulāto mantisko attiecību regulēšanai, vai arī tās vietas tiesību aktos, kurā vienošanās noslēgta. Ja laulātie nav izvēlējušies laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamos tiesību aktus, tām piemēro tiesību aktus, kas piemērojami vispārējām tiesībām un pienākumiem, kas izriet no laulības.

Sk. Civilkodeksa 2590.–2596. pantu.

3.7 Testamenti un mantojums

Rumānijā ir piemērojama Regula (ES) Nr. 650/2012.

Valsts tiesībās mantošanu regulē tās valsts tiesību akti, kurā mirušā nāves brīdī atradusies tā pastāvīgā dzīvesvieta.

Persona var izvēlēties tiesību aktus, kas piemērojami mantošanas tiesībām tajā valstī, kuras valstspiederīgā tā ir. Ja ir izvēlēti piemērojami tiesību akti, tie regulē tādas piekrišanas esību un spēku, kas izteikta, norādot izvēlētos piemērojamos tiesību aktus.

Testamenta sagatavošana, grozīšana vai atsaukšana tiek uzskatīta par spēkā esošu, ja dienā, kad akts ir sagatavots, grozīts vai atsaukts, vai arī testatora nāves dienā akts atbilst piemērojamām formālajām prasībām saskaņā ar: testatora valstspiederības valsts tiesību aktiem; testatora pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību aktiem; tās vietas tiesību aktiem, kurā dokuments ir sagatavots, grozīts vai atsaukts; tās vietas tiesību aktiem, kurā atrodas nekustamais īpašums; vai tās tiesas vai iestādes tiesību aktiem, kas īsteno mantoto aktīvu nodošanas procedūru.

Ja saskaņā ar piemērojamiem tiesību aktiem mantotāja nav, Rumānijas teritorijā esošu īpašumu pārņem Rumānijas valsts saskaņā ar Rumānijas tiesību aktiem par bezmantnieka īpašuma piešķiršanu.

Sk. Civilkodeksa 2633.–2636. pantu.

3.8 Nekustamais īpašums

Tās vietas tiesību akti, kurā īpašums atrodas (*lex rei sitae*), regulē šādus jautājumus: valdījumu, īpašumtiesības un citas lietu tiesības attiecībā uz īpašumu, tostarp nodrošinājumu; (īpašumtiesību perioda sākumā) valdījumu ar tiesībām kļūt par īpašnieku; (ja noticis juridisks fakts, kā rezultātā ir radušās, mainījušās vai zudušās šādas tiesības) lietu tiesību rašanos, pāreju vai izbeigšanu attiecībā uz īpašumu, kuram mainās atrašanās vieta; (slēdzot kustamā īpašuma ieķīlāšanas līgumu) nosacījumus kustamā īpašuma ķīlas spēkā esībai, paziņošanai un sekām; paziņošanas formas un tiesību nodibināšanu attiecībā uz nekustamo īpašumu; (zādzības/eksportēšanas laikā vai prasības laikā) prasības par nozagtu vai nelegāli eksportētu īpašumu.

Tranzītā esošam īpašumam piemēro tās valsts tiesību aktus, no kuras tas tiek nosūtīts.

Lietu tiesību nodibināšanai, pārejai un izbeigšanai attiecībā uz transportlīdzekļiem piemēro: kuģa karoga valsts tiesību aktus vai lidmašīnas reģistrācijas valsts tiesību aktus; tiesību aktus, kas piemērojami transportēšanas uzņēmuma organizatoriskajam statusam tā īpašumā esošajiem dzelzceļa un autotransporta līdzekļiem.

Akciju un obligāciju izdošanai reģistrētā vai uzrādītāja formā piemēro tiesību aktus, kas ir piemērojami tās juridiskās personas organizatoriskajam statusam, kas tās izdod.

Intelektuālā darba autortiesību nodibināšanai, saturam un izbeigšanai piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā tas ir pirmo reizi publicēts.

Rūpnieciskā īpašuma tiesību nodibināšanai, saturam un izbeigšanai piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā tas ir noguldīts vai reģistrēts vai kurā iesniegts pieteikums tā noguldīšanai vai reģistrēšanai.

Sk. Civilkodeksa 2613.–2632. pantu.

3.9 Maksātnespēja

Noteikumus attiecībā uz piemērojamiem tiesību aktiem iespējams atrast Likumā Nr. 85/2014 par maksātnespēju un maksātnespējas novēršanas procesu, kas atvieglo Regulas (EK) Nr. 2015/848 par maksātnespējas procedūrām piemērošanu.

Lapa atjaunināta: 08/08/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Slovēnija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Pamata tiesību akts, kurā noteiktas starptautisko privāttiesību vispārējās normas, ir Likums par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*; saīsinājums „ZMZPP”, Slovēnijas Republikas Oficiālais Vēstnesis (*Uradni list RS*) Nr. 56/99). Konkrētas tiesību normu kolīzijas regulē tiesību akti par dažādām tēmām (piemēram, Likums par finanšu darījumiem, maksātnespējas procesu un piespiedu likvidēšanu) (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; saīsinājums „ZFPPIPP”).

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

Slovēnijas Republikā ratificētas un publicētas konvencijas ir piemērojamas tieši, un tām ir lielāks spēks nekā citiem valsts tiesību aktiem. Tiesību kolīziju normas reglamentē Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I), un tā aptver dalībvalstis, kurām ir saistoši grozījumi 1980. gada 19. jūnija Romas Konvencijā par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām un Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regulā Nr. 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II). Tiesību kolīziju normas ir iekļautas arī daudzpusējās konvencijās, kas apstiprinātas [Hāgas Konferencē](#) par starptautiskajām privāttiesībām, kuras dalībniiece ir Slovēnijas Republika.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Tiesību kolīziju normas ir iekļautas arī divpusējās konvencijās par tiesisko palīdzību, kas noslēgtas ar Austriju, Bulgāriju, Čehijas Republiku, Franciju, Ungāriju, Mongoliju, Poliju, Rumāniju, Krievijas Federāciju un Slovākiju. Konvenciju saraksts ir pieejams [ministrijas tīmekļa vietnēs](#).

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Tiesnesim ir saistoši tiesību akti, kas regulē tiesību normu kolīzijas, bet puses var brīvi izvēlēties, kādi tiesību akti regulē to tiesiskās attiecības. Tādā gadījumā tiek piemēroti pušu izvēlēti tiesību akti. Turklāt tiesību akti, kas parasti tiktu piemēroti saskaņā ar Likumu par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru, netiek piemēroti tādos gadījumos, kad, pamatojoties uz visiem apstākļiem, ir skaidrs, ka attiecīgajām tiesiskajām attiecībām nav būtiskas saiknes ar piemērojamiem tiesību aktiem, taču ir ievērojami ciešāka saikne ar citiem tiesību aktiem.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Atgriezeniskās norādes princips ir izklāstīts Likuma par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru 6. pantā, kurā noteikts, ka gadījumos, kad tiek lemts, kādus tiesību aktus piemērot, ārvalsts normās ir norāde uz Slovēnijas tiesību aktiem, tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti, neņemot vērā Slovēnijā spēkā esošos norādījumus par to, kādi tiesību akti ir jāpiemēro. Šo noteikumu nepiemēro, ja puses izvēlas reglamentējošos tiesību aktus.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Konkrēta tiesību aktu izvēles norma, kas regulē maināmus vienojošos faktorus, parasti nosaka arī laiku, kad šāda norma ir jāpiemēro. Noteikti vienojošie faktori ietver laiku, kas ir izšķirošs, izvēloties reglamentējošās tiesības, kas noteiktas tiesību kolīziju normā (piemēram, testatora valstspiederība testamenta taisīšanas laikā), savukārt citos gadījumos izmaiņas vienojošajā apstāklī var nozīmēt to, ka ir piemērojamas citas tiesību sistēmas tiesību normas. Pastāvīgu attiecību gadījumos ir jāpiemēro jau iegūto tiesību atzīšanas princips.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Likumā par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru noteiktās tiesības netiek piemērotas gadījumos, kad piemērošanas rezultātā tiek pārkāpta Slovēnijas tiesiskā kārtība. Sabiedriskās kārtības koncepcija ir tiesisks standarts, kas izpaužas judikatūrā. Lielākoties tas ir balstīts uz valsts konstitucionālajiem noteikumiem, valsts tiesību aktu pamatprincipiem un morāles principiem.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Tiesa vai cita kompetenta iestāde pēc saviem ieskatiem nosaka piemērojamo ārvalsts tiesību aktu saturu, izmantojot ziņojumu par ārvalsts tiesību aktiem, ko izstrādājis par tieslietām atbildīgā ministrija, vai izpētot to saturu ar citu atbilstošu metodi. Puses var iesniegt kompetentas ārvalsts iestādes vai institūcijas publisku vai cita veida dokumentu par ārvalsts tiesību aktu saturu. Ja ārvalsts tiesību aktu saturu konkrētā gadījumā nav iespējams noteikt, tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Attiecībā uz dalībvalstīm Slovēnijas Republikā ir piemērojama Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 17. jūnija Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, kurai ir lielāks spēks nekā valsts tiesību aktiem, kas regulē materiālo tiesību normas. Lietām, kurām regulu nepiemēro, vajadzības gadījumā piemēro divpusējās konvencijas. Ja divpusējo konvenciju nav, tiek piemēroti valsts tiesību akti, kas regulē līgumattiecību tiesību normu kolīzijas (Likums par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru).

Vispārēja tiesību kolīziju norma

Likums par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru paredz, ka noslēgtajam līgumam tiek piemēroti līgumslēdzēju pušu izvēlēti tiesību akti, ja vien starptautiskā konvencijā nav noteikts citādi. Var būt skaidri norādīta iesaisīto pušu griba attiecībā uz tiesību aktu izvēli, vai arī attiecīgo tiesību aktu izvēle var būt skaidri noteikta līguma noteikumos vai citos apstākļos. Pēc tam līguma spēkā esamība tiek pārbaudīta saskaņā ar izvēlētajiem tiesību aktiem. Ja puses nav izvēlējušās piemērojamos tiesību aktus, tiek piemēroti tie tiesību akti, kas ir visciešāk saistīti ar līgumu. Ja apstākļi nenorāda uz citiem tiesību aktiem, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tās puses pastāvīgā dzīvesvieta vai galvenā darījumdarbības vieta, kuras pienākums ir izpildīt līguma pamatelementus.

Darba līgumus regulē tās valsts tiesību akti, kurā darbinieks parasti veic savu darbu. Darba līgumā vienojoties par citu tiesību aktu piemērošanu, puses nedrīkst ignorēt obligātus noteikumus par darba ņēmēju tiesību aizsardzību, kas ir iekļauti tās valsts tiesību aktos, kas tiktu piemēroti, ja puses neizvēlētos citus tiesību aktus.

Patērētāja līgums ir līgums par preču, tiesību un/vai pakalpojumu nodošanu patērētājam. Patērētājs ir persona, kura saņem preces, tiesības vai pakalpojumus galvenokārt personiskai lietošanai vai lietošanai mājsaimniecībā. Patērētāja līgumā neietilpst transportēšanas līgums vai līgums par pakalpojumu sniegšanu patērētājam, ja līgums tiek pilnībā izpildīts ārpus patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valsts. Neierobežojot Likuma par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru noteikumus, patērētāja līgumu regulē tās valsts tiesību akti, kurā patērētājs dzīvo, kurā noslēgts līgums atbilstoši piedāvājumam vai reklāmai attiecīgajā valstī vai kurā patērētājs veicis nepieciešamās darbības, lai noslēgtu līgumu attiecīgajā valstī, vai kurā patērētājs ir līgumslēdzēja puse vai kurā tā pārstāvis saņem patērētāja rīkojumu attiecīgajā valstī, vai ja pārdošanas līgums ir noslēgts citā valstī vai patērētājs ir devis rīkojumu citā valstī, vai braucieni organizē pārdevējs ar nolūku veicināt šādu līgumu noslēgšanu.

Iepriekš minētajos gadījumos līgumslēdzējas puses nevar vienoties par tāda tiesību akta piemērošanu, kurā tiek ignorēti obligāti noteikumi par patērētāja tiesību aizsardzību, kas ir piemērojami patērētāja pastāvīgās dzīvesvietas valstī.

Ar nekustamo īpašumu saistītiem līgumiem vienmēr tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā nekustamais īpašums atrodas.

Ja līgumslēdzējas puses nav vienojušās citādi, līgumslēdzēju pušu attiecībām tiek piemērota vispārējā tiesību kolīziju norma, lai izlemtu arī to, no kura brīža kustamā objekta ieguvējam ir tiesības uz tā izstrādājumiem un rezultātiem, un lai izlemtu, no kura brīža ieguvējs uzņemas riskus saistībā ar attiecīgo objektu. Turklāt, ja līgumslēdzējas puses nav vienojušās citādi, objekta piegādes metodi un nepieciešamos pasākumus, kad piegāde tiek atteikta, regulē tās valsts tiesību akti, uz kuru objekts ir jānogādā.

Attiecībā uz tiesībām un pienākumiem, kas izriet no prasījuma cedēšanas vai parāda pārņemšanas: jebkuru cedēšanā vai pārņemšanā tieši neiesaistītu debitoru vai kreditoru juridisko statusu regulē tie paši tiesību akti, kurus piemēro pašai cedēšanai vai nodošanai.

Galvenajam darījumam piemērojami tiesību akti attiecas arī uz papildu darījumu, ja vien nav nolemts citādi.

Vienpusējam tiesiskajam darījumam piemēro debitora pastāvīgās dzīvesvietas vai faktiskās darījumdarbības vietas valsts tiesību aktus.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Attiecībā uz ārpuslīgumiskām saistībām, kuras neregulē starptautiska konvencija vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. jūlija Regula Nr. 864 /2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II), tiesību kolīziju normas paredz, ka tiek piemēroti valsts tiesību akti.

Likums par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru paredz, ka ārpuslīgumiskām saistībām piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā darbība ir veikta. Seku gadījumā tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā tie ir labvēlīgāki cietušajam, ja cietušajam būtu vajadzējis vai cietušais ir varējis paredzēt vietu, kurā sekas tiks radītas. Ja attiecībām nav ciešas saistības ar šādiem tiesību aktiem, bet ir saistība ar citiem tiesību aktiem, tiek piemēroti citi tiesību akti.

Ja uz kuģa atklātā jūrā vai lidmašīnā rodas situācija, kurā rodas atbildība par kompensāciju, tiek pieņemts, ka piemērojami tiesību akti ir tās valsts tiesību akti, kurā kuģis vai lidmašīna ir reģistrēta.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Ja Slovēnijas Republikas valstspiederīgais ir arī citas valsts valstspiederīgais, attiecīgā persona atbilstoši Likumam par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru tiek uzskatīta tikai par Slovēnijas valstspiederīgo. Ja persona nav Slovēnijas Republikas valstspiederīgā, bet ir divu vai vairāku citu valstu valstspiederīgā, atbilstoši Likumam par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru tiek piemēroti personas pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja personas pastāvīgā dzīvesvieta neatrodas nevienā tās valstspiederības valstī, atbilstoši Likumam par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, ar kuru personai ir visciešākā saikne.

Ja personai nav valstspiederības vai personas valstspiederību nav iespējams noteikt, tiek piemēroti personas pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja personai nav pastāvīgās dzīvesvietas vai to nav iespējams noteikt, tiek piemēroti personas pagaidu dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja nav iespējams noteikt pat pagaidu dzīvesvietu, tiek piemēroti Slovēnijas tiesību akti.

Mainot personas vārdu, tiek piemēroti personas valstspiederības valsts tiesību akti.

Fiziskas personas tiesībspējai un rīcībspējai slēgt līgumus tiek piemēroti personas valstspiederības valsts tiesību akti. Ja personai, kura saskaņā ar tās valstspiederības valsts tiesību aktiem nav tiesībspējas un rīcībspējas slēgt līgumus, tiek uzskatīts, ka personai ir tiesībspēja un rīcībspēja, ja saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā saistības radušās, persona tiek uzskatīta par tiesībspējīgu un rīcībspējīgu. Fiziskas personas tiesībspējas un rīcībspējas zaudējumu vai ierobežojumus attiecībā uz līgumu slēgšanu regulē personas valstspiederības valsts tiesību akti.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Aizbildnības noteikšanu un izbeigšanu un attiecības starp aizbildni un aizbildniecībā esošo personu (aprūpē esošo personu) regulē aprūpē esošās personas valstspiederības valsts tiesību akti. Pagaidu veselības aprūpes pasākumus, kas piešķirti ārvalstniekam vai bezvalstniekam Slovēnijas Republikā, regulē Slovēnijas tiesību akti, un tie paliek spēkā, līdz kompetentā valsts izdod lēmumu par pasākumu vai anulē to. Šis noteikums attiecas arī uz Slovēnijas Republikā esoša ārvalstniekam vai bezvalstniekam piederoša īpašuma aizsardzību.

Vecāku un bērnu attiecības regulē viņu valstspiederības valsts tiesību akti. Ja vecāki un bērni ir dažādu valstu valstspiederīgie un viņu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemēroti bērna valstspiederības valsts tiesību akti.

Paternitātes vai maternitātes atzīšanas, noteikšanas un apstrīdēšanas procedūru regulē bērna valstspiederības valsts tiesību akti.

Pienākumu nodrošināt uzturlīdzekļus asinsradniekiem, izņemot vecāku saistības attiecībā pret bērniem, un pienākumu nodrošināt uzturlīdzekļus radniekiem svainībā (t. i., ģimenes locekļiem, kas nav asinsradnieki) regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais ir uzturlīdzekļu pieprasītājs.

Bērna leģitimācijas procesu regulē bērna vecāku valstspiederības valsts tiesību akti vai, ja vecāki nav vienas valsts valstspiederīgie, tā vecākā valstspiederības valsts tiesību akti, saskaņā ar kuru adopcija ir atzīstama par spēkā esošu. Bērna, citas personas vai valsts iestādes piekrišanu leģitimācijai regulē bērna valstspiederības valsts tiesību akti.

3.4.2 Adopcija

Adopcijas nosacījumus un pārtraukšanu regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie ir adoptētājs un adoptējamais. Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu valstspiederīgie, adopcijas nosacījumus un pārtraukšanu kopīgi regulē to valstu tiesību akti, kuru valstspiederīgie viņi ir. Ja laulātie adoptē reizē, adopcijas nosacījumus un pārtraukšanu regulē adoptējamā valstspiederības valsts tiesību akti, kā arī to valstu tiesību akti, kuru valstspiederīgie ir abi laulātie. Adopcijas veidu regulē tās valsts tiesību akti, kurā adopcija veikta. Ar adopciju saistītus pienākumus un tiesības regulē tās valsts tiesību akti, kuras valsts valstspiederīgie adopcijas apstiprināšanas brīdī ir adoptētājs un adoptējamais. Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu valstspiederīgie, tiek piemēroti viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja adoptētājs un adoptējamais ir dažādu valstu valstspiederīgie un viņu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemēroti adoptējamā valstspiederības valsts tiesību akti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķīršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Laulībā stāšanās nosacījumus regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais laulības noslēgšanas brīdī ir katra persona. Laulības veidu regulē tās valsts tiesību akti, kurā laulība ir noslēgta. Laulības spēkā neesamību regulē tiesību akti, saskaņā ar kuriem tā ir noslēgta pēc tiesību kolīziju normām, kas izklāstītas iepriekš.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Likumā par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru nav iekļauti īpaši noteikumi par neprecētiem / kopā dzīvojošiem pāriem. Taču, tā kā neprecētu / kopā dzīvojošu pāru partnerattiecību rezultāts ir tāds pats kā laulībai, pastāv iespēja, ka noteikumus, ar kuriem regulē laulību, var piemērot arī neprecētu / kopā dzīvojošu pāru partnerattiecībām.

Divu partnerattiecībās esošu neprecētu / kopā dzīvojošu personu mantiskās attiecības regulē viņu valstspiederības valsts tiesību akti. Ja personām ir atšķirīga valstspiederība, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā tām ir kopīga dzīvesvieta. Līgumiskas mantiskās attiecības starp partnerattiecībās esošiem neprecētiem / kopā dzīvojošām personām reglamentē tiesību akti, kas piemērojami to mantiskajām attiecībām līguma noslēgšanas brīdī.

Likumā par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru nav iekļauti īpaši noteikumi par reģistrētām viendzimuma partnerattiecībām un to apstākļiem. Taču, tā kā viendzimuma partnerattiecību rezultāts ir tāds pats kā laulībai, tām var tikt piemēroti tādi paši noteikumi, kādus piemēro laulībai.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Laulības šķiršanu regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgie laulības šķiršanas prasības iesniegšanas laikā ir abi laulātie. Ja laulātie šķiršanas pieteikuma iesniegšanas laikā ir dažādu valstu valstspiederīgie, laulības šķiršanu kopīgi regulē to valstu tiesību akti, kuru valstspiederīgie ir laulātie. Gadījumos, kad saskaņā ar iepriekšējām tiesību normām laulības šķiršana nav iespējama, laulības šķiršanu regulē Slovēnijas tiesību akti, ja laulības šķiršanas pieteikuma iesniegšanas laikā viena laulātā pastāvīgās dzīvesvietas valsts ir Slovēnijas Republika. Ja viens no laulātajiem ir Slovēnijas valstspiederīgais bez pastāvīgas dzīvesvietas Slovēnijā un laulības šķiršana nav iespējama saskaņā ar iepriekšējām tiesību normām, laulības šķiršanu regulē Slovēnijas tiesību akti.

Likumā par starptautiskajām privāttiesībām un procedūru nav iekļauti īpaši noteikumi par viendzimuma partnerattiecību izbeigšanu. Taču, tā kā viendzimuma partnerattiecību rezultāts ir tāds pats kā laulībai, tām var tikt piemēroti tādi paši noteikumi, kādus piemēro laulības šķiršanai.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Vecāku un bērnu attiecības regulē viņu valstspiederības valsts tiesību akti. Ja vecāki un bērni ir dažādu valstu valstspiederīgie, tiek piemēroti viņu visu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja vecāki un bērni ir dažādu valstu valstspiederīgie un viņu pastāvīgā dzīvesvieta nav vienā valstī, tiek piemēroti bērna valstspiederības valsts tiesību akti.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto personiskās un mantiskās attiecības regulē viņu valstspiederības valsts tiesību akti. Ja laulātie ir dažādu valstu valstspiederīgie, tiek piemēroti viņu pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Ja laulātie ir dažādu valstu valstspiederīgie un viņu pastāvīgā dzīvesvieta ir dažādās valstīs, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā bijusi viņu pēdējā kopīgā dzīvesvieta. Ja saskaņā ar šīm tiesību normām piemērojamo tiesību aktu nav iespējams noteikt, tiek piemēroti tie tiesību akti, ar kuriem viņiem ir visciešākā saistība.

Laulāto mantiskās līgumattiecības regulē tās valsts tiesību akti, kas piemērojami viņu personiskajām un mantiskajām attiecībām līguma slēgšanas brīdī. Ja tiesību aktos ir paredzēts, ka laulātie var izvēlēties tiesību aktus, kas regulē viņu vienošanos par mantu, tiek piemēroti viņu izvēlētie tiesību akti.

Ja laulība tiek atzīta par spēkā neesošu vai anulētu, personiskajām attiecībām un kopīpašumam tiek piemērotas tās pašas tiesību kolīziju normas, ko piemēro laulāto personiskajām un mantiskajām attiecībām.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanu regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais miršanas brīdī ir mirušais. Testamentāro rīcībspēju regulē tās valsts tiesību akti, kuras valstspiederīgais testamenta izstrādes brīdī bijis testators.

Testamenta forma ir derīga, ja tā ir derīga saskaņā ar vienu no šīm tiesību sistēmām: tās valsts tiesībām, kurā testaments ir taisīts; tās valsts tiesībām, kuras valstspiederīgais testamenta taisīšanas vai miršanas brīdī bijis testators; tās valsts tiesībām, kurā testamenta taisīšanas vai miršanas brīdī bijusi testatora pastāvīgā dzīvesvieta; Slovēnijas tiesībām; vai attiecībā uz nekustamo īpašumu tās valsts tiesībām, kurā atrodas nekustamais īpašums.

Testamenta atsaukšanas forma ir derīga, ja tā ir derīga saskaņā ar tiem tiesību aktiem, ar kuriem ir derīga testamenta taisīšana, kā izskaidrots iepriekš.

3.8 Nekustamais īpašums

Mantiskajām attiecībām un citām tiesībām uz objektu tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā objekts atrodas. Mantiskajām attiecībām attiecībā uz transportētiem objektiem tiek piemēroti galamērķa valsts tiesību akti. Mantiskajām attiecībām attiecībā uz transportlīdzekļiem tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā transportlīdzekļi atrodas, ja vien Slovēnijas tiesību aktos nav noteikts citādi.

3.9 Maksātnespēja

Padomes 2000. gada 29. maija Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procesu ir tieši piemērojama Slovēnijā attiecībā uz jautājumiem, kas ietilpst tās darbības jomā, un ES dalībvalstīs. Ja regula netiek piemērota, reglamentējošais tiesību akts ir Slovēnijas valsts tiesību akts, proti, Likums par finanšu darījumiem, maksātnespējas procesu un piespiedu likvidēšanu (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; saīsinājumi „ZFPPIPP”, „UL RS”, „ZFPPIPP-UPB7”, Nr. 63/2013).

Šajā likumā nodaļā ar nosaukumu „Maksātnespējas process ar starptautisku elementu” ir iekļauti vispārīgi noteikumi attiecībā uz maksātnespējas procesu ar starptautisku elementu, tiek regulēta ārvalstu kreditoru un administratoru piekļuve valsts tiesai un sadarbība ar ārvalstu tiesām un ārvalstu administratoriem. Tā regulē arī ārvalstu maksātnespējas procesa atzīšanu un pagaidu pasākumus, paralēlos pasākumus maksātnespējas dēļ, kā arī tiesību aktus, ko piemēro maksātnespējas procesa sekām.

Valsts tiesai ir jurisdikcija valsts maksātnespējas procesā, tā var lemt par ārvalstu procedūras atzīšanu un sadarbību ar ārvalstu tiesām. Vietējās valsts tiesas, kas ir kompetentas pārvaldīt valsts maksātnespējas procesu: 1) ja debitors, kas ir valsts tiesību subjekts vai uzņēmējs, ir dibināts Slovēnijas Republikā: tās teritorijas tiesa, kurā debitors ir dibināts; 2) ja debitors, kas ir ārvalstu persona, ir izveidojis filiāli Slovēnijas Republikā: tās teritorijas tiesa, kurā atrodas debitora filiāles galvenā darbīdarbības vieta; 3) citos gadījumos: Lūbjanas Rajona tiesa (*Okrožno sodišče v Ljubljani*).

Attiecībā uz tiesību aktiem, kas regulē maksātnespējas procesa tiesiskās sekas, pastāv vispārpieņemts noteikums, ka tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā notiek maksātnespējas process, ja vien konkrētā gadījumā tiesību aktos nav noteikts citādi. Likumā par finanšu darījumiem, maksātnespējas procesu un piespiedu likvidēšanu ir noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem saistībā ar līgumiem par iegūtā nekustamā īpašuma izmantošanu, jo tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā nekustamais īpašums atrodas. Īpaši noteikumi par tiesību aktiem par reģistrā ierakstītām tiesībām (tās valsts tiesību aktiem, kuras pārziņā ir reģistra pārvaldība) tiek piemēroti saistībā ar tiesību aktiem par maksājumu sistēmas un finanšu tirgus piemērošanu (tās valsts tiesību aktiem, kurai piemērotas šādas maksājumu sistēmas / finanšu tirgi), tiesību aktiem, ko piemēro atlīdzinājuma līgumiem un atpirkšanas līgumiem, un tiesību aktiem, ko piemēro darba līgumiem.

Lapa atjaunināta: 17/04/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Slovēnija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Galvenais Slovēnijas starptautisko privāttiesību avots valsts līmenī ir Likums Nr. 97/1963 par starptautiskajām privāttiesībām un procesuālajām tiesībām (“Starptautisko privāttiesību likums”), kura 3.–31. pantā iekļautās tiesību kolīziju normas nosaka konkrētām tiesību nozarēm (tiesībspējai un rīcībspējai, tiesisku darījumu spēkā esamībai, materiālajām tiesībām, līgumtiesībām, darba tiesībām, mantojuma tiesībām, ģimenes tiesībām) piemērojamos tiesību

aktus. Starptautisko privāttiesību likums piemērojams tikai tad, ja tieši piemērojamie Eiropas Savienības tiesību akti vai Slovākijas Republikai saistošs starptautiskais līgums — vai, precīzāk, likums, ar ko attiecīgo līgumu īsteno — nenosaka ko citu. Tas nozīmē, ka, ja turpmāk ir pieminēts Starptautisko privāttiesību likums, jāievēro, ka to piemēro tikai tad, ja neeksistē starptautiskie vai Savienības tiesību akti.

Slovākijas tiesībās ir ietverti arī patstāvīgas tiesību kolīziju normas, kas atrodas ne tikai Starptautisko privāttiesību likumā, piemēram:

- Likums Nr. 513/1991 ("Tirdzniecības kodekss"). Papildus šī likuma 22. panta tiesību kolīzijas normai III sadaļā ir iekļauti īpaši noteikumi par starptautiskās tirdzniecības saistībām, ko piemēro papildus citiem noteikumiem lietās par līgumiem, ja tajās ir ārvalsts elements;
- Likuma Nr. 311/2001 ("Darba kodekss") 241.a panta 7. punkts (piemērojamie tiesību akti, lai noteiktu, vai darba devējs ir kontrolējošais darba devējs, ja tas ir pakļauts tādas valsts tiesību aktiem, kas nav dalībvalsts);
- Likuma Nr. 8/2008 par apdrošināšanu 89. pants (apdrošināšanas līgumiem piemērojamie tiesību akti);
- Likuma Nr. 191/1950 par vekseliem un čekiem ("Vekselju un čeku likums") īpašie noteikumi par starptautisko tiesību piemērošanu vekseliem (91. un turpmākie panti) un čekiem (69. un turpmākie panti).

1.2 Daudzpusējās starptautiskās konvencijas

- ANO konvencijas: Konvencija par uzturlīdzekļu piedziņu ārvalstīs, 20.6.1956.; Vīnes Konvencija par konsulārajiem sakariem, 24.4.1963.
- Eiropas Padomes konvencijas: Eiropas Konvencija par informāciju par ārvalstu likumiem, 7.6.1968.; Papildu protokols Eiropas Konvencijai par informāciju par ārvalstu likumiem, 15.3.1978.; Eiropas Konvencija par nolēmumu atzīšanu un izpildi par bērnu aizbildnību un bērnu aizbildnības atjaunošanu, 20.5.1980.
- Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences konvencijas: Konvencija par civilprocesu, 1.3.1954.; Konvencija par pierādījumu pieprasīšanu ārvalstīs civilajos un komerciālajos jautājumos, 18.3.1970.; Konvencija par tiesu jurisdikciju, piekritības kritērijiem un tiesas spriedumu laulības šķiršanas un laulāto šķirtības lietās savstarpēju atzīšanu, 1.6.1970.; Konvencija par lēmumu, kas saistīti ar uzturēšanas pienākumu, atzīšanu un izpildi, 2.10.1973.; Konvencija par tiesas un ārpus tiesas dokumentu izsniegšanu civillietās vai komercietās, 15.11.1965.; Konvencija par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem, 25.10.1980.; Konvencija par bērnu aizsardzību un sadarbību starpvalstu adopcijas jautājumos, 29.5.1993.; Konvencija par ārvalstu publisko dokumentu legalizācijas prasības atcelšanu, 5.10.1961.; Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, 19.10.1996.; Konvencija par tiesu starptautisko pieejamību, 25.10.1980.
- Līgumi, ar ko unificē tiesību kolīziju normas: Konvencija par ceļu satiksmes negadījumiem piemērojamo likumu, 4.5.1971.; Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, 19.10.1996.
- Nolīgumi, ar ko unificē tiešus materiālo tiesību noteikumus: Konvencija par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem, 11.4.1980.; Konvencija par nolīgumu starptautiskajā preču tirdzniecībā, Ņujorka, 1974. gada 14. jūnijs, kas grozīta ar 1980. gada 11. aprīļa protokolu.
- Šķīrējtiesas procesa nolīgumi: Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesu spriedumu atzīšanu un izpildīšanu, 10.6.1958.; Eiropas Konvencija par starptautisko komercšķīrējtiesu, 21.4.1961.
- Starptautiskie transporta nolīgumi: Konvencija par kravu starptautisko autopārvadājumu līgumu, 19.5.1965.; Konvencija par starptautiskajiem dzelzceļa pārvadājumiem, 9.5.1980., kas grozīta ar 20.12.1990. protokolu.
- Citas juridiski nozīmīgas starptautisko privāttiesību konvencijas: Grozījumi 1955. gada 15. jūlija Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences Statūtos, 30.6.2005.; UNIDROIT Konvencija par zagtiem vai nelikumīgi eksportētiem kultūras priekšmetiem, 24.6.1995.; Civiltiesību pretkorupcijas konvencija, 4.11.1999.; Līgums par līķu transportēšanu, 26.10.1973.
- Slovākijas Republikai saistošās konvencijas par sadarbību tieslietu jomā: Konvencija par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem, 18.2.1965.; Hāgas Starptautisko privāttiesību konferences Statūti (spēkā no 1955. gada 15. jūlija, grozīti 2007. gada 1. janvārī), 31.10.1951.; Konvencija par ārvalstu šķīrējtiesas nolēmumu izpildīšanu, 26.9.1927.; Protokols par šķīrējtiesas klauzulām, 24.9.1923.; Konvencija par civiltiesisku strīdu, kas radušies no ekonomiskajām un zinātniski tehniskās sadarbības attiecībām, izšķiršanu šķīrējtiesas ceļā, 26.5.1972.; Konvencija par lēmumu, kas ir saistīti ar uzturēšanas pienākumu, atzīšanu un izpildīšanu, 15.4.1958.; Konvencija par starpvaldību ekonomisko organizāciju, kuras rīkojas noteiktās sadarbības jomās, juridisko statusu, privilēģijām un imunitātēm, 5.12.1980.
- Līgumi par autortiesībām un rūpnieciskā īpašuma tiesībām (piemēri): Parīzes Konvencija par rūpnieciskā īpašuma aizsardzību, 20.3.1883.; Bernes Konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību, 9.9.1886.

Citas Slovākijas Republikai saistošās konvencijas var atrast Slovākijas Ārlietu un Eiropas lietu ministrijas tīmekļa vietnē www.mzv.sk.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Līgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Ungārijas Tautas Republiku par juridisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 28.3.1989.

Līgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Polijas Tautas Republiku par juridisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civillietās, ģimenes, darba tiesību lietās un krimināllietās, 21.12.1987.

Līgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Padomju Sociālistisko Republiku Savienību par tiesisko palīdzību un tiesiskajām attiecībām civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 12.8.1982.

Līgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Austrijas Republiku par savstarpējām tiesiskajām attiecībām civillietās, par dokumentiem un tiesisko informāciju un tā nobeiguma protokols, 10.11.1961.

Līgums starp Slovākijas Republiku un Čehijas Republiku par tiesisko palīdzību, ko sniedz tiesu iestādes, un dažu veidu tiesiskajām attiecībām civillietās un krimināllietās, 29.10.1992.

Līgums starp Čehoslovākijas Sociālistisko Republiku un Dienvidslāvijas Sociālistisko Federatīvo Republiku par tiesiskajām attiecībām civillietās, ģimenes lietās un krimināllietās, 20.1.1964.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Attiecīgo tiesību normu un tās piemērošanu konkrētām tiesiskajām attiecībām nosaka tiesu iestāde, kas to dara pēc savas iniciatīvas saskaņā ar principu, ka juridiska strīda pusēm nav jāatsaucas vai jāpierāda to lietai piemērojamos tiesību aktus. No piemērojamības viedokļa Slovākijas tiesību aktos ir nošķirti obligātās un standarta tiesību kolīziju normas. Obligātās tiesību kolīziju normas ir normas, kas tiesnesim jāpiemēro neatkarīgi no pušu vēlmēm un no tā, vai puses ir norādījušas uz attiecīgajām tiesībām. Standarta normas, kas Slovākijas tiesībās parasti tiek piemērotas līgumtiesību lietās, ir normas, par kuru nepiemērošanu vai grozīšanu var vienoties iesaistītās puses.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Saskaņā ar tiesību kolīziju normām, kas pastāv Slovākijas starptautiskajās privāttiesībās, norāde ir norāde uz konkrētās valsts tiesību sistēmu kopumā, ieskaitot tās tiesību kolīziju normas. Vispārējs Starptautisko privāttiesību likuma noteikums (35. pants) ir, ka atgriezeniskā norāde var tikt atzīta, ja šādi tiek veicināta saprātīga un taisnīga lietas izlemšana. Lemjot par to, vai atzīt vai noraidīt atpakaļnorādi un tālāk norādi, tiesa var ņemt vērā tikai faktiskos un juridiskos aspektus, kas var ietekmēt piemērojamo tiesību aktu izvēli, bet ne aspektus, kas var ietekmēt faktisko lietas izšķiršanu pēc būtības. Slovākijas

tiesībās atgriezenisko norādi pieņem lietās, kas ir saistītas ar personu, ģimenes tiesībām un mantojuma tiesībām. Līgumu gadījumā atgriezenisko norādi piemēro tikai retos izņēmuma gadījumos, un tiesību aktu izvēles gadījumos tā netiek piemērota (Starptautisko privāttiesību likuma 9. panta 2. punkts). Vekseļu un čeku likumā ir noteikta īpaša kārtība, saskaņā ar kuru tiesa atgriezenisko norādi pieņem, neizvērtējot saprātīgu un taisnīgu noregulējuma prasību (Vekseļu un čeku likuma 69. un 91. pants).

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Slovākijas tiesībās nav vispārēja noteikuma par to, kādas sekas ir piesaistes kritērija maiņai. Ja Slovākijas tiesību kolīziju normā nav definēts piemērojama brīdis, kurā jāizvērtē piesaistes kritērijs, Slovākijas tiesas to secina no cita piesaistes kritērija vai izmanto judikatūru. Tomēr parasti piemērojama laiks ir tiesiskās situācijas rašanās laiks, konkrētāk — datums, kurā tiek sākts process, atkarībā no konkrētās lietas apstākļiem.

Statusa maiņa ir raksturīga kustamajam īpašumam. Tiesību aktu, ko piemēro atbilstoši atrašanās vietai, kritērija grozīšanu regulē Starptautisko privāttiesību likuma 6. pants, kurā kustamais īpašums kā tāds (kopumā) ir nošķirts no kustama īpašuma, ko transportē saskaņā ar līgumu (tranzītā esošām precēm). Kustama īpašuma gadījumā piemērojami tiesību akti ir tās vietas tiesību akti, kurā īpašums atradās laikā, kad iestājās fakts, ar kuru tiesības tika iegūtas vai izbeigtas. Tomēr judikatūrā ir atzīts, ka materiālu tiesību, kas iegūtas saskaņā ar citas valsts tiesību aktiem, saturs un sekas (piem., vienā valstī iegūtu tiesību pārveidošana par ekvivalentu citas valsts kategoriju) jāizvērtē saskaņā ar jaunās (pašreizējās) īpašuma atrašanās vietas tiesību aktiem.

Piesaistes kritērijs lietās par īpašuma transportēšanu (ja īpašuma transportēšana vēl turpinās) ir tās vietas tiesību akti, no kuras īpašums izsūtīts. Jautājums par piesaistes kritēriju maiņu kustamam īpašumam var rasties arī saistībā ar ieilgumu. Tieši tādēļ Starptautisko privāttiesību likuma 8. pants paredz, ka ieilgumam piemēro vietas, kurā īpašums atradās ieilguma termiņa sākumā, tiesību aktus. Tomēr ar ieilgumu ieguvējam netiek liegts paļauties uz tās valsts tiesību aktiem, kurā ieilgums noticis, ja, sākot ar laiku, kad īpašums atradies attiecīgajā valstī, izpildīti visi ieilguma priekšnoteikumi saskaņā ar minētās valsts tiesību aktiem. Ja īpašums secīgi ir pārvietots uz vairāk nekā vienas valsts teritoriju, nosacījumi tiks izvērtēti vai nu saskaņā ar tās vietas tiesību aktiem, kurā īpašums atradās, kad sākās ieilgums, vai ar tās vietas tiesību aktiem, kurā īpašums nepārtraukti atradās visā ieilgumam nozīmīgajā laikposmā.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Obligātās tiesību normas un sabiedriskās kārtības atruna

Galvenā atšķirība starp obligātajām normām un sabiedriskās kārtības atrunu ir to sekas: obligātās normas darbojas “uzbrūkoši” (neatkarīgi no ārvalsts tiesību aktu satura), savukārt sabiedriskās kārtības atruna darbojas “aizsargājoši” (tikai, ja ārvalstu tiesību aktu piemērošana apdraudētu konkrētas intereses). Sabiedriskās kārtības atruna neaizsargā visas obligātās Slovākijas tiesību normas, bet gan tikai tās, ko uzskata par principiāliem jautājumiem (piemēram, monogāmas laulības princips).

Obligātās normas ir valsts tiesību normas, no kurām nav iespējams atkāpties — tās jāpiemēro ikvienā situācijā neatkarīgi no tiesību aktiem, ko konkrētajām tiesiskajām attiecībām piemēro saskaņā ar tiesību kolīziju normām. Tām parasti ir publiski tiesisks raksturs, bet tās var būt arī privāttiesiskas, ja to mērķis ir aizsargāt konkrētas būtiskas intereses. Tas, vai konkrēta tiesību norma ir obligāta, tiek noteikts pēc tiesas ieskata. Tiesību normās šis jautājums nav skaidri definēts; šādas normas ir raksturīgas patērētāju tiesībām un atsevišķām darba tiesību nozarēm (piem., veselības un drošības noteikumi, darba laiks utt.) Piemēram, ģimenes tiesībās Kriminālkodeksa noteikumi par noziegumiem pret ģimeni un jauniešiem ir obligātas normas.

Sabiedriskās kārtības atruna ir paredzēta Starptautisko privāttiesību likuma 36. pantā, saskaņā ar kuru ārvalsts tiesību normu nevar piemērot, ja tās piemērošana radītu sekas, kas ir pretrunā Slovākijas Republikas sabiedriskās un valsts iekārtas pamatiem un tās tiesību aktiem, kuri obligāti jāievēro neatkarīgi no pušu gribas. Tā jo īpaši nozīmē konstitucionālos noteikumus, kas paredz tiesības uz taisnīgu tiesu un pamatprincipus — vienlīdzību likuma priekšā un aizliegumu diskriminēt pēc dzimuma, rases, ādas krāsas, reliģijas, valstspiederības utt. Ievērojot likuma mērķi, sabiedriskās kārtības atrunu piemēro reti, un, to piemērojot, tiesa nedrīkst pārbaudīt vai vērtēt ārvalsts tiesību normu, bet tikai to, kādas sekas Slovākijas sabiedriskai kārtībai radītu tās piemērošana.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Slovākijas Republika ir viena no valstīm, kas tiesību normas uztver kā likumu, nevis faktu, kas jāpierāda. Tādēļ tiesu iestādes pēc savas iniciatīvas rīkojas, lai noteiktu, kādas ir tiesību normas. Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma 53. pantu, lai noteiktu ārvalsts tiesību akta saturu, tiesu iestāde veic visus nepieciešamos pasākumus, tostarp iegūst ārvalsts tiesību akta saturu ar saviem resursiem, izmantojot vispārpieejamus avotus, nosakot procesa dalībniekiem pienākumu sniegt informāciju vai pieprasot informāciju no Tieslietu ministrijas (kam uz šādiem lūgumiem ir jāreaģē). Tas nozīmē, ka tiesneši var izmantot arī savas zināšanas par ārvalsts tiesību aktu saturu vai to noteikt, izmantojot starptautisko privāttiesību ekspertu vai lietas dalībnieku palīdzību, vai pat iegūstot informāciju no Interneta. Ja ārvalsts tiesību akta saturu nav iespējams noteikt saprātīgā termiņā vai ja ārvalsts tiesību akta satura noteikšana ir saistīta ar būtiskiem šķēršļiem vai nav iespējama, piemēro Slovākijas tiesību aktus. Ja, nosakot ārvalsts tiesību akta saturu, rodas šaubas, tiesām ir tiesības vērsties Tieslietu ministrijā ar sadarbības lūgumu.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Līgumiskas saistības

Starptautisko privāttiesību likuma darbības jomā ietilpst tikai privāttiesiski līgumi, t. i., civiltiesību, komerciesību, ģimenes tiesību, darba tiesību un līdzīgi līgumi ar ārvalsts elementu. Ievērojot līgumslēdzēju gribas autonomijas principu, īpašuma tiesisko attiecību gadījumā Starptautisko privāttiesību likuma 9. pants nepārprotami priekšroku dod pašu līgumslēdzēju izvēlētiem tiesību aktiem (turklāt tiesību aktu izvēle tiek pieļauta arī darba tiesību jomā). Tiesību aktu izvēle tiek ierobežota vienīgi patērētāju līgumu gadījumā — ja izvēlētie tiesību akti nenodrošina patērētāju tiesību aizsardzību pietiekamā līmenī, piemēro tiesību sistēmu, kas nodrošina patērētājam labvēlīgākus noteikumus (Starptautisko privāttiesību likuma 9. panta 3. punkts un 10. panta 4. punkts). Ja nav izdarīta tiesību aktu izvēle, piemēro tās valsts tiesību aktus, kas nodrošina šāda veida līgumu saprātīgu izpildi. Ievērojot saprātīgas izpildes principu, Starptautisko privāttiesību likuma 10. panta 2. un 3. punktā ir doti piemēri, kurus tiesību aktus parasti piemēro noteikta veida līgumiem: piemēram, pirkuma līgumiem piemēro tās vietas tiesību aktus, kurā atrodas pārdevēja juridiskā adrese. Attiecībā uz līgumiskām saistībām Starptautisko privāttiesību likums regulē arī līgumisko attiecību ietekmi uz materiālajām tiesībām (12. pants), noilgumu un ieskaitu (13. pants), kā arī vienpusēju tiesisku darījumu kārtību (14. pants) neatkarīgi no tā, vai ir pieminēts to adresāts (šādos gadījumos piesaistes kritērijs ir parādnieka domicils).

Līgumiskajām saistībām starptautiskajās vekseļu un čeku tiesībās īpaši piemēro Vekseļu un čeku likumu (69. pantu un turpmākos pantus, 91. pantu un turpmākos pantu).

Tiesiski darījumi

Tiesību normu kolīziju jautājumiem, kas attiecas uz tiesisku darījumu spēkā esamību, spēkā neesamības sekām un tiesiska darījuma formu, piemēro Starptautisko privāttiesību likuma 4. pantu. Tiesību aktus, ko piemēro tiesiska darījuma sekām, piemēro arī tā spēkā esamības un neesamības aspektiem. Piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar attiecīgajām tiesību kolīziju normām, kas noteiktas konkrētajam tiesiskajam darījumam. Ir divi gadījumi, kad tiesiska darījuma spēkā esamībai un tā spēkā neesamības sekām nepiemēro tos pašus tiesību aktus, ko darījuma sekām, proti, ja tiesību aktos paredzēta cita kārtība vai ja tas ir nepieciešams saprātīgai izpildei. Attiecībā uz tiesiska darījuma formu ir pietiekami, ja tiesisks darījums noticis saskaņā ar tās vietas

tiesību aktiem, kurā tas ticis vai tiek izpildīts. Tādēļ nav nepieciešams saglabāt tiesību akta formu, ko pieprasa lietu izskatošās tiesas izvēlētie tiesību akti, kā tas ir spēkā esamības jautājumu gadījumā. Tomēr šo subsidiāro tiesību kolīzijas normu nevar piemērot, ja izskatošās tiesas izvēlētie tiesību akti, ko piemēro līgumam, nosaka, ka līguma spēkā esamības priekšnoteikums ir līguma rakstiska forma.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Tiesību kolīziju pamatnorma ārpuslīgumiskām saistībām ir Starptautisko privāttiesību likuma 15. pants, saskaņā ar kuru prasījumiem attiecībā uz zaudējumiem, kas ciesti vispārpiemērojamos tiesību aktos paredzēta pienākuma pārkāpšanas (delikta) dēļ vai gadījumos, kad tiesību akti paredz kompensāciju neatkarīgi no darbības prettiesiskuma (atbildība par rezultātu), piemēro tās vietas tiesību aktus, kurā zaudējums ticis nodarīts, vai tās vietas tiesību aktus, kurā notika tiesības uz kompensāciju radījušais notikums. Piesaukstes kritēriji, ko piemēro neuzdotas lietvedības, netaisnas iedzīvošanās utt. gadījumos, *mutatis mutandis* izriet no 15. panta un citiem Starptautisko privāttiesību likuma noteikumiem.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Vispārējās tiesību kolīzijas normas, t. i., ar ko nosaka fiziskas personas tiesībsubjektībai piemērojamos tiesību aktus, ir ietverti Starptautisko privāttiesību likuma 3. sadaļā, kurā minēts, ka personas tiesībspēju un rīcībspēju attiecībā uz tiesībām un tiesiskiem darījumiem nosaka tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis persona ir. Ja tiesisku darījumu Slovērijas Republikā veic ārvalstnieks, kuram nav tiesībspējas un rīcībspējas saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis tas ir, ir pietiekami, ja attiecībā uz šo darījumu tāda ir saskaņā ar Slovērijas tiesību aktiem. Tomēr šāds tiesisks darījums var netikt atzīts par spēkā esošu saskaņā ar citu valstu tiesību aktiem, tostarp ārvalstnieka piederības valsts tiesību aktiem.

Saskaņā ar Slovērijas valsts tiesību aktiem fiziskai personai tiesībspēja attiecībā uz tās tiesībām un pienākumiem rodas piedzimstot (tāda ir arī jebkuram ieņemtā bērnam, ja tas piedzimis dzīvs) un izbeidzas ar nāvi (kad personu par mirušu atzīst tiesa). Pilnīga rīcībspēja iestājas 18 gadu vecumā vai, noslēdzot laulību (kas iespējams no 16 gadu vecuma). Pilnīga rīcībspēja ir priekšnoteikums procesuālās rīcībspējas iegūšanai, taču tiesību aktos var būt paredzēts, ka procesuālā rīcībspēja ir pusei, kurai citkārt tādas nebūtu, piemēram, nepilngadīgam vecākam adoptācijas lietā pēc 16 gadu vecuma sasniegšanas. Nepilngadīgiem bērniem rīcībspēja ir vienīgi attiecībā uz darījumiem, kas pēc to būtības ir piemēroti to vecumam atbilstošam intelektuālajam un garīgajam briedumam. Papildus vecuma ierobežojumam ir noteikts, ka pilnīga rīcībspēja var būt personai, kura ir pie pilna saprāta. Personai rīcībspēju var atņemt vai ierobežot vienīgi tiesa.

Īpašas valsts tiesību kolīziju normas par rīcībspēju piemēro tiesībām doties laulībā (Starptautisko privāttiesību likuma 19. pants, sk. 3.5. punktu), taisīt un atcelt testamentu (Starptautisko privāttiesību likuma 18. pants, sk. 3.7. punktu) un ārvalstnieku procesuālajai rīcībspējai (Starptautisko privāttiesību likuma 49. pants). Tiesību kolīziju normas, kas regulē juridisku personu tiesībspēju, Slovērijas tiesībās ir atrodami Tirdzniecības kodeksa 22. pantā, saskaņā ar kuru juridisku personu statusam piemēro dibināšanas principu — tiesībspējas apmērs, kāds tām piešķirts saskaņā ar piemērojāmām tiesību normām, tiek atzīts arī Slovērijas tiesībās. Personas rīcībspēju uzņemties saistības attiecībā uz veksejiem vai čekiem izvērtē saskaņā ar Vekseļu un čeku likumā noteikto kārtību, kas paredz, ka personai ir saistoši tās valsts tiesību akti, kuras pilsonis persona ir.

Attiecībā uz civilstāvokli Slovērijas tiesību aktos kā piesaukstes kritērijs netiek lietots "domicila" jēdziens, kas nav tas pats, kas Slovērijā lietotā "pastāvīgā uzturēšanās" (kuru reģistrē Slovērijas Republikas ledzīvotāju reģistrā). Personas tiesības uz vārdu/nosaukumu pēc analogijas ir aptvertas ar personas statusu; šajā gadījumā piemērojami tiesību akti ir tiesību akti, ko piemēro konkrētās personas rīcībspējai un procesuālajai rīcībspējai.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adoptāciju

3.4.1 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem

Saskaņā ar valsts tiesību aktiem māte ir sieviete, kas bērnu dzemdējusi. Ja par izcelšanos no mātes pastāv šaubas, tiesa pieņems lēmumu, balstoties uz faktiem, kas konstatēti attiecībā uz dzimšanu. Paternitāti nosaka, balstoties uz trim atspēkojamām paternitātes prezumpcijām, kas ir noteiktas Likumā Nr. 36/2005 par ģimeni (Ģimeņu likums): i) laulības ilgums; ii) atzīšanas apliecinājums, ko reģistra iestādē izdara vecāki; iii) laiks, kad bērna iespējamajam tēvam un mātei bijuši dzimumsakari.

Starptautisko privāttiesību likumā ir tiesību kolīziju normas par vecāku statusa konstatēšanu (atzīšanu vai atspēkošanu), kas ir saistītas ar bērna dzimšanas laiku. Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma 23. pantu piemēro tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonību bērns ieguvis piedzimstot. Šos aktus piemēro jo īpaši, lai noteiktu, kas var būt vecāku statusa atzīšanas subjekts, kādā formā jāveic minētā atzīšana un vai var atzīt ieņemtā bērna paternitāti. Ja bērns piedzimstot ieguvis vairākas pilsonības vai nav ieguvis nevienas valsts pilsonību, piemēro Starptautisko privāttiesību likuma 33. pantu. Ja bērns šādi ir ieguvis Slovērijas pilsonību, bet ir dzimis un dzīvo ārvalstī, šādā gadījumā piemērojami ir tās valsts tiesību akti, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta. Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma 23. panta 3. punktu, ja bērns (neatkarīgi no pilsonības) dzīvo (t. i., pastāvīgi uzturas) Slovērijas Republikā noteikšanas laikā, vecāku statusu var noteikt saskaņā ar Slovērijas tiesību aktiem, ja tas ir bērna interesēs. Šis noteikums pieļauj alternatīvu, saskaņā ar kuru atzīšanas spēkā esamību izvērtē atbilstoši tās valsts tiesību aktiem, kurā ticis atzīts vecāku statuss, nevis tās valsts tiesību aktiem, kuras pilsonis bērns ir dzimšanas brīdī. Tomēr, lai vecāku statusa atzīšana būtu spēkā, pietiek ar to, ka tā notikusi saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā tā izdarīta.

3.4.2 Adoptācija

Saskaņā ar Slovērijas Ģimenes likumu adoptācija rada tiesiskas attiecības starp adoptēto bērnu un adoptētāju (kā arī tā radniekiem), kas juridiski ir identiskas attiecībām bioloģiskajā ģimenē. Tikai tiesa var pieņemt lēmumu par adoptāciju pēc priekšlikuma, ko izteicis adoptētājs, kurš var nebūt Slovērijas pilsonis, bet kuram jābūt norādītam adoptācijas apliecībā saskaņā ar Likumu Nr. 305/2005 par bērnu sociālo un juridisko aizsardzību un sociālo aizbildnību. Adoptēt var tikai bērnus, kuri nav sasnieguši 18 gadu vecumu. Pašreizējie tiesību akti ļauj bērnu kopīgi adoptēt tikai partneriem, kuri ir laulībā (vai vienam laulātajam, kurš ir laulībā ar vienu no bērna vecākiem, vai vecāka vai adoptētāja atraitnim vai atraitnei). Izņēmuma gadījumos bērnu var adoptēt arī persona, kura nav laulībā. Nepilngadīga bērna adoptēšanai uz ārzemēm nepieciešama Slovērijas Darba, sociālo un ģimenes lietu ministrijas vai šīs ministrijas noteiktas valsts pārvaldes iestādes atļauja. Adoptāciju var atcelt ar tiesas nolēmumu sešu mēnešu laikā pēc adoptācijas rīkojuma stāšanās spēkā.

Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma 26. pantu adoptācijai piemēro tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis ir adoptētājs. Ja adoptētāju valstspiederība ir atšķirīga, piemēro tās valsts tiesību aktus, kura ir laulāto kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta. Ja šādas dzīvesvietas nav, adoptācijai piemēro tās valsts tiesību aktus, ar kuru tiem ir visciešākā saikne. Slovērijas tiesību aktus var piemērot, ja ārvalsts tiesību akti vispār aizliedz adoptāciju vai to atļauj vienīgi ar īpaši apgrūtināšiem nosacījumiem un ja adoptētājs vai vismaz viens no adoptētājiem ir ilgstoši uzturējies Slovērijas Republikā (saskaņā ar judikatūru — vismaz vienu gadu). Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma 26.a pantu bērna ievietošanu pirmsadoptācijas aprūpē (kas saskaņā ar Slovērijas tiesību aktiem notiek pirms adoptācijas) regulē bērna pastāvīgās dzīvesvietas valsts tiesību akti. Adoptējamā bērna pilsonības valsts tiesību aktus piemēro, izvērtējot nepieciešamību saņemt bērna piekrišanu adoptācijai vai citu personu vai iestāžu atļauju (Starptautisko privāttiesību likuma 27. pants). Šo noteikumu piemēro arī adoptācijai līdzīgās situācijās, piemēram, ārvalstīs bērna atzīšanai par laulībā dzimušu (ko Slovērijas tiesību akti neparedz).

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

3.5.1 Laulība

Saskaņā ar Slovērijas tiesību aktiem noslēgt laulību var vīrietis un sieviete, kuri ir pie pilna saprāta. Laulības noslēgšanas laikā šīs personas nedrīkst būt citā laulībā. Likums aizliedz laulības starp augšupējiem un lejupējiem radniekiem, brāļiem un māsām, kā arī nepilngadīgajiem (tiesa kā izņēmumu var ļaut laulību noslēgt nepilngadīgajam, kuram ir vismaz 16 gadu). Šo vecuma ierobežojumu Slovērijas tiesībās var uzskatīt par obligātu normu. Saskaņā ar Slovērijas tiesību aktiem laulību noslēdz ar vienotu paziņojumu reģistra iestādē vai pie garīdznieka.

Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likumu (19. un 20. pantu) personas spējai stāties laulībā un tās spēkā esamībai piemēro tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonība ir personai, bet noslēgšanas formai piemērojami tās vietas tiesību akti, kurā laulību noslēdz. Atšķirībā no vispārējām tiesību kolīziju normām (Starptautisko privāttiesību likuma 3. un 4. pants) subsidiāri nepiemēro Slovērijas tiesības. Attiecībā uz laulības noslēgšanas formas izvērtēšanu — tā kā piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā notiek laulība, šos tiesību aktus piemēro, lai izvērtētu, piemēram, kā persona izsaka piekrišanu doties laulībā, liecinieku skaitu, laulību organizēšanai pilnvaroto struktūru, iespēju noslēgt laulību ar starpnieka palīdzību, utt. Šo kritēriju nepiemēro konsulārajām laulībām. Laulība, ko Slovērijas pilsoņi noslēguši ārvalstīs iestādē, kas nav Slovērijas šim nolūkam pilnvarota iestāde, ir īpaši minēta Starptautisko privāttiesību likuma 20. pantā, kurā norādīts, ka šāda laulība Slovērijas Republikā ir spēkā, ja tā ir spēkā valstī, kuras iestādē tā noslēgta, un ja Slovērijas materiālo tiesību normas neparedz šķēršļus šādai laulībai.

3.5.2 Pāru kopdzīve bez laulības un partnerattiecības

Slovērijas tiesību aktos nav paredzētas partnerattiecības, kas atšķirtas no laulības. Tiesību teorijā ir atzīts, ka pastāv faktiskās vīra un sievas attiecības, proti, vīrietis un sieviete nav precējušies, bet izveidojuši partnerattiecības uz mūžu. Tomēr šī savienība ir faktiskā, un tai nav juridiskas nozīmes. Slovērijas tiesībās netiek atzītas (reģistrētas) viendzimuma personu partnerattiecības, kā arī juridiska laulāto atšķiršana.

3.5.3 Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Saskaņā ar valsts materiālo tiesību normām laulības šķiršana nozīmē, ka tiesa šķir dzīvu laulāto laulību. Ja šķiras nepilngadīga bērna vecāki, tiesai arī jānosaka, kā tiek īstenotas vecāku tiesības un pienākumi. Slovērijas tiesību akti arī atļauj aizgādību īstenot daļēji. Starptautisko privāttiesību likuma 22. pantā ir noteikti tiesību kolīziju normas laulāto kopdzīves izbeigšanai ar laulības šķiršanu, pasludinot laulību par spēkā neesošu vai konstatējot tās absolūtu spēkā neesamību. Tādēļ to galvenokārt piemēro tiesību kolīziju normām par dzīvu laulāto laulības izbeigšanu. Laulības izbeigšanu ar laulības šķiršanu regulē tās valsts tiesību akti, kuras pilsoņi procesa uzsākšanas brīdī ir laulātie. Tāpat kā laulāto personiskajās un mantiskajās attiecībās, piemērojama kritērijs ir to pilsonība konkrētā brīdī, proti, sākoties laulības šķiršanas procesam (līdz ar to sākotnējai pilsonībai vai pilsonības maiņai nav nozīmes). Ja laulības šķiršanas procesa uzsākšanas laikā laulātajiem nebija viena un tā pati pilsonība, pilsonības valsts kritēriju nevar piemērot un ir jāpiemēro Slovērijas tiesību akti. Ja piemērojami (ārvalsts) tiesību akti nepieļauj laulības izbeigšanu ar laulības šķiršanu vai to atļauj vienīgi ar īpaši apgrūtinātiem nosacījumiem, bet laulātie vai vismaz viens no laulātajiem ir ilgstoši uzturējies Slovērijas Republikā, var piemērot Slovērijas tiesību aktus. Tā kā šo iespēju var izmantot vienīgi personas, kurām ir attiecīga saikne ar Slovērijas Republiku, judikatūrā ir secināts, ka šādām personām jābūt dzīvojušām Slovērijā vismaz gadu.

Attiecībā uz laulāto pilsonības valsts tiesību aktiem Starptautisko privāttiesību likuma 22. panta 3. punktā paredzētie piesaistes kritēriji laulības spēkā esamības un laulības pastāvēšanas izvērtēšanai ir pretrunā ar Starptautisko privāttiesību likuma 19. un 20. pantu, kas nosaka spēju stāties laulībā, laulības spēkā esamību un laulības formu. Judikatūrā ir atzīts, ka Starptautisko privāttiesību likuma 19. un 20. pantu piemēro, ja laulības noslēgšanas iespējamību (no rīcībspējas un formas viedokļa) izvērtē pirms tās noslēgšanas, savukārt Starptautisko privāttiesību likuma 22. panta 3. punktu piemēro, ja laulības spēkā esamību izvērtē retrospektīvi vai ja izvērtējums attiecas uz to, vai laulība pastāv. Judikatūrā arī atzīts, ka Starptautisko privāttiesību likuma 22. panta 3. punkta vajadzībām piemēro tās valsts tiesību aktus, kuras pilsoņi laulības noslēgšanas laikā bija laulātie.

3.5.4 Uzturēšanas saistības

Slovērijas tiesībās ir atzīti seši galvenie uzturēšanas saistību veidi: vecāku pienākums uzturēt bērnus (tiek uzskatīts par vissvarīgāko), bērnu pienākums uzturēt vecākus, uzturēšanas pienākums citu radnieku starpā, uzturēšanas pienākums laulāto starpā, dalība šķirtā laulātā uzturēšanā, kā arī dalība neprecētas mātes uzturēšanā un konkrētu izdevumu atlīdzināšanā. Starptautisko privāttiesību likuma 24.a pantā ietvertās tiesību kolīziju normas ir tieši saistītas tikai ar vecāku pienākumu uzturēt bērnus un attiecas uz visiem šī uzturēšanas pienākuma veidiem, izņemot bērna mātes prasījumus pret tēvu (Starptautisko privāttiesību likuma 25. pants — mātes pilsonības valsts tiesību akti), neatkarīgi no tā, vai uzturētājiem saņēmējs ir pilngadīgs vai nepilngadīgs. Šīm attiecībām piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā ir saņēmēja domicils vai, ja tas ir nepilngadīgs bērns — tā pastāvīgā dzīvesvietā. Lielākajā daļā gadījumu Slovērijas tiesas pieņem lēmumu saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, kurā tiek celta prasība. Citām uzturēšanas saistībām (piemēram, laulāto savstarpējās uzturēšanas saistībām) piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā ir uzturētājiem saņēmēja domicils. Bērna pastāvīgās dzīvesvietas piesaistes kritērijs ir galvenais vecāku un bērnu savstarpējām attiecībām piemērojams piesaistes kritērijs. Tikai izņēmuma gadījumos tiesa ņem vērā arī citas valsts, kurai ar lietu ir būtiska saikne, tiesību aktus.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Starptautisko privāttiesību likuma 21. pantā paredzētās tiesību kolīziju normas paredz, ka piesaistes kritērijs attiecībā uz laulāto mantiskajām attiecībām ir laulāto pilsonība. Tomēr to konsekventi iespējams piemērot tikai tad, ja laulātie ir vienas un tās pašas valsts pilsoņi. Citos gadījumos piemēro Slovērijas tiesību aktus. Starptautisko privāttiesību likums neregulē situācijas, kad mainās piesaistes kritērijs (mainās laulāto kopīgā pilsonība). Tomēr judikatūrā ir atzīts, ka piemērojamos tiesību aktus nosaka saskaņā ar brīdi, kad noticis juridiski nozīmīgs gadījums. Starptautisko privāttiesību likuma 21. panta 2. punkts izslēdz iespējamās domstarpības, nosakot, ka jebkurš laulāto mantisko attiecību regulējums pēc vienošanās (piem., līgumi par laulāto mantas kopības ierobežošanu, laulības līgumi utt.) tiek izvērtēts saskaņā ar tiesību aktiem, kas laulāto mantisko attiecību režīmam bija jāpiemēro, kad tika noslēgta šāda vienošanās. Šo tiesību kolīziju normu var piemērot tikai saistībā ar citu tiesību kolīziju normu, bet ne pašu par sevi.

Slovērijas materiālo tiesību normās ir noteikts īpašs laulāto mantisko attiecību veids: laulāto mantas kopība, kas rodas ar laulības noslēgšanas brīdi un izbeidzas ar laulības izbeigšanu. Laulātajiem savstarpēji vienojoties, mantas kopības darbības jomu vēlāk var sašaurināt vai paplašināt, vai ar tiesas lēmumu — citādi grozīt (tostarp izbeigšanu vai atjaunošanu). Laulāto mantisko attiecību līgumi Slovērijas tiesībās nepastāv.

3.7 Testamenti un mantojums

Saskaņā ar tiesību kolīziju normu mantošanu nosaka saskaņā ar vienu piesaistes kritēriju — kā noteikts Starptautisko privāttiesību likuma vispārējā tiesību kolīziju normā, likumiskās mantošanas attiecībām piemēro tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis nāves brīdī bija testators (17. pants). Tas ir vienīgais visas mantošanas piesaistes kritērijs neatkarīgi no tā, vai īpašumā ietilpst ķermeniskas vai bezķermeniskas lietas. Ja nāves brīdī testatoram bija divu vai vairāku valstu pilsonība vai tas bija bezvalstnieks, piemērojamo pilsonību nosaka saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likuma 33. pantu.

Attiecībā uz spēju taisīt vai atcelt testamentu, kā arī testamentā sekām vai trūkumiem un gribas izteikumu piemēro testatora pilsonību, kas tam bija gribas izteikšanas laikā. Tas nozīmē, ka, ja pēc gribas izteikšanas mainās pilsonība, ar to netiek ietekmēta testamentā spēkā esamība vai tā atcelšanas spēkā esamība. Tādēļ Starptautisko privāttiesību likuma 18. pants ir speciāla norma attiecībā pret Starptautisko privāttiesību likuma 3. panta 2. punktu, kurā noteikts, ka, ja ārvalstnieks Slovērijas Republikā veic tiesisku darījumu, ir pietiekami, ja tam piemīt spēja to darīt saskaņā ar Slovērijas tiesību aktiem.

Tiesību aktus, ko nosaka saskaņā ar pilsonības valsti laikā, kad taisīts testaments, piemēro arī, lai noteiktu, kā īpašumu var novēlēt ar testamentu nāves gadījumā. Testamentā formai un testamentā atcelšanai piemēro tās valsts tiesību aktus, kuras pilsonis testamentā taisīšanas laikā bija testators. Tomēr ir pietiekami, ja testaments atbilst tās valsts tiesību aktiem, kurā tas taisīts (18. pants). Šo papildu tiesību kolīziju normu piemēro, ja testators nav ievērojis valsts, kuras pilsonis tas bija testamentā taisīšanas laikā, noteikto testamentā formu. Tas nozīmē, ka, ja testators neatbilst testamentā formai noteiktajām prasībām, kas paredzētas tās valsts tiesību aktos, kuras pilsonis tas bijis testamentā taisīšanas laikā, bet atbilst prasībām, kas bija noteiktas tās vietas tiesību aktos, kurā taisīts testaments, testamentu uzskata par spēkā esošu.

Saskaņā ar Slovērijas materiālo tiesību normām īpašumu var mantot uz likuma, testamenta vai abiem šiem pamatiem. Tiesību aktos attiecībā uz mantošanas kārtību ir noteiktas četras mantinieku šķiras, turklāt augstākas šķiras mantinieki liedz mantot zemākām šķirām piederīgajiem. Pirmajā grupā ietilpst testatora bērni un laulātais, bet pārējās grupās ir citi radinieki un jebkura persona, kurai ar mirušo personu bijusi kopīga saimniecība vismaz vienu gadu pirms tās nāves un kura šī iemesla dēļ rūpējusies par kopējo saimniecību vai bijusi atkarīga no uzturētājiem, ko sniedzis mirušais. Attiecībā uz testamentāro mantošanu tiesību aktos noteikti juridiskie nosacījumi, kādiem jāatbilst testamentam, ko taisījis testators vai kas ir notariāla akta formā. Minimālais testamenta taisītāja vecums ir 15 gadi. Brīvība ar testamentu atsavināt īpašumu ir ierobežota, jo nepilngadīgajiem lejupejiem radiniekiem ir jāsaņem vismaz tikpat daudz, cik liela būtu to daļa saskaņā ar tiesību aktiem, savukārt pilngadīgajiem lejupejiem radiniekiem jāsaņem vismaz puse no to likumā paredzētās daļas. Slovērijas tiesību akti paredz atteikšanos no mantojuma (tikai pilnībā kā no aktīviem, tā saistībām), nespēju mantot (saskaņā ar tiesību aktos noteikto), lejupejo radinieku atstumšanu no mantojuma (pamatojoties uz mirušās personas sastādītu atstumšanas aktu) un bezmantinieka mantas pāreju (ja mantinīks nav, īpašumu iegūst valsts), bet netiek atzīti savstarpēji testamenti, mantojuma līgumi vai novēlējumi uz nāves gultas.

3.8 Nekustamais īpašums

Slovākijas tiesībās nekustamais īpašums definēts kā zeme vai ar zemi savienotas ēkas ar stingriem pamatiem (Civilt kodeksa 119. pants).

Saskaņā ar Starptautisko privāttiesību likumu vispārējais piesaistes kritērijs mantiskajām tiesībām uz nekustamo īpašumu ir tās valsts tiesību akti, kurā tas atrodas (Starptautisko privāttiesību likuma 5. pants, ko piemēro arī nekustamajam īpašumam, ja uz to neattiecas 6. pants un 8. pants; sk. 2.3.). Tomēr prioritāri attiecībā pret šo noteikumu tiek piemērots Starptautisko privāttiesību likuma 7. pants, kurā noteikts, ka jāņem vērā publiskos reģistros veikti ieraksti, kas nodibina, groza vai izbeidz materiālās tiesības uz īpašumu, kas atrodas valstī, kas nav valsts, saskaņā ar kuras tiesību aktiem nosaka juridisko pamatu, lai nodibinātu, grozītu vai izbeigtu materiālās tiesības uz šo īpašumu. Šādos gadījumos piemēro tiesību aktus, kas ir spēkā attiecībā uz ierakstiem publiskos reģistros vietā, kurā atrodas īpašums.

Saskaņā ar spēkā esošajiem Slovērijas tiesību aktiem "publiska reģistra" jēdziens ir saistīts ar Zemes un ēku (kadastra) reģistru (Likums Nr. 162/1995 par zemes un ēku reģistru), bet īpašuma dokumenti vēsturiski ir bijuši iekļauti Zemes reģistrā, Dzelzceļu reģistrā, Kalnrūpniecības reģistrā un Ūdensceļu reģistrā.

3.9 Maksātnespēja

Maksātnespējas procesam ar ārvalsts elementu, kurā ir iesaistītas Eiropas Savienības vai Eiropas Ekonomikas zonas dalībvalstis, piemēro Likumu Nr. 7/2005 par maksātnespēju un pārstrukturēšanu ("Maksātnespējas kodekss"), ja Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 neparedz citādi. Saskaņā ar Maksātnespējas kodeksu, ja Slovērijas Republikai nav saistošs starptautisks līgums, ko piemēro kreditoru prasījumu apmierināšanai pret bankrotējušu parādnieku, ārvalstu spriedumiem procesos, kas notiek saskaņā ar Maksātnespējas kodeksu, piemēro savstarpības principu. Maksātnespēja, ko pasludinājusi Slovērijas tiesa, attiecas arī uz aktīviem, kas atrodas ārvalsts teritorijā, ja to pieļauj attiecīgās ārvalsts tiesību akti.

Starptautisko privāttiesību likums ietver tiesību kolīziju normas, ko *mutatis mutandis* piemēro maksātnespējai, proti, 5. pantu (piesaistes kritērijs ir vieta, kurā atrodas kustamais vai nekustamais īpašums), 7. pantu (piesaistes kritērijs reģistrācijai publiskos reģistros ir vieta, kurā atrodas īpašums) un noteikumus, ko piemēro saistībām (9. pants un turpmākie panti).

Lapa atjaunināta: 22/04/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Zviedrija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Starptautiskās privāttiesības tagad lielā mērā regulē ES tiesību akti. Zviedrijas valsts regulējums šajā jomā ir noteikts likumos un judikatūrā. Ar tiesību aktiem galvenokārt īsteno starptautiskas konvencijas, kurās Zviedrija ir dalībniece. Galvenie tiesību akti šajā jomā ir šādi:

Laulības un bērni

- Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.lpp) 3. nodaļas 4. un 6. iedaļa (*Lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*) (turpmāk – IÄL);
- Rikojuma par dažām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību (1931:429) 9., 12. un 13. iedaļa (*förordningen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*) (turpmāk – NÄF),
- Likuma par adopciju starptautiskos gadījumos (2018:1289) 3. iedaļa (*lagen om adoption i internationella situationer*);
- Likuma par starptautiskajiem paternitātes jautājumiem (1985:367) 2., 3., 3.a, 5., 5.a, 6. un 6.a iedaļa (*lagen om internationella faderskapsfrågor*) (turpmāk – IFL);
- Padomes Regula (ES) 2016/1103 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā;
- Padomes Regula (ES) 2016/1104 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi reģistrētu partnerattiecību mantisko seku jomā;
- Likums par mantiskajām attiecībām starp laulātajiem vai dzīvesbiedriem starptautiskās situācijās (2019:234) (*lagen om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer*);
- Likuma par 1996. gada Hāgas konvenciju (2012:318) 1. iedaļa (*lagen om 1996 års Haagkonvention*) un tās pašas 1996. gada 19. oktobrī Hāgā noslēgtās konvencijas par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (turpmāk – 1996. gada Hāgas konvencija") 15.–22. pants;
- Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (turpmāk – Uzturēšanas regula) 15. pants un Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

Mantojums

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi 20.–38. pants.

Līgumi un pirkumi

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (turpmāk – Regula "Roma I");
- Vekseļu likuma (*växellagen*) 79.–87. iedaļa (1932:130);
- Čeku likuma 58.–65. iedaļa (*Checklagen*) (1932:131);
- Likums par preču tirdzniecībai piemērojamiem tiesību aktiem (*lagen om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*) (1964:528) (turpmāk – IKL),

- Likuma par kopīgu lēmumu pieņemšanu darbavietā 25.a, 31.a un 42.a iedaļa (*lagen om medbestämmande i arbetslivet*) (1976:580) (turpmāk – MBL);
- Likums par dažiem apdrošināšanas līgumiem piemērojamiem tiesību aktiem (*lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*) (1993:645);
- Kuģošanas kodeksa 13. nodaļas 4. iedaļa un 14. nodaļas 2. iedaļa (*Sjölagen*) (1994:1009);
- Likuma par patērētāju līgumiem 14. iedaļa (*lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*) (1994:1512);
- Likuma par patērētāju aizsardzību nolīgumos par mājokļa daļlaika lietojuma tiesībām vai ilgtermiņa atvaļinājuma produktiem 1. nodaļas 4. iedaļa (*lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*) (2011:914);
- Likuma par distances līgumiem un attālinātās tirdzniecības līgumiem 3.nodaļas 14.iedaļa (*lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*) (2005:59);
- Tirdzniecības likuma 48. iedaļa (*Konsumentköplagen*) (1990:932).

Kompensācija par kaitējumu

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (turpmāk – Regula "Roma II");
- Likuma par ceļu satiksmes negadījumos gūtām traumām 8., 14. un 38. iedaļa (*Trafikskadelagen*) (1975:1410);
- Likuma saistībā ar 1972. gada 9. februāra konvenciju starp Zviedriju un Norvēģiju par ziemeļbriežu ganībām 1. iedaļa (*lagen med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*) (1972:114);
- Likuma saistībā ar 1974. gada 19. februāra konvenciju par vides aizsardzību starp Dāniju, Norvēģiju, Somiju un Zviedriju 1. iedaļa (*lagen med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*) (1974:268).

Tiesību akti par maksātnešpēju:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2015/848 (2015. gada 20. maijs) par maksātnešpējas procedūrām (turpmāk – 2015.gada maksātnešpējas regula);
- Likuma, ar ko nosaka noteikumus, kas regulē maksātnešpējas gadījumus saistībā ar īpašumu Dānijā, Islandē, Norvēģijā vai Somijā, 1., 3. un 5.–8. iedaļa (*lag med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*) (1934:67);
- Likuma par Dānijā, Islandē, Norvēģijā vai Somijā notiekošu maksātnešpējas procesu ietekmi 1., 4.-9. un 13. iedaļa (*lag om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*) (1934:68);
- Likuma par maksātnešpējas procesiem saistībā ar īpašumu citā Ziemeļvalstī 1., 3.-8. un 12. iedaļa (*lag om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*) (1981:6);
- Likuma par citā Ziemeļvalstī notiekošu maksātnešpējas procesu ietekmi 1., 4.-9., 13. un 14. iedaļa (*lag om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*) (1981:7).

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Zviedrija ir līgumslēdzēja puse turpmāk nosauktās daudzpusējās starptautiskās konvencijās, kas paredz noteikumus par piemērojamiem tiesību aktiem. Tā kā Zviedrijai ir duālistiska pieeja starptautiskajiem līgumiem, arī šīs daudzpusējās konvencijas ir pārnestas Zviedrijas nacionālajos likumos. Lūdzu, skatīt iepriekš.

Tautu Savienība

- 1930. gada Konvencija par dažu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar vekseljiem un parādzīmēm;
- 1931. gada Konvencija par dažu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar rēķiniem.

Hāgas Starptautisko privāttiesību konference

- 1955. gada Konvencija par starptautiskai preču tirdzniecībai piemērojamiem tiesību aktiem;
- 1961. gada Konvencija par kolīzijas normām attiecībā uz testamentārām klauzulām;
- 1996. gada Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem;
- Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

Eiropas Savienība

- 1980. gada Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumiskām saistībām (Regula "Roma I" aizstāj konvenciju attiecībā uz līgumiem, kas stājušies spēkā pēc 2009. gada 17. decembra).

Ziemeļvalstu konvencijas

- 1931. gada Konvencija starp Dāniju, Somiju, Islandi, Norvēģiju un Zviedriju, ar kuru nosaka starptautisko privāttiesību noteikumus par laulību, adopciju un aizbildnību (pēdējo reizi grozīta ar 2006. gada konvenciju);
- 1933. gada Konvencija starp Zviedriju, Dāniju, Somiju, Islandi un Norvēģiju par maksātnešpēju („Ziemeļvalstu Maksātnešpējas konvencija);
- 1934. gada Konvencija starp Dāniju, Somiju, Islandi, Norvēģiju un Zviedriju par mantošanas tiesībām, testamentiem un mantojuma pārvaldīšanu (pēdējo reizi grozīta ar 2012. gada konvenciju);
- 1974. gada Konvencija par vides aizsardzību starp Dāniju, Somiju, Norvēģiju un Zviedriju..

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

1972. gada Konvencija starp Zviedriju un Norvēģiju par ziemeļbriežu ganībām (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*).

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Saskaņā ar vispārīgiem noteikumiem, ja strīdam ir starptautiskas saiknes, tiesai pēc savas iniciatīvas būtu jārisina jautājums par piemērojamiem tiesību aktiem. Vairāki Zviedrijas starptautisko privāttiesību noteikumi paredz, ka jautājumos, kas saistīti ar nolīgumu, ir jāievēro līgumslēdzēju pušu izvēlētie piemērojami tiesību akti. Ja strīds ir jāizskata ārpusstiesas kārtībā, pusēm ir arī iespējams vienoties par piemērojamiem tiesību aktiem, kad strīdu izskata tiesa. Ja lieta attiecas uz tiesiskām attiecībām, kurās saskaņā ar Zviedrijas valsts tiesību aktiem ir atļauta samierināšana, tiesai būtu jāapstiprina vienbalsīga deklarācija par Zviedrijas tiesību aktu piemērošanu, ar nosacījumu, ka pastāv saistība ar Zviedriju (skatīt Jauno likumu arhīvu (*NJA*) 2017., 168. lpp.).

2.2 Atgriezeniskā norāde

Zviedrijas starptautiskajās privāttiesībās netiek vispārīgi pieņemta atgriezeniskās norādes doktrīna. Tomēr pastāv izņēmums Vekselju likuma 79. iedaļas 2. punktā un Čeku likuma 58. iedaļas 2. punktā attiecībā uz ārvalstu pilsoņu spēju veikt darījumus ar vekseljiem vai čekiem. Iemesls ir tāds, ka šie noteikumi balstās uz starptautiskām konvencijām. Pastāv vēl viens izņēmums Likuma par citās Ziemeļvalstīs notiekošu maksātnešpējas procesu ietekmi (1981:7) 9. iedaļas 2. punktā. Visbeidzot, runājot par laulības formālo spēkā esamību, atgriezeniskā saite ir atzīta Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.lpp) 1. nodaļas 1. iedaļas 7. punktā.

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Nav vispārīgu noteikumu, kas reglamentētu piesaistes kritērija maiņas sekas. Piemēram, Eiropas Savienības regulas par laulāto un reģistrēto partneru mantiskajām attiecībām balstās uz nemainīguma principu. Tas nozīmē, ka laulības noslēgšanas vai partnerattiecību reģistrēšanas brīdī pastāvošajam

piesaistes kritērijam piemērojami tiesību akti tiks mainīti tikai izņēmuma kārtā un pēc pieteikuma iesniegšanas, ievērojot konkrētus nosacījumus, kuri noteikti attiecīgajā Eiropas Savienības regulā.

Turpretī Ziemeļvalstu kontekstā mainīguma princips attiecas uz laulāto mantiskajām attiecībām. Tas nozīmē, ka, ja laulātie nav noslēguši vienošanos par piemērojamiem tiesību aktiem un ja abi pēc tam pastāvīgi ir dzīvojuši citā Ziemeļvalstī un tur uzturējušies vismaz divus gadus, tiks piemēroti minētās valsts tiesību akti. Tomēr, ja abu laulāto dzīvesvieta jau iepriekš viņu laulības laikā bija minētajā valstī vai ja laulātie ir minētās valsts pilsoņi, tad minētās valsts tiesību aktus piemēros no brīža, kad viņi tur apmetušies uz pastāvīgu dzīvi. Līdzīgs princips attiecas uz kopdzīvi. (Lūdzu, skatīt Likuma par laulāto vai kopdzīves mantiskajām attiecībām starptautiskās situācijās [2019: 234] 3. nodaļas 9. iedaļu un 5. nodaļas 6. iedaļu).

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Uzskata, ka Zviedrijas starptautisko privāttiesību normu vispārējais princips ir tāds, ka ārvalstu tiesību norma nav piemērojama, ja tās piemērošana būtu acīmredzami nesavietojama ar šīs valsts tiesību sistēmas pamatprincipiem. Šādi noteikumi ir atrodami daudzos starptautisko privāttiesību aktos, bet no tā nav jāizdara secinājums, ka sabiedriskās kārtības ierobežojumiem ir nepieciešams pamats tiesību aktos. Ir bijis ļoti maz spriedumu, kuros konstatēts, ka ārvalstu tiesību aktu nevarēja piemērot, pamatojoties uz sabiedrisko kārtību.

Parasti tiesu iestādes nosaka, kuri Zviedrijas tiesību aktu noteikumi ir obligāti starptautiski piemērojami.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ja tiesa konstatē, ka ir piemērojams ārvalstu likums, bet nav iepaziniesies ar tā saturu pēc būtības, tai ir divas izvēles iespējas. Tā var pati izmeklēt lietu vai lūgt kādai pusei sniegt nepieciešamo informāciju. Izvēlētais risinājums būs lietderības jautājums. Ja tiesa pati izmeklē lietu, tā var lūgt Tieslietu ministrijas atbalstu. Kopumā tiesai vajadzētu aktīvāk piedalīties strīdos, kas nav pakļauti strīdu izšķiršanai ārpus tiesas kārtībā, turpretī strīdos, kas ir pakļauti izšķiršanai ārpus tiesas kārtībā, tiesa var vairāk deleģēt izmeklēšanas darbu pašām pusēm.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Zviedrija ir 1980. gada Romas konvencijas par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, līgumslēdzēja puse. Dažās jomās pastāv atsevišķi noteikumi par likuma izvēli. Regula "Roma I" aizstāj konvenciju attiecībā uz līgumiem, kas stājās spēkā pēc 2009. gada 17. decembra.

Līgumus par **preču tirdzniecību** regulē Likums (1964:528) par tiesību aktiem, kas piemērojami preču tirdzniecībai, ar kuru valsts tiesību normās ir iekļauta Hāgas 1955. gada Konvencija par starptautiskai preču tirdzniecībai piemērojamiem tiesību aktiem. Šis likums ir uzskatāms par noteicošu salīdzinājumā ar Regulā "Roma I" minētajiem noteikumiem. Tomēr tas neattiecas uz patērētāju līgumiem. Saskaņā ar likuma 3. iedaļu pircējam un pārdevējam ir jāaut vienoties par piemērojamiem tiesību nomām. 4. iedaļā ir noteikts, ka gadījumā, ja puses nav izvēlējušās piemērojamos tiesību aktus, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā atrodas pārdevēja pastāvīgā dzīvesvieta. Izņēmumi no šī noteikuma tiek noteikti tad, ja pārdevējs pasūtījumu ir pieņēmis valstī, kurā atrodas pircēja pastāvīgā dzīvesvieta, un pirkumiem biržā vai izsolē.

Cits izņēmums no Regulas "Roma I" noteikumiem attiecas uz dažiem **patērētāju līgumiem**. Pastāv īpaši noteikumi, kuru mērķis ir aizsargāt patērētājus no likuma piemērojamo tiesību aktu klauzulām Likuma par patērētāju pārdošanu (1990:932) 48. iedaļā, Likuma par patērētāju līgumiem (1994:1512) 14. iedaļā, Likuma (2011:914) par patērētāju aizsardzību līgumos, kas attiecas uz daļlaika īpašumtiesībām uz nekustamo īpašumu un ilgtermiņa atvaļinājumu 1.nodaļas 4.iedaļā, un Likuma (2005:59) par distances līgumiem un tālpārdošanas līgumiem 3. nodaļas 14. iedaļā. Saskaņā ar šiem noteikumiem EEZ dalībvalsts tiesību akti ir jāpiemēro noteiktos apstākļos, ja tie patērētājam piedāvā labāku aizsardzību.

Vekseļu likuma (1932:130) 79.87. iedaļā un Čeku likuma (1932:131) 58.65. iedaļā ir īpaši noteikumi attiecībā uz **vekseļiem un čekiem**. Tie pamatojas uz 1930. gada Ženēvas konvenciju par noteiktu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar vekseļiem un parādzīmēm un 1931. gada Ženēvas konvenciju par noteiktu tiesību normu kolīziju risināšanu saistībā ar čekiem.

Dažus **darbības apdrošināšanas** līgumus regulē Likums par tiesību aktiem, kas piemērojami dažiem apdrošināšanas līgumiem (1993:645).

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Jautājumu par ārpuslīgumiskās saistībām piemērojamiem tiesību aktiem regulē Regula "Roma II".

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Zviedrijas starptautisko privāttiesību aktos izšķirīgais piesaistes kritērijs personas statusa noteikšanai tradicionāli ir bijusi valstspiederība. Tomēr tagad ir tik daudzas lietas, kurās valstspiederībai ir bijis jānodod priekšroka pastāvīgajai dzīvesvietai kā galvenajam piesaistes kritērijam, un tāpēc ir apšaubāmi, vai joprojām var runāt par vienu galveno piesaistes kritēriju personas statusa noteikšanai. Zviedrijas starptautisko privāttiesību izpratnē „personas statuss” galvenokārt tiek uzskatīts par juridisko rīcībspēju un vārdu un uzvārdu.

Atbilstīgi Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.lpp) 1. nodaļas 1. iedaļai **spēju slēgt laulību** Zviedrijas iestādē pēc būtības ir jānosaka saskaņā ar Zviedrijas tiesību aktiem, ja viena no pusēm ir Zviedrijas pilsonis/-e vai ir pastāvīgs/-a Zviedrijas iedzīvotājs/-a. Līdzīgi noteikumi attiecas uz Ziemeļvalstīm saskaņā ar Rīkojuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību (1931:429) 1. iedaļu.

Īpaši noteikumi par **aizbildnību un aizgādību** ir noteikti Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību(1904:26, 1. lpp) 4. un 5. nodaļā un Rīkojuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību, adopciju un aizbildnību (1931:429) 14.21.a iedaļā.

Jautājumu par tiesību aktiem, kas piemērojami **spējai slēgt līgumus**, daļēji regulē Regulas "Roma I" 13. pants. Spēju veikt darījumus, kas saistīti ar vekseļiem vai čekiem, regulē īpaši noteikumi Vekseļu likuma 79. iedaļā un Čeku likuma 58. iedaļā.

Tiesu procesa kodeksa (*rättegångsbalken*) 3. nodaļas 11. iedaļā ir iekļauts īpašs noteikums par **spēju iesniegt prasību tiesā un tikt iesūdzētam**, kurā noteikts, ka ārvalstnieks, kas savā valstī nespēj uzsākt tiesvedību, var to tomēr darīt Zviedrijā, ja viņam vai viņai ir šāda spēja saskaņā ar Zviedrijas tiesību aktiem.

Zviedrijas starptautisko privāttiesību izpratnē jautājumi par vārdu un uzvārdu attiecas uz tiesību aktiem par personas statusu. Tas nozīmē, piemēram, ka otra dzīvesbiedra uzvārda pieņemšana netiek uzskatīta par laulības juridisko seku jautājumu personas dzīvē. Saskaņā ar Likuma par personu vārdiem (*lagen om personnamn*) (2016: 1982) 31. iedaļu minētais likums nav piemērojams Zviedrijas pilsoņiem, kas pastāvīgi dzīvo Dānijā, Norvēģijā vai Somijā. Var izdarīt *a contrario* secinājumu, ka tas ir piemērojams Zviedrijas pilsoņiem citviet. Saskaņā ar 32.iedaļu likums var tikt piemērots arī ārzemniekiem, kuru pastāvīgā dzīvesvieta atrodas Zviedrijā.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Zviedrijas materiālajās tiesībās netiek nodalīti **bērni, kas dzimuši likumīgā laulībā, no bērniem, kas nav dzimuši likumīgā laulībā**, un Zviedrijas starptautiskajās privāttiesībās nav iekļauti īpaši piemērojami tiesību akti, lai noteiktu, vai bērns ir jāuzskata par laulībā vai ārulaulībā dzimušu un vai bērnu var vēlāk reģistrēt kā laulībā dzimušu.

Attiecībā uz tiesību aktiem, kas piemērojami **paternitātes** noteikšanai, pastāv dažādi noteikumi par paternitātes prezumpciju un paternitātes noteikšanu tiesā. Paternitātes prezumpciju regulē Likuma par starptautiskiem paternitātes jautājumiem (1985:367) 2. iedaļa. Saskaņā ar tā nosacījumiem vīrietis, kurš pašlaik ir vai ir bijis laulāts ar bērna māti, jāuzskata par bērna tēvu, ja tā izriet no tās valsts tiesību normām, kurā bērns, tam piedzimstot, ir kļuvis par pastāvīgo iedzīvotāju, vai gadījumos, kad tiesību aktu izpratnē neviena persona netiek uzskatīta par bērna tēvu, ja tā izriet no tās valsts tiesību normām, kurā bērns, tam piedzimstot, ir kļuvis par pilsoni. Taču, ja bērna piedzimšanas laikā bērna pastāvīgā dzīvesvieta bija Zviedrijā, jautājums vienmēr tiks izlemts saskaņā ar

Zviedrijas likumiem. Ja paternitāte jānosaka tiesā, tiesa vispārīgi piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā bērns bija pastāvīgais iedzīvotājs pirmās instances tiesas sprieduma laikā.

Saskaņā ar Likuma **par adopciju** starptautiskās situācijās 3. iedaļu Zviedrijas tiesai, kas izskata adopcijas pieteikumu, jāpiemēro Zviedrijas tiesību akti.

Ārvalstīs pieņemtam lēmumam par adopciju, kas ir spēkā Zviedrijā, ir tāds pats juridiskais spēks kā Zviedrijā pieņemtam lēmumam par adopciju.

Jautājumu par tiesību normām, kas piemērojamas **bērna uzturēšanas tiesību aktiem**, regulē Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem. Vispārējais noteikums ir tāds, ka uzturēšanas saistības nosaka tās valsts tiesību akti, kurā ir bērna pastāvīgā dzīvesvieta. Ja bērns nespēj saņemt uzturēšanas līdzekļus no personas, kuras pienākums ir tos nodrošināt saskaņā ar tiesību aktiem, tiek piemēroti tās valsts tiesību akti, kurā atrodas tiesa. Ja bērns nespēj saņemt uzturēšanas līdzekļus no personas, kuras pienākums ir tos nodrošināt saskaņā ar jebkuriem no šiem tiesību aktiem, un abas puses ir vienas un tās pašas valsts pilsoņi, ir jāpiemēro šīs valsts tiesību akti.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Attiecībā uz **spēju slēgt laulību**, lūdzu, skatīt 3. panta 3. punktu iepriekš. Vispārējais noteikums ir tāds, ka laulību uzskata par **spēkā esošu pēc formas**, ja tā ir spēkā valstī, kurā tā tika noslēgta (lūdzu, skatīt Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.lpp) 1. nodaļas 7. iedaļu).

Laulības tiesiskās sekas var iedalīt divās galvenajās kategorijās: sekas, kas skar personas dzīvi, un sekas, kas attiecas uz dzīvesbiedru īpašumu (lūdzu, skatīt 3. panta 6. punktu turpmāk). Attiecībā uz personas dzīvi laulības galvenās tiesiskās sekas ir tādas, ka dzīvesbiedriem ir savstarpējs pienākums vienam otru uzturēt. Zviedrijas starptautiskajās privāttiesībās jautājumi par dzīvesbiedru mantošanas tiesībām, par otra dzīvesbiedra uzvārda pieņemšanu vai viņu pienākumu uzturēt otra dzīvesbiedra bērnus netiek uzskatīti par laulības tiesiskajām sekām, un piemērojami tiesību akti tiek noteikti saskaņā ar tiesību kolīzijas normām, kas regulē mantošanas tiesības, personas vārdu un uzvārdu u. c. jautājumus.

Jautājumu par **dzīvesbiedra uzturēšanai** piemērojamiem tiesību aktiem regulē Hāgas 2007. gada Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem. Vispārējais noteikums ir tāds, ka uzturēšanas pienākumu regulē tās valsts tiesību akti, kurā pastāvīgi dzīvo persona, kuras pienākums ir nodrošināt uzturēšanas līdzekļus. Ja viens no dzīvesbiedriem iebilst pret šo tiesību aktu piemērošanu un ja citas valsts tiesību aktiem ir ciešāka saistība ar laulību (īpaši tās valsts tiesību aktiem, kurā viņiem ir bijusi pēdējā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta), jāpiemēro šīs valsts tiesību akti.

Šķiršanās jautājumos Likuma par dažām starptautiskām tiesiskām attiecībām saistībā ar laulību un aizbildnību (1904:26, 1.p.) 3. nodaļas 4. iedaļas 1.punktā ir noteikts, ka Zviedrijas tiesās ir jāpiemēro Zviedrijas tiesību akti. Izņēmums ir paredzēts 4. iedaļas 2. punktā, ja abi dzīvesbiedri ir ārzemnieki un neviens no viņiem vismaz vienu gadu nav pastāvīgi dzīvojis Zviedrijā.

Zviedrijas materiālajās tiesībās nav ietvertas **laulāto atšķiršanas** vai **laulības anulēšanas** juridiskie institūti. Noteikumi, kas regulē manta sadali pēc laulāto atšķiršanas, ir noteikti Likuma par laulāto vai kopdzīves mantiskajām attiecībām starptautiskās situācijās (2019:234) 2. nodaļas 6. iedaļā un 3. nodaļas 13. iedaļā.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Jautājumus par laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem regulē Padomes Regulas (ES) 2016/1103 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi laulāto mantisko attiecību jomā III nodaļa. Līdzīgi noteikumi attiecībā uz reģistrētajiem partneriem ir minēti Padomes Regulas (ES) 2016/1104 (2016. gada 24. jūnijs), ar ko īsteno ciešāku sadarbību attiecībā uz jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem un nolēmumu atzīšanu un izpildi reģistrētu partnerattiecību mantisko seku jomā, III nodaļā. Likuma par laulāto vai kopdzīves mantiskajām attiecībām starptautiskās situācijās (2019: 234) 2. nodaļa paredz noteikumus, kas papildina Eiropas Savienības regulas (lūdzu, skatīt, cita starpā, 2. nodaļas 4. un 5. iedaļu).

Likuma par laulāto vai kopdzīves mantiskajām attiecībām starptautiskās situācijās (2019:234) 3. nodaļā ir īpaši noteikumi par laulāto mantiskajām attiecībām piemērojamiem tiesību aktiem Ziemeļvalstu kontekstā (lūdzu, skatīt, cita starpā, 3. nodaļas 8.–11. iedaļu).

3.7 Testamenti un mantojums

Jautājumu par piemērojamiem tiesību aktiem attiecībā uz testamentiem un mantojuma tiesībām regulē Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 650/2012 (2012. gada 4. jūlijs) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un publisku aktu akceptēšanu un izpildi mantošanas lietās un par Eiropas mantošanas apliecības izveidi. Šīs regulas noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem piemēro neatkarīgi no tā, vai pastāv starptautiska saikne ar dalībvalsti vai jebkādu citu valsti.

Tomēr pastāv speciāli noteikumi saistībā ar testamentu spēkā esamību pēc formas saskaņā ar Likuma par mantošanu starptautiskās situācijās (*lagen om arv i internationella situationer*) (2015:417), ar kuru Zviedrijas tiesību aktos transponē 1961. gada Hāgas konvenciju par tādu tiesību normu kolīzijām, kuras attiecas uz testamentāro darījumu formu. Testaments ir uzskatāms par derīgu, ja tas atbilst prasībām, kas attiecas uz tā formu saskaņā ar tās vietas likumiem, kurā testators to ir sastādījis, vai saskaņā ar tās vietas likumiem, kurā testators pastāvīgi dzīvoja vai bija tās valstspiederīgais testamentā sastādīšanas laikā vai nāves brīdī. Darījums, kas saistīts ar nekustamu īpašumu, ir jāuzskata par spēkā esošu pēc formas, ja tas izpilda prasības attiecībā uz tā formu saskaņā ar tās vietas tiesību aktiem, kurā īpašums atrodas. Tie paši noteikumi attiecas uz testamentu atcelšanu. Atcelšana arī ir jāuzskata par spēkā esošu, ja tā izpilda prasības attiecībā uz šādas atcelšanas formu saskaņā ar jebkuriem tiesību aktiem, kas nosaka, ka testamentu forma bija spēkā.

3.8 Nekustamais īpašums

Īpašuma tiesībās kodificēti noteikumi par tiesību kolīzijām pastāv tikai dažos gadījumos, kas attiecas uz kuģiem un lidmašīnām, finanšu instrumentiem un nelikumīgi izvestiem kultūras priekšmetiem, kā arī dažās situācijās, kuras regulē Ziemeļvalstu Maksātnešpējas konvencija un Maksātnešpējas regula. Īpašuma tiesību ietvaros ietekme uz kustamas vai nekustamas mantas iegādi vai hipotēku, piemēram, ir jānosaka saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā īpašums atrodas iegādes vai iekļāšanas brīdī. Šie tiesību akti nosaka jebkuru īpašuma tiesību raksturu, kā īpašuma tiesības tiek iegūtas vai zaudētas, kādas formālas prasības ir iespējamas un kādas tiesības dod īpašuma tiesības attiecībā pret trešām personām.

Attiecībā uz ārvalstu nodrošinājuma tiesībām judikatūrā ir noteikts, ka gadījumā, ja brīdī, kad radās nodrošinājuma tiesības, pārdevējs zināja, ka īpašums jānogādā Zviedrijā (un nodrošinājuma tiesības nebija spēkā Zviedrijā), pārdevējam bija jāsaņem nodrošinājums, kas atbilstu Zviedrijas tiesību normu prasībām. Turklāt ārvalstu nodrošinājuma tiesības nav jāuzskata par spēkā esošām, ja ir pagājis laika posms kopš brīža, kad īpašums tika ievests Zviedrijā. Šādos gadījumos ārvalstu kreditoram būs bijis laika vai nu iegūt jaunu nodrošinājumu, vai arī atgūt parādu.

3.9 Maksātnešpēja

2015. gada Maksātnešpējas regula paredz noteikumus, kas reglamentē piemērojamos tiesību aktus attiecībā uz citām Eiropas Savienības dalībvalstīm (izņemot Dāniju).

Attiecībā uz tām Ziemeļvalstīm, uz kurām neattiecas 2015. gada Maksātnešpējas regula, pastāv atsevišķi noteikumi par piemērojamiem tiesību aktiem, kuru pamatā ir 1933. gada Ziemeļvalstu Maksātnešpējas konvencija un kuri tika transponēti Zviedrijas likumos ar 1981. gadā pieņemtajiem tiesību aktiem (tomēr uz Islandi attiecas iepriekšējo – 1934. gadā pieņemto – tiesību aktu noteikumi). Vispārējais Ziemeļvalstu Maksātnešpējas konvencijas noteikums ir tāds, ka maksātnešpējas procesam kādā līgumslēdzējas valstī (valstī, kurā notiek maksātnešpējas process) ir jāattiecas uz parādniekam piederošu īpašumu, kas atrodas citā līgumslēdzējas valstī. Parasti tās valsts likumi, kurā notiek maksātnešpējas process, ir jāpiemēro lietās, kas attiecas uz šādu īpašumu, piemēram, parādnieka tiesībām kontrolēt savu īpašumu un kas ir iekļaujams maksātnešpējīgā parādnieka mantā.

Lielākā daļa Zviedrijas starptautisko maksātspējas noteikumu nav noteikti tiesību aktos, izņemot iepriekš minētos noteikumus. Pamatpieņēmums ir tāds, ka piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā notiek maksātspējas process (*lex fori concursus*). Tas, cita starpā, nozīmē, ka attiecībā uz Zviedrijas maksātspēju Zviedrijas tiesību akti attieksies gan uz pašu procesu, gan uz visiem citiem jautājumiem, kas saistīti ar maksātspējas tiesību aktiem.

Lapa atjaunināta: 30/03/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Anglija un Velsa

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Tiesību kolīziju normas Anglijā un Velsā, kas pašlaik attiecas uz piemērojamiem tiesību aktiem, galvenokārt izriet no tieši piemērojamām ES regulām. Attiecībā uz civillietām un komercietām tās ir: Regula 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (Roma I) un Regula 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (Roma II). Attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti pirms 2009. gada 17. decembra (Romans I regula attiecas uz līgumiem, kas noslēgti minētajā datumā vai vēlāk), joprojām ir spēkā 1990. gada Likums (piemērojamais likums) par līgumiem (ar ko īstenoja 1980. gada Romas konvenciju). 1995. gada Likums par starptautiskajām privāttiesībām (dažādi noteikumi) attiecas tikai uz situācijām, uz kurām neattiecas Romas II regula (regula attiecas uz gadījumiem, kad zaudējumi radušies pēc 2009. gada 11. janvāra). Tradicionālās vispārējo tiesību normas joprojām ir piemērojamas neslavas celšanas un mantošanas un īpašuma tiesību jomā.

Ģimenes lietās parasti runa ir par vispārējiem tiesību aktiem, kas ir piemērojamo tiesību normu avots, ar dažiem izņēmumiem. Anglijas tiesības parasti piemēro ģimenes lietās, ievērojot ierobežotus izņēmumus vispārējos tiesību aktos (piemēram, attiecībā uz laulības atzīšanu par neesošu) vai statūtos (piemēram, attiecībā uz uzturēšanu saskaņā ar 1920. gada Likumu par uzturēšanas rīkojumiem (piemērojamo noteikumu izpildi) un 1972. gada Likumu par uzturēšanas rīkojumiem (savstarpējā izpilde). Attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības jautājumiem, uz ko attiecas ES Regula Nr. 2201/2003 un 1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija, 2012. gada Regula par vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem (starptautiskie pienākumi (Anglija un Velsa un Ziemeļīrija)) un 1996. gada Konvencijas 15. pants, kurā ir attiecīgi piemērojami tiesību akti, t.i., tiek piemēroti Anglijas tiesību akti, ievērojot atsevišķus izņēmumus.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

1961. gada Hāgas konvencija par tādu tiesību normu kolīziju, kuras saistītas ar testamenta noteikumu formu.

Romas 1980. gada Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (aizstāta ar Romas I regulu attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti 2009. gada 17. decembrī vai vēlāk).

Hāgas 1985. gada 1. jūlija Konvencija par trašiem piemērojamiem tiesību aktiem un to atzīšanu.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Mūsu rīcībā nav informācijas par divpusējām konvencijām, kas ietver tiesību normu izvēli, kurās Apvienotā Karaliste ir līgumslēdzēja puse.

Tomēr jāatzīmē, ka, lai gan 1980. gada Romas konvencija un Hāgas konvencija ļauj valstij piemērot kādu citu tiesību režīma izvēli "iekšējiem" konfliktiem, piemēram, konfliktiem starp Anglijas un Velsas un Skotijas tiesību aktiem, Apvienotā Karaliste ir izvēlējusies neizmantot šo iespēju. Tādējādi Romas konvencija (attiecinā uz līgumiem, kas noslēgti pirms 2009. gada 17. decembra) un Hāgas konvencija attiecas uz konfliktiem starp dažādām Apvienotās Karalistes jurisdikcijām, kā arī uz starptautiskiem konfliktiem.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesis ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Vispārējā nostāja ir tāda, ka tiesību kolīziju normas piemēro tikai tad, ja vismaz viena no pusēm ir pieprasījusi, ka tās tiek piemērotas. Ja tas nav argumentēts vai ja nav pietiekamu pierādījumu par ārvalstu tiesību aktu saturu, tiesnesis parasti šim jautājumam piemēro Anglijas tiesību aktus. Šis noteikums attiecas uz pierādījumiem un procedūru, un tāpēc to neietekmē ES regulas.

2.2 Atgriezeniskā norāde

ES regulas izslēdz *renvoi* doktrīnas piemērošanu gadījumos, ko regulē ES tiesību kolīziju normas, un tas bija arī dominējošais viedoklis saskaņā ar 1995. gada Likumu par starptautiskajām privāttiesībām (dažādi noteikumi) un 1990. gada Likumu par līgumtiesībām. Līdz ar to, ja Anglijas tiesību kolīziju norma par nolaidību norāda uz Francijas tiesību aktiem, Francijas valsts tiesību akti tiks piemēroti pat tad, ja Francijas tiesa būtu piemērojusi kādas citas valsts tiesību aktus. Viens no iemesliem, kāpēc *renvoi* tika noraidīts šajās jomās, šķiet, ir tas, ka sarežģītie statūtos paredzētie noteikumi būtu neapmierinoši, ja tiktu piemēroti *renvoi*.

Renvoi loma atlikušajās tiesību jomās tagad ir nedaudz ierobežota un dažos gadījumos nav pilnīgi skaidra. Var teikt, ka *renvoi* attieksies uz zemiārzemēs, kam *lex situs* piemēro ar Anglijas tiesību aktiem. Šādos gadījumos ir pragmatiska vēlme piemērot to tās tiesas likumus, kuras jurisdikcijā atrodas īpašums, lai palielinātu iespēju, ka jebkurš Anglijas lēmums attiecībā uz īpašumu būs efektīvs. Pirmās instances tiesas lēmumi attiecībā uz kustamu materiālu īpašumu ārvalstīs ir tādi, ka atsauce uz *lex situs* neietver *renvoi*.

Ģimenes lietās ir zināma ierobežota judikatūra, ko *renvoi* doktrīna var piemērot noteiktos apstākļos, bet šis jautājums rodas ļoti reti, jo ģimenes lietās parasti tiek piemērotas Anglijas tiesību normas.

Tomēr jāatzīmē, ka daudzos gadījumos pierādījums par izvēlēto ārvalsts tiesību normu saturu ārvalstīs ir dārgs, un puses bieži vien izvēlas nestrīdēties par to piemērošanu (skat. iepriekš 2.1. punktu).

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Šī problēma tiek risināta, katrā tiesību normu izvēlē norādot attiecīgo laiku, kurā tiek identificēts piesaistes faktors. Piemēram, kustamo mantu nodošanas gadījumā attiecīgais piemērojamais likums ir tas, kas piemērojams attiecīgā kustamā īpašuma atrašanās vietā nodošanas brīdī.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Saskaņā ar tradicionālajām normām Anglijas tiesas var atteikties piemērot ārvalstu likumu, kas ir pretrunā ar Anglijas sabiedrisko kārtību. Tomēr sliekšnis ir ļoti augsts, piemēram, ja tas novedīs pie rezultāta, kas ir "pilnīgi svešs taisnīguma pamatprasībām, kā noteikusi Anglijas tiesa". Anglijas sabiedriskās kārtības saturu ietekmē Apvienotās Karalistes starptautiskās saistības, jo īpaši Eiropas Cilvēktiesību konvencija; cilvēktiesību pārkāpumi ir viens ļoti pazīstams sabiedriskās kārtības izņēmuma piemērs, vēl viens ir gadījumi, kad likums ir "ļoti svarīgs starptautisko tiesību normu pārkāpums" (piemēram, Irākas 1990. gada iebrukums Kuveitā).

Turklāt gan regulā Roma I, gan regulā Roma II tagad ir paredzēts, ka tiek piemērotas tiesas atrašanās valsts prevalējošās imperatīvās normas – neatkarīgi no tiesību aktiem, kas ir citādi piemērojami līgumam. Šie pastāvošie noteikumi parasti ir atrodami patērētāju un nodarbinātības jomā vai tiesību aktos, kas papildina starptautisku konvenciju.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ārzemju likuma saturs tiek pierādīts, it kā tas būtu fakts. Tādējādi pusēm ir jāpierāda ārvalstu tiesību aktu saturs; tiesnešiem nav atļauts pašiem izmeklēt ārvalstu tiesību aktu saturu. Ja starp lietas dalībnieku iesniegtajiem pierādījumiem rodas konflikts, tiesnesis var izvērtēt ekspertu uzticamību un viņam ir atļauts izskatīt primāros pierādījumus (piemēram, ārvalstu statūtus un lietas), it īpaši, ja tie ir rakstīti angļu valodā un piemēro jēdzienus, kas ir pazīstami Anglijas tiesnesim.

Ārvalstu tiesību aktu saturu parasti pierāda ekspertu pierādījumi. Nepietiek ar ārvalsts statūtu, lietas vai pilnvaru teksta iesniegšanu tiesā. Eksperta pierādījumus attiecībā uz ārvalstu tiesību aktiem var sniegt jebkurš, kurš ir "atbilstoši kvalificēts, lai to darītu viņa zināšanu vai pieredzes dēļ" neatkarīgi no tā, vai viņam ir tiesības darboties kā attiecīgās jurisdikcijas juristam. Tomēr ir ierasts, ka eksperti ir attiecīgās jurisdikcijas akademiķi vai praktizējoši speciālisti. Ja ārvalstu tiesību aktu saturs ir noteikts agrākā Anglijas lietā, šo lietu var minēt kā pierādījumu ārvalstu tiesību saturam, un ārvalstu tiesību aktu saturs tiks uzskatīts par tādu pašu, kā noteikts šajā lietā, ja vien nav pierādīts citādi.

Pierādīšanas pienākums ir pusēm, kas paļaujas uz ārvalstu tiesību aktiem. Ja ārvalstu tiesību akti netiek apmierinoši pierādīti, vispārīgais noteikums ir tāds, ka tiks piemēroti Anglijas tiesību akti. Tomēr gadījumos, kad nav pamata domāt, ka ārvalstu tiesību akti kaut kādā veidā līdzinās Anglijas tiesību aktiem (piemēram, nodokļu statūti no citas Eiropas jurisdikcijas), lieta var tikt noraidīta.

3 Kollīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Visos gadījumos, kas attiecas uz līgumsaistībām un ietver tiesību normu izvēli, tieši piemērojama Romas I regula. Romas regulas tiesību normu izvēle var attiekties arī uz gadījumiem, kad Anglijas valsts tiesību akti neatzīst, ka tie ir līgumiski (piemēram, ja vienošanās netiek atbalstīta, ņemot vērā, piemēram, dāvinājuma līgumus).

Procedūras jautājumus nosaka *lex fori*. Līdz ar to zaudējumu līmeņa novērtēšanu (bet ne zaudējumu daļas) un pierādīšanas līdzekļus regulē tiesas valsts tiesību akti. Noilguma termiņi ir būtiski, un tādēļ līgumsaistību gadījumā tos nosaka saskaņā ar regulu piemērojamie tiesību akti. Galvenie materiālie noteikumi ir šādi.

Gadījumos, kad puses ir izdarījušas skaidru likuma izvēli vai ja to pierāda saprātīga noteiktība, piemēro šo likumu. Izvēli var pierādīt ar pamatotu pārliecību, ja līgums ir standarta veidā, ko reglamentē konkrēti tiesību akti (piemēram, *Lloyd's* jūras apdrošināšanas polise), vai ņemot vērā iepriekšējos darījumus starp pusēm. Ja ir tiesas izvēles līgums, tas bieži vien ir pietiekami, lai ņemtu vērā, ka bija paredzēts izvēlēties šīs tiesas likumu, bet tas ne vienmēr tā ir. Šķīrējtiesas nolīguma gadījumā, ja šķīrējtiesnešu atlases kritēriji ir noteikti, tas ļaus vieglāk izvēlēties tiesību aktu, bet, ja šķīrējtiesneši ir identificēti, atsaucoties uz kādu starptautisku struktūru, tad ir daudz mazāk ticams, ka izvēle ir pierādīta ar pamatotu noteiktību.

Izvēles brīvība ir ierobežota vairākos aspektos. Pirmkārt, patērētāju un darba līgumos tiesību izvēle nevar atņemt patērētājam vai darbiniekam to obligāto noteikumu aizsardzību, kas pastāv saskaņā ar tiesību aktiem, kuri, ja nebūtu skaidri izvēlētas tiesību normas, būtu piemēroti šajā lietā. Otrkārt, ja visi situācijas elementi ir saistīti ar vienu valsti, tad, izvēloties citu tiesību aktu, nevar atcelt šīs valsts tiesību normas. Pastāv arī patērētāju aizsardzības noteikumi attiecībā uz apdrošināšanas līgumiem. Var arī atzīmēt, ka gadījumos, kad pastāv domstarpības attiecībā uz izvēles efektivitāti, piemēram, pieņēmums par spiedienu, jautājumu par to, vai šāda izvēle bija efektīva, nosaka spēkā esošais likums (t. i., tiesību akts, kas reglamentē līgumu, ja izvēle būtu spēkā), ja vien tas nebūtu "nesaprātīgi" (šajā gadījumā var piemērot tās puses pastāvīgās dzīvesvietas likumu, kas apgalvo, ka nav piekritusi). Gadījumos, kad nav skaidras tiesību izvēles vai ir pierādāms, ka tā ir pietiekami droša, Roma 1 regula paredz īpašus noteikumus atkarībā no līguma veida, bet, ja šie noteikumi ir nepārliecinoši, tiesību akti parasti būs raksturīgā izpildītāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti. Raksturīgais izpildītājs ne vienmēr ir viegli identificējams, bet parasti ir tā persona, kas nesniedz samaksu par precī vai pakalpojumu (piemēram, raksturīgais izpildītājs ir produkta pārdevējs, aizdevējs bankas darījumā, galvotājs galvojuma līgumā). Šo pieņēmumu var atspēkot par labu valstij, ar kuru līgums ir ciešāk saistīts.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Attiecībā uz ārpuslīgumiskām saistībām Romas II regulu piemēros vairumā gadījumu. Starptautisko privāttiesību aktu (Dažādi noteikumi) 1995. gadā piemēros tikai tiem jautājumiem, kas attiecas uz neatļautu darbību, uz kuru šī regula neattiecas, un uz apmelošanu joprojām attiecas kopīgie tiesību akti (skatīt turpmāk). Noilguma termiņus nosaka arī piemērojamie tiesību akti.

Saskaņā ar Romas II regulu vispārīgais noteikums ir piemērot tās vietas likumu, kur radies kaitējums. Īpaši noteikumi nosaka tiesību aktus, kas piemērojami dažiem ārpuslīgumisko saistību veidiem, tostarp attiecībā uz produktu saistībām, negodīgu konkurenci, vides aizsardzības pārkāpumiem un intelektuālā īpašuma tiesībām. Regula arī ļauj pusēm izvēlēties piemērojamos tiesību aktus noteiktos apstākļos, bet šo noteikumu nevar izmantot, lai izvairītos no ES vai valsts tiesību aktu obligātām normām. Jāatzīmē, ka zaudējumu novērtēšana ir piemērojamo tiesību aktu jautājums.

Kā minēts iepriekš, uz apmelošanu (kas ietver neslavas celšanu attiecībā pret tiesībām, precēm, jaunprātīgu nepatiesu rīcību un jebkuru ārvalstu tiesību aktu prasību, kas "atbilst vai citādi atbilst [šāda] prasījuma būtībai") joprojām attiecas vispārīgie tiesību akti. Šādos gadījumos ir spēkā "divkāršas rīcības noteikums": prte neatļautu darbību Anglijā un Velsā var vērsties tikai tad, ja pret to var celt civilprasību saskaņā ar tās jurisdikcijas ārvalstu tiesību aktiem, kurā šis akts ir noticis (parasti publikācija), un, ja akts būtu noticis Anglijā un Velsā, pret to varētu celt civilprasību saskaņā ar Anglijas tiesību aktiem. Šī norma tika saglabāta pēc mediju organizāciju spiediena, baidoties no represīvu ārvalstu likumu piemērošanas. Tomēr uz šo noteikumu attiecas izņēmums: ja citai valstij ir nozīmīgākas attiecības ar notikumu un pusēm, tā vietā piemēros šīs jurisdikcijas tiesību aktus. Jāpiebilst, ka šī joma ir īpaši neskaidra.

Attiecībā uz trastu administrēšanu piemērojamo likumu reglamentē 1987. gada Trestu atzīšanas akts, ar ko īsteno Hāgas Konvenciju par trastiem piemērojamiem tiesību aktiem. Tas nosaka, ka piemērojamais tiesību akts ir tas, ko izvēlēties trasta dibinātājs, vai, ja šādas izvēles nav, likums, ar kuru trasts ir visciešāk saistīts. Šis likums nosaka trasta spēkā esamību, uzbūvi, ietekmi un administrēšanu.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Dzimšanas brīdī personas domicils (izcelsmes domicils) ir tāds pats kā bērna tēvam bērna dzimšanas brīdī, ja bērns ir likumīgs. Ja bērns ir ārvalstī, vai arī tēvs ir miris dzimšanas brīdī, tad bērna domicils ir tāds pats kā bērna mātei. Šo noteikumu turpina piemērot līdz brīdim, kad bērnam ir 16 gadi (t. i., bērna domicils mainās attiecīgi no tēva vai mātes dzīvesvietas).

Personām, kas ir vecākas par 16 gadiem, izcelsmes domicils joprojām ir spēkā, ja vien tās nav pieņēmušas attiecīgu dzīvesvietu. Lai pieņemtu izvēli, viņiem faktiski ir jādzīvo attiecīgajā jurisdikcijā un jāgatavojas tur dzīvot uz nenoteiktu laiku vai pastāvīgi. Ja kāds no šiem elementiem vairs nepastāv, izvēles domicils vairs nav spēkā un ir spēkā izcelsmes domicils.

Sievas dzīvesvietu vairs nenosaka, atsaucoties uz viņas vīru: to novērtē neatkarīgi.

Spēju uzņemties konkrētas saistības (piemēram, noslēgt līgumu, izteikt testamentu, apprecēties) nosaka īpaši noteikumi šajā jomā, un tās tiek apspriestas attiecīgajās sadaļās.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Vecāku atbildība un bērnu aizsardzības jautājumi parasti tiek noteikti ar Anglijas tiesību aktiem, ievērojot ierobežotus izņēmumus, piemēram, tos (apskatīti iepriekš), kas piemērojami 1996. gada Hāgas konvencijas jautājumiem, un tos jautājumus, uz kuriem attiecas Briseles IIa regula. Arī leģitimitātes jautājumus un adopcijas jautājumus parasti nosaka Anglijas tiesību akti, ievērojot dažus izņēmumus.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķīšana, laulāto atšķīšana, uzturēšanas saistības

Laulības formālo derīgumu parasti nosaka laulības noslēgšanas vietas likums, ievērojot dažus izņēmumus.

Personu spēju precēties parasti nosaka attiecīgās personas domicils tieši pirms laulības. Šis likums nosaka tādu jautājumus kā, piemēram, vai puses ir piekritušas, vecuma prasības un kuras personas, kas ietilpst vienas paplašinātās ģimenes sastāvā, nedrīkst precēt Īpašajā vecuma gadījumā laulības nebūs spēkā, ja kāds no dalībniekiem tajā laikā bija jaunāks par 16 gadiem, ja viņu domicils ir Anglijā un Velsā.

Laulības šķiršanas vai atšķiršanas jautājumos parasti piemēro Anglijas tiesību aktus, ievērojot ierobežotus izņēmumus.

Attiecībā uz uzturēšanas saistībām parasti piemēro Anglijas tiesību aktus, ievērojot dažus izņēmumus.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

"Laulāto mantisko attiecību režīms" nav jēdziens, kas vispārzināms vispārējos tiesību aktos. Jautājumos, kas saistīti ar finanšu noteikumiem par laulības šķiršanu, atšķiršanu vai atzīšanu par neesošu, vai uzturēšanas lietām, Anglijas tiesas parasti piemēro Anglijas tiesību aktus, ievērojot ierobežotus izņēmumus.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanas gadījumā (t.i., ja testamenta nav) testatora domicila likums nāves brīdī attiecas uz kustamo īpašumu; uz nekustamo īpašumu attiecas tās jurisdikcijas tiesību akti, kurā atrodas īpašums (*lex situs*).

Gadījumos, kas saistīti ar testamentiem (testamentārā mantošana), testatora spēju izdarīt kustamas mantas testamentu nosaka testatoru domicila likums uz testamenta datumu. Legātārs var saņemt kustamās mantas, ja viņam ir rīcībspēja saskaņā ar savas dzīvesvietas tiesību aktiem vai saskaņā ar testatora domicila tiesību aktiem. Par pozīciju attiecībā uz nekustamo īpašumu konkrētu autoritāti nav, bet *lex situs* būtu ticamākais iznākums, un droši vien arī nosaka legatāra spēju ieņemt nekustamo īpašumu graustu.

Saskaņā ar 1963. gada Likumu par testamentiem un ja testators nomira 1964. gada 1. janvārī vai pēc tam, testaments ir formāli spēkā esošs (piemēram, pareizs liecinieku skaits), ja tas atbilst kādam no šādiem tiesību aktiem: tās vietas likums, kur testaments izpildīts (t. i., parasti vietā, kur tas parakstīts un pieredzēts) laikā, kad tas izpildīts; testatora domicila, pastāvīgās dzīvesvietas vai valstspiederības (testamenta izpildīšanas laikā) likums; testatora domicila, pastāvīgās dzīvesvietas vai valstspiederības (nāves brīdī) likums. Testaments būs arī formāli derīgs, lai nodotu nekustamo īpašumu, ja tas atbilst tās jurisdikcijas iekšējiem tiesību aktiem, kurā atrodas īpašums (tādējādi izslēdzot *renvoi* piemērošanu, neraugoties uz to, kas attiecas uz nekustamajiem īpašumiem).

Kustama īpašuma testaments ir materiāltiesiski spēkā esošs (piemēram, tā apjoma ierobežojums, ko var atstāt saskaņā ar testamentu), ja tas atbilst testatora pastāvīgās dzīvesvietas (nāves brīdī) tiesību aktiem; nekustamā īpašuma testaments ir materiāltiesiski spēkā esošs, ja tas atbilst tās jurisdikcijas tiesību aktiem, kurā atrodas īpašums, t. i., uz jebkuru valsts tiesību aktu sistēmu, ko piemērotu *lex situs*.

Testamentu interpretē testatora paredzētais likums, kas uzskatāms par viņa domicila (testamenta dienā) likumu. Šis pieņēmums ir *prima facie* noteikums, kuru var mainīt ar pierādījumiem, ka testators ir acīmredzami pārdomājis un paredzējis, ka viņa testaments būtu interpretēts saskaņā ar citu tiesību sistēmu. Attiecībā uz nekustamo īpašumu var būt papildu ierobežojums, saskaņā ar kuru, ja interese, kas rodas šādas interpretācijas rezultātā, nav atļauta vai nav atzīta *lex situs*, noteicošais ir pēdējais likums.

Iespējamo testamenta atsaukšanas spēkā esamību nosaka testatora domicila likums brīdī, kad tas tiek uzskatīts par spēkā neesošu (jānorāda, ka saskaņā ar Anglijas valsts tiesību aktiem, ja tas ir piemērojams, laulība atsauc testamentu, ja vien nav pierādīts, ka testaments ir skaidri formulēts, domājot par laulību). Tomēr, ja ir aizdomas, ka atcelšana ir panākta ar vēlāku gribu (pretēji, piemēram, testamenta laušanai), to, vai šis otrais testaments atsauc iepriekšējo, nosaka tiesību akti, kas piemērojami otrā testamenta formālajam derīgumam. Ja nav skaidrs, vai otra persona atsauks agrāku testamentu, interpretācijas jautājumu noteiks testatora paredzētais likums, kas tiek uzskatīts par viņa domicila (otrā testamenta sastādīšanas dienā) likumu.

3.8 Nekustamais īpašums

Īpašuma lietas tiek sadalītas kustamajā un nekustamajā īpašumā; tas, vai īpašums ir kustams vai nekustamais, nosaka tās vietas likums, kurā atrodas īpašums.

Nekustamā īpašuma gadījumā piemērojamie tiesību akti ir tās vietas likums, kurā atrodas īpašums, un ir piemērojams *renvoi*. Tas attiecas uz visiem jautājumiem par darījumu, tostarp kapacitāti, formalitātēm un materiālu derīgumu. Jāatzīmē, ka, protams, ir atšķirība starp zemes vai citu nekustāmo īpašumu nodošanu un līgumu, kas reglamentē šīs nodošanu pušu tiesības un saistības, – to reglamentē atsevišķi piemērojami tiesību akti (jo īpaši saskaņā ar Romas I regulu).

Īpašumtiesību jautājumu gadījumā (pretēji līgumtiesiskajiem), kas attiecas uz kustama materiāla īpašuma nodošanu, parasti piemērojamais likums ir tās vietas likums, kurā īpašums atradās laikā, kad notika notikums, par kuru tika apgalvots, ka tas ir ietekmējis īpašuma tiesības. Nav skaidrs, vai *renvoi* attiecas uz šo situāciju, un Anglijas tiesu pirmās instances nolēmumu vispārējais efekts liecina, ka tas tā nav. Īpašumtiesības uz materiālu īpašumu, kas iegūtas saskaņā ar šo vispārējo noteikumu, tiks atzīts par derīgām Anglijā, ja kustamais īpašums pēc tam tiks izņemts no valsts, kurā tas atradās īpašuma iegūšanas brīdī, ja vien un līdz brīdim, kad šo nosaukumu nenodos jauns tituls, kas iegūts saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, uz kuru īpašums pārvietots. Īpašs izņēmums no vispārējā noteikuma par kustamo materiālo īpašumu attiecas uz gadījumu, kad materiālais īpašums atrodas tranzītā un tā vieta nav zināma pusēm, vai pagaidu nodošana, kas ir spēkā saskaņā ar piemērojamajiem nodošanas tiesību aktiem, būs spēkā Anglijā.

Kustamā nemateriālā īpašuma cesijas gadījumā, ja attiecības starp cedentu un cesionāru ir līgumiskas (kā attiecībā uz lielāko daļu parādu), un jautājums attiecas tikai uz paša cesijas pamatotību un sekām, piemēro Romas I regulu.

Jāatzīmē, ka tiesību normu izvēli attiecībā uz nemateriālā īpašuma nodošanu un cesiju ir grūti apkopot, un neviena tiesību kolīziju norma to neapver, galvenokārt tāpēc, ka nekustamā īpašuma tiesību kategorija aptver ļoti plašu tiesību spektru, nevis visas no tām ir līgumiskas izcelsmes tiesības. Ir ierosināts kustamā nemateriālā īpašuma gadījumā konsultēties ar speciālistu.

3.9 Maksātspēja

Apvienotā Karaliste ir dalībvalsts Padomes Regulā 1346/2000 par maksātspējas procedūrām, kurā izklāstīti attiecīgie noteikumi procedūrās, kas ietver parādnieka mantas pilnīgu vai daļēju atsavināšanu un likvidatora iecelšanu, ja parādnieka galvenās intereses ir kādā ES dalībvalstī (kas nav Dānija). Ja Anglijas tiesām ir jurisdikcija (kā tas būs gadījumā, ja parādnieka galvenās intereses tiktu noteiktas Anglijā un Velsā, pieņemot, ka tās ir juridiskās adreses vieta), tiks piemēroti Anglijas tiesību akti.

Gadījumos, uz kuriem Regula 1346/2000 neattiecas, Anglijas tiesību akti tiks piemēroti, ja Anglijas tiesām ir jurisdikcija (kā tas notiks, ja uzņēmums ir reģistrēts Anglijā un Velsā vai ja Anglijā un Velsā ir personas, kas gūtu labumu no likvidācijas un kurām nav pamatotu iemeslu atteikties no jurisdikcijas). Parādu dzēšana Anglijā ir spēkā neatkarīgi no parāda reglamentējošajiem tiesību aktiem.

Lapa atjaunināta: 04/06/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Ziemeļrija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Ziemeļrijā tiesību kolīziju normas attiecībā uz piemērojamiem tiesību aktiem galvenokārt izriet no tieši piemērojāmām ES regulām. Attiecībā uz civillietām un komercietām tās ir:

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 593/2008 (2008. gada 17. jūnijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I"); un
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 864/2007 (2007. gada 11. jūlijs) par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II").

Attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti pirms 2009. gada 17. decembra (regula "Roma I" attiecas uz līgumiem, kas noslēgti minētajā datumā vai vēlāk), joprojām ir spēkā 1990. gada Likums (piemērojamais likums) par līgumiem (ar ko īstenoja 1980. gada Romas konvenciju).

1995. gada Likums par starptautiskajām privāttiesībām (dažādi noteikumi) attiecas tikai uz situācijām, uz kurām neattiecas regula "Roma II" (regula attiecas uz gadījumiem, kad zaudējumi radušies pēc 2009. gada 11. janvāra).

Tradicionālās vispārējo tiesību normas joprojām ir piemērojamas neslavas celšanas un mantošanas un īpašuma tiesību jomā.

Ģimenes lietās parasti runa ir par vispārējiem tiesību aktiem, kas ir piemērojamo tiesību normu avots, ar dažiem izņēmumiem. Ziemeļrijas tiesību aktus parasti piemēro ģimenes lietās, ievērojot ierobežotus izņēmumus vispārējos tiesību aktos (piemēram, attiecībā uz laulības atzīšanu par neesošu) vai statūtos (piemēram, attiecībā uz uzturēšanu saskaņā ar 1920. gada Likumu par uzturēšanas rīkojumiem (piemērojamo noteikumu izpildi) un 1972. gada Likumu par uzturēšanas rīkojumiem (savstarpējā izpilde). Attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības jautājumiem, uz ko attiecas ES Regula Nr. 2201/2003 un 1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija, tie ir 2010. gada Noteikumi par vecāku atbildību un pasākumiem bērnu aizsardzībai (starptautiskie pienākumi (Anglija un Velsa un Ziemeļrija)) un 1996. gada Konvencijas 15. pants, kuros ir attiecīgi piemērojami tiesību akti, t. i., ar ierobežotiem izņēmumiem tiek piemēroti Ziemeļrijas tiesību akti.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

- Hāgas 1961. gada konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību.
- Romas 1980. gada konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (aizstāta ar regulu "Roma I" attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti 2009. gada 17. decembrī vai vēlāk).
- Hāgas 1985. gada konvencija par traustiem piemērojamiem tiesību aktiem un to atzīšanu.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Mums nav informācijas par divpusējām konvencijām, kas ietver tiesību normu izvēles noteikumus un kurās Apvienotā Karaliste ir līgumslēdzēja puse. Jāatzīmē, ka, lai gan iepriekš 1.2. punktā uzskaitītās konvencijas ļauj valstij piemērot kādu citu tiesību normu izvēli savām "teritoriālajām vienībām", Apvienotā Karaliste ir izvēlējusies to nedarīt. Attiecīgi 1.2. punktā uzskaitītās konvencijas attiecas uz konfliktiem starp Apvienotās Karalistes piekritīgajām jurisdikcijām, kā arī uz starptautiskiem konfliktiem, un attiecībā uz Angliju, Velsu un Skotiju Ziemeļriju uzskata par ārvalstu jurisdikciju.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Parasti likumu kolīziju normas piemēros tikai tad, ja vismaz viena no pusēm ir iebildusi, ka tās ir jāpiemēro. Ja tas nav izdarīts vai ja nav pietiekamu pierādījumu par ārvalstu tiesību aktu saturu, tiesnesis parasti piemēro Ziemeļrijas tiesību aktus šajā jautājumā. Šis noteikums attiecas uz pierādījumiem un procedūru, un tāpēc neietekmē ES regulas.

2.2 Atgriezeniskā norāde

ES regulas izslēdz atgriezeniskās norādes (*renvoi*) doktrīnas piemērošanu gadījumos, ko regulē ES tiesību aktu izvēles noteikumi, un tas bija arī dominējošais viedoklis saskaņā ar 1995. gada Likumu par starptautiskajām privāttiesībām (dažādi noteikumi) un 1990. gada Likumu par līgumtiesībām. Tādējādi, ja Ziemeļrijas tiesību normu izvēles noteikums norāda, piemēram, uz Francijas tiesību aktiem, tiks piemēroti Francijas valsts tiesību akti, pat ja Francijas tiesa būtu piemērojusi kādas citas valsts tiesību aktus. Viens no iemesliem, kāpēc atgriezeniskā norāde tika noraidīta šajās jomās, šķiet, ir tas, ka sarežģītie statūtos paredzētie noteikumi būtu kavējoši, ja tiktu piemērota atgriezeniskā norāde. Atgriezeniskās norādes loma citās tiesību jomās tagad ir nedaudz ierobežota un dažos gadījumos nav pilnīgi skaidra. Var teikt, ka atgriezeniskā norāde attieksies uz zemi, kas atrodas ārzemēs un kam saskaņā ar Ziemeļrijas tiesību aktiem piemēro *lex situs*. Šādos gadījumos ir pragmatiska vēlme piemērot to pašu tās tiesas likumu, kuras jurisdikcijā atrodas īpašums, palielināt iespēju, ka jebkurš lēmums par īpašumu būs efektīvs. Pirmās instances tiesas lēmumos attiecībā uz nekustamo kustamo īpašumu ārvalstīs līdzsvars tiek panākts tādējādi, ka atsauce uz *lex situs* neietver atgriezenisko norādi. Tomēr jāatzīmē, ka daudzos gadījumos pierādījums par ārvalstu tiesību normu izvēles saturu ir dārgs, un puses bieži vien izvēlas nepieprasīt to piemērošanu (skat. iepriekš 2.1. punktu).

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Šī problēma tiek risināta, katrā tiesību normu izvēlē norādot attiecīgo laiku, kurā tiek identificēts piesaistes faktors. Piemēram, pārvedot kustamās mantas, attiecīgais piemērojamais likums ir tas, kas piemērojams attiecīgajā kustamās mantas atrašanās vietā nodošanas brīdī.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Saskaņā ar tradicionālajiem noteikumiem Ziemeļrijas tiesas var atteikties piemērot jebkuras valsts vai teritorijas tiesību aktus, kas ir pretrunā sabiedriskajai kārtībai. Valsts politiku ietekmē Apvienotās Karalistes starptautiskās saistības, jo īpaši Eiropas Cilvēktiesību konvencija.

Turklāt gan Romas I, gan Romas II regulās tagad ir paredzēts, ka tiek piemērotas tiesas atrašanās valsts prevalējošās imperatīvās normas *neatkarīgi no tiesību aktiem, kas ir citādi piemērojami līgumam*. Šādi noteikumi parasti ir atrodami patērētāju un nodarbinātības jomā vai tiesību aktos, kas papildina starptautisku konvenciju.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Puses pierāda jebkuras valsts vai teritorijas, kas atrodas ārpus Ziemeļrijas, tiesību saturu tā, it kā tas būtu fakts. Tomēr tiesneša ziņā ir noteikt to pierādījumu ietekmi, kas sniegti attiecībā uz šo likumu.

Tiesas procesā Ziemeļrijā persona, kas ir atbilstīgi kvalificēta, lai to darītu, ņemot vērā tās zināšanas vai pieredzi, ir kompetenta sniegt eksperta pierādījumus attiecībā uz jebkuras valsts vai teritorijas tiesību aktiem ārpus Ziemeļrijas neatkarīgi no tā, vai tā ir rīkojusies vai ir tiesīga rīkoties kā juridiska persona šajā valstī vai teritorijā.

Noteiktos apstākļos tiesa Ziemeļrijā var ņemt vērā agrāku lēmumu vai angļu tiesas konstatējumu attiecībā uz jebkuras valsts vai teritorijas tiesību aktiem ārpus Ziemeļrijas. Rakstisks paziņojums par to, ka puse ir paredzējusi paļauties uz iepriekšējo lēmumu, jāsniedz visām pārējām pusēm vai to pārstāvjiem.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Visos gadījumos, kas attiecas uz līgumsaistībām un ietver tiesību normu izvēli, tieši piemērojama Romas I regula. Romas regulas tiesību normu izvēli var piemērot arī gadījumos, kad Ziemeļrijas tiesību akti neatzīst, ka tie ir līgumiski (piemēram, ja vienošanās netiek atbalstīta, ņemot vērā, piemēram, dāvinājuma līgumus).

Procedūras jautājumus nosaka *lex fori*. Līdz ar to zaudējumu līmeņa novērtēšanu (bet ne zaudējumu daļas) un pierādīšanas līdzekļus regulē tiesas valsts tiesību akti. Noilguma termiņi ir būtiski, un tādēļ līgumsaistību gadījumā tos nosaka saskaņā ar regulu piemērojamie tiesību akti.

Gadījumos, kad puses ir izdarījušas skaidru likuma izvēli vai ja to pierāda saprātīga noteiktība, piemēro šo likumu. Izvēli var pierādīt ar pamatotu pārliecību, ja līgums ir standarta veidā, ko reglamentē konkrēti tiesību akti, vai ņemot vērā iepriekšējos darījumus starp pusēm. Ja ir tiesas līguma izvēle, tas bieži vien ir pietiekami, lai ņemtu vērā, ka bija paredzēts izvēlēties šīs tiesas likumu, bet tas ne vienmēr tā ir. Šķīrējtiesas nolīguma gadījumā, ja šķīrējtiesnešu atlases kritēriji ir precizēti, tas ļaus vieglāk izvēlēties tiesību aktu, bet, ja šķīrējtiesneši ir identificēti, atsaucoties uz kādu starptautisku struktūru, tad ir daudz mazāk ticams, ka izvēle būs pierādīta ar pamatotu pārliecību.

Izvēles brīvība ir ierobežota vairākos aspektos. Pirmkārt, attiecībā uz patērētāju un darba līgumiem tiesību izvēle nevar liegt patērētājam vai darbiniekam tādu obligātu noteikumu aizsardzību, kas pastāv saskaņā ar tiesību aktiem, kuri būtu piemērojami lietā, ja nebūtu notikusi skaidra tiesību aktu izvēle. Otrkārt, ja visi situācijas elementi ir saistīti ar vienu valsti, tad, izvēloties citu tiesību aktu, nevar atcelt šīs valsts obligāto tiesību normu ietekmi. Pastāv arī patērētāju aizsardzības noteikumi attiecībā uz apdrošināšanas līgumiem. Var arī norādīt, ka gadījumā, ja pastāv domstarpības attiecībā uz izvēles efektivitāti, piemēram, pieņēmums par spiedienu, jautājumu par to, vai šāda izvēle bija efektīva, nosaka spēkā esošais likums (t. i., tiesību akts, kas reglamentētu līgumu, ja izvēle būtu spēkā), ja vien tas nebūtu "nesaprātīgs" (šādā gadījumā var piemērot tās puses pastāvīgās dzīvesvietas likumu, kas apgalvo, ka nav piekritusi).

Gadījumos, kad nav skaidras tiesību izvēles vai tā nav pierādāma ar pamatotu noteiktību, Roma I regula paredz īpašus noteikumus atkarībā no līguma veida. Tomēr, ja šie noteikumi ir nepārliecināši, tiesību akti parasti būs raksturīgā izpildītāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti. Raksturīgais izpildītājs ne vienmēr ir viegli identificējams, bet parasti ir tā puse, kas nesniedz samaksu par precīzi vai pakalpojumu (piemēram, raksturīgais izpildītājs ir produkta pārdevējs, aizdevējs bankas darījumā, galvotājs galvojuma līgumā). Šo pieņēmumu var atspēkot par labu valstij, ar kuru līgums ir ciešāk saistīts.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Attiecībā uz ārpuslīgumiskām saistībām Romas II regulu piemēros vairumā gadījumu. Starptautisko privāttiesību aktu (dažādi noteikumi) 1995. gadā piemēros tikai tiem jautājumiem, kas attiecas uz neatļautu darbību, uz kuru šī regula neattiecas, tāpēc apmelošanu joprojām reglamentē kopīgie tiesību akti (sk. turpmāk).

Noilguma termiņus nosaka arī piemērojamie tiesību akti.

Saskaņā ar Romas II regulu vispārīgais noteikums ir piemērot tās vietas likumu, kur radies kaitējums. Īpaši noteikumi nosaka tiesību aktus, kas piemērojami dažiem ārpuslīgumisko saistību veidiem, tostarp attiecībā uz produktu saistībām, negodīgu konkurenci, vides aizsardzības pārkāpumiem un intelektuālā īpašuma tiesībām. Regula arī ļauj pusēm izvēlēties piemērojamos tiesību aktus noteiktos apstākļos, bet šo noteikumu nevar izmantot, lai izvairītos no ES vai valsts tiesību aktu obligātām normām. Jāatzīmē, ka zaudējumu novērtēšana ir piemērojamo tiesību aktu jautājums.

Kā minēts iepriekš, uz apmelošanu (kas ietver neslavas celšanu attiecībā pret tiesībām, precēm, ļaunprātīgu nepatiesu rīcību un jebkuru ārvalstu tiesību aktu prasību, kas "atbilst vai citādi atbilst [šāda] prasījuma būtībai") joprojām attiecas vispārīgie tiesību akti. Šādos gadījumos piemēro "dublētās rīcības noteikumu": pret neatļautu darbību Ziemeļīrijā var vērsties tikai tad, ja pret to var celt civilprasību saskaņā ar tās jurisdikcijas ārvalstu tiesību aktiem, kurā šis akts ir noticis (parasti publikācija), un, ja akts būtu noticis Ziemeļīrijā, pret to varētu celt civilprasību saskaņā ar Ziemeļīrijas tiesību aktiem. Tomēr uz šo noteikumu attiecas izņēmums: ja citai valstij ir nozīmīgākas attiecības ar notikumu un pusēm, tad tā vietā piemēro šīs jurisdikcijas tiesību aktus. Jāpiebilst, ka šī joma ir īpaši neskaidra.

Attiecībā uz trastu administrēšanu piemērojamo likumu reglamentē 1987. gada Trastu atzīšanas akts, ar ko īsteno Hāgas Konvenciju par trastu tiesību aktiem. Tas nosaka, ka piemērojamais tiesību akts ir tas, ko izvēlējies likvidators, vai, ja šādas izvēles nav, likums, ar kuru trasts ir visciešāk saistīts. Šis likums nosaka trasta spēkā esamību, uzbūvi, ietekmi un administrēšanu.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Dzimšanas brīdī personas domicils (izcelsmes domicils) ir tāds pats kā viņa tēvam bērna dzimšanas brīdī, ja bērns ir likumīgs. Ja bērns ir dzimis ārvalstī, vai arī bērna tēvs ir miris bērna dzimšanas brīdī, bērna domicils ir tāds pats kā viņa mātei. Šo noteikumu turpina piemērot līdz brīdim, kad bērnam ir 16 gadi (t. i., bērna domicils mainās attiecīgi no tēva vai mātes dzīvesvietas).

Personām, kas ir vecākas par 16 gadiem, izcelsmes domicils joprojām ir spēkā, ja vien tās nav pieņēmušas attiecīgu dzīvesvietu. Lai pieņemtu izvēli, viņiem faktiski ir jādzīvo attiecīgajā jurisdikcijā un jāgatavojas tur dzīvot uz nenoteiktu laiku vai pastāvīgi. Ja kāds no šiem elementiem vairs nepastāv, izvēles domicils vairs nav spēkā un ir spēkā izcelsmes domicils.

Sievas domicilu vairs nenosaka, atsaucoties uz viņas vīru: to nosaka atsevišķi.

Spēju uzņemties konkrētas saistības (piemēram, noslēgt līgumu, izteikt testamentu, apprecēties) nosaka īpaši noteikumi šajā jomā, un tās tiek apspriestas attiecīgajās sadaļās.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Vecāku pienākumi pret nepilngadīgu personu (līdz 18 gadu vecumam) ir noteikti Ziemeļīrijas tiesību aktos gadījumos, kad ir piekritīga tiesa Ziemeļīrijā, pat ja bērns uzturas ārvalstīs un ir ārvalstnieks. Tomēr Ziemeļīrijā tiesas piekritība saskaņā ar ES Regulu Nr. 2201/2003 būs tikai tad, ja bērns dzīvo Ziemeļīrijā vai ja bērns atrodas citā dalībvalstī un ja vismaz vienam laulātajam ir vecāku atbildība un laulātais ir pieņēmis jurisdikciju.

Bērns būs likumīgs, ja tas būs dzimis likumīgā laulībā neatkarīgi no tā, kur bērns ir dzimis, vai ja bērna dzimšanas brīdī bērns bija likumīgs saskaņā ar katra vecāka dzīvesvietas likumu.

Tiesa Ziemeļīrijā piemēros Ziemeļīrijas tiesību aktus, lai noteiktu fizisku personu kā bērna aizbildni, ja tai ir jurisdikcija (kas tai būs vienmēr, kad prasītājs būs Apvienotās Karalistes valstspiederīgais vai parasti dzīvo vai uzturas Ziemeļīrijā).

Tiesa Ziemeļīrijā piemēros likumu adopcijas lietās, kur tai ir jurisdikcija (kas tai būs vienmēr, kad pieteikuma iesniedzēja domicils ir Ziemeļīrijā pieteikuma iesniegšanas brīdī, bet tiesa arī apsvērs iespēju, ka kāds rīkojums varētu tikt atzīts ārvalstīs, ja tas attiecas uz tās jurisdikcijas īstenošanu). Šāda rīkojuma sekas ir visu pienākumu nodošana no esošajiem vecākiem adoptētajiem.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķīršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Laulības formālo spēkā esamību nosaka laulības noslēgšanas vietas likums. Šis likums reglamentē ceremonijas un tās sastāvdaļu derīgumu, piemēram, vai jāizmanto kādi konkrēti vārdi, vai jāizmanto konkrēta ēka, vai ir nepieciešama vecāku piekrišana un vai laulību var vadīt pilnvarnieks. Šim noteikumam ir daži ierobežoti izņēmumi: īpaši, ja nav iespējams izmantot laulību vietējo formu. Īpaši noteikumi attiecas arī uz bruņoto spēku locekļiem, kas dienē ārvalstīs, kas nav sadraudzības valstis.

Personas spēju precēties parasti nosaka attiecīgās personas domicils tieši pirms laulības. Šis likums nosaka tādu jautājumus kā, piemēram, vai puses ir piekritušas, vecuma prasības un kuras personas, kas ietilpst paplašinātās ģimenes sastāvā, nedrīkst precēties. Īpašajā vecuma gadījumā laulības nebūs spēkā, ja kāds no dalībniekiem tajā laikā bija jaunāks par 16 gadiem, ja viņu domicils ir Ziemeļīrijā.

Likums Ziemeļīrijā neparedz viendzimuma laulības. Tomēr viendzimuma savienības no citām valstīm noteiktos apstākļos var uzskatīt par civilām partnerībām saskaņā ar Ziemeļīrijas tiesību aktiem.

Attiecībā uz laulības šķiršanu Ziemeļrijas tiesai būs jurisdikcija izskatīt laulības šķiršanas lietas tikai saskaņā ar Padomes Regulu Nr. 2201/2003. Ja ir izpildīts viens no šādiem precizējumiem: laulātie pastāvīgi dzīvo vai tiem ir domicils Ziemeļrijā, laulātie pastāvīgi dzīvoja Ziemeļrijā un viens no viņiem tur dzīvo arī tagad, atbildētājs pastāvīgi dzīvo Ziemeļrijā, pieteikuma iesniedzējs ir dzīvojis Ziemeļrijā vismaz vienu gadu pirms pieteikuma iesniegšanas dienas (vai sešus mēnešus, ja pieteikuma iesniedzējs ir kādas dalībvalsts pilsonis). Ja neviena no tām nav apmierināta un nevienai citai dalībvalstij nav jurisdikcijas, valsts tiesību akti piešķir jurisdikciju Ziemeļrijas tiesām, ja vismaz vienai no pusēm laulības šķiršanas procedūras laikā domicila vieta bija Ziemeļrijā. Ja tiesai Ziemeļrijā ir jurisdikcija, tā piemēros Ziemeļrijas tiesību aktus laulības šķiršanas procesam. Tiesas procesos par spēkā neesamības dekrētu iepriekš minētie tiesību akti (svētku vietas likums vai puses domicila likums) tiks piemēroti atkarībā no spēkā neesamības pamata. Laulības šķiršana ārvalstīs tiks atzīta, ja ārvalsts tiesvedības laikā kāda no pusēm pastāvīgi dzīvoja šajā valstī, tai tur bija domicils vai puses bija šis valsts pilsonis.

Attiecībā uz uzturēšanas saistībām Apvienotajai Karalistei ir saistoša Padomes Regula (EK) Nr. 4/2009 (2008. gada 18. decembris) par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās. Tiesai Ziemeļrijā ir jurisdikcija, ja tai ir jurisdikcija attiecībā uz laulības šķiršanu vai, ja laulības šķiršana ir notikusi ārvalstu tiesas procesos, ja viena no pusēm ir uzturējies Ziemeļrijā laulības šķiršanas brīdī vai ir pastāvīgi dzīvojusi Ziemeļrijā vienu gadu pirms šā datuma, vai ja vienai pusei ir labuma gūšanas interese par bijušo laulāto mītni, kas atrodas Ziemeļrijā. Šādiem gadījumiem tiks piemērots Ziemeļrijas likums.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Ja nav līguma vai laulību izlīguma, vīra un sievas tiesības attiecībā uz otra kustamo īpašumu (neatkarīgi no tā, vai tas iegūts pirms laulības vai tās laikā) nosaka laulāto domicila vietas tiesību akti laulības noslēgšanas brīdī. Ja vīra un sievas domicils ir vienā un tajā pašā vietā, tas tiek uzskatīts par laulāto domicilu. Ja laulātajiem ir atšķirīgs domicils, laulāto domicilu noteiks, ņemot vērā tās vietas tiesību aktus, ar kuriem pusēm un laulībai ir visciešākā saikne. Pušu nodomi laulības noslēgšanas brīdī ir būtiski tikai tad, ja tie norāda uz netiešu likuma izvēli. Tāds pats noteikums, visdrīzāk, tiek piemērots attiecībā uz nekustamo īpašumu.

Ja pastāv laulības līgums vai izlīgums, tad piemēro līgumā noteiktos tiesību aktus — ja nav citu norāžu par piemērojamiem tiesību aktiem, tie ir laulāto domicila vietas tiesību akti.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanas gadījumā (t. i., ja nav testamenta) testatora domicila vietas (nāves brīdī) tiesību akti attiecas uz kustamo īpašumu; tās jurisdikcijas likums, kurā atrodas īpašums (*lex situs*), attiecas uz nekustamā īpašuma mantošanu.

Gadījumos, kas saistīti ar testamentiem (testamentārā mantošana), testatora spēju sastādīt testamentu attiecībā uz kustamo īpašumu nosaka testatora domicila vietas (testamenta sastādīšanas dienā) tiesību akti. Legātārs var saņemt kustamo īpašumu, ja viņam ir rīcībspēja saskaņā ar tā domicila vietas tiesību aktiem vai saskaņā ar testatora domicila vietas tiesību aktiem. Nepastāv īpašas pilnvaras attiecībā uz nekustamā īpašuma atrašanās vietu, bet *lex situs* būtu ticamākais iznākums, un droši vien arī tas noteiks legātāra spēju pieņemt novēlēto nekustamo īpašumu.

Saskaņā ar 1963. gada Testamentu likumu un ja testators ir miris 1964. gada 1. janvārī vai vēlāk, testaments formāli ir spēkā (piemēram, pareizs liecinieku skaits), ja tas atbilst kādam no šiem tiesību aktiem: tās vietas tiesību akti, kurā testaments tika sastādīts (t. i., parasti vietā, kur tas ir parakstīts un apliecināts), kad tas tika sastādīts; testatora domicila, pastāvīgās dzīvesvietas vai valstspiederības tiesību akti dienā, kad testaments tika sastādīts; testatora domicila, pastāvīgās dzīvesvietas vai valstspiederības tiesību akti testatora nāves brīdī. Testaments būs arī oficiāli derīgs, lai nodotu nekustamo īpašumu, ja tas atbilst tās jurisdikcijas iekšējiem tiesību aktiem, kurā atrodas īpašums (tādējādi izslēdzot atgriezeniskās norādes piemērošanu, neraugoties uz to, ka tas attiecas uz nekustamajiem īpašumiem).

Kustama īpašuma testaments ir materiāli derīgs (piemēram, ierobežojumi attiecībā uz summu, ko var atstāt saskaņā ar testamentu), ja tas atbilst testatora domicila vietas tiesību aktiem nāves brīdī; nekustamā īpašuma testaments ir materiāli derīgs, ja tas atbilst tās jurisdikcijas tiesību aktiem, kurā atrodas īpašums, t. i., neatkarīgi no attiecīgās valsts tiesību sistēmas, ko piemērotu *lex situs*.

Testamentu interpretē saskaņā ar testatora paredzētajiem tiesību aktiem, kas uzskatāmi par viņa domicila vietas tiesību aktiem testamentā sastādīšanas dienā. Šis pieņēmums ir *prima facie* noteikums, kuru var aizstāt ar pierādījumiem, ka testators ir acīmredzami pārdomājis un paredzējis, ka viņa testaments būtu sastādīts saskaņā ar citu tiesību sistēmu. Attiecībā uz nekustamo īpašumu var būt papildu ierobežojums, saskaņā ar kuru, ja interese, kas rodas šādas sastādīšanas rezultātā, nav atļauta vai nav atzīta *lex situs*, noteicošais ir pēdējais likums.

Iespējamo testamentā atsaukšanas spēkā esamību nosaka testatora domicila vietas tiesību akti brīdī, kad tas tiek uzskatīts par spēkā neesošu (jānorāda, ka saskaņā ar Anglijas valsts tiesību aktiem, ja tas ir piemērojams, laulība atsauc testamentu, ja vien nav pierādīts, ka testaments ir skaidri formulēts, domājot par laulību). Tomēr, ja ir aizdomas, ka atcelšana ir panākta ar vēlāku gribu (pretēji, piemēram, testamentā laušanai), to, vai šis otrais testaments atsauks iepriekšējo, nosaka tiesību akti, kas piemērojami otrā testamentā oficiālajai spēkā esamībai. Ja nav skaidrs, vai otrais testaments atsauc iepriekšējo testamentu, sastādīšanas jautājumu nosaka testatora paredzētie tiesību akti, kas tiek uzskatīti par viņa domicila vietas tiesību aktiem dienā, kad tika sastādīts otrais testaments.

3.8 Nekustamais īpašums

Īpašuma lietas ir sadalītas kustamajā un nekustamajā īpašumā; to, vai īpašums ir kustams vai nekustamais, nosaka tās vietas likums, kurā atrodas īpašums. Nekustamā īpašuma gadījumā piemērojami tiesību akti ir tās vietas likums, kurā atrodas īpašums, un ir piemērojama atgriezeniskā norāde. Tas attiecas uz visiem jautājumiem par darījumu, tostarp kapacitāti, formalitātēm un materiālo vērtību. Jāatzīmē, ka, protams, ir atšķirība starp zemes vai citu nekustamo īpašumu nodošanu un līgumu, kas reglamentē pušu tiesības un saistības attiecībā uz šo nodošanu — to reglamentē atsevišķi piemērojami tiesību akti (jo īpaši saskaņā ar Romas I regulu).

Īpašumtiesību jautājumu gadījumā (pretēji līgumiskajiem), kas attiecas uz kustamā materiāla īpašuma nodošanu, parasti piemērojami tiesību akti ir tās vietas tiesību akti, kurā īpašums atradās laikā, kad notika notikums, kurš tiek uzskatīts par tādu, kas ir ietekmējis īpašumtiesības. Nav skaidrs, vai atgriezeniskā norāde attiecas uz šo situāciju, un Anglijas tiesu pirmās instances nolēmumu vispārējā ietekme liecina, ka tas tā nav. Īpašumtiesības uz materiālu īpašumu, kas iegūts saskaņā ar šo vispārējo noteikumu, tiks atzītas par spēkā esošām Anglijā, ja kustamais īpašums pēc tam tiek aizvests no valsts, kurā tas atradās īpašumtiesību iegūšanas brīdī, ja vien un līdz brīdīm, kad šis īpašumtiesības tiek aizstātas ar jaunajām īpašumtiesībām, kas iegūtas saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, uz kuru īpašums tiek pārvietots. Īpašs izņēmums no vispārējā noteikuma par kustamo materiālo īpašumu attiecas uz gadījumu, kad materiālais īpašums atrodas tranzītā un tā vieta nav zināma pusēm, vai pagaidu nodošana, kas ir spēkā saskaņā ar piemērojamiem nodošanas tiesību aktiem, būs spēkā Anglijā.

Kustamā nemateriālā īpašuma cesijas gadījumā, ja attiecības starp cedentu un cesionāru ir līgumiskas (kā attiecībā uz lielāko daļu parādu), un jautājums attiecas tikai uz paša cesijas pamatotību un sekām, piemēro Romas I regulu.

Jāatzīmē, ka tiesību normu izvēli attiecībā uz nemateriālā īpašuma cedēšanu un nodošanu ir grūti apkopot, un neviena tiesību kolīziju norma to neaptver, galvenokārt tāpēc, ka nekustamā īpašuma tiesību kategorija aptver ļoti plašu tiesību spektru, un ne visas no tām ir līgumiskas izcelsmes tiesības. Kustamā nemateriālā īpašuma gadījumā ir ieteicams konsultēties ar speciālistu.

3.9 Maksātspēja

Apvienotā Karaliste ir dalībvalsts Padomes Regulā 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām, kurā izklāstīti attiecīgie noteikumi procedūrās, kas ietver parādnieka mantas pilnīgu vai daļēju atsavināšanu un likvidatora iecelšanu, ja parādnieka galvenās intereses ir kādā ES dalībvalstī (kas nav Dānija). Ja jurisdikcija ir Ziemeļīrijas Augstajai tiesai (kā tas būs gadījumā, ja tiek noteikts, ka parādnieka galvenās intereses ir Ziemeļīrijā, pieņemot, ka tā ir juridiskās adreses vieta), tiks piemēroti Ziemeļīrijas tiesību akti.

Gadījumos, uz kuriem neattiecas Regula 1346/2000, tiks piemēroti Ziemeļīrijas tiesību akti, ja jurisdikcija ir Ziemeļīrijas tiesai (gadījumā, ja uzņēmums ir reģistrēts Ziemeļīrijā vai ja Ziemeļīrijā ir personas, kas gūtu labumu no likvidācijas un nav pamatoti iemesli atteikties no jurisdikcijas).

Lapa atjaunināta: 08/06/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Skotija

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Skotijai ir atsevišķa un atšķirīga "jaukta" tiesību sistēma. Šo "piemērojamo tiesību" jomu ir īpaši ietekmējušas kontinentālās sistēmas, kā arī paražu tiesības. Skotija ir atsevišķa jurisdikcija Apvienotajā Karalistē, un ir vajadzīgi tiesību kolīziju normas, lai noteiktu Apvienotās Karalistes iekšējās lietas, kā arī faktiski starptautiskas lietas. Parasti, kad Apvienotā Karaliste ir kļuvusi par pusi starptautiskā instrumentā, kurā ir piemērojamas tiesību normas, ir pieņemts lēmums piemērot tos pašus noteikumus normu kolīzijām Apvienotās Karalistes iekšienē, lai gan parasti nav pienākuma to darīt. Skotijas tiesību aktos šī joma atzīta par starptautiskajām privāttiesībām vai kolīziju normām.

Tāpat kā Anglijā un Velsā, daudzi noteikumi izriet no tieši piemērojamām ES regulām. Attiecībā uz civillietām un komercietām tās ir šādas. Regula 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (regula Roma I) un Regula 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām (regula Roma II). Attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti pirms 2009. gada 17. decembra (regula Roma I attiecas uz līgumiem, kas noslēgti minētajā datumā vai vēlāk), joprojām ir spēkā 1990. gada Likums (piemērojamais likums) par līgumiem (kas īstenoja 1980. gada Romas konvenciju). 1995. gada Likums par starptautiskajām privāttiesībām (dažādi noteikumi) attiecas tikai uz situācijām, uz kurām neattiecas regula Roma II (regula attiecas uz gadījumiem, kad zaudējumi radušies pēc 2009. gada 11. janvāra).

Citās jomās parasti piemēro paražu tiesības. Ģimenes lietu tiesību avoti Skotijā ir paražu tiesības; likumi (bieži vien pēc Skotijas Tiesību komisijas ieteikumiem); un ES un starptautiskās saistības.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

1961. gada Konvencija par tiesību normu kolīzijām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību.

Romas 1980. gada Konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām (aizstāta ar regulu Roma I attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti 2009. gada 17. decembrī vai vēlāk).

Hāgas 1985. gada 1. jūlija Konvencija par trastiem piemērojamiem tiesību aktiem un to atzīšanu.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Mums nav zināmas divpusējas konvencijas par tiesību normu izvēli, kurās Apvienotā Karaliste ir līgumslēdzēja puse.

Tomēr jāatzīmē, ka, lai gan 1980. gada Romas Konvencija un Hāgas Konvencija ļauj valstij piemērot kādu citu tiesību normu izvēli "iekšējām" normu kolīzijām, piemēram, kolīzijām starp Anglijas un Velsas un Skotijas tiesību aktiem, Apvienotā Karaliste ir izvēlējusies neizmantot šo iespēju. Tādējādi Romas konvenciju (attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti pirms 2009. gada 17. decembra) un Hāgas konvenciju piemēro tiesību normu kolīzijām starp dažādām Apvienotās Karalistes jurisdikcijām, kā arī uz starptautiskām normu kolīzijām.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Ārvalstu tiesību akti (t. i., tiesību akti, kas nav Skotijas tiesību akti) Skotijas tiesās tiks piemēroti tikai tad, ja tie būs piemērojami saskaņā ar valsts kolīziju normām, un tikai tad, ja persona, kas vēlas uz tiem atsaukties, tos būs norādījusi un apstiprinājusi. Šis noteikums attiecas uz pierādījumiem un procedūru, un tāpēc to nevar aizstāt ar ES instrumentiem.

2.2 Atgriezeniskā norāde

Renvoi ir process, kurā tiesas atrašanās valsts tiesa tiesību kolīziju normu situācijā pieņem ārvalstu tiesību aktus. Tas var attiekties uz dažādām tiesību jomām, piemēram, mantošanas tiesībām un ģimenes tiesībām, lai gan Skotijas tiesu praksē nav daudz lietu par *renvoi*. Attiecīgās ES regulas (piemēram, Roma I un Roma II) izslēdz *renvoi* piemērošanu, un tāda pati pieeja tika izmantota 1995. gada Starptautisko privāttiesību likumā (dažādi noteikumi) attiecībā uz neatļautu darbību/civiltiesību pārkāpumu.

2.3 Piesaites kritērija izmaiņas

To parasti nosaka, kad norāda laiku, kurā piemēro piesaites kritēriju. Gadījumā, ja tiek nodotas īpašumtiesības uz kustamo īpašumu, tiek piemērots tās vietas tiesības, kur atrodas kustamais īpašums laikā, kad notiek notikums, ar kuru tiek nodotas īpašumtiesības.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Skotijas tiesas, pamatojoties uz to, ka tiesību akti ir pretrunā Skotijas sabiedriskajai kārtībai, var atteikties piemērot citādi piemērojamus ārvalstu tiesību aktus. Lai gan terminu "starptautiskā sabiedriskā kārtība" šajā kontekstā nelietotu, "pretrunā ar Skotijas sabiedrisko kārtību" nozīmē to, ka attiecīgais tiesību akts tiek uzskatīts par nepieņemamu, pat pieļaujot to, ka lieta ir starptautiska lieta, kurai Skotijas tiesību akti nebūtu jāpiemēro. Skotijas sabiedriskās kārtības normas dažkārt izriet no starptautiskiem instrumentiem vai normām, piemēram, Eiropas Civiltiesību konvencijas.

Turklāt gan regulā Roma I, gan regulā Roma II tagad ir paredzēts, ka tiek piemērotas tiesas atrašanās valsts prevalējošās imperatīvās normas – neatkarīgi no tiesību aktiem, kas ir citādi piemērojami līgumam. Šādu noteikumu skotu tiesību aktos nav daudz, un tie, kas pastāv, galvenokārt ir atrodami visas Apvienotās Karalistes mēroga likumos. Piemēram, neizpildāmība attiecībā uz ieguldījumu līgumiem, ko noslēgušas nepilnvarotas personas vai kas noslēgti ar nepilnvarotu personu starpniecību vai pēc nelikumīgas informācijas sniegšanas klientam saskaņā ar 2000. gada Finanšu pakalpojumu un tirgu likuma 26. un 30. pantu.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ārvalstu tiesību aktu saturs ir faktiskais apstāklis, un tādējādi pierādījumi ir jāsniedz pusēm un tiesnesim ir jāizdara secinājumi, balstoties uz šo pierādījumu analīzi. Tiesnesis nevar patstāvīgi izmeklēt un piemērot ārvalstu tiesību aktus. Ja pierādījumi ir pretrunīgi, tiesnesim ir jāizlemj, kuras puses viedoklis šķiet ticamāks, un šim nolūkam viņš var izskatīt ārvalstu likumus un lietas, kas ir minētas pierādījumos.

Vienīgais izņēmums no noteikuma, ka ārvalstu tiesību normu ir faktiskais apstāklis, ir gadījumā, kad Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa, apelācijas kārtībā skatot pārsūdzību no vienas Apvienotās Karalistes daļas, var piemērot jebkuras citas Apvienotās Karalistes jurisdikcijas tiesību aktus, pat ja ar pierādījumiem nav pierādīts minēto tiesību aktu saturs. Tas ir tāpēc, ka Augstākajā tiesā ir tiesneši no visām Apvienotās Karalistes jurisdikcijām, un tā uzskata, ka ir tiesīga piemērot jebkuras no šīm jurisdikcijām tiesību aktus.

Ja ir jāpārbauda ārvalstu tiesību akti, to parasti dara ar ekspertu liecībām. Nepietiek tikai ar to, ka tiesai iesniedz, piemēram, ārvalstu tiesību akta tekstu, piemēram, ja neuzskatīsi sevi par kvalificētu, lai interpretētu vai piemērotu ārvalstu juridiskās normas bez kādas personas, kurai ir atbilstīgas zināšanas par attiecīgo sistēmu, norādījumiem. Eksperta liecības var sniegt ikviens, kuram ir atbilstošas zināšanas vai pieredze, pat ja tas nav praktizējošs jurists citā valstī. Piemēram, ir tikusi uzaicināti akadēmiķi.

Parasti, ja puses nepiekrīt ārvalstu tiesību aktu saturam, ekspertiem tas jāaplicina ar mutiskiem pierādījumiem, kuros tie var atsaukties uz dokumentāriem materiāliem, ko var iesniegt tiesai. Ja nav strīda, puses var vienkārši vienoties vai iesniegt pierādījumus.

Pastāv pieņēmums, ka ārvalstu tiesību normas ir tādas pašas kā skotu tiesību normas. To acīmredzami var atspēkot ar pierādījumiem, kas pietiekami pierāda ārvalstu tiesību aktu (atšķirīgo) saturu.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Lietās, kas attiecas uz līgumsaistībām civillietās un komercietās situācijās, kas saistītas ar tiesību normu kolīzijām, tieši piemērojama regula Roma I (Regula (EK) Nr. 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām). Universāluma princips nozīmē, ka visus regulā Roma I noteiktos tiesību aktus piemēro neatkarīgi no tā, vai tie ir kādas ES dalībvalsts tiesību akti.

Regula Roma I neattiecas uz pierādījumu vai procedūras jautājumiem, kurus turpina reglamentēt tiesas atrašanās valsts tiesību akti. Izņēmums ir noteikumi, kas nosaka pierādīšanas pienākumu, un par ko regulā Roma I norādīts, ka tos reglamentē tiesību akti, kas reglamentē līgumsaistības saskaņā ar regulu. Noilguma un noilguma termiņu interpretāciju, izpildi un saistību pārkāpuma sekas, cita starpā, reglamentē saskaņā ar regulu piemērojami tiesību akti. Regulas Roma I galvenie noteikumi ir šādi. Ja puses ir izdarījušas skaidru izvēli tiesību aktos vai ja izvēli var skaidri pierādīt ar līguma noteikumiem vai lietas apstākļiem, piemēro minēto tiesību aktu.

Attiecībā uz izvēles brīvību pastāv ierobežojumi. Regulas Roma I 3. pantā ir noteikts, ka gadījumos, kad ir izdarīta tiesību aktu izvēle, bet visi citi "apstākļi, kas attiecas uz šo situāciju", atrodas citā valstī, tiesību normu izvēle atstās spēkā tos minētās valsts tiesību aktu noteikumus, no kuriem nevar atkāpties ar vienošanos. Regulas 9. pantā ir noteikts, ka ir jāpiemēro valsts prevalējošās imperatīvās normas, pat ja puses nav izmantojušas tiesību normu izvēles brīvību. Turklāt attiecībā uz patērētāju un darba līgumiem izvēlētie tiesību akti parasti nevar atņemt patērētājam vai darbiniekam sistēmas imperatīvo normu aizsardzību, ko piemērotu, normu izvēles trūkuma gadījumā.

Gadījumos, kad nav izdarīta skaidra tiesību normu izvēle vai kad to var skaidri pierādīt, regulas Roma I 4. pantā ir izklāstīti reglamentējošo tiesību aktu noteikšanai papildu noteikumi, kas bieži vien ir saistīti ar tās puses pastāvīgo dzīvesvietu, kura neveic samaksu par produktu vai pakalpojumu, piemēram, pārdevējs līgumā par preču pārdošanu, bankas aizdevuma devējs vai garantijas devējs galvojuma līgumā. Šo pieņēmumu var atspēkot par labu valstij, ar kuru līgums ir acīmredzami ciešāk saistīts. Judikatūra, kas attiecas uz Romas konvenciju un kas var palikt spēkā saistībā ar regulas Roma I interpretāciju, apstiprina, ka, lai atspēkotu pieņēmumu, ir jābūt vismaz skaidram faktoru priekšnoteikumam par labu otrai valstij. Lielākā daļa tiesnešu nozīmīgā Skotijas lietā *Caledonia Subsea/Microperi SA* lēma plašāk un norādīja, ka pieņēmums būtu jāatspēko tikai tad, ja lietas izņēmuma apstākļos parastā izpildītāja pastāvīgajai dzīvesvietai nebūtu faktiskas nozīmes.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Regula Roma II (Regula (EK) Nr. 864/2007 par ārpuslīgumiskām saistībām piemērojamiem tiesību aktiem) attiecas uz ārpuslīgumiskām saistībām civillietās un komercietās situācijās, kas saistītas ar tiesību normu kolīzijām. Lai piemērotu regulā paredzētos noteikumus, ir jābūt nodarītam vai pastāv kaitējuma nodarīšanas iespēja. Kaitējums ietver jebkādas "sekas", kas rodas no neatļautas darbības/civiltiesību pārkāpuma, netaisnīgas iedzīvošanās, *negotiorum gestio* (ārpuslīgumiskas saistības, kas izriet no darbības, kura veikta bez pienācīgas pilnvaras saistībā ar citas personas lietām), vai kā *culpa in contrahendo* (ārpuslīgumiskas saistības, kas izriet no darījumiem pirms līguma noslēgšanas). Regula Roma II cita starpā neattiecas uz apmelošanas gadījumiem vai līdzvērtīgu prasību, kas iesniegta saskaņā ar ārvalstu tiesību aktiem.

Saskaņā ar regulas Roma II vispārējo noteikumu, kas attiecas uz neatļautām darbībām, piemēro tās valsts tiesību aktus, kurā nodarīts kaitējums. Īpaši noteikumi nosaka tiesību aktus, kas piemērojami dažiem ārpuslīgumisko saistību veidiem, tostarp attiecībā uz produktatbildību, negodīgu konkurenci, kaitējumu videi un intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem. Regulā ir arī paredzēti noteikumi par negodīgu iedzīvošanos, *negotiorum gestio* un *culpa in contrahendo*. Regula ļauj pusēm izvēlēties piemērojamos tiesību aktus noteiktos apstākļos. Tomēr ar regulu tiek noteikti ierobežojumi tam, lai, piemērojot regulas noteikumus, izvairītos no tiesas atrašanās valsts tiesību aktu piemērošanas un lai izvairītos no tādas valsts noteikumiem, kas nav izraudzītā valsts, kad visi ar situāciju saistītie apstākļi kaitējuma rašanās laikā atrodas minētajā valstī.

Skotijā ir daži gadījumi, uz kuriem neattiecas regula Roma II, bet piemēro 1995. gada Starptautisko privāttiesību likumu (dažādi noteikumi) vai paražu tiesības.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Domicils

Skotijā ārvalstī dzimušas personas statuss tika atcelts ar 2006. gada Ģimenes lietu likuma (Skotija) 21. pantu. Tādējādi 2006. gada Likuma 22. panta 2. punkts paredz, ka, ja a) bērna, kas jaunāks par 16 gadiem, vecāki dzīvo vienā valstī; un b) bērnam ir mitekļi pie viena vecāka vai mitekļi (vai mājas) pie katra no vecākiem, bērnam ir domicils tajā pašā valstī, kur bērna vecāki. Citos gadījumos 22. panta 3. punkts paredz, ka bērna domicils ir valstī, ar kuru bērnam ir visciešākā saikne.

Personām, kas vecākas par 16 gadiem, turpina attiekties viņu iepriekšējā dzīvesvieta, ja vien tās neizraugās izvēlēties dzīvesvietu. Lai izraudzītos izvēlēties dzīvesvietu, personai faktiski jāpārceļas uz jauno valsti, kurā tā vēlas uzturēties, un viņai ir jāizrāda nodoms atteikties no iepriekšējās dzīvesvietas un arī nodoms pastāvīgi dzīvot jaunajā valstī. Ja tiek pamesta izvēlēties dzīvesvieta, atjaunojas izcelsmes domicils, lai aizpildītu tukšumu līdz brīdim, kad var iegūt jaunu dzīvesvietu.

Precētu personu domicils tagad tiek novērtēts neatkarīgi no otra laulātā dzīvesvietas.

1973. gada Domicila un laulības lietu tiesvedības likuma 1. pants nosaka, ka precētai sievietei ir tādas pašas tiesības uz dzīvesvietu kā jebkurai citai personai. Tomēr, ja sieviete apprecējusies pirms 1973. gada Likuma (un tādējādi ieguvusi vīra dzīvesvietu saskaņā ar veco likumu), viņa turpina saglabāt šo dzīvesvietu, ja vien viņa to neatsakās vai neiegūst jaunu izvēlēties dzīvesvietu.

Vārds

Tiesības dot bērnam vārdu ir daļa no vecāku pienākumiem un tiesībām. Jebkurā strīdā par PRR 1995. gada Bērnu likuma 11. pants nosaka, ka tiesa uzskata bērna labklājību par savu galveno prioritāti.

Pieaugušajiem parasti ir tiesības saukt sevi jebkurā vārdā, kas viņiem patīk Skotijā, ja vien nav krāpniecisku nodomu. Jebkura persona, kas ir vecāka par 16 gadiem un kuras dzimšana ir reģistrēta Skotijā vai kura ir likumīgi adoptēta Skotijā, var pieteikties Skotijas Valsts reģistrā, lai veiktu vārda maiņu. Taču nav pienākuma šo pakalpojumu izmantot. Sīkāku informāciju par vārda maiņu var atrast [Skotijas Valsts reģistra](#) tīmekļa vietnē.

Spēja slēgt līgumu

Spēju slēgt līgumus, sastādīt testamentus utt. reglamentē dažādi tiesību akti atkarībā no jautājuma, saistībā ar kuru rodas jautājums par attiecīgo tiesībspēju. 1991. gada Tiesībspējas vecuma likums (Skotija) noteiktos apstākļos ir svarīgs. Saskaņā ar 1991. gada Tiesībspējas vecuma likumu (Skotija) personai, kas ir 16 gadus veca vai vecāka, ir tiesībspēja veikt jebkuru darījumu. Jaunākai personai ir tiesībspēja dažos likumā noteiktajos gadījumos.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Skotijas tiesību akti piešķir vecākiem (un dažām citām personām, kurām ir tiesībspēja un rīcībspēja rūpēties par bērnu) vecāku tiesības un pienākumus. Attiecībā uz vecāku tiesībām un pienākumiem 1995. gada Bērnu likumā (Skotijā) ir paredzēti noteikumi. Skotijas tiesību aktus piemēros ikreiz, kad Skotijas tiesām ir jurisdikcija, ievērojot 1996. gada Hāgas konvencijas un Briseles IIa noteikumus. Adopcijas jautājumus Skotijas tiesību aktos nosaka 2007. gada Adopcijas un bērnu likums (Skotija).

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Laulība būs spēkā Skotijā tikai tad, ja būs izpildītas noteiktas prasības. Abām pusēm jābūt tiesībām precēties, jābūt pilnai tiesībspējai un pilnībā jāpiekrīt laulībai.

2006. gada Ģimenes lietu likuma (Skotija) 38. panta 1. punkts nosaka, ka laulības slēgšanā ir jāievēro formalitātes, kas paredzētas tās vietas tiesību aktos, kurā laulība tiek slēgta. Tas attiecas uz ceremonijas spēkā esību un tās elementiem, piemēram, vai jāizmanto kādi īpaši frāžu formulējumi, vai laulībai jānotiek konkrētā vietā, vai laulības ceremoniju var vadīt pilnvarnieks.

Jautājumu par to, vai personai, kas stājas laulībā, bija tiesības to darīt un vai tā bija pilnībā piekritusi laulībai, nosaka tās dalībvalsts tiesību akti, kurā tieši pirms laulības bija šīs personas domicils (2006. gada likuma 38. panta 2. punkts). Skotijā tiesībspēja doties laulībā ir no 16 gadiem. Piekrišanai ir jābūt patiesai un nopietnai piekrišanas apmaiņai starp abām pusēm.

Skotija tagad atzīst arī viendzimuma laulības pēc 2014. gada Laulības un reģistrētu partnerattiecību likuma (Skotija) ieviešanas. Tas attiecas arī uz viendzimuma laulībām, kas noslēgtas gan Skotijā, gan ārzemēs.

Ja nav juridisku šķēršļu laulībai, ikviens var apprecēties Skotijā. Skotijā nav dzīvesvietas prasības pāriem, kas vēlas apprecēties šeit, lai gan personām no trešām valstīm var būt nepieciešama imigrācijas atļauja.

Reģistrētas partnerattiecības un viendzimuma pāru laulība

Skotijas tiesību akti atzīst arī reģistrētas partnerattiecības saskaņā ar 2004. gada Reģistrētu partnerattiecību likumu. 2004. gada likuma 85. pantā ir noteikts, ka reģistrētas partnerattiecības tiek veidotas, ja divas viena dzimuma personas paraksta aizpildītu reģistrētu partnerattiecību dokumentu divu liecinieku klātbūtnē, kas ir vecāki par 16 gadiem, un pilnvarota reģistrētāja (vienlaicīgā klātbūtnē).

2004. gada likums paredz arī īpašus noteikumus attiecībā uz reģistrētām partnerattiecībām, kas izveidotas ārpus Apvienotās Karalistes. Ārvalstu viendzimuma reģistrētās partnerattiecības, kas ir likumīgi izveidota ārpus Apvienotās Karalistes, tiks uzskatīta par reģistrētām partnerattiecībām Skotijā, ja tā atbilst konkrētiem kritērijiem, kas noteikti 2004. gada likumā.

Kopdzīve

Parasti Skotijā, ja pāris dzīvo kopā tā, it kā būtu precējies, viņu kopdzīve radīs noteiktas tiesības un pienākumus. 2006. gada Ģimenes tiesību likums (Skotija) paredz kopdzīves tiesības pāriem (kas vienādi attiecas gan uz viena dzimuma pāriem, gan uz dažādu dzimumu pāriem). Piemēram, 26. pants paredz tiesības uz dažām māsainniecības lietām; 27. pantā minētas tiesības uz konkrētiem naudas līdzekļiem un īpašumu; 28. pants paredz finanšu noteikumus par atšķiršanu; 29. pants paredz finanšu nodrošinājumu gadījumos, kad viens no kopdzīves partneriem mirst, neatstājot testamentu; un 30. pants paredz noteikumus par civiltiesiskās aizsardzības rīkojumiem, lai aizsargātu pret ļaunprātīgu izmantošanu.

Laulības šķiršana un laulāto atšķiršana

Laulības šķiršanas un laulāto atšķiršanas lietās Apvienotās Karalistes tiesību aktos (proti, 1973. gada Domicila un laulību lietu tiesvedības likumā un 2004. gada Reģistrētu partnerattiecību likumā) ir paredzēts noteikums par to, kad Skotijas tiesām ir jurisdikcija laulības šķiršanas un laulības izbeigšanas lietās. Sīkāku informāciju var atrast [Skotijas Tiesu un tribunālu dienesta](#) tīmekļa vietnē.

Uzturlīdzekļi

Attiecībā uz uzturlīdzekļiem Darba un pensiju departaments sniedz ar likumu noteiktos [bērnu uzturlīdzekļu pakalpojumus](#) visā Lielbritānijā.

Skotijā ir paredzēts arī 1985. gada Ģimenes tiesību likums (Skotija) par pienākumiem pret ģimenes locekļiem, piemēram, laulātajiem un bērniem. Pienākums sniegt atbalstu ir pienākums sniegt tādu atbalstu, kāds ir pamatots attiecīgajos apstākļos.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Skotijai ir finanšu noteikumu sistēma attiecībā uz laulības šķiršanu vai civilo partnerattiecību izbeigšanu. Skotijas tiesību akti nosaka konkrētus principus, kas jāņem vērā, lemjot par finansiālo nodrošinājumu un laulāto mantas sadali, un šie principi ir ietverti 1985. gada Ģimenes tiesību likumā (Skotija).

Skotijas tiesību vispārīgais noteikums ir tāds, ka laulāto mantas neto vērtība ir taisnīgi jāsadala starp pusēm, ja vien nav iemesla pret taisnīgu un vienlīdzīgu sadali. Laulāto manta ir visa manta, kas pieder laulības vai reģistrētu partnerattiecību pusēm un kas iegūta pirms laulības vai reģistrētām partnerattiecībām vai to laikā. 1985. gada likuma 9. pantā ir izklāstīti principi, kas jāņem vērā, pieņemot jebkādu uzturlīdzekļu rīkojumu laulības šķiršanas vai reģistrētu partnerattiecību izbeigšanas gadījumā, kam būtu jāpalīdz izlemt, vai laulāto manta būtu vienlīdzīgi jāsadala starp pusēm, vai arī vienam laulātajam vai reģistrētu partnerattiecību partnerim ir jāsaņem lielāka daļa nekā otram.

3.7 Testamenti un mantojums

Likumiskas mantošanas gadījumā (t. i., ja nav testamenta) uz kustamo īpašumu attiecas tās valsts tiesību akti, kurā testatora nāves dienā atrodas viņa domicils, un uz nekustamo īpašumu attiecas tās valsts tiesību akti, kurā īpašums atrodas nāves dienā. Tie paši noteikumi attiecas uz gadījumiem, kad tiek apstrīdētas "likumīgās tiesības" (t. i., dažu ģimenes locekļu tās tiesības mantot daļu aizgājēja mantas, pār kurām testaments nevar prevalēt). Likumīgās tiesības ir jāņem vērā gan pagaidu likumiskās, gan testamentārās mantošanas gadījumā. Jāatzīmē, ka pašlaik saskaņā ar Skotu tiesību aktiem likumīgās tiesības attiecas tikai uz kustamo īpašumu, un tādēļ tās ir izmantojamas tikai tad, ja aizgājēja nāves brīdī viņa dzīvesvieta bija Skotijā. Gadījumos, kas saistīti ar testamentiem, testatora spēju sastādīt testamentu reglamentē viņa dzīvesvietas likums dienā, kad testaments pieņemts attiecībā uz kustamo īpašumu, un tās valsts tiesību akti, kurā īpašums atrodas, attiecībā uz nekustamo īpašumu.

Saskaņā ar 1963. gada Testamentu likumu testamentu uzskata par likumīgi sastādītu ("formāli spēkā esošs") (piemēram, pareizā formā, pareizais liecinieku skaits), ja tas atbilst kādam no šādiem iekšējiem tiesību aktiem: tās vietas likums, kurā testaments sastādīts (parakstīts un apliecināts); testatora domicila, pastāvīgās dzīvesvietas vai valstspiederības valsts tiesību akti testamentā sastādīšanas dienā; testatora domicila, pastāvīgās dzīvesvietas vai valstspiederības valsts tiesību akti viņa nāves brīdī. Tas formāli būs spēkā arī attiecībā uz nekustamo īpašumu, ja tas atbilst tās valsts tiesību aktiem, kurā atrodas īpašums.

Testamenta noteikumi, kas attiecas uz kustamo īpašumu, ir spēkā un izpildāmi ("spēkā esoši pēc būtības") (piemēram, ierobežojumi attiecībā uz to mantojuma daļu, ko var likumīgi nodot saskaņā ar testamentu), ja tie atbilst testatora domicila valsts tiesību aktiem viņa nāves dienā. Testaments attiecībā uz nekustamo īpašumu ir spēkā pēc būtības, ja tas atbilst tās valsts tiesību aktiem, kurā īpašums atrodas testatora nāves dienā.

Testamentu interpretēt atbilstoši testatora norādītajiem tiesību aktiem, šāds nolūks var būt pausts testamentā vai būt izsecināms no tā. Visos citos gadījumos attiecībā uz kustamo īpašumu uzskata, kas piemērojami testatora domicila valsts tiesību akti, kas bija spēkā dienā testamentā sastādīšanas dienā.

Iespējams, šis noteikums attiecas arī uz nekustamo īpašumu. Izņēmuma gadījumos, kad testamentā nav skaidri norādīti piemērojami tiesību akti, piemēro domicila valsts tiesību aktus, kas bija spēkā testatora nāves dienā.

Jāatzīmē, ka 1963. gada likuma 4. pantā ir noteikts:

"testamenta saturu nemaina, ja pēc testamentā sastādīšanas ir mainījies testatora domicils."

Iespējamo testamentā atsaukšanas pamatojumu nosaka testatora domicila likums tajā datumā, kad notiek iespējamā atsaukšana attiecībā uz kustamo īpašumu, un tās vietas likums, kur atrodas nekustamais īpašums, kur testamentā atsaukšana ietekmētu minēto īpašumu. Testaments, kura mērķis ir atcelt agrāk sastādītu spēkā esošu testamentu vai agrāk sastādīta spēkā esoša testamentā noteikumu, tiek uzskatīts par oficiāli spēkā esošu, ja minētais testaments atbilst jebkuras valsts tiesību aktiem, saskaņā ar kuriem atsauktais testaments vai noteikums tiktu uzskatīts par pienācīgi sastādītu.

3.8 Nekustamais īpašums

Jautājums par to, vai īpašums ir klasificējams kā kustams vai nekustams, izlemj atbilstoši tās vietas tiesību akti, kurā atrodas īpašums.

Nekustamā īpašuma gadījumā piemērojami tiesību akti ir īpašuma atrašanās vietas tiesību akti. Tas attiecas uz visiem jautājumiem par darījumu, tostarp spēju, formalitātēm un spēkā esamību pēc būtības. Ir atšķirība starp zemes vai citu nekustamo īpašumu nodošanu un līgumu, kas reglamentē pušu tiesības un saistības attiecībā uz šo nodošanu — to reglamentē atsevišķi piemērojami tiesību akti (jo īpaši saskaņā ar regulu Roma I).

Ķermeniska kustamā īpašuma gadījumā piemērojami tiesību akti ir tās vietas tiesību akti, kurā atrodas īpašums tā notikuma laikā, par kuru tiek apgalvots, ka tas ir ietekmējis īpašumtiesības uz to. Saskaņā ar šo vispārējo noteikumu notikusi īpašumtiesību uz ķermenisko kustamo īpašumu iegūšana parasti Skotijā tiks atzīta par spēkā esošu. Līgumiskus jautājumus, protams, reglamentē regula Roma I.

3.9 Maksātnespēja

Apvienotā Karaliste ir dalībvalsts Padomes Regulā 1346/2000 par maksātnespējas procedūram, kurā izklāstīti attiecīgie noteikumi procedūrās, kas ietver parādnieka mantas pilnīgu vai daļēju atsavināšanu un likvidatora iecelšanu, ja parādnieka galvenās intereses ir kādā ES dalībvalstī (izņemot Dāniju). Ja Skotijas tiesām ir jurisdikcija (kā tas būs gadījumā, ja parādnieka galvenās intereses atradās Skotijā, ko uzskatītu par juridiskās adreses vietu), tiks piemēroti Skotijas tiesību akti.

Gadījumos, uz kuriem neattiecas Regula (EK) Nr. 1346/2000, tiks piemēroti Skotijas tiesību akti, ja Skotijas tiesām ir un tās izmanto savu jurisdikciju.

Lapa atjaunināta: 07/06/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Kuras tiesības ir piemērojamas? - Gibraltārs

1 Tiesību avoti

1.1 Valsts tiesību normas

Gibraltārā tiesību kolīziju normas attiecībā uz piemērojamiem tiesību aktiem galvenokārt izriet no tieši piemērojamām ES regulām. Attiecībā uz civillietām un komercietām tās ir: Regula 593/2008 par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām ("Roma I") un Regula 864/2007 par tiesību aktiem, kas piemērojami ārpuslīgumiskām saistībām ("Roma II"). Attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti pirms 2009. gada 17. decembra (regula "Roma I" attiecas uz līgumiem, kas noslēgti minētajā datumā vai vēlāk), joprojām ir spēkā Likums par līgumiem (ar ko īsteno 1980. gada Romas konvenciju). Regula attiecas uz gadījumiem, kad zaudējumi radušies pēc 2009. gada 11. janvāra. Tradicionālās vispārējo tiesību normas joprojām ir piemērojamas neslavas celšanas un mantošanas un īpašuma tiesību jomā. Piemēram, ar Līgumu (Piemērojamo tiesību) aktu tiek īstenoja 1980. gada Romas konvencija par līgumsaistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

Ģimenes lietās parasti runa ir par vispārējiem tiesību aktiem, kas ir piemērojamo tiesību normu avots, ar dažiem izņēmumiem. Gibraltāra tiesību aktus parasti piemēro ģimenes lietās, ievērojot ierobežotus izņēmumus kopējos tiesību aktos (piemēram, attiecībā uz laulības atzīšanu par neesošu) vai statūtos (piemēram, attiecībā uz uzturēšanu saskaņā ar Uzturēšanas likumu un Uzturēšanas rīkojumu (savstarpēja izpilde) aktu. Attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības jautājumiem, uz kuriem attiecas ES Regula 2201/2003 un 1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija, tie ir 2011. gada noteikumi par ģimenes lietu tiesvedību (bērni) (1996. gada Hāgas konvencija) un 1996. gada Konvencijas 15. pants, kas satur attiecīgi piemērojamās tiesību normas, t. i., ar ierobežotiem izņēmumiem piemēro Gibraltāra tiesību aktus.

Gibraltārā likumu kolīziju normu avots ir gan rakstītās tiesības, gan vispārējās tiesības (judikatūras), un katra šī avota nozīme valsts katrā tiesību jomā ir atšķirīga. Piemēram, līgumtiesību izvēlē tagad dominē Rīkojums par līgumiem (piemērojami tiesību akti). Jāatzīmē, ka daži no šiem statūtiem paredz starptautisko nolīgumu īstenošanu (šādiem nolīgumiem, kas nav ES tiesību akti ar tiešu spēku, ir vajadzīgs likums, lai tie stātos spēkā Apvienotajā Karalistē un paplašināti — Gibraltārā). Piemēram, ar Rīkojumu par līgumiem (piemērojami tiesību akti) īsteno 1980. gada Romas konvenciju par līgumsaistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

1.2 Daudzpusējas starptautiskās konvencijas

Hāgas 1961. gada konvencija par likumu kolīzijas normām attiecībā uz testamentārās mantošanas kārtību, ko piemēro Gibraltārā kopš 1964. gada.

Romas 1980. gada konvencija par tiesību aktiem, kas piemērojami līgumsaistībām, ko piemēro Gibraltārā kopš 1994. gada (aizstāta ar regulu "Roma I" attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti 2009. gada 17. decembrī vai vēlāk)

Hāgas 1985. gada 1. jūlija konvencija par trašiem piemērojamiem tiesību aktiem un to atzīšanu, ko piemēro Gibraltārā kopš 1989. gada.

1.3 Svarīgākās divpusējās konvencijas

Mums nav informācijas par divpusējām konvencijām, kas ietver tiesību normu izvēles noteikumus un kurās Apvienotā Karaliste ir līgumslēdzēja puse.

Tomēr jāatzīmē, ka, lai gan 1980. gada Romas konvencija un Hāgas konvencija ļauj valstij piemērot kādu citu tiesību režīma izvēli "iekšējiem" konfliktiem, piemēram, konfliktiem starp Anglijas un Velsas un Skotijas tiesību aktiem, Apvienotā Karaliste ir izvēlējusies neizmantot šo iespēju. Tādējādi Romas konvencija (attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti pirms 2009. gada 17. decembra) un Hāgas konvencija attiecas uz konfliktiem starp dažādām Apvienotās Karalistes jurisdikcijām, kā arī uz starptautiskiem konfliktiem.

2 Kolīziju normu piemērošana

2.1 Vai tiesnesim ir pienākums pēc savas iniciatīvas piemērot kolīziju normas?

Vispārējā nostāja ir tāda, ka tiesību kolīziju normas piemēro tikai tad, ja vismaz viena no pusēm ir pieprasījusi, ka tās tiek piemērotas. Ja tas nav argumentēts vai ja nav pietiekamu pierādījumu par ārvalstu tiesību aktu saturu, tiesnesis parasti šim jautājumam piemēro Gibraltāra tiesību aktus. Šis noteikums attiecas uz pierādījumiem un procedūru, un tāpēc to neietekmē ES regulas, 1980. gada Romas Konvenciju, u. c.

2.2 Atgriezeniskā norāde

ES regulas izslēdz *renvoi* doktrīnas piemērošanu gadījumos, ko regulē ES tiesību aktu izvēles noteikumi, un tas bija arī dominējošais viedoklis saskaņā ar Līgumu (piemērojamo tiesību aktu) likumu. Līdz ar to, ja Gibraltāra tiesību normu izvēle par nolaidību norāda uz Francijas tiesību aktiem, Francijas valsts tiesību akti tiks piemēroti pat tad, ja Francijas tiesa būtu piemērojusi kādas citas valsts tiesību aktus. Viens no iemesliem, kāpēc *renvoi* tika noraidīts šajās jomās, šķiet, ir tas, ka sarežģītie statūtos paredzētie noteikumi būtu neapmierinoši, ja tiktu piemērots *renvoi*.

Renvoi loma atlikušajās tiesību jomās tagad ir nedaudz ierobežota un dažos gadījumos nav pilnīgi skaidra. Var teikt, ka *renvoi* attieksies uz zemes īpašumu ārzemēs, kam *lex situs* piemēro ar Gibraltāra tiesību aktiem. Šādos gadījumos ir pragmatiska vēlme piemērot to pašu tās tiesas likumu, kuras jurisdikcijā atrodas īpašums, lai palielinātu iespēju, ka jebkurš Gibraltāra lēmums par īpašumu būs efektīvs. Pirmās instances tiesas lēmumi attiecībā uz kustamu materiālo īpašumu ārvalstīs ir tādi, ka atsauce uz *lex situs* neietver *renvoi*.

Ģimenes lietās ir zināma ierobežota judikatūra, ko *renvoi* doktrīnu var piemērot noteiktos apstākļos.

Tomēr jāatzīmē, ka daudzos gadījumos pierādījums par tiesību normu izvēles saturu ārvalstīs ir dārgs, un puses bieži vien izvēlas nestrīdēties par to piemērošanu (skat. iepriekš 2.1. punktu). Par *renvoi* piemērošanu ir bijušas intensīvas akadēmiskas debates. Uzskats, kas ir dominējis statūtos par tiesību kolīzijām, ir noraidīt *renvoi*. Līdz ar to, ja Gibraltāra tiesību normu izvēle par nolaidību norāda uz Francijas tiesību aktiem, Francijas valsts tiesību akti tiks piemēroti pat tad, ja Francijas tiesa būtu piemērojusi kādas citas valsts tiesību aktus. Viens no iemesliem, kāpēc *renvoi* tika noraidīts šajās jomās, šķiet, ir tas, ka sarežģītie statūtos paredzētie noteikumi būtu neapmierinoši, ja tiktu piemērots *renvoi*.

Tomēr šķiet, ka *renvoi* mantošanas gadījumā piemēro kustamam un nekustamam īpašumam, kā arī šāda īpašuma iespējama nodošanai vispār, ja Gibraltāra tiesību normu izvēle ir izdarīta atsauce uz pastāvīgās dzīvesvietas tiesību aktiem vai tās vietas tiesību aktiem, kurā atrodas nekustamais īpašums, un ģimenes tiesību lietās (kas attiecas uz domicila tiesību aktiem). Šādos gadījumos ir pragmatiska vēlme piemērot to pašu tās tiesas likumu, kuras jurisdikcijā atrodas īpašums, lai palielinātu iespēju, ka jebkurš Gibraltāra lēmums par īpašumu būs efektīvs. Tomēr jāatzīmē, ka daudzos gadījumos pierādījums par tiesību normu izvēles saturu ārvalstīs ir dārgs, un puses bieži vien izvēlas nestrīdēties par to piemērošanu (skat. iepriekš 2.1. punktu).

2.3 Piesaistes kritērija izmaiņas

Šī problēma tiek risināta, katrā tiesību normu izvēlē norādot attiecīgo laiku, kurā tiek identificēts piesaistes faktors. Piemēram, kustamo mantu nodošanas gadījumā attiecīgais piemērojamais likums ir tas, kas ir piemērojams attiecīgā kustamā īpašuma atrašanās vietā nodošanas brīdī, kad tiek apgalvots, ka attiecīgais akts ir ietekmējis īpašumtiesības uz šo kustamo īpašumu.

2.4 Izņēmumi kolīziju normu piemērošanā

Saskaņā ar tradicionālajiem noteikumiem Gibraltāra tiesa var atteikties piemērot ārvalstu likumu, kas ir pretrunā Gibraltāra sabiedriskajai kārtībai. Tomēr sliekšnis ir ļoti augsts: piemēram, ja tas novestu pie rezultāta, kas ir "pilnīgi svešs tainīguma pamatprasībām, ko administrē Gibraltāra tiesa". Gibraltāra sabiedriskās kārtības saturu ietekmē Apvienotās Karalistes starptautiskās saistības, jo īpaši Eiropas Cilvēktiesību konvencija; cilvēktiesību pārkāpumi ir viens ļoti pazīstams sabiedriskās kārtības izņēmuma piemērs, vēl viens ir gadījumi, kad likums ir "ļoti svarīgs starptautisko tiesību normu pārkāpums" (piemēram, Irākas iebrukums Kuveitā 1990. gadā).

Turklāt gan Romas I, gan Romas II regulās tagad ir paredzēts, ka tiek piemērotas tiesas atrašanās valsts prevalējošās imperatīvās normas neatkarīgi no tiesību aktiem, kas ir citādi piemērojami līgumam. Šie pastāvošie noteikumi parasti ir atrodami patērētāju un nodarbinātības jomā vai tiesību aktos, kas papildina starptautisku konvenciju.

2.5 Ārvalstu tiesību pārbaude

Ārvalstu likuma saturs tiek pierādīts, it kā tas būtu fakts. Tādējādi pusēm jāpierāda ārvalstu tiesību aktu saturs; tiesnešiem nav atļauts pašiem izmeklēt ārvalstu likumu saturu. Ja starp lietas dalībnieku iesniegtajiem pierādījumiem rodas konflikts, tiesnesis var izvērtēt ekspertu uzticamību un viņam ir atļauts izskatīt primāros pierādījumus (piemēram, ārvalstu statūtos un lietas), jo īpaši, ja tie ir rakstīti angļu valodā un piemēro jēdzienus, kas ir pazīstami Gibraltāra tiesnesim.

Ārvalstu tiesību aktu saturu parasti pierāda ekspertu pierādījumi. Nepietiek ar ārvalsts statūtu, lietas vai pilnvaru teksta iesniegšanu tiesā. Eksperta pierādījumus attiecībā uz ārvalstu tiesību aktiem var sniegt jebkurš, kurš ir "atbilstoši kvalificēts, lai to darītu viņa zināšanu vai pieredzes dēļ" neatkarīgi no tā, vai viņam ir tiesības darboties kā attiecīgās jurisdikcijas juristam. Tomēr ir ierasts, ka eksperti ir attiecīgās jurisdikcijas akadēmiķi vai praktizējoši speciālisti. Ja ārvalstu tiesību aktu saturs ir noteikts agrākā Gibraltāra vai Anglijas lietā, šo lietu var minēt kā pierādījumu ārvalstu tiesību saturam, un ārvalstu tiesību aktu saturs tiks uzskatīts par tādu pašu, kā noteikts šajā lietā, ja vien nav pierādīts citādi.

Pierādīšanas pienākums ir pusēm, kas paļaujas uz ārvalstu tiesību aktiem. Ja ārvalstu tiesību akti netiek piemēroti apmierinoši, vispārīgais noteikums ir, ka tiks piemēroti Gibraltāra tiesību akti. Tomēr gadījumos, kad nav pamata domāt, ka ārvalstu tiesību akti kaut kādā veidā līdzinās Gibraltāra tiesību aktiem (piemēram, nodokļu statūti no citas Eiropas jurisdikcijas), lieta var tikt noraidīta.

3 Kolīziju normas

3.1 Līgumsaistības un tiesību akti

Visos gadījumos, kas attiecas uz līgumsaistībām un ietver tiesību normu izvēli, tieši piemērojama Romas I regula. Romas regulas tiesību normu izvēle var attiekties arī uz gadījumiem, kad Gibraltāra tiesību akti neatzīst, ka tie ir līgumiski (piemēram, ja vienošanās netiek atbalstīta, ņemot vērā, piemēram, dāvinājuma līgumus).

Procedūras jautājumu nosaka *lex fori*. Līdz ar to zaudējumu līmeņa novērtēšanu (bet ne zaudējumu daļas) un pierādīšanas līdzekļus regulē tiesas valsts tiesību akti. Noilguma termiņi ir būtiski, un tādēļ līgumsaistību gadījumā tos nosaka saskaņā ar regulu piemērojamie tiesību akti. Galvenie materiālie noteikumi ir šādi.

Gadījumos, kad puses ir izdarījušas skaidru likuma izvēli vai ja to pierāda saprātīga noteiktība, piemēro šo likumu. Izvēli var pierādīt ar pamatotu pārliecību, ja līgums ir standarta veidā, ko reglamentē konkrēti tiesību akti (piemēram, *Lloyd's* jūras apdrošināšanas polise), vai ņemot vērā iepriekšējos darījumus starp pusēm. Ja ir tiesas izvēles līgums, tas bieži vien ir pietiekami, lai ņemtu vērā, ka bija paredzēts izvēlēties šīs tiesas likumu, bet tas ne vienmēr tā ir. Šķīrējtiesas nolīguma gadījumā, ja šķīrējtiesnešu atlases kritēriji ir noteikti, tas ļaus vieglāk izvēlēties tiesību aktu, bet, ja šķīrējtiesneši ir identificēti, atsaucoties uz kādu starptautisku struktūru, tad ir daudz mazāk ticams, ka izvēle ir pierādīta ar pamatotu noteiktību.

Izvēles brīvība ir ierobežota vairākos aspektos. Pirmkārt, patērētāju un darba līgumos tiesību izvēle nevar atņemt patērētājam vai darbiniekam to obligāto noteikumu aizsardzību, kas pastāv saskaņā ar tiesību aktiem, kuri, ja nebūtu skaidri izvēlētas tiesību normas, būtu piemēroti šajā lietā. Otrkārt, ja visi situācijas elementi ir saistīti ar vienu valsti, tad, izvēloties citu tiesību aktu, nevar atcelt šīs valsts tiesību normas. Pastāv arī patērētāju aizsardzības noteikumi attiecībā uz apdrošināšanas līgumiem. Var arī atzīmēt, ka gadījumos, kad pastāv domstarpības attiecībā uz izvēles efektivitāti, piemēram, pieņēmums par spiedienu, jautājumu par to, vai šāda izvēle bija efektīva, nosaka spēkā esošais likums (t. i., tiesību akts, kas reglamentētu līgumu, ja izvēle būtu spēkā), ja vien tas nebūtu "nesaprātīgi" (šajā gadījumā var piemērot tās puses pastāvīgās dzīvesvietas likumu, kas apgalvo, ka nav piekritusi).

Gadījumos, kad nav skaidras tiesību izvēles vai ir pierādāms, ka tā ir pietiekami droša, Roma I regula paredz īpašus noteikumus atkarībā no līguma veida, bet, ja šie noteikumi ir nepārliecinoši, tiesību akti parasti būs raksturīgā izpildītāja pastāvīgās dzīvesvietas tiesību akti. Raksturīgais izpildītājs ne vienmēr ir viegli identificējams, bet parasti ir tā persona, kas nesniedz samaksu par precī vai pakalpojumu (piemēram, raksturīgais izpildītājs ir produkta pārdevējs, aizdevējs bankas darījumā, galvotājs galvojuma līgumā). Šo pieņēmumu var atspēkot par labu valstij, ar kuru līgums ir ciešāk saistīts.

3.2 Ārpuslīgumiskās saistības

Attiecībā uz ārpuslīgumiskām saistībām Romas II regulu piemēros vairumā gadījumu. Likums attieksies tikai uz tiem jautājumiem, kas attiecas uz neatļautu darbību, uz kuru šī regula neattiecas, un uz apmelošanu joprojām attiecas kopējie tiesību akti (skatīt turpmāk). Noilguma termiņus nosaka arī piemērojami tiesību akti.

Saskaņā ar Romas II regulu vispārīgais noteikums ir piemērot tās vietas likumu, kur radies kaitējums. Īpaši noteikumi nosaka tiesību aktus, kas piemērojami dažiem ārpuslīgumisko saistību veidiem, tostarp attiecībā uz produktu saistībām, negodīgu konkurenci, vides aizsardzības pārkāpumiem un intelektuālā īpašuma tiesībām. Regula arī ļauj pusēm izvēlēties piemērojamos tiesību aktus noteiktos apstākļos, bet šo noteikumu nevar izmantot, lai izvairītos no ES vai valsts tiesību aktu obligātām normām. Jāatzīmē, ka zaudējumu novērtēšana ir piemērojamo tiesību aktu jautājums.

Kā minēts iepriekš, uz apmelošanu (kas ietver neslavas celšanu attiecībā pret tiesībām, preču apķīlāšanu, ļaunprātīgu nepatiesu rīcību un jebkuru ārvalstu tiesību aktu prasību, kas "atbilst vai citādi atbilst [šāda] prasījuma būtībai") joprojām attiecas vispārējās tiesības. Šādos gadījumos piemēro "dubultās rīcības noteikumu": pret neatļautu darbību Gibraltārā var vērsties tikai tad, ja pret to var celt civilprasību saskaņā ar tās jurisdikcijas ārvalstu tiesību aktiem, kurā šis akts ir noticis (parasti publikācija), un, ja akts būtu noticis Gibraltārā, pret to varētu celt civilprasību saskaņā ar Gibraltāra tiesību aktiem. Šī norma tika saglabāta pēc mediju organizāciju spiediena, baidoties no represīvu ārvalstu likumu piemērošanas. Tomēr uz šo noteikumu attiecas izņēmums: ja citai valstij ir nozīmīgākas attiecības ar notikumu un pusēm, tad tā vietā piemēro šīs jurisdikcijas tiesību aktus. Jāpiebilst, ka šī joma ir īpaši neskaidra.

Attiecībā uz trastu pārvaldīšanu piemērojamo tiesību aktu reglamentē Pilnvaroto likums, ar ko īsteno Hāgas Konvenciju par trastu tiesību aktiem. Tas nosaka, ka piemērojams tiesību akts ir tas, ko izvēlēties trasta dibinātājs, vai, ja šādas izvēles nav, likums, ar kuru trasts ir visciešāk saistīts. Šis likums nosaka trasta spēkā esamību, uzbūvi, ietekmi un administrēšanu.

3.3 Personas statuss, tā aspekti saistībā ar civilstāvokli (vārds, dzīvesvieta, rīcībspēja)

Dzimšanas brīdī personas domicils (izcelsmes domicils) ir tāds pats kā bērna tēvam bērna dzimšanas brīdī, ja bērns ir likumīgs. Ja bērns ir ārvalstnieks, vai arī tēvs ir miris dzimšanas brīdī, tad bērna domicils ir tāds pats kā bērna mātei. Šo noteikumu turpina piemērot līdz brīdim, kad bērnam ir 16 gadi (t. i., bērna domicils mainās attiecīgi no tēva vai mātes dzīvesvietas).

Personām, kas ir vecākas par 16 gadiem, izcelsmes domicils joprojām ir spēkā, ja vien tās nav pieņēmušas attiecīgu dzīvesvietu. Lai pieņemtu izvēli, viņiem faktiski ir jādzīvo attiecīgajā jurisdikcijā un jāgatavojas tur dzīvot uz nenoteiktu laiku vai pastāvīgi. Ja kāds no šiem elementiem vairs nepastāv, izvēles domicils vairs nav spēkā un ir spēkā izcelsmes domicils.

Sievas domicilu vairs nenosaka, atsaucoties uz viņas vīru: to nosaka neatkarīgi.

Spēju uzņemties konkrētas saistības (piemēram, noslēgt līgumu, izteikt testamentu, apprecēties) nosaka īpaši noteikumi šajā jomā, un tās tiek apspriestas attiecīgajās sadaļās.

3.4 Tiesisko attiecību noteikšana starp vecākiem un bērniem, ieskaitot adopciju

Vecāku atbildību un bērnu aizsardzības jautājumus parasti nosaka Gibraltāra tiesību akti, uz kuriem attiecas ierobežoti izņēmumi, piemēram, tādi, kas ir piemērojami 1996. gada Hāgas Konvencijai, un tie jautājumi, uz kuriem attiecas Briseles II regula. Arī leģitimitātes jautājumus un adopcijas jautājumus parasti nosaka Anglijas tiesību akti, ievērojot dažus izņēmumus.

3.5 Laulība, pāru kopdzīve bez laulības, partnerattiecības, laulības šķiršana, laulāto atšķiršana, uzturēšanas saistības

Laulības formālo derīgumu parasti nosaka laulības noslēgšanas vietas likums, ievērojot dažus izņēmumus.

Personu spēju precēties parasti nosaka attiecīgās personas domicils tieši pirms laulības. Šis likums nosaka tādu jautājumus kā, piemēram, vai puses ir piekritušas, vecuma prasības un kuras personas, kas ietilpst paplašinātās ģimenes sastāvā, nedrīkst precēties. Īpašajā vecuma gadījumā laulības nebūs spēkā, ja kāds no dalībniekiem tajā laikā bija jaunāks par 16 gadiem, ja viņu domicils ir Gibraltārā. Taču laulību var noslēgt, ja pirms notikuma tiek pieņemta speciāla laulības licence.

Lietās par laulības šķiršanu vai atšķiršanu parasti piemēro Gibraltāra tiesību aktus, ievērojot ierobežotus izņēmumus.

Attiecībā uz uzturēšanas saistībām parasti piemēro Gibraltāra tiesību aktus, ievērojot dažus izņēmumus.

3.6 Laulāto mantiskās attiecības

Laulāto mantisko attiecību režīms nav jēdziens, kas vispārzināms vispārējos tiesību aktos. Attiecībā uz finanšu noteikumiem par laulības šķiršanu, atšķiršanu vai atzīšanu par neesošu, vai uzturēšanas lietām Gibraltāra tiesas parasti piemēros Gibraltāra vai Anglijas un Velsas judikatūru, ja tas ir iespējams, ar ierobežotiem izņēmumiem.

3.7 Testamenti un mantojums

Mantošanas gadījumā (t. i., ja nav testamenta) testatora domicila vietas tiesību akti nāves brīdī attiecas uz kustamā īpašuma mantošanu; tās jurisdikcijas likums, kurā atrodas īpašums (*lex situs*), attiecas uz nekustamā īpašuma mantošanu.

Gadījumos, kas saistīti ar testamentiem (testamentārā mantošana), testatora spēju izdarīt kustamas mantas testamentu nosaka testatoru domicila likums uz testamentu datumu. Legātārs var saņemt kustamās mantas, ja viņam ir rīcībspēja saskaņā ar savas dzīvesvietas tiesību aktiem vai saskaņā ar testatora domicila tiesību aktiem. Attiecībā uz nekustamā īpašuma pozīciju nav konkrētas autoritātes, bet *lex situs* būtu ticamākais iznākums, un droši vien arī nosaka legātāra spēju ieņemt nekustamo īpašumu graustu.

Saskaņā ar 2009. gada Testamentu likumu testaments formāli ir spēkā (piemēram, pareizs liecinieku skaits), ja tas atbilst kādam no šiem tiesību aktiem: tās vietas tiesību akti, kurā testaments tika sastādīts (t. i., parasti vietā, kur tas ir parakstīts un apliecināts), kad tas tika sastādīts; testatora domicila, pastāvīgās dzīvesvietas vai valsts Piederības (dienā, kad testaments tika sastādīts) tiesību akti; testatora domicila, pastāvīgās dzīvesvietas vai valsts Piederības (testatora nāves brīdī) tiesību akti. Testaments būs arī formāli derīgs, lai nodotu nekustamo īpašumu, ja tas atbilst tās jurisdikcijas iekšējiem tiesību aktiem, kurā atrodas īpašums (tādējādi izslēdzot *renvoi* piemērošanu, neraugoties uz to, kas attiecas uz nekustamajiem īpašumiem).

Kustama īpašuma testaments ir materiāli derīgs (piemēram, ierobežojumi attiecībā uz summu, ko var atstāt saskaņā ar testamentu), ja tas atbilst testatora domicila vietas (nāves brīdī) tiesību aktiem; nekustamā īpašuma testaments ir materiāli derīgs, ja tas atbilst tās jurisdikcijas tiesību aktiem, kurā atrodas īpašums, t. i., neatkarīgi no attiecīgās valsts tiesību sistēmas, ko piemērotu *lex situs*.

Testamentu interpretēt testatora paredzētais likums, kas uzskatāms par viņa domicila (testamenta dienā) likumu. Šis pieņēmums ir *prima facie* noteikums, kuru var aizstāt ar pierādījumiem, ka testators ir acīmredzami pārdomājis paredzējis, ka viņa testaments būtu jāstāda saskaņā ar citu tiesību sistēmu. Attiecībā uz nekustamo īpašumu var būt papildu ierobežojums, saskaņā ar kuru, ja interese, kas rodas šādas sastādīšanas rezultātā, nav atļauta vai nav atzīta *lex situs*, noteicošais ir pēdējais likums.

Iespējamo testamentu atsaukšanas spēkā esamību nosaka testatora domicila vietas tiesību akti brīdī, kad tas tiek uzskatīts par spēkā neesošu (jānorāda, ka saskaņā ar Gibraltāra valsts tiesību aktiem, ja tas ir piemērojams, laulība atsauc testamentu, ja vien nav pierādīts, ka testaments ir skaidri formulēts, domājot

par laulību). Tomēr, ja ir aizdomas, ka atcelšana ir panākta ar vēlāku gribu (pretēji, piemēram, testamenta laušanai), to, vai šis otrais testaments atsauc iepriekšējo, nosaka tiesību akti, kas piemērojami otrā testamenta formālajam derīgumam. Ja nav skaidrs, vai otrais testaments atsauc agrāku testamentu, būvniecības jautājumu noteiks testatora paredzētais likums, kas tiek uzskatīts par viņa domicila likumu otrā testamentā dienā.

3.8 Nekustamais īpašums

Īpašuma lietas ir sadalītas kustamajā un nekustamajā īpašumā; to, vai īpašums ir kustams vai nekustamais, nosaka tās vietas likums, kurā atrodas īpašums. Nekustamā īpašuma gadījumā piemērojami tiesību akti ir tās vietas likums, kurā atrodas īpašums, un ir piemērojami *renvoi*. Tas attiecas uz visiem jautājumiem par darījumu, tostarp kapacitāti, formalitātēm un materiālu derīgumu. Jāatzīmē, ka, protams, ir atšķirība starp zemes vai citu nekustamo īpašumu nodošanu un līgumu, kas reglamentē šo nodošanu pušu tiesības un saistības, – to reglamentē atsevišķi piemērojami tiesību akti (jo īpaši saskaņā ar Romas I regulu).

Īpašumtiesību jautājumu gadījumā (līgumiskajiem), kas attiecas uz kustama materiāla īpašumu nodošanu, parasti piemērojamais likums ir tās vietas likums, kurā īpašums atradās laikā, kad notika notikums, par kuru tika apgalvots, ka tas ir ietekmējis īpašuma tiesības. Nav skaidrs, vai *renvoi* attiecas uz šo situāciju, un Gibraltāra tiesu pirmās instances nolēmumu vispārējā ietekme liecina, ka tas tā nav. Īpašumtiesības uz materiālu īpašumu, kas iegūts saskaņā ar šo vispārējo noteikumu, tiks atzītas par spēkā esošām Gibraltārā, ja kustamais īpašums pēc tam tiek aizvests no valsts, kurā tas atradās īpašumtiesību iegūšanas brīdī, ja vien un līdz brīdim, kad šis īpašumtiesības tiek aizstātas ar jaunajām īpašumtiesībām, kas iegūtas saskaņā ar tās valsts tiesību aktiem, uz kuru īpašums tiek pārvietots. Īpašs izņēmums no vispārējā noteikuma par materiālo kustamo īpašumu attiecas uz gadījumu, kad materiālais īpašums atrodas tranzītā un tā vieta nav zināma pusēm, vai pagaidu nodošana, kas ir spēkā saskaņā ar piemērojamiem nodošanas tiesību aktiem, būs spēkā Gibraltārā. Nemateriālā kustamā īpašuma cesijas gadījumā, ja attiecības starp cedētāju un cesionāru ir līgumiskas (kā attiecībā uz lielāko daļu parādu), un jautājums attiecas tikai uz paša cesijas pamatotību un sekām, piemēro Romas I regulu.

Jāatzīmē, ka tiesību normu izvēli attiecībā uz nemateriālā īpašuma nodošanu un cesiju ir grūti apkopot, un neviena tiesību kolīziju norma to neaptver, galvenokārt tāpēc, ka nekustamā īpašuma tiesību kategorija aptver ļoti plašu tiesību spektru, nevis visas no tām ir līgumiskas izcelsmes tiesības. Ir ierosināts kustamā nemateriālā īpašuma gadījumā konsultēties ar speciālistu.

3.9 Maksātspēja

Apvienotā Karaliste ir dalībvalsts Padomes Regulā 1346/2000, kuru piemēro arī Gibraltārā, par maksātspējas procedūrām, kurā izklāstīti attiecīgie noteikumi procedūrās, kas ietver parādnieka mantas pilnīgu vai daļēju atsavināšanu un likvidatora iecelšanu, ja parādnieka galvenās intereses ir kādā ES dalībvalstī (kas nav Dānija). Ja Gibraltāra tiesām ir jurisdikcija (kā tas būs gadījumā, ja parādnieka galvenās intereses bija centrētas Gibraltārā, ko uzskata par juridiskās adreses vietu), tiks piemēroti Gibraltāra tiesību akti.

Gadījumos, uz kuriem neattiecas Regula 1346/2000, Gibraltāra tiesību aktus piemēros, ja Gibraltāra tiesām ir jurisdikcija (kā tas notiks, ja uzņēmums ir reģistrēts Gibraltārā, vai ja Gibraltārā ir personas, kuras gūtu labumu no likvidācijas un kurām nav pamatotu iemeslu atteikties no jurisdikcijas).

Lapa atjaunināta: 08/06/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietvertu vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.